

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**KOOPERATİF GENEL KURULU VE
GENEL KURUL KARARLARININ İPTALİ**

**Tezi Hazırlayan
Seyit Halil YÜZGEÇ**

**Tezi Yöneten
Prof. Dr. İsmail KAYAR**

**Özel Hukuk Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi**

**Eylül – 2007
KAYSERİ**

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**KOOPERATİF GENEL KURULU VE
GENEL KURUL KARARLARININ İPTALİ**

**Tezi Hazırlayan
Seyit Halil YÜZGEÇ**

**Tezi Yöneten
Prof. Dr. İsmail KAYAR**

**Özel Hukuk Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi**

**Bu Tez Erciyes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Fonu Tarafından
Desteklenmiştir.**

**Eylül – 2007
KAYSERİ**

Prof. Dr. İsmail KAYAR danışmanlığında Seyit Halil YÜZGEÇ tarafından hazırlanan “Kooperatif Genel Kurulu Ve Genel Kurul Kararlarının İptali” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalında **Yüksek Lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

24.08.2007

JÜRİ: Prof. Dr. İsmail KAYAR

Danışman

Üye

Üye

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 19.08.2007 tarih ve 21 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

19.08.2007

Prof. Dr. Kerem Türkmen
m. b. ö. e.

KOOPERATİF GENEL KURULU VE GENEL KURUL KARARLARININ İPTALİ

Seyit Halil YÜZGEÇ

ÖZET

Bu tezde, kooperatiflerde genel kurulun genel kurulun oluşumu, toplanması, karar alma ve görüşme usulleri ve genel kurullarda alınan kararlarının iptali konuları incelenmektedir. Tezin amacı, kooperatif genel kurulunun işleyişini, bu işleyiş sırasında ortaya çıkan sorunların belirlenmesini ve çözüm önerilerini, genel kurul sıfatıyla toplanan ortakların aldıkları kararların iptali sebeplerini, iptal biçimlerini ve alınan iptal kararının sonuçlarını incelemek ve değerlendirmektir.

Cumhuriyetin kurulduğu yıllarda kooperatif tarzı örgütlenmelere daha sık rastlamaktayız. Nitekim Atatürk, Cumhuriyetin kuruluş yıllarında kooperatif ortaklıkların kurulmasını desteklemiş, hatta kurulan kooperatiflere bizzat ortak olmak suretiyle bu desteğini açıkça ortaya koymuştur. Ancak kooperatifçilik konusunda bu tarihlerden itibaren sağlanan ivme daha sonra korunamamıştır. Meşrutiyet ve Cumhuriyetin ilk yıllarında kooperatif düşüncesinde sağlanan gelişimle günümüzdeki durum karşılaştırılacak olursa, görece bir gerilemenin söz konusu olduğu ve kooperatiflere gereken önemin verilmediği söylenebilir. Bununla birlikte kooperatif tipi örgütlenmeler halkımız tarafından yaygın biçimde kullanılmaktadır.

Kooperatifin en yetkili organı olan genel kurulun incelenmesi büyük önem arz eder. Bu güne kadar çok değerli bilimsel eserlerde bir bölüm olarak incelenen, ancak müstakil bir çalışma konusu yapılmayan genel kurul ve genel kurul kararlarının iptali bütün yönleriyle ele alınmıştır.

Tez bir Giriş bölümü ile iki ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde kooperatif ve ortak kavramları açıklanmış konuları ele alınmış, Birinci bölümde genel kurulun hukuki niteliği açıklanmış, genel kurulun oluşumu toplanma şekil ve koşulları ayrıntılı olarak irdelenmiştir. Kooperatif genel kurulunun yetkileri konusu, tamamlayıcı yetkiler de dâhil olmak üzere açıklanmıştır. Daha sonraki kısımda kooperatif genel kurulunun toplanması usulü ve şartları açıklanmış, toplantıya hazırlık işlemleri bu bölümden sonra açıklanmıştır. Hazırlık işlemleri ve sonrasında yapılan toplantı ve alınan kararlar açıklanarak bölüm sonlandırılmıştır. İkinci

bölümde ise alınan kararlar ve iptal sebepleri ve biçimleri ve iptal davasının şekle ve esasa ilişkin şartları ayrıntılı olarak incelenmiştir. Tezimizde çalışma konumuzla ilgili doktrin görüşlerinin yanı sıra Yargıtay içtihatları da incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hukuk, Genel Kurul, Kooperatif.

CONSTITUTION OF THE PLENARY SESSION IN COOPERATIVES

Seyit Halil YÜZGEÇ

ABSTRACT

This thesis analyzes the board meeting, procedure for decision making and negotiation, annulment of board resolutions and constitution of the plenary session in cooperatives. The aim of the thesis consists of making the legal analysis of probable problems that may arise by studying the plenary session, its mechanism and determining the problems arising during operation, the reasons, and ways of annulment of the resolutions of the partners who meet under the title of plenary session.

Atatürk substantially supported the establishment of cooperative partnerships, and even showed his support explicitly by becoming a partner to the cooperatives established. Atatürk's partnership certificate has been added as an annex at the end of the thesis. Annex:1). Therefore, we see cooperative-like organizations more often in the early years of the Republic. But the acceleration acquired in the beginning could not be kept later on. It can easily be understood that the necessary importance has not been given on cooperatives, and there has been a state of setback when compared the development obtained in the thought of cooperative during Constitutional monarchy and Republic periods with the situation today. Apart from this general situation, it can be seen that cooperatives which are ways of reaching an available goal from the point of view of our people have still been widely used.

Analyzing the plenary session that is the most competent body of the cooperative matters greatly. For this reason, I have tried to study the plenary session and annulment of the resolutions in general which have been analyzed in a chapter and not have been analyzed independently in the works of very esteemed authors.

Key words: Law, Boarding Meeting, Cooperative.

İÇİNDEKİLER

KABUL ONAY SAYFASI.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	xi
GİRİŞ	1
1. KONUNUN TAKDİMİ	1
2. KONUNUN SINIRLARI-METOD	1
3. KOOPERATİF DÜŞÜNCESİ VE TARİHİ GELİŞİMİ	2
3.1.Genel Olarak	2
3.2.Türkiye’de Kooperatifin Tarihi Gelişimi	3
4. KOOPERATİF KAVRAMI.....	4
5. KOOPERATİFTE ORTAK KAVRAMI	6

BİRİNCİ BÖLÜM

KOOPERATİF GENEL KURULU

1. GENEL KURULUN HUKUKİ NİTELİĞİ	8
1.1. Organ Niteliği.....	8
1.2.Genel Kurulun Oluşumu	9
1.3. Genel Kurulun Üst Organ Niteliği	11
2. BÜYÜK KOOPERATİFLERDE GENEL KURUL YERİNE GEÇEN ORGANLAR(Genel Kurulun Surrogat’ları).....	13
2.1.Ortakların Tümü (Mektupla Oy Kullanma)	13
2.2.Temsilciler Kurulu	14
3.Kooperatif Genel Kurulunun Yetkileri	14
3.1. Esas Sözleşme ile Genel Kurula Verilen Yetkiler	15
3.2. Genel Kurulun Devredebileceği Yetkileri	15
3. KOOPERATİF GENEL KURULUNUN DEVREDEMAYECEĞİ YETKİLER	16
1. Ana Sözleşmeyi Değiştirmek	16

2. Kanun Ve Ana Sözleşme İle Genel Kurula Bırakılmış Olan Konular Hakkında Karar Vermek.....	17
3. Genel Kurulun Yetkilerinin Sınırları	19
4.Kooperatif Genel Kurullarına Uygulanacak Mevzuat	22
4.1.TTK’ nın Kooperatif Genel Kurulunda Uygulanacak Hükümleri	22
4.1.1.Toplantı Yeri (TTK 371).....	22
4.1.2.Toplantıya İştirak Hakkı(TTK 360)	23
4.1.3.Genel Kurul İşlemlerinin Kamu Denetimi.....	23
2.GENEL KURUL TOPLANTISI.....	24
2.1. Genel Kurul Toplantısı Türleri.....	24
2.1.1.Kuruluş Genel Kurulu	24
2.1.2.Olağan Genel Kurul	24
2.1.3.Olağanüstü Genel Kurul.....	25
2.1.4.Çağrısız Toplantı	26
3.Genel Kurul Öncesi İşlemler.....	27
3.1.Toplantı Gündeminin Hazırlanması.....	28
3.2.Toplantı Yer ve Zamanının Tespiti.....	28
3.3.İlan.....	29
4. Genel Kurul Toplantısına Katılma Hakkına Sahip olanlar	30
5.GENEL KURUL TOPLANTISINA KATILMAK ZORUNDA OLANLAR	31
5.1.Denetim Kurulu Üyeleri.....	31
5.2.Yönetim Kurulu Üyeleri	32
6. KOOPERATİF GENEL KURULUNDA TEMSİL	33
7. BAKANLIK TEMSİLCİSİ İSTENMESİ.....	34
8. TOPLANTIYA ÇAĞRI.....	36
8.1. Genel Olarak	36
8.2. Çağrının Yapılış Şekli	42
8.3.Çağrının Elektronik Ortamda Yapılması	43
8.4. İnternet Sayfasına Toplantıya Çağrı İlanı Konması.....	44
8.5. Nama Yazılı Pay Senedi Sahiplerine E-posta Gönderilmesi	44
8.6. Çağrının İçeriği	45
8.7. Çağrı Sekline Aykırılığın Yaptırımı.....	45

8.8. Çağrının İçeriği ve İçeriğe Aykırılığın Yaptırımı	45
9. GENEL KURUL TOPLANTISINA HAZIRLIK İŞLEMLERİ	46
9.1. Toplantıya Katılma Hakkının Tespiti.....	46
9.2. Toplantı Salonunda Bulundurulması Gereken Belgeler ve Toplantıya Giriş	48
9.3. Hazirun Cetveli Düzenlenmesi	49
9.4.Bakanlık Temsilcisi.....	51
9.4.1.Temsilcinin Toplantı Açılmadan Önceki Görev Ve Yetkileri	52
9.5.Genel Kurulun Toplanmış Sayılmasının Koşulları	54
9.5.1.Genel Kurulun Toplanması Zorunluluğu	54
9.5.2.Toplantıya Davetin Yapılması Zorunluluğu	54
9.5.3.Toplantı Yetersayısının Sağlanması.....	55
9.5.4.Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Temsilcisinin Bulunması	56
10.GENEL KURUL TOPLANTISININ İŞLEYİŞİ	57
10.1.Toplantının Açılması.....	57
10.2. Başkanlık Divanının Seçilmesi	58
10.2.1 Genel Kurul Başkanı	59
10.2.2. Kâtip ve Oy Toplayıcıları	62
10.2.3.Temsilcinin Toplantı Sırasındaki Görev Ve Yetkileri	62
10.2.4.Toplantıda Gündemle Bağlı Olmak	66
11.TOPLANTI TUTANAĞI	68
12. ÖNERİLER VE MÜZAKERE	69
13.GENEL KURULA KATILIM ŞEKİLLERİ.....	70
13.1.Mektupla Oy Verme	70
13.2.Vekâlet Yoluyla Katılım	70
13.3.İnternet Yoluyla Katılım	72
13.4. Elektronik Ortamda Genel Kurul	73
13.4.1.Sanal (Virtuel) Genel Kurul	73
13.4.2. Cevrim İçi (Online) Katılımlı Genel Kurul.....	74
13.4.3. Genel Kurul Toplantılarında Ortakların Konuşma Süresinin Sınırlandırılması	75
13.4.4.Genel Kurul Toplantılarına Dinleyicilerin Katılması:	77
13.4.5. Genel Kurul Toplantılarında Ses ve Görüntü Alma Aygıtlarının Kullanılması:	79
13.4.6.Ortağın Genel Kuruldan Çıkarılması	81

14. ORTAĞIN OY HAKKI	83
14.1.Genel Olarak	83
14.2.Genel Kurulda Kullanılan Oyların İptali.....	85
14.3.Şarta Bağlı Oy Kullanma	85
14.4.Oy Hakkının Kullanılmasına İlişkin Özellikler Ve Sınırlamaları.....	86
14.4.1.Mektupla Oy Verme Sistemi.....	86
14.4.2. Proxy Sistemi	87
14.4.3.Genel Kurulda Oylama Şekilleri.....	87
14.4.3.1.Açık Oy(Offene Abstimmung)	87
14.4.3.2.Gizli Oy(Geheime Abstimmung).....	88
14.4.3.3.Genel Kurulda Oylama Yönteminin Belirlenmesi.....	88
14.4.3.4.Oy Sözleşmeleri	89
15. GENEL KURUL KARARININ ALINMASI.....	90
15.1.Genel Kurul Kararı.....	90
15.2. Karar Türleri	91
15.2.1. Esasa İlişkin Genel Kurul Kararları	91
15.2.2. Usule İlişkin Kararlar	91
15.2.3.Olumlu Kararlar	92
15.2.4.Olumsuz Kararlar	92
15.2.5.Seçim Kararları	93
15.3.Genel Kurul Kararlarının Yorumlanması.....	93
15.4.Karar Nisabı	93
16.TESCİL VE İLAN	94

İKİNCİ BÖLÜM

KOOPERATİF GENEL KURUL KARARLARININ İPTALİ

1. İPTAL EDİLEBİLİR GENEL KURUL KARARLARININ DOĞRULANMASI.....	95
2. KOOPERATİF GENEL KURUL KARARLARININ GEÇERSİZLİK HALLERİ.....	96
2.1. Genel Olarak Geçersizlik Halleri.....	96
2.1.2. İptal Edilebilirlik	97
2.1.3. Butlan	98
2.1.4. Yokluk	99
2.1.5.Askıda Hükümsüzlük	100

3.Genel Kurul Kararlarındaki Sakatlık Halleri	100
3.1.Yokluk.....	100
3.2. Butlan	101
3.3.İptal Edilebilirlik	103
4.İPTAL DAVASININ KONUSU OLARAK GENEL KURUL KARARLARI.....	103
5.İPTAL DAVASI	105
5.1. İptal Davasının Koşulları	106
5.1.1. Hukuka Aykırı Bir Karar Bulunması	106
5.1.2. Yasaya Aykırılık	106
5.1.2.1.Eşitlik İlkesine Aykırılık.....	108
5.1.2.2.Eşit İşlem ilkesinin Fonksiyonları.....	109
5.1.2.3. Eşit İşlem İlkesine Aykırılığın Yaptırımı.....	110
5.1.3. Ana Sözleşmeye Aykırılık	110
5.1.4. Dürüstlük Kuralına Aykırılık	111
6. KARAR İLE AYKIRILIK ARASINDA İLLİYET BAĞININ ARANMAMASI	112
7. İPTAL DAVASINDA ŞEKLİ HUKUK	112
7.1.Taraflar.....	112
7.1.1.Davacılar	112
7.1.1.1.Ortaklar	112
7.1.2.Genel kurul Toplantısına Katılan Ortaklar.....	113
7.1.3. Toplantıya Katılmayan Ortaklar	115
7.1.4. Toplantıya Davetin Usulünce Yapılmamış Olması Veya Gündemin Gereği Gibi İlan Veya Tebliğ Edilmemesi	115
7.2. Yönetim Kurulu	116
7.3.Yönetim Kurulu Üyeleri Ve Denetçiler	116
7.4. Kooperatif	117
8. DAVALILAR	117
9. İPTAL DAVASINDA YETKİ VE GÖREV	118
9.1. Görevli Mahkeme	118
9.2. Yetkili Mahkeme.....	119
10.İPTAL DAVASINDA SÜRE	119
11. İPTAL DAVASINDA MÜDAHALE.....	120

12. İPTAL DAVASINDA ÖNGÖRÜLEN ÖZEL HÜKÜMLER	120
12.1.Kararın Düzeltilmesi	120
12.1.1. Genel Kurul Tarafından	120
12.1.2. Mahkeme Tarafından	120
12.2.İptal Davasında Tahkim	121
13. İPTAL DAVASINDA YARGILAMA USULLERİ	121
13.1. Davanın İlanı	121
13.2. Davacıların Teminat Vermesi	121
14. GENEL KURUL KARARININ İCRASININ GERİ BIRAKILMASI	122
15. YARGILAMA USULÜ	123
16. İPTAL DAVASININ SONUÇLARI	125
16.1. Davanın Kabulü	125
16.1.1. Sicil memuru bakımından etkisi.....	125
16.1.2. Ortaklar Bakımından Etkisi	125
16.1.3. Üçüncü şahıslar bakımından	125
16.1.4. Yönetim Kurulu bakımından etkisi.....	126
16.2. Davanın Reddi.....	126
16.3. Kararın Ticaret Siciline Tescili	126
17. İPTAL DAVASINDA SORUMLULUK/TAZMİNAT.....	126
17.1.Kararın İptal Edilmesinden doğan sorumluluk/Tazminat.....	126
SONUÇ	129
BİBLİYOĞRAFYA	131
ÖZGEÇMİŞ	135

KISALTMALAR

asa.	: aşağıda
BK	: Borclar Kanunu
bkz.	: bakınız
C.	: Cilt
e-posta	: elektronik posta
HUMK	: Hukuk Usulu Muhakemeleri Kanunu
ka.	: karar
Komiserler Yönetmeliği	: Sermaye Sirketlerinin Genel Kurul Toplantıları ve Bu Toplantılarda Bulunacak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik
Koop. K.	: Kooperatifler Kanunu
m.	: madde
RG	: Resmi Gazete
sa.	: sayılı
s.	: sayfa
STB	: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı
T.	: Tarih
TDK	: Turk Dil Kurumu
TMK	: Turk Medeni Kanunu
TTK	: Turk Ticaret Kanunu
vb.	: ve bunun gibi
vd.	: ve devamı

GİRİŞ

1. KONUNUN TAKDİMİ

Tüzel kişilerin temel kavramı organ, organların da temel kavramı üyedir. Üye, tüzel kişiliğin faaliyetlerine genel kurul vasıtasıyla katılır. Her ne kadar yönetim kurulu da genel olarak üyelerden oluşmakta ise de, tüm üyelerin ortak iradesi ancak genel kurul vesilesiyle dışa yansır.

Kooperatif modeli örgütlenme, geçtiğimiz yüzyılda genel bir kalkınma modeli olarak tüm Avrupa'da uygulanmış, çok büyük başarılarla ve başarısızlıklara konu olmuştur. Aynı model Türkiye'de de uygulanmaya çalışılmış, aynı başarılar ve başarısızlıklar ülkemizde de görülmüştür. Sonuçları yeterince başarılı olmamasına rağmen, son dönemde kooperatifler ve özellikle konut yapı kooperatifleri yoluyla önemli işlerin yapılmasında veya dar gelirlilerin konut sahibi olmasında bir umut olmuştur.

Bugün milyonlarca kişi kooperatif modeli örgütlenmenin bir parçasıdır. Bu kişiler, özellikle yapı kooperatiflerinde küçük birikimlerini büyük umutlara çevirme gayesiyle kooperatiflere ortak olmakta, sonuçta bir konuta sahip olmayı ummaktadırlar. Bu umut, bazen başarıya ulaşmamakta, umutsuzluğa dönüşebilmektedir. Küçük tasarruflarıyla büyük hayaller peşinde koşan kişiler bu hayallerine ulaşamayınca büyük yıkımlara da uğrayabilmektedirler.

Ortak, genel kurul faaliyetlerine katılarak ortağı olduğu kooperatifi kendi iradesi doğrultusunda yönlendirebileceği gibi gördüğü yanlışlıkların düzeltilmesi konusunda gerekli çalışmaları da burada yapabilir. Zira kooperatifte en yetkili organ, genel kuruldur. Faaliyetleriyle kooperatifi yöneten yönetim kurulu, genel kurulca seçildiği gibi, seçilen yönetim kurulunun faaliyetleri de genel kurulca denetlenir. Ayrıca, kararın alındığı genel kurulda etkili olamayan ortak, alınan kararın yasa, ana

sözleşme ya da dürüstlük kuralına ya da eşitlik ilkesine aykırı olduğu kanaatinde ise konuyu mahkemeye taşıyarak kooperatif genel kurulunun aldığı kararların denetlenmesini ve iptalini sağlayabilir.

Ülkemiz için bu kadar önem taşıyan kooperatiflerin her yanıyla incelenmesi zorunluluk arz eder. Özellikle en önemli organ olan genel kurul ve genel kurullarda alınan kararların iptalinin ayrıntılı biçimde incelenmesi zorunludur. Ancak Kooperatifler Kanun’unda TTK’ye atıf yapıldığından olsa gerek, bugüne kadar yapılan çalışmalar anonim şirket genel kurullarına münhasır kalmış, kooperatif genel kurulları doktrinde özel olarak yeterince incelenmemiştir.

2. KONUNUN SINIRLARI-METOD

Konu üç bölümde ele alınacaktır. Birinci Bölümde, önce tarihi gelişim ve kooperatif tüzel kişiliği konusu incelenecek, sonra ülkemizde ve dünyada kooperatiflerin gelişimi kısaca ele alınacaktır.

Çalışmamızın İkinci Bölümünde, kooperatif genel kurulu ayrıntılı olarak ele alınacak, kooperatif genel kurulun yetkilerine, toplanmasına, oylama usullerine ve genel kurul kararının oluşum sürecine ilişkin olarak inceleme ve değerlendirmelere yer verilecektir.

Çalışmanın Üçüncü Bölümünde, genel kurul kararlarının sakatlık halleri ve bu sakatlık hallerine ilişkin iptal davaları ve bu davaların görülmesi usulleri incelenecektir.

3. KOOPERATİF DÜŞÜNCESİ VE TARİHİ GELİŞİMİ

3.1.Genel Olarak

Tarihin ilk zamanlarından bu güne kadar kooperatifin çok ilkel şekline benzeyen bir araya gelerek çalışma olgusu, çok yaygın biçimde görülmüştür. Modern ortaklıkların temelinde yatan şirket akdi, ilk olarak Roma’da ortaya çıkmış ve Roma’daki diğer kurum ve kavramlarla beraber bir gelişim göstermiştir.¹ Zaman içerisinde işbölümü, meslekler ve birlikte, örgütlü çalışma ortaya çıkmaya başlamıştır. Sözelimi eski Babilonya’da İsa’dan üç bin yıl önce ilkel anlamda arazi kullanma kooperatifleri

¹ GÖNENÇ İLÇİN, *Fulya, Roma Hukukunda Şirket Akdi, “Doktora Tezi”, İstanbul, 2002, s. 5.*

vardı.² M.Ö. 44’de duvarcılarının oluşturduğu, kooperatifi çağrıştıran bir harekete, Roma’nın liman şehri olan Ostia’da rastlanmaktadır.³ Yugoslavya’da Zodeuga ve Rusya’da Mir’ler de ortak arazi kullanma kooperatiflerinden olup geçmişleri çok eskiye gitmektedir.⁴ Kooperatif benzeri yapılanmalara tarihin her döneminde ve tüm toplumlarda rastlamaktayız.

Her ne kadar örneklerine tarihin her döneminde rastlanılsa da modern anlamda kooperatif fikir ve hareketinin, 19. Yüzyılda ortaya çıktığı kabul edilmektedir. Bu kabule göre, 1816 Yılında Robert Owen tarafından ortaya atılan kooperatifçilik fikri, 1844 yılında İngiltere’nin küçük bir kasabası olan Rochdale’ de 28 dokuma işçisi tarafından bir kooperatif kurulmasıyla, modern kooperatiflerin kurulmasına kaynaklık etmiştir.⁵

19.Yüzyılın ortalarında, İngiltere’de Rochdale denemesi ile tüketim kooperatifçiliği ile başlayan kooperatifçilik, aynı dönemde, Fransa’da 1831’de Charles Fourier’in öncülüğü ile üretim kooperatifçiliği ve Almanya’da 1849 yılında Herman Schulze’nin öncülüğü ile kredi kooperatifçiliği biçiminde başlamıştır.⁶ Merkezi Londra’da bulunan Milletlerarası Kooperatifler Birliği’nin verdiği istatistiklere göre daha 1961 yılında dünyada 533.816 kooperatif ve bu kooperatiflerin 174,3 milyon ortağı bulunması, kooperatif organizasyonların günümüzde ne kadar yaygın biçimde kullanıldığını göstermektedir.⁷

3.2.Türkiye’de Kooperatifin Tarihi Gelişimi

Kooperatifçilik hareketi, Türkiye’de Mithat Paşa tarafından kurulan Memleket Sandıkları ile başlamıştır. Mithat Paşa, köylerde imece usulünden yararlanmayı uygun görmüş ve devlete ait boş arazilerde üretilecek ürünlerin satışından elde edilecek paralarla faiz batağındaki çiftçilere biraz olsun nefes aldırarak bir sandık

² GİRĞİN, Basri, *Türkiye’ de Kooperatif işletmelerin Yönetimi, Örgüt Yapısı ve Başlıca Sorunları*, “Yüksek Lisans Tezi”, İstanbul, 1987, s:2.

³ ERÇİN, Ferhat, *Türk Hukukunda Kooperatif Tüzel Kişiliğinin Ayırıcı Özellikleri*, “Doktora Tezi, İstanbul, 2002, s:6.

⁴ GİRĞİN, s:2

⁵ Kooperatifçilik hareketinin köklerinin 1800’lere, hatta daha da gerilere ve dini bir anlayışa dayandığı ancak daha sonraları laik bir karakter arz etmeye başladığı da iddia edilmektedir. **Kooperatifçilik Temel Bilgileri**, Türk Kooperatifçilik Kurumu Yayınları, Şark Matbaası, Ankara, 1968.

⁶ ERÇİN, s:7.

⁷ KARAYALÇIN, Yaşar, *Ticaret Hukuku, II, Şirketler Hukuku*, Ankara, 1973, s:390.

oluşturulabileceğini öngörmüştür. Mithat Paşa, Niş valiliği yaptığı sırada bu fikrini faaliyete geçirmiş ve Türkiye’de kooperatifçiliğin ilk örneği sayılan Pirot Yardımlaşma Sandığını kurmuştur. Memleket Sandığı adı verilen ve motor kuvveti halk tarafından oluşturulan bu yapılanma daha sonra düzenlenen özel bir nizamname ile diğer vilayetlere de yayılmıştır.

Memleket sandıkları gücünü tamamen müstahsil ve köylüden alan, köylünün çalışmasına dayanan bir halk teşekkülüdür. Memleket Sandıkları Nizamnamesi, yurdumuzda Teşkilatlı zirai kredinin ilk resmi mevzuatı olması açısından önemlidir. Daha sonraları Memleket Sandıklarının bozulması üzerine Menafi Sandıkları kurulmuş, Ziraat Bankasının kurulmasıyla da Menafi Sandıkları Ziraat Bankalarının şubeleri haline dönüştürülmüştür.⁸ Yurdumuzda Kooperatifçilik hareketleri Avrupa’daki gibi gelişme gösterememiştir. 1914 yılında İzmir’de İncir üreticileri ilk tarım satış kooperatifini kurmuş ancak bu kooperatif 1. Dünya Savaşı nedeniyle gelişme imkânı bulamamıştır.⁹

Cumhuriyet sonrasında, 1924 Tarihli 498 Sayılı İtibari Zirai Birlikler Kanunu, 1926 Tarihli 865 Sayılı Ticaret Kanunu, 1929 Tarihli 1470 Sayılı Zirai Kredi Kooperatifleri Kanunu, 1935 Sayılı 2836 Sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri Kanunu, 1935 Tarihli 2834 Sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu, 1956 Tarihli 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu ve 1973 Tarihli 1757 Sayılı Toprak ve Tarım Reformu Kanunu ile kooperatifler alanında önemli düzenlemeler yapılmış kooperatiflerin toplumun gelişiminde önemli bir yapı taşı olarak kullanılabilmesinin önü açılmıştır.

4. KOOPERATİF KAVRAMI

Kooperatif kelimesinin hukuksal ya da ekonomik bakımdan birçok tarifi yapılmıştır. Sözcük anlamı itibariyle temelde dayanışma ve işbirliğini anlatmakla beraber ekonomik ve hukuksal tanımlamaları farklılıklar arz etmektedir. Latince coopera’tion kelimesinin kaynağını teşkil eden Fransızca’daki coeperer kelimesinden doğmuş ve tüm dünyada genel kabul görmüştür.¹⁰

⁸KOCABAŞ, Yıldırım Özlem, *Türkiye’de Kooperatif Düşüncesinin Evrimi ve Tarımsal Kooperatifçilik*, “Doktora Tezi, İzmir, 2002, s:17.

⁹FINDIKOĞLU, Z.Fahri, *Türkiye’de Kooperatifçilik*, İstanbul Üniversitesi Yay, İstanbul, 1953, s:7.

¹⁰ www.sozluk.com

Kooperatifin birçok tarifi yapılmıştır. Milletlerarası Çalışma Teşkilatı (ILO)'na göre kooperatif, aynı ekonomik güçlüklerle karşı karşıya bulunan kişilerin ortaklaşa maddi ve manevi ihtiyaçlarını gidermek suretiyle, bu güçlükleri ortadan kaldırmak için kendi aralarında eşit hak ve görevlerle şahsi sorumluluk esasına göre, serbestçe birleşerek ekonomik görevlerinden bir veya birkaçını devretmek üzere kurdukları ortaklıktır.¹¹ Kessler¹², kooperatifi, ortaklarına üretim veya tüketime yönelik konularda yardım etmek amacıyla kurulan kendilerine ait ortak işletmelerinde çalışmak için, insanların serbestçe iktisaden birleşmesi ve bir araya gelmesi şeklinde tarif etmiştir. Fındıkoğlu'na¹³ göre kooperatif; istihsal, kredi, tüketim ve mesken temini gibi başlıca ekonomik ihtiyaçların tatmini amacıyla kendi arzu ve iradeleriyle bir araya gelen, bu ihtiyaçları karşılamak için kendi iktisadi gayeleriyle bir işyeri ve işletme meydana getiren insanların birleştikleri teşebbüstür.¹⁴ KoopK ise kooperatifi, tüzel kişiliği haiz olmak üzere, ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklara kooperatif denir, şeklinde tarif etmektedir (Madde1). Tüm bu tariflerde ortak olan hususlar ise, şahısların tek başlarına yapamayacakları işler için kurulmaları, kendi kendine yardım esası üzerine kurulup bu esas dâhilinde çalışması ve amacının sadece kar olmayıp ortaklarına hizmet sunması olarak belirlenebilir.

¹¹ ATEŞOĞULLARI, Kamil, **Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve Türkiye**, Eylül 1997, Petrol-İş Yayın: 44.s:200.

¹²Ord. Prof. Dr. Gerhard KESSLER, 1883 yılında Almanya-Prusya-Wilmsdorf'da doğmuştur. Alman iktisatçı ve toplum bilimcidir. 1901–1907 yılları arasında Berlin ve Leipzig Üniversitelerinde İktisat okumuştur. İstanbul Üniversitesi tarafından davet edilerek, 1933'te yurdumuza gelmiştir. İstanbul Üniversitesinde sosyoloji dersleri veren Kessler, Türkiye'de çağdaş iktisat öğretiminin temelini attı. Sonradan İktisat Fakültesine dönüşecek olan İktisat ve İktimaiyat Enstitüsünü, Hukuk Fakültesi bünyesinde kurmuştur. Ülkesine dönüş tarihi olan 1951'e kadar bu enstitünün müdürlüğünü sürdürmüştür. 1945 yılından itibaren çalışma hayatımızı düzenleyen kanunların hazırlanmasında ve kurumların oluşturulmasında büyük bir rol oynamıştır.

¹³1902 yılında Erzurum'da doğdu. Toplumbilimci. I.U. Edebiyat Fakültesi'nin Felsefe Bölümü'nü bitirdikten sonra, çeşitli liselerde öğretmenlik yaptı. 1930'da Strasbourg Üniversitesi'nin Felsefe Bölümü'ne girdi. 1934'te yurda dönünce iktimaiyat ve ahlak doçenti olan Fındıkoğlu, 1941'de sosyoloji profesörü, 1958'de ordinaryüs oldu. 1934–70 yılları arasında yayınladığı İş ve Düşünce adlı dergideki yazılarında, özel ve toplumsal mülkiyeti uzlaştıracak bir sosyo-ekonomik modeli savundu. 1974 yılında öldü. Kooperatifçilik alanında çok önemli çalışma ve uygulamaların sahibidir.

¹⁴ KOÇ, Hakan, **Kooperatifçilik**, Ankara 1995, s:2.

5. KOOPERATİFTE ORTAK KAVRAMI

Kooperatife giren kimselerin ortak olarak mı yoksa üye olarak mı isimlendirileceği tartışma konusu olagelmıştır. Ancak bu konuda temel kanun olan 1163 Sayılı KoopK dahi terim seçiminde kararlı ve tutarlı olamamıştır. Kanunda çoğunlukla ortak terimi kullanıldığı halde zaman zaman üye terimine de yer vermiştir. Hatta bazen aynı madde içinde hem ortak hem de üye terimini beraberce kullanmıştır. (KoopK 18–49)¹⁵ Ancak biz ortak sıfatını kullanmayı, kooperatifin teşekkül olmayıp ortaklık olduğu hususundaki tartışmaların ortadan kalkmış olması ve yasada açıkça kooperatifin ortaklık olarak tarif edilmesi karşısında daha uygun görmekteyiz.¹⁶

KoopK’nun 8. maddesine göre, kooperatif tüzel kişiliği ile ortaklık ilişkisi kurabilmek için kişinin başvurusuna ihtiyaç vardır. Bu başvuru kooperatif yönetim kuruluna yöneltilmeli ve yazılı olmalıdır. Yönetim kurulu başvuru üzerine ortaklık için gereken şartların varlığını tespit ettikten sonra bu başvuruyu kabul edecektir. Bu başvuru ve kabul işlemi icap¹⁷ ve kabul¹⁸ işlemleri olarak değerlendirilmektedir.¹⁹ Böyle olunca, kooperatife giren bir ortakla kooperatif arasında bir sözleşme ilişkisinin kurulduğunu, ortaklık statüsünün akdi bir temele dayandığını kabul etmek gerekecektir. Ancak normal sözleşmelerde taraflar şartları serbestçe tayin ederken ortaklık başvurusunda bu durum söz konusu değildir. Burada şartları önceden

¹⁵ DERYAL, Yahya, **Kooperatiflerde Ortak Sıfatının Kazanılması, Kaybedilmesi ve Hukuki Sonuçları**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 1994, s:30.

¹⁶ “Bir şirket kurmak amacıyla bir araya gelerek bir sözleşme düzenleyen kişiler “şerik”, pay senedi çıkaran bir şirkete iştirak edenler “pay sahibi” veya “hissedar” kavramları ile ifade edilir. “Ortak” kavramı ise kooperatiflere özgü olması gereken bir kavramdır. Ancak günümüzde bu ayrım önemini yitirmiş ve bu kavramlar es anlamlı şekilde kullanılır hale gelmiştir. Bkz. Çevik, Orhan Nuri: **Anonim Şirketler**, Ankara 1979, s. 67. TTK ise şahıs şirketleri ile kooperatiflere özgü olarak “ortak” kavramını, anonim şirketlere özgü olarak da “pay sahibi” kavramını kullanmaktadır. TTKT, Madde Gerekçeleri, 135. madde hükmü, www.tbmm.gov.tr” Anıldığı Yer: OZER, Işık, **Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul ve Genel Kurulun Elektronik Ortamda Toplanması ve Karar Alması**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s: Ankara, 2006, s:9.

¹⁷ İcap, taraflardan birinin diğerine yaptığı ve muvafakat edildiği takdirde sözleşmenin meydana gelmesini sağlayacak nitelikteki tekliftir. TEKİNALP/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, **Borçlar Hukuku, Genel Hükümler**, İstanbul, 1993, s:82.

¹⁸ Kabul, muhatapça yapılan ve sözleşmenin icaba uygun olarak kurulmasına muvafakati kapsayan irade açıklamasıdır. TEKİNALP/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s:93.

¹⁹ TEKİNALP, Ünal, **Kooperatiflerde Ortakların Kişisel Niteliklerinin Önemi, Ortak Sıfatının kazanılması ve Yitirilmesi**, İstanbul, 1972, s:113.

belirlenmiş bir statünün kabulü söz konusudur. Bu özelliği nedeniyle ortaklık sözleşmesinin, iltihaki²⁰ sözleşme tipine benzediği söylenebilir.²¹

Kooperatife ortak olmak için başvuran kimseler²², kooperatif ana sözleşmesi hükümlerini bütün hak ve ödevleriyle birlikte kabul edeceklerini, şahsi sorumluluk ve ek ödemeler bulunması halinde bunları da kabul etmiş bulunacaklarını taahhüt etmiş olurlar. Ana sözleşme hükümlerinin bütün hak ve vecibeleri ile birlikte kabulünün yazılı şekilde²³ beyanı gereklidir. ²⁴ Bu icap işlemine karşı şartların yerine getirildiği kanaatine varan kooperatifin kabul kararı vermesiyle²⁵, kooperatif ve ortak arasında ortaklık sözleşmesi kurulmuş olur.

Genel olarak ortaklık²⁶, ortak olma hakkına sahip kişi ile tüzel kişi arasında çeşitli hak ve yükümlülükler doğuran bir ticari ilişki, şeklinde tanımlanmaktadır. ²⁷ Kooperatiflerde ortak kavramı ve ortağın kişiliği, kooperatif hukukuna ilişkin problemlerin çözümünde anahtar ve merkez konumdadır. Ortağın kişiliği ve ortaklık arasındaki ilişkiye diğer kişi ve sermaye birliklerinde rastlamak mümkün değildir. ²⁸

²⁰ İltihaki sözleşmeler, iki taraflı fakat taraflardan biri tarafından üzerinde değişiklik yapılamayan, hatta sözleşmelerin tarafını ve kendi edimini seçmekten mahrum olduğu sözleşmenin tarafı veya fiyatı seçilemeyen sözleşmelerdir. İltihaki sözleşmelerin niteliği ve konusu 5.4.1944 gün ve 12 sayılı içtihadı birleştirme kararında da etraflıca dile getirilmiştir. iltihaki sözleşmeler eylemsel sözleşmelerin bir kategorisini teşkil eder. YILMAZ, Gökhan, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara, 2001, s:4.; AKİPEK/KÜÇÜKGÜNGÖR, **Sözleşmeler Rehberi**, Yetkin Yay, Ankara, 2000, s:24.

²¹ DERYAL, s:37.

²² Kooperatif ortağı, kooperatifte diğerleri ile eşit hak ve yükümlülüğe sahip gerçek veya tüzel kişilerdir. Kooperatife gerçek kişiler, kamu tüzel kişileri ve dernekler ortak olabilir. AYKAN, Filiz, **Kooperatif Üyelikinden Çıkarılma ve Çıkarılma Kararına İtiraz Davası**, Ankara, 2007, s:24.

²³ Kooperatiflerde ne ortaklık senedi nede ortaklık payı devredilmektedir. Devrin konusu, ortağın kişiliğine bağlı olan ortaklık mevkiidir. Ortaklık mevki, ortağın kooperatifle kurduğu ortaklık sözleşmesi gereğince ve ana sözleşme hükümleri uyarınca sahip olduğu tüm haklar ve yüklendiği tüm borçları içermektedir. Bu statünün devir şekli Kooperatifler Kanun'unda gösterilmemiştir. Ancak devir işleminin alacağın temlik ile ilgili kurallara bağlı olarak yazılı şekilde yapılması gerekir. Yargıtay 11 HD 20.05.1993 Tarih ve 1993/2868 Sayılı Kararı.

²⁴ YÜKSEL, Kemalettin, **Kooperatif Üyelikine Giriş, Çıkma ve Çıkarılma**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s:12.

²⁵ Kooperatiflerde ortaklık sıfatı kooperatif yönünden, kooperatif payının devren iktisabı ile değil, giriş isteminin yetkili kurullarca kabulü ile kazanılır. AYKAN, s:26.

²⁶ Kooperatif ortaklığı, bir ortağın kooperatifte sahip olduğu ortaklık mevkiinin adıdır. Bu mevki, ortağın sahip olduğu kooperatif paylarının tümünden ve ortağın ödediği paraların sağladığı haklardan oluşur ve bir bütün teşkil eder. AYKAN, Filiz, s:24.

²⁷ ZEVLİLER, Aydın, **Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku**, Ankara, 1992, s:597.

²⁸ DERYAL, s:45.

BİRİNCİ BÖLÜM

KOOPERATİF GENEL KURULU

1. GENEL KURULUN HUKUKİ NİTELİĞİ

1.1. Organ Niteliği

Tüzel kişiler²⁹de kural olarak ortaklık faaliyetleri organlar³⁰ eliyle yürütülür. Tüzel kişilerin organları vasıtasıyla faaliyetlerini devam ettirmesi sonucu ortaklar geri planda kalır. Her ne kadar ortaklar, organların ve kararların oluşumunda etkili olsa

²⁹Tüzel kişilerin doktrinde ittifak edilmiş bir tanımı yoktur. Birçok yazar tüzel kişileri tanımlamaktan kaçınmıştır. Genel olarak özellikler verilmek suretiyle bir sonuca ulaşmaya çalışıldığı görülmektedir. Bazı yazarların da çok açık olmamakla beraber bir kısım tanımlar verildiği görülmektedir. Örneğin, Oğuzman: “Hukuk düzeni birleşen kişilerden bağımsız olarak ortak bir amacın gerçekleştirilmesini sağlamak için ikinci bir yol açmıştır. Ortak bir amacın sürekli olarak gerçekleşmesini sağlayacak örgütlenmeye sahip kişi veya mal topluluklarına birleşen kişilerden veya malı tahsis eden kişiden bağımsız bir kişilik tanımlanmıştır. İşte bu tür kişi veya mal toplulukları tüzel kişiler diye anılmaktadır.” Derken (SELİÇİ/OKTAY/OĞUZMAN, **Kişiler Hukuku, Gerçek ve Tüzel Kişiler**, Filiz Kitabevi, 1999, s.163.) Serozan “ ... Ve işte Tüzel (tinsel)kişi: bir araya gelip birleşen bireyler, aralarındaki ilişkilerin yoğunluğunu daha da artırarak, kendi kişiliklerini aşan, dışı karşı tek parça (yek pare) bir bütün (tümlük) oluşturan yepyeni, bağımsız bir hak ve hukuk öznesi, bir “hukuk kişi” yaratabilirler. Birbirleriyle kaynaşan kişilerin adeta bir potada eritildiği, tek tek bireylerin adeta yutulup silindiği bir aşamadır bu.” Şeklinde tanımlı yapılmıştır. (SEROZAN, RONA, **Tüzel Kişiler**, Filiz Kit, 1994, s. 16.) Akünal ; “Tüzel kişi, belli bir amacı gerçekleştirmek üzere örgütlenmiş, hukuk düzeninin bağımsız birer varlık olarak tanıdığı kişi veya mal topluluklarıdır.” (AKÜNAL, TEOMAN, **Türk Medeni Hukukunda Tüzel kişiler**, Beta Yay. , 1995, s. 3.) Şeklinde tanımlı ederken Dural , “ Tüzel kişi, gerçek kişiler dışında, kişi sıfatına sahip olan varlıkları ifade eder.”(DURAL/ÖĞÜZ ,**Türk Özel Hukuku,cilt II,Kişiler Hukuku**, İst., Filiz Kit, 2004, s:193.) Şeklinde tanımda bulunmayı yeğlemiştir. Kooperatifler, özel hukuk alanında hukuki işlemle kurulmuş ve kazanç paylaşma amacı gütmeyen Özel hukuk tüzel kişileridir.

³⁰Tüzel kişiliğin meydana gelebilmesi için onu oluşturan mal ya da bireylerin, salt toplamaları dışında ayrı bir yapı veya kişilik olarak örgütlenme amaçlarının bulunması gerekmektedir. İşte tüzel kişiliği ayrı bir yapı olarak ortaya çıkaran temel gerekçe bu farklılıktır. Bu farklılığı sistemleştiren, işleyebilir hale getirense; tüzel kişinin organlara sahip olmasıdır. Bağımsız bir varlık yaratma iradesi, bir örgüt olarak gerekli organizasyonun gerçekleştirilmesi, yani örgütlenme şeklinde ortaya çıkar. Örgütlenme, bir kişi veya mal topluluğunun kendisini oluşturan kişi veya mallardan bağımsız hukuki bir varlık olarak, iradesini açıklayacak ve amacını gerçekleştirmek üzere faaliyette organları oluşturmalarını ifade eder. Kanun koyucu tarafından tüzel kişilerin hangi zorunlu organlara sahip olmakla kişi vasfı ve işlerlik kazanacağı belirlenmiştir ki, bu tür organlara zorunlu organlar denilir. Bu organlara sahip olmayan bir yapının tüzel kişi olarak adlandırılması mümkün olmadığı gibi, kurulmuş olan bir tüzel kişilik de bu zorunlu organları kaybetmekle vasfını kaybeder. AKÜNAL, s:10; *Ansay, Tuğrul: Anonim Şirketler Hukuku Dersleri*, Ankara 1973, s. 87; *Pulaşlı, Hasan: Şirketler Hukuku*, Adana 2005, s. 284.

da, tüzel kişilerin dışa yansıyan yüzü organların faaliyetleridir. Tüzel kişilerin organlarının oluşumu tüzel kişiliğin kazanılmasının değil, medeni hakları kullanmalarının ön şartıdır.

Ortaklar, kooperatifin, yönetim, temsil ve denetim organlarını oluşturarak kooperatif hayatı bakımından önemli olan kararları alabilmek hak ve yetkisine sahip olurlar. Buradan hareketle organ, “Tüzel kişinin örgütü içinde yer alan ve tüzel kişinin iradesinin oluşmasını ve bu iradenin hukuk alanına yansımaları sağlamak üzere kanun, esas sözleşme veya bunlara uygun olarak yapılan iç yönetmelik uyarınca oluşturulan, tüzel kişi için karar verme, yürütme ve denetleme fonksiyonlarını üstlenmiş bulunan kişi veya kurullar” şeklinde tanımlanmıştır.³¹ KoopK, kooperatiflerde, genel kurul, yönetim kurulu ve denetçi (denetim kurulu) olmak üzere varlığı gerekli üç organı düzenlemektedir. Bu organlar, kooperatifin zorunlu kanuni organlarıdır. Bunlardan birinin mevcut olmaması bir fesih sebebi teşkil eder. Kooperatifin esas sözleşmesinde hüküm bulunması koşuluyla başka organların oluşturulması da mümkündür. Ancak bu organların eksikliği sorun oluşturmaz. Bu çalışmada zorunlu olarak kooperatif organlarından yalnızca genel kurul ve genel kurul kararlarının iptali incelenecektir. Diğer kooperatif organları çalışmamızın kapsamı dışında kalmaktadır.

1.2.Genel Kurulun Oluşumu

Genel kurul, resmi bir memur olan Bakanlık temsilcisinin³² gözetiminde belirli şartlarla toplanıp, yine temsilci nezaretinde belli konularda karar alabilen ortaklar topluluğudur.³³ Bakanlık Temsilcisi çağrılmadan yapılan toplantı ve bu toplantıda alınan kararlar hükümsüz olduğu gibi, bütün ortaklar katılmış olsa bile genel kurul

³¹ AKUNAL, s. 34.

³² Kooperatifler Kanunu’nun 87. Maddesi’nde, TTK’da yer alan komiser yerine bakanlık temsilcisi ifadesi kullanılmış ve Kooperatif ve Üst Kuruluşların Genel Kurullarında Bulundurulacak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Temsilcisinin Nitelik Ve Görevleri Hakkında Tüzük(Bakanlar Kurulu’nun 30 Kasım 1973 Tarih ve 7/7522 Sayılı Kararıyla uygun görülerek 10.12.1973 gün ve 14738 Sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanmıştır)’de bu temsilcinin görev ve nitelikleri açıkça belirlenmiş iken, doktrinde yaygın olarak Sermaye Şirketlerinin Genel Kurullarında Uygulanacak Yönetmeliğe atıf yapılmıştır. Hatta Kooperatifler Kanunu’nun Ticaret Bakanlığı Temsilcileri ve Kararların Yürürlük Şartı başlıklı 87. maddesinde istisnai olarak bazı hallerde Bakanlık Temsilcisi bulunmadan genel kurul düzenlenebileceği belirtildiği halde, hatalı biçimde komiser bulunmayan genel kurulun geçersiz olacağı yönünde görüş bildirilmiştir. ÇEVİK, O. Nuri, **Kooperatifler Kanunu**, Ankara, 2003, s:413; ÇELİK/LALE, **Kooperatifler Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2006, s:1605.

³³ ÇEVİK, **Kooperatifler Kanunu**, s:413.

organı da oluşmamıştır.³⁴ Bir genel kurul toplantısından bahsedebilmek için, toplantıya Bakanlık Temsilcisinin katılması yanında, ortakların davet usulüne uyulması, gündemin belirtilmesi, hazirun cetvelinin hazırlanması ve hazirun cetvelinin toplantıya katılan ortaklarca ve başkan tarafından imzalanması ve ana sözleşmenin gösterdiği toplantı nisabının da sağlanması lazımdır.³⁵

Kooperatif genel kurulu, Kooperatif Kanunu'nda düzenlenen ve kooperatif ana sözleşmesinde nasıl toplanacağı, toplantı vakti, oy, müzakere ve karar verme şartlarının yazılması suretiyle ana sözleşmede yer alan, ortakların ortaklık işlerinin görüşülmesi amacıyla bir araya geldikleri, kararları ile kural olarak iç ilişkide istisnaen dış ilişkide etkili olduğu, ortaklığın zorunlu bir organıdır. Kooperatifin dış ilişkileri bakımından yetkili organı yönetim kuruldur. Ancak, bu organın kural olarak genel kurul kararları ile bağlı olduğu ve üyelerinin seçilmeleri ve azilleriyle ibralarının genel kurulun yetkileri içerisinde olduğu göz önüne alındığında, kararların üçüncü kişilerle olan dış ilişkilerde de dolaylı olarak etkili oldukları ve bunları yönlendirebilecekleri kolayca anlaşılır.³⁶

Genel Kurul, ortaklığın zorunlu organlarından olup, kurul organ niteliğinde bir karar organıdır. Tüzel kişiliği olmayan genel kurul, ortaklığın hak ve borçlarının sahibi değil, onun iradesini ifade eden iç organ³⁷ niteliğindedir. Kooperatif ortaklıkların hukuki ilişkileri dış ilişkiler ve iç ilişkiler olarak iki guruba ayrılabilir. Dış ilişkiler ortaklığın tüzel kişi olarak diğer gerçek ve tüzel kişilerle aynı koşullarda girdiği hukuki ilişkilerdir ve ortaklığı temsile yetkili yönetim kurulu tarafından yürütülür. İç ilişkiler ise ortaklığın, ortakları ve organları ile olan, ortaklık çatısı altındaki yapısal işlemlerdir. Ortaklar ve diğer organların tabi olmaları ilkesine dayanan bu ilişkileri düzenlemede asıl yetkili organ genel kuruldur. Genel kurul ortakların oylarıyla

³⁴ DOMANIÇ, Hayri, *Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi-II*, Temel Yayınları, İstanbul, 1988, s:776.

³⁵ DOMANIÇ, s:777.

³⁶ MOROĞLU, Erdoğan, *Anonim Ortaklıkta genel kurul kararlarının hükümsüzlüğü*, Beta Yay, İstanbul, 2004, s:6.

³⁷ İç organlar, tüzel kişinin iç hayatıyla ilgili iş ve muameleleri yerine getirirler. Bu organların faaliyetlerinin en geniş sınırları tüzel kişinin teşkilatı içinde kalır. Üçüncü şahıslarla herhangi bir muameleye giremezler. İç organların verdikleri kararlar, dış organlar tarafından üçüncü şahıslara açıklanmadıkları sürece dışa karşı hüküm ifade etmezler. KORKUT, Ömer, *A.O.'larda Genel Kurul Toplantısına Çağrı ve Toplantının Yürütülmesi*, Yayınlanmamış yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2000, s:1.

kararlar alan bir karar organıdır.³⁸ İstisnalar dışında iç ilişkide etkilidir. Bu kararlar yönetim kurulu tarafından yerine getirilmekle dış ilişkide etkili olur. Bu nedenle genel kurulun haksız fiil işlemesi söz konusu olmadığı gibi, genel kurulun kararları nedeniyle ortaya çıkan sorumluluk bu kararları uygulayan organ ve bu organların üyelerine aittir.³⁹

Genel kurul, ortakların yasal bir şekilde toplanmalarıyla meydana gelir. Ortaklar kooperatifin kurucuları olup, aynı zamanda kooperatifin sahibidirler.⁴⁰ Ortaklar, yetkilerini kooperatiflerin yönetiminde etkin bir rol alabilmek için kullanırlar.⁴¹

Genel kurulun yetkileri, ortaklığın konusu, diğer organların münhasır yetkisine giren işler, üçüncü kişilerin hakları ve ortakların müktesep hakları ile sınırlıdır.⁴² Genel kurulun toplanması, kararların alınması ve oyların kullanılmasına ilişkin ana sözleşmeye hüküm konulması emredici hüküm olarak öngörülmemiştir. Genel kurul, kooperatifin iradesini açıklayan bir organ olduğu için kararlarının kanuna ve kooperatif ana sözleşmesine uygun olması gerekir. Aksi halde bunların iptali mahkemeden talep edilebilir. Hatta kanunun emredici hükümlerine aykırı kararların iptaline de gerek yoktur; bu kararlar hiçbir hüküm ifade etmezler. Bu gibi kararların mahkemeden sadece geçersizliğinin tespiti talep edilebilir⁴³

1.3. Genel Kurulun Üst Organ Niteliği

Genel kurulun üst organ olup olmadığı hususu doktrinde tartışılmıştır. Doktrinde **Poroy, Yiğit ve Pulaşlı**, Türk hukukunda tüm organların başlı başına birer varlık olduğunu ve her organın kendine özgü yetkilerle donatıldığını üstelik genel kurulun sürekli çalışan bir organ olmadığından, yönetim kurulunun daha etkin olduğunu bu nedenle genel kurulun üst organ olamayacağını belirtirken, **Arslanlı, İmregün ve**

³⁸ MOROĞLU, *Hükümsüzlük* s:5.

³⁹ YİĞİT, İlhan, *Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İşleyişi ve Ortaya Çıkan Sorunlar*, Vedat Yay., İst, 2005, s:3.

⁴⁰ Kooperatifin sahibi Çevik tarafından, kooperatif tüzel kişiliği olarak belirtilmektedir. ÇEVİK *Kooperatifler Kanunu*, s:412.

⁴¹ GİRGİN, s:30.

⁴² “Genel kurulda, taşınmazların satışı için yönetim kuruluna yetki verilmiş ve bir satış taahhütnamesi düzenlenerek, satış şartları dahi belli edilmiştir. Böylece kooperatifle alıcı arasında akdi bir ilişki kurulmuştur. Yeni bir genel kurul kararıyla bu işlem den dönülemez”, Anıldığı Yer: Y. 11 HD. 08.06.1993-E.4225/K.4045. ÇEVİK, *Kooperatifler Kanunu*, s:425., ERİŞ, Gönen, *Uygulamalı Kooperatifler Hukuku*, Seçkin Yay., Ankara 2001, s:723.

⁴³ Arslanlı, C. II, s. 3; Çevik, *Kooperatifler Kanunu*, s. 751; Moroğlu, *Hükümsüzlük*, s. 33–34; Deryal, s. 378.

Domaniç⁴⁴ ise yönetim kurulu ve denetim kurulu üyelerinin burada seçilmesi ve genel kurul kararlarının diğer organları bağlamasından yola çıkarak genel kurulun bir üst organ olduğunu belirtmektedirler.⁴⁵ Yargıtay da, genel kurulun üst organ olduğu görüşündedir.⁴⁶ Kanaatimizce, her ne kadar yönetim kurulunun sürekli çalışması nedeniyle daha etkin olduğu varsayımı kabul edilmiş olsa bile genel kurulun üst organ oluşu tartışılmaz niteliktedir. Örneğin Yönetim Kurulunun yapmış olduğu sözleşmeler genel kurul tarafından benimsenmediği sürece geçerli olmaz,⁴⁷ genel kurulda hiçbir sebep gösterilmeksizin yönetim kurulu üyeleri azledilebilir,⁴⁸ bunların yanında genel kurulun tüm ortakların katılımıyla oluştuğu ve aldığı kararların tüm organları bağladığı düşünüldüğünde, genel kurulun bir üst organ olduğu bunun yanında kooperatifteki en yetkili organ olduğu anlaşılır. Ayrıca kooperatif genel kurulunun yetki devri yaptığı hususlarda son söz yine kooperatif genel kuruluna ait olarak kalmaktadır.

⁴⁴ DOMANIÇ, s:777.

⁴⁵ Anıldığı yer: ÇEVİK, **Kooperatifler Kanunu** s:5.

⁴⁶ “Kooperatiflerin en yetkili organı genel kuruldur. Bu kurul diğer organların işlemleri konusunda karar vermeye tam yetkilidir. Kooperatif yönetim kurulu kararları aleyhinde de bu organa başvurulabileceğinden kanunda öngörülen haller dışında yönetim kurulu kararları aleyhine doğrudan mahkemeye başvurmak mümkün değildir.” (Y. 11 HD. 20.02.1980-E.11-1077/K.350 Anıldığı yer: ÇEVİK, **Kooperatifler Kanunu** s:420), “Kooperatif genel kurulunca reddedilen bir husus yönetim kurulunca da karara bağlanamaz. (Y. 11 HD. 07.11.1989-E.2534/K.6048 Anıldığı yer: ÇEVİK, **Kooperatifler Kanunu** s:420), “Kooperatiflerde en yetkili organ genel kuruldur. Bu nedenle vekil tarafından kooperatifi temsilen yapılan sözleşmenin geçersiz olduğu iddia edilse bile, genel kurulca benimsenmişse artık bu akdin feshinin istenilmesi iyi niyet kurallarıyla bağdaşmaz.” (Y. 11 HD. 07.11.1989-E.2534/K.6048 Anıldığı yer: ÇEVİK, **Kooperatifler Kanunu** s:420), Kooperatif ana sözleşmesine göre, kooperatif taşınmazının ipotek edilebilmesi için genel kurul kararına gerek var ise ve bu karar da alınmamışsa, alacaklı yararına tesis edilmiş olsa da, bu işlemin iptaline karar verilmelidir.” Bu kararda ana sözleşme ve genel kurul kararı gayri menkul hukukunun genel ilkelerinin bile önüne çıkarılmaktadır. Alacaklıya ana sözleşmeyi inceleme yükümü yüklenmesi ise konuya verilen önemi göstermesi açısından ilginçtir.” Anıldığı yer: ÇEVİK, **Kooperatifler Kanunu**, s:420).

⁴⁷ Yargıtay 11 HD. 12.09.2000 Tarih ve 5911 Esas Sayılı Kararı. ÇELİK/LALE, s:721.

⁴⁸ Yargıtay 11 HD. 12.03.2002 Tarih ve 2001/10464 Esas Sayılı Kararı . ÇELİK/LALE, s:725.

2. BÜYÜK KOOPERATİFLERDE GENEL KURUL YERİNE GEÇEN ORGANLAR(Genel Kurulun Surrogat'ları)⁴⁹

2.1.Ortakların Tümü (Mektupla Oy Kullanma)

KoopK'nun 54. Maddesi, kooperatiflerde kararların hepsinin ya da bir kısmının ana sözleşmede belirtilmek şartıyla mektupla bildirilmek suretiyle alınabileceğini düzenlemiştir. Ortak sayısı binden fazla olan büyük kooperatiflerde, ana sözleşmeye hüküm koymak şartıyla, genel kurula ait kararlardan hepsinin veya bir kısmının ortakların oylarını mektupla bildirmeleri suretiyle verilmesi mümkündür.⁵⁰ Mektupta oyun kimlere verildiği açık ve kesin biçimde belirtilmelidir. Oy bildirme mektuplarının yönetim kurulu ve bakanlık temsilcisi önünde açılarak içeriği hakkında imzalı bir tutanak düzenlenmesi ve alınan kararlar yönünden değerlendirilmesi gerekir. Mektupla oy vermede, alınan kararlara karşı muhalefet şerhi, yani karşı oy yazısında ise açık bir hüküm yoktur. Çevik oy kullanmaya ilişkin mektupta karşı oy yazısı yazılarak gündemdeki hususlara ret oyu belirtilebilir.⁵¹ Şeklinde görüş bildirmektedir. Ancak henüz genel kurulda karar alınmadan sadece oy belirtirken muhalefet şerhinin konulmasının mümkün olmadığı kanaatindeyim.

Doktrinde mektupla oy verme usulünün sadece bir oylama usulümü yoksa yeni bir organ oluşumu mu olduğu hususu tartışmalıdır. Ancak genel kabul, mektupla oy verme sisteminde oyun genel kurul dışında kullanılmasının yolunun açıldığı, ayrıca oy kullanmada vekâlet sisteminin kaldırılarak aslen oy kullanma zaruretinin oluşturulması nedeniyle yeni bir organ olduğu iken, kararların hepsinin mektupla oy verme ile alınabileceği öngörülmüşse oy verme hususunda genel kurul toplanamayacağından genel kurulun yerine ikame edilmiş yeni bir organdan bahsedilir. Ancak bir kısım kararların oy verme yoluyla alınacağından bahsedilmişse, genel kurulun yanında yeni bir organdan bahsedilir şeklindedir.⁵²

⁴⁹ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, *Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku*, İstanbul, 1997, s:913

⁵⁰ Ancak madde metninde öngörülen, mektupla oy vermede, bazı duraksamalar söz konusudur. Sözgelimi, oy için gönderilen mektubun içeriği nasıl olacaktır veya bu mektup kime gönderilecektir? Bu soruya Eriş, çağrışı kim yapıyorsa, mektubun onlara gönderilmesi ve ispat için de, taahhütlü mektupla ya da noter aracılığıyla gönderilmesi daha uygun olur kanaatindedir. ERIŞ, s:902.

⁵¹ ERIŞ, s:902.

⁵² POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s:914.

2.2.Temsilciler Kurulu

KoopK 54. maddesine göre kooperatif ana sözleşmesine hüküm konulmak kaydı ile ortakların gruplara ayrılarak verecekleri kararlarla tespit edecekleri talimat gereğince oy vermek üzere kendi aralarında seçecekleri temsilciler topluluğu, genel kurul sayılabilir. Bu durumda genel kurulun alacağı tüm kararları temsilciler kurulu alır. Genel kurul mecburi organ olduğu halde, temsilciler genel kurulu, ihtiyari bir organdır.⁵³ Temsilciler kurulunun oy verme ve karar alma sistemi olarak kabulü halinde ortağın oy hakkı sınırlandırılmış olur. Zira ortak, bu durumda sadece temsilcilerin seçimlerinde ya da görevden uzaklaştırılmalarında oy kullanabilir. Temsilciler kurulu başlıca iki yöntemle saptanır. Ya her ortağa bütün temsilcileri seçme hakkı tanınır veya bir yada birden çok temsilci seçmek hakkı verilebilir. Temsilci oyunu, aldığı talimata göre kullanır. Ancak talimata aykırı oy kullanılması hali, kullanım hali temsilciler kurulunun almış olduğu kararın geçerliliğini etkilemez. Gerek ortakların tümü, gerekse temsilciler kurulu büyük kooperatiflerde genel kurulun çalışmasının güçlüğü nedeni ile kabul olunmuştur.⁵⁴

3.Kooperatif Genel Kurulunun Yetkileri

Genel kurul, kooperatifin bütün ortaklarınca oluşturulan ve ortaksal hakların kullanıldığı en yetkili organıdır.⁵⁵ Ancak kanundaki en yetkili organ deyimi, kanunla, yönetim kuruluna ve denetçilere verilmiş olan görev ve sorumluluklar yönünden kuvvetler ayrılığı ilkesini etkilemez.⁵⁶ Zira en yetkili deyiminin anlamı, yasada ve ana sözleşmede, açıkça yönetim kuruluna bırakılmamış bulunan ve genel kurulun niteliğine uygun düşen kararları alma hakkının bu organa ait olması demektir. Genel kurulun yetkileri, genel kurulun devredemeyeceği yetkiler ve devredebileceği yetkiler olarak iki başlıkta incelenebilir. Genel kurulun yetkileri konusunda asıl olan, genel kurulun yetkilerini bir başka organa devredememesidir. Organların münhasır yetkilerine dokunmamak kaydıyla bazı yetkilerin devri ise mümkündür.⁵⁷

⁵³ TEKİL, Fahiman, *Şirketler Hukuku, C:3, Ltd. Şirketler ve Kooperatifler*, İstanbul, 1978, s:113.

⁵⁴ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s:916.

⁵⁵ Genel Kurul bütün ortakları temsil eden en yetkili organdır, denilmesine rağmen genel kurulun ortakları temsil yetkisi yoktur. POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s:913., ERİŞ, Gönen, *Uygulamalı Kooperatifler Hukuku*, Seçkin Yay., 2001, Ankara, s:721.

⁵⁶ KARAYALÇIN, s:430.

⁵⁷ YİĞİT, s:7.

3.1. Esas Sözleşme ile Genel Kurula Verilen Yetkiler

Kooperatifin esas sözleşmesine hüküm konarak genel kurula, yetkileri dışındaki bazı yetkilerin verilmesi mümkündür. Ancak diğer organların münhasır yetkisine dâhil olan yetkiler genel kurula devredilemez. Örneğin, kooperatifi temsil etmek yetkisi yönetim kurulunun yetkileri arasında olduğundan, genel kurul bu yetkiyi üzerine alamaz. Aynı şekilde, gerekli defterlerin tutulması, bilânçonun, yıllık raporun düzenlenmesi gibi yürütme ile ilgili görevler de genel kurula verilemez. Esas sözleşmeye bu konuda herhangi bir hüküm konamaz, konulsa bile kanuna aykırı olduğu için bu hüküm geçerli olmaz. Buna karşılık, kooperatiflerde memur ve müstahdemleri tayin yetkisi yönetim kuruluna ait bir yetki olmasına rağmen, bu yetkinin münhasıran yönetim kurulu tarafından kullanılması gerekli olmadığı için, esas sözleşmeye konulacak bir hüküm ile memur ve müstahdemlerin tayin yetkisinin genel kurula verilmesi mümkündür. Ayrıca esas sözleşmede yönetim kurulu üyelerine ve denetçilere verilecek ücret belirtilmemişse, genel kurul bu ücretleri tayin ve tespiti yetkilidir ve bu yetkisinin devri de mümkün değildir. Bu durumda, yönetim kurulu üyelerinin ve denetçilerin huzur hakkı ve ücretleriyle ilgili olarak esas sözleşmeye hüküm konulmaması yoluyla genel kurula yetki verilmiş olmaktadır⁵⁸.

3.2. Genel Kurulun Devredebileceği Yetkileri

GK' un yetkilerinin herhangi bir organ veya kişiye devredilememesi asıldır. Ancak GK' un münhasıran yetkili olduğu konular dışındaki hususlarda, esas sözleşmeye hüküm konması şartıyla diğer organlara veya kurulacak özel bir komiteye/komitelere yetki ve görev verilmesinin mümkün olduğu kabul edilmektedir. Bu konuda ortaya çıkabilecek tereddütler, devredilecek yetkiye ilişkin hükmün gayesi ile pay sahiplerine GK' da verilen hakların koruduğu menfaatler göz önüne alınarak çözümlenebilir.⁵⁹

⁵⁸ ÜNAL, Süleyman, **Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının İptali**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1990, s:25.

⁵⁹ ÜNAL, s:24.

3. KOOPERATİF GENEL KURULUNUN DEVREDEMEYECEĞİ YETKİLER⁶⁰

1. Ana Sözleşmeyi Değiştirmek

KoopK'na aykırı olmamak kaydıyla ana sözleşmenin tüm maddelerinde değişiklik yapılabilir. Ayrıca kooperatif genel kurulunca, gerekli usullere uyulmak kaydıyla ana sözleşme her zaman değiştirilebilir. Genel kurulda ana sözleşmenin değiştirilmesi için alınacak kararlarda fiilen kullanılan oyların 2/3 çoğunluğu gerekir. (KoopK m.51/1) Ana sözleşme değişikliği yapılabilmesi için kooperatif yönetim kurulunca karar alınır.⁶¹ Karardan sonra ilgili İl Müdürlüğü'ne dilekçe ile başvurulur.⁶² İstenilen değişiklik onayını alan kooperatif yetkililerince ana sözleşme değişikliği için, ana sözleşme esaslarına göre yapılacak ilk genel kurul toplantısında, değişiklik metinlerinin görüşülerek gerekli kararların alınması ve KoopK'nun 3. maddesi gereğince tescil ve ilan ettirilmesi ile gerekli belgelerin İl Müdürlüklerine dilekçe ile teslim edilmesi gerekmektedir.

⁶⁰KoopK m.59/8'de, yönetim kurulu üyeleri ve temsile yetkili kişilerin, genel kurulun devredemeyeceği yetkileri kullanmaları yasaklanmış, ek 2. maddesinin 1. fıkrasında da bu yasağa uymayanların cezalandırılacakları öngörülmüştür.

⁶¹Bu konuda kooperatif karar defterinde aşağıdaki gibi bir karar alınır. Kooperatifimiz yönetim kurulunun/...../..... tarihinde yapmış olduğu toplantıda;..... şeklinde değişiklik talebinde bulunularak izin alınmasına oybirliği(Oy çokluğu) ile karar verilmiştir.

Yönetim Kurulu Başkanı
Muhasip
Üye

Başkan Vekili
Üye

⁶² Ana sözleşme değişikliklerinde aşağıda belirtilen belgeler kooperatif yetkililerince hazırlanarak İl Müdürlüklerine teslim edilir:

- 1-Dilekçe
- 2-Değiştirilmek istenen madde metninin eski ve yeni şeklinin karşılıklı olarak yazılmış ve yönetim kurulunca imzalanmış şekli (5 nüsha),
- 3-Ana sözleşme değişikliğine neden ihtiyaç duyulduğuna dair gerekçeli yönetim kurulu kararının noter onaylı örneği,
- 4-Çalışma bölgesi genişletilecekse çalışma bölgesine dâhil edilecek yerleşim birimi muhtarlarının kooperatif yönetim kuruluna başvurdıklarına dair dilekçe,
- 5-Ortaklık payları artırılabilecekse önceden alınması taahhüt edilen pay miktarının ödendiğini gösterir kooperatif yönetim kurulu yazısı veya tasdikli bilânçonun da sunulması gerekir.

2. Kanun Ve Ana Sözleşme İle Genel Kurula Bırakılmış Olan Konular Hakkında Karar Vermek

- Çıkan ve çıkarılan ortağa yapılacak iade ve ödemelerin üç yıla kadar geciktirilmesi(KoopK m.17/2)
- Ayın nevinden sermaye konması veya bir işletmenin veya ayınların devralınmasına karar verilmesi(KoopK m.22)
- Kooperatifin dağılmasına karar verilmesi,(KoopK m.51/2)
- Diğer bir kooperatifle birleşilmesi,(KoopK m.51/2)
- Ortakların paylarının artırılması,(KoopK m.52/1)
- Ortaklara ek ödeme yükümlülüğü ihdası,(KoopK m.52/1)
- Haklarında kamu davası açılmış yönetim kurulu üyelerinin azli veya göreve devam etmeleri hususunun karara bağlanması(KoopK m.56/3)
- Yönetim kurulu üyelerinin aylık ücret, huzur hakkı, risturn ve yolluklarının belirlenmesi,(KoopK m.56/6)
- Kooperatifin aciz halinde bulunduğunu kabul ettirecek ciddi sebeplerin mevcudiyeti durumu hakkında karar vermek,(KoopK m.63)
- Kooperatif varlığının kanunda belirtilen kuruluşlarca devralınması halinde tasfiye yapılmamasına karar verilmesi,(KoopK m.85/2)
- Gerekli hallerde hesap komisyonu (hususî murakıp) seçilmesi,(KoopK m.98)
- Gelir gider farkının ortaklara dağıtımı ve sermaye paylarına faiz verilmesi,(KoopK m. 38)
- Ana sözleşmenin değiştirilmesi,(KoopK m.51/1)
- Yönetim kurulu üyeleri ile denetçiler kurulu üyeleri ve gerektiğinde tasfiye kurulu üyelerini seçmek, (KoopK m.42)

- İşletme hesabıyla bilânço ve gerektiğinde, gelir gider farkının bölüşülmesi hakkında karar vermek;(KoopK m.42)
- Bilânço, bilânço hesaplarının dökümü, gelir-gider farkı hesapları ile yönetim kurulu ve denetçiler tarafından verilen raporları inceleyerek kabul veya reddetmek (Örnek Ana Sözleşme m.23)
- Yönetim ve denetim kurulu üyelerinin ibrasına karar vermek veya sorumluluklarına karar vermek, gerektiğinde bunları azletmek.⁶³(KoopK m. 42)
- Gayrimenkul alımında ve satımında takip edilecek usul ve alınacak gayrimenkulün niteliğini, yerini ve azami fiyatını, satılacak gayrimenkulün ise asgari fiyatını belirlemek,(KoopK m.42)
- İmalat ve inşaat işlerinin yaptırılma yöntemini belirlemek,(KoopK m.42)
- Yapı kooperatiflerinde; kooperatifin ortak sayısı ile yapılacak konut veya işyeri sayısının tespit edilmesi;
- Kooperatif ortaklarının ödeyecekleri aidat miktarlarının belirlenmesi,⁶⁴
- Yönetim kurulu tarafından verilen ortaklıktan çıkarma kararına karşılık yapılacak itirazları karara bağlamak,
- Kanun, ana sözleşme ve iyi niyet esasları ile genel kurul kararlarına aykırı olduğu iddia edilen yönetim kurulu kararlarının iptal edilip edilmeyeceğine karar vermek,
- Üst kuruluşa girme kararı vermek ve bu kuruluşa görevlendirilecek temsilcileri seçmek,

⁶³ “ Genel kurulun, kendisine sunulan bilgi ve dokümanlardan elde edeceği bilgilere göre, ibra yaptığıın kabulü gerekir. Mücerret olarak ibra edilmek, yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunun ortadan kaldırılabilmesi için, genel kurulda açık ve ayrıntılı biçimde görüşülmesi, değerlendirilmesi ve bilânçoda da gösterilmesi gerekir.” Y. 11 HD. 1.05.1995 T. ,E.2890/K.3924. Anıldığı Yer: ERİŞ, s:725.

⁶⁴ “Yönetim kurulu, genel kurulun aldığı aidatların, miktarına ilişkin karardaki miktarları artıramaz.” Y. 11. HD. 16.06.1990 T ve E.4385/K.4615 Sayılı Kararı. (ERİŞ, s:723.)

- Azınlığın, genel kurul toplantısı esnasında ve toplantı başlamadan önce, gündemde bulunmadığı halde, KoopK'da 46/3'de sayılan hususlardan, seçtikleri maddelerin gündeme alınıp alınmamasına karar vermek,⁶⁵
- Devir yoluyla ortaklığa alınanlar hariç olmak üzere, daha sonra kooperatife ortak olacaklardan, önceki ortaklara nazaran ilave bir farkın alınmasına karar vermek, (Örnek Ana sözleşme m.11/5)
- Gelecek yılın bütçe ve çalışma programını görüşmek ve karara bağlamak,(Örnek ana sözleşme m.21,23/6)
- Ödemelerini geciktiren ortaklardan gecikme farkı alınmasına,
- Kredi kullanmanın karara bağlanmasına
- Mülkiyeti sınırlayan intifa, şufa, vefa, iştirak gibi haklar konusunda karar alınmasına,

Genel kurul tarafından karar alınması gerekir. Genel kurul dışında yukarıda belirtilen hususlarla ilgili karar alınması halinde, alınan kararlar yoklukla maluldür.

3. Genel Kurulun Yetkilerinin Sınırları

Genel kurulun, genel olarak değerlendirildiğinde çok geniş yetkilere sahip olduğu görülür. Ancak her yetki gibi bu yetkinin de sınırı vardır. Genel kurulun yetkileri, ortaklığın konusu, diğer organların münhasır yetkisine giren yetkiler, üçüncü kişilerin hakları ve ortakların müktesep hakları ile sınırlıdır.

I.Kanundan Gelen Sınırlama

Genel kurul, kamu düzenine, kanunların kesin emredici hükümlerine, ahlaka ve adaba aykırı karar alamaz.⁶⁶

II. Kooperatif Amaç ve Konusu

Genel kurulun yetkileri temel olarak, kooperatif amaç ve konusu ile sınırlandırılmıştır. Ticaret şirketlerine ilişkin genel hükümler içinde yer alan ve ultra

⁶⁵ KAÇAK, Nazif, **Konut Yapı Kooperatifleri**, Seçkin, Ankara, 2002, s:89.

⁶⁶ KAÇAK, s:89.

vires⁶⁷ olarak adlandırılan ilkeye göre, ticaret şirketleri tüzel kişiliği haiz olup, şirketin esas sözleşmesinde yazılı şirket konusunun sınırları içinde kalmak şartı ile bütün hakları iktisap ve borçları iltizam edebilirler. Şirketin amaç ve konusunun esas sözleşmede açıkça gösterilmesi gerekir. Bu husus, şirketin hak ehliyetinin sınırları açısından önemlidir. Ultra vires ilkesi, şirketin hak ehliyetinin esas sözleşmesindeki konu ile sınırlı olduğu anlamına gelmektedir. Bu sınır, sözleşme ile tespit edilir ve sınırı asan işlemler ultra vires olur; yani şirketi bağlamaz, hatta şirket bakımından yok hükmündedir. Öyle ki, şirket bu işleme sonradan istese bile icazet veremez; esas sözleşmesindeki konu maddesini değiştirip, o işlemi kapsar hale getirmesi ve işlemi yeniden yapması gerekir. Dolayısıyla genel kurul, ancak esas sözleşmede gösterilen konularda veya esas sözleşmede gösterilmemiş ise kanunda açık olarak izin verilen istisnai hususlarda karar almaya yetkilidir, bu hususlar dışında karar alamaz; alırsa geçersizdir ve hiçbir hüküm ifade etmez.⁶⁸

II. Üçüncü Kişilerin Hakları

Genel kurul, alacağı kararlar ile üçüncü kişilerin hakları üzerinde etkili olamaz. Örneğin, kooperatif ile üçüncü kişi arasında, daha önceden yetki verilmiş ise, bu yetkiye dayanılarak yapılan ve geçerli olarak meydana gelmiş bir sözleşme genel kurul tarafından üçüncü kişilerin haklarının ihlali sonucunu doğuracağından feshedilmiş sayılamaz veya tek taraflı olarak değiştirilemez. Üçüncü kişi ile kooperatif arasında yapılan sözleşme, kooperatifin esas sözleşmesinde yer almış olsa bile genel kurul, esas sözleşmenin o hükmünü tek taraflı olarak değiştirerek sözleşme

⁶⁷ Mevcut TTK m. 137 hükmü uyarınca ticaret şirketlerinin şirket sözleşmelerinde yer alan işletme konuları dışındaki alanlarda haklar edinmesine ve borçlar üstlenmesine zemin hazırlayan hukuki işlemleri, yok hükmündedir. Bu hukuki işlemler “ultra vires işlemler”, yani şirketin işletme konusu dışında kalan işlemler olarak adlandırılmaktadır. Tasarı m. 125, “ultra vires” ilkesini kaldırmıştır. AET 'nin 1. Şirketler Hukuku Yönergesi, üye devletlere söz konusu ilkenin kaldırılmasını önermiştir. Tasarı da, bu yaklaşıma paralel olarak söz konusu ilkeyi kaldırmıştır. Amaç, şirketle işlem yapan üçüncü kişiler açısından hukuk güvenliğini tesis etmek, prensip olarak şirketin yaptığı tüm hukuki işlemlerin geçerliliğini sağlamaktır. Tasarı'nın kanunlaşması halinde, artık ultra vires işlemler “yoklukla sakat işlemler” olarak nitelendirilmeyecektir. Bu tür işlemler açısından Tasarı'nın çeşitli hükümlerinde şirketle işlem yapan üçüncü kişinin iyi niyetli olup olmadığına bakılması öngörülmektedir. Açık bir anlatımla örneğin bir anonim ortaklıkta, ortaklığı temsil ve ilzama yetkili kimseler (örneğin yöneticiler) ultra vires (faaliyet konusu dışında) işlemler gerçekleştirmişse, üçüncü kişinin subjektif iyi niyetli olması (söz konusu işlemin şirketin ana sözleşmesinde yazılı işletme konusunun dışında olduğunu bilmemesi veya bilecek durumda olmaması) kaydıyla söz konusu hukuki işlem şirketi bağlayacaktır. BEKTAŞ, Doğuş, www.bilgilidenetim.com, Ocak 2007 Makalesinden.

⁶⁸ ÜNAL, s:40.

hükümlerini ihlal edemez. Genel kurul, bu şekilde bir değişikliğe gitse bile bu değişiklik üçüncü kişiye karşı hüküm ifade etmez.

III. Diğer Organların Münhasır Yetkileri

Genel kurulun niteliği ve devamlı bir organ olmaması nedeniyle, diğer organların münhasır yetkilerine giren yetkiler esas sözleşmeye hüküm konarak genel kurula devredilemez. Aynı şekilde genel kurulun münhasır yetkileri de başka organlara devredilemez devredilse bile bu devir geçerli olmaz.⁶⁹ TTK, genel kurul ve denetçilerin görev ve yetkilerini belirledikten sonra, kalan bütün idare ve temsil işleri ile kooperatif işgal konusunun gerektirdiği yan işlerin tamamını yönetim kuruluna bırakmıştır. Genel kurul, kanunla yönetim kuruluna verilen bu yetkileri kullanamaz. Aynı şekilde şirketin denetim yetkisi kanunen denetçilere aittir; genel kurul, denetçileri seçebilmesine rağmen kooperatifi doğrudan doğruya denetleyemez.⁷⁰

IV. Azınlık Hakları ve Bireysel Haklar

Genel kurul, haiz olduğu yetkileri gerekli çoğunlukla alacağı kararlarla kullanır. Ancak çoğunluğun karşısında kalan azınlığı⁷¹ kayıtsız şartsız çoğunluk kararlarına tabi tutmak veya kullanılmaları çoğunluğun sağlanması şartına bağlı olmayan bireysel hakları⁷² kullanılamaz hale getirmek tahammül edilmez sonuçların doğmasına yol açabilir. Bu nedenle kanun koyucu, özellikle önemli saydığı konularda, azınlığı ve bireysel hak sahibini çoğunluğa karşı koruma yoluna gitmiştir. İşte genel kurulun sahip olduğu yetkilerin sınırını çizen hususlardan bir diğeri, azınlık hakları ile pay sahiplerinin bireysel haklarıdır. Genel kurul, yetkilerini, azınlık haklarını ve pay sahiplerinin bireysel haklarını ihlal edecek şekilde kullanamaz. Aksi takdirde, genel kurulunun aldığı kararların iptali dava edilebilir.

⁶⁹ “Genel kurulda, taşınmazların satışı için yönetim kuruluna yetki verilmiş ve bir satış taahhütnamesi düzenlenerek, satış şartları dahi belli edilmiştir. Böylece kooperatifle alıcı arasında akdi bir ilişki kurulmuştur. Yeni bir genel kurul kararıyla bu işlem den dönülemez”, Anıldığı Yer: Y. 11 HD. 08.06.1993-E.4225/K.4045. Anıldığı yer: ÇEVİK, **Kooperatifler Kanunu**, s:425., ERİŞ, Gönen, **Uygulamalı Kooperatifler Hukuku**, Seçkin Yay., Ankara 2001, s:723.

⁷⁰ ÜLGEN, s:72.

⁷¹ Gurupsal haklar şeklinde de tarif edilen azınlık hakları, belli oranda ortakların bir araya gelmek suretiyle kullanabildikleri ve azınlığı çoğunluk karşısında korumayı amaçlayan, belli sayıda ortağın genel kurulu toplantıya çağırması(KoopK 44) ve gündeme madde eklenmesini isteme hakları gibi haklardır.

⁷² Bireysel haklar, kooperatif ortağı olmakla doğan ve başka bir şarta bağlı olmaksızın kullanılabilen haklardır. Bu haklara örnek olarak, genel kurul toplantılarına bizzat katılma veya temsil edilme hakkı, seçme-seçilme hakkı, bilgi edinme hakkı vd. sayılabilir.

4.Kooperatif Genel Kurullarına Uygulanacak Mevzuat

KoopK’da, genel kurul yapılmasında bulunması zorunlu olan Bakanlık Temsilcilerinin istenilmesi, görevlendirilmesi, nitelikleri ve görevleri hakkında yeterli açıklıkta hükümler bulunmamaktadır. Bu nedenle Kooperatif ve Üst Kuruluşların Genel Kurullarında Bulundurulacak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Temsilcisinin Nitelik Ve Görevleri Hakkında Tüzük yayımlanmıştır.⁷³ Bakanlık Temsilcisi bu tüzük hükümleri gereğince faaliyetlerde bulunacaktır. Bunun dışındaki hususlarda KoopK’nda hüküm bulunan hallerde KoopK uygulanır. Ancak KoopK’nda hüküm yoksa TTK ve diğer hükümler uygulanacaktır.

4.1.TTK’ nın Kooperatif Genel Kurulunda Uygulanacak Hükümleri

Anonim şirket genel kuruluna ilişkin konular TTK 360–398 maddeler arasında düzenlenmiştir. Kooperatifler Kanun’u hazırlanırken, kooperatiflerin özellikleri dikkate alınarak, KoopK 42–54 maddelerindeki 13 madde ile bazı konulara değinilmiş, geri kalan hususlarda KoopK 98. madde yollamasıyla Türk Ticaret Kanun’undaki anonim şirketlere ilişkin hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir. Bu nedenle;

4.1.1.Toplantı Yeri (TTK 371)

- Müzakereler(genel olarak) (TTK 375)
- Cetvel(TTK 376)
- Muteberlik Şartları(TTK 378/2)
- Kararların Tesiri (genel olarak)(TTK 379)
- İbra (TTK 380)
- Kararların icrasının Geri Bırakılması (TTK 382)

⁷³ Doktrinde ÇEVİK, kanaatimizce hatalı biçimde “Bakanlık, Sermaye Şirketlerinin genel kurul toplantıları ve Bu Toplantılarda Bulunacak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik’i yayınlamıştır. Kooperatifler Kanunu’nun 98. Maddesi, Kooperatifler Kanun’unda aksine hüküm olmayan hallerde Türk Ticaret Kanun’unun Anonim Şirketlere ilişkin hükümleri uygulanır, dediğinden anonim şirketlerin genel kurul toplantılarında uygulanan Yönetmelik’in, kooperatif genel kurulları açısından da uygulanması yasa gereğidir.” Demektedir. Ancak daha önce de belirtildiği üzere, belirtilen konuda KoopK ve Belirtilen tüzük yeterince açık olarak görevlendirecek temsilciye ilişkin kuralları belirttiğinden bu hususta TTK hükümlerine ya da Yönetmelik hükümlerine uyulması zorunluluğu bulunmamaktadır. ÇEVİK, **Kooperatifler Kanunu**, 412.

- İptal Kararının Tesiri (TTK 383)
- Suiniyetle İptal Davası Açılması (TTK 384)

maddeleri hükümleri aynen,

4.1.2.Toplantıya İştirak Hakkı(TTK 360)

- İştirak Hakkının kullanılmasında suiistimal(TTK 361)
- Toplantılara davet (Umumi olarak) (TTK 364)
- Gündem (TTK 369)
- Müzakerelerin başka güne bırakılması (TTK 377)

Maddeler hükümleri, kooperatiflerin bünyesine uygun olduğu şekilde kooperatif genel kurulu için de geçerlidir. ⁷⁴

4.1.3.Genel Kurul İşlemlerinin Kamu Denetimi

Kooperatif genel kurulu ancak bakanlık temsilcisinin katılımıyla yapılabilir. Türk Ticaret Kanun’unda devlet temsilcisi olarak belirlenen kamu görevlisi KoopK’nda bakanlık temsilcisi olarak yer bulmuştur. Genel kurul toplantıları bakanlık temsilcisinin huzuru ile açılır ve devam eder. İdare, bildirilen gün ve saatte temsilci bulunmasını sağlar. Ancak usulüne uygun müracaat yapıldığı halde, temsilci toplantıya gelmez ise, toplantı icrasını temin etmek üzere, mahalli idare amirine durum bildirilir. Temsilci yine gelmez ise, bir saat sonunda toplantıya başlanır.⁷⁵ Belirtilen şekilde bakanlık temsilcisi çağrılmaz ise bakanlık temsilcisinin yokluğunda alınacak kararlar geçersizdir. Bakanlık teftiş elemanları, kooperatiflerde yapacakları denetimlerde, genel kurula ilişkin işlemler için, ortakların genel kurul toplantısına çağrılmalarında, toplantı ve karar yeter sayısının sağlanmasında, kararların alınmasında, karar tutanaklarının düzenlenmesinde, sözleşmelerin değiştirilmesinde ana sözleşme ve KoopK’na uyulup uyulmadığı hususlarını inceler. (Ortaklıkların Denetimine Dair Tüzük Md.12)⁷⁶

⁷⁴ ÇEVİK, *Kooperatifler Kanunu* s:418.

⁷⁵ “Genel kurulda bulunması gereken bakanlık temsilcisi için başvuru yapılmış ve bu temsilci gelmemiştir. Sonradan bir saat beklenmiş ve yine temsilci gelmemiştir. Bu durumda, bakanlık temsilcisi olmadan genel kurul yapılabilir.” Yargıtay 11 HD, 25.04.1994, 1994/5114 Esas Sayılı İlamı.

⁷⁶ ÇEVİK, *Kooperatifler Kanunu*, s:419.

2.GENEL KURUL TOPLANTISI

2.1. Genel Kurul Toplantısı Türleri

2.1.1.Kuruluş Genel Kurulu

Ana sözleşmenin ilanından⁷⁷ sonra, kurucular heyetinin daveti üzerine en geç bir ay içerisinde yapılması gereken genel kurul toplantısıdır.⁷⁸ Bu genel kurula, genel kurul tarihine kadar kayıt olmuş bütün ortaklar katılabilirler. Toplantıda kooperatifin asli yönetim kurulu ve denetim kurulu da seçilir.

2.1.2.Olağan Genel Kurul

Genel kurul her ne kadar zorunlu bir organ ise de sürekli olarak çalışan bir organ değildir. Kooperatifin temel organı olan genel kurulun, yapacağı olağan toplantının her hesap devresinin sonundan itibaren altı ay içinde ve en az yılda bir kez yapılması zorunludur. Ancak bir yıl içerisinde birden fazla da genel kurul yapılabilir.⁷⁹ TTK’ da ve KoopK’da hesap devresinin başlayacağı ve biteceği tarih hakkında bir düzenleme mevcut değildir. Hesap dönemi, istisnalar hariç, genellikle takvim yılıdır. 01 Ocak’tan 31 Aralık akşamına kadar devam eder.⁸⁰ Buna göre, hesap devresi takvim yılı olan kooperatiflerde toplantılar yıllık ilk altı ayı içinde, özel hesap devresi olan kooperatiflerde, hesap döneminin bittiği günü izleyen ilk altı ay içinde yapılır.⁸¹ Kooperatifin faaliyet yılı ve dolayısıyla bilânço ve kar zarar hesapları tamamlanmamış ise bilânçoya ve hesap dönemine ilişkin hükümler emredici nitelikte olduğundan bu süreden önce toplantı yapılmaması gerekir. Buna rağmen genel kurul toplantısı yapılmış ise emredici hükümlere aykırılık söz konusu olduğu için bu genel kurullarda alınan kararlar BK 20 Madde uyarınca batıl olan kararlardır.⁸² Olağan genel kurul toplantısı, öngörülen sürede toplantı yeter sayısının elde edilememesi nedeniyle toplanamamışsa dahi yeniden yapılacak toplantı olağan toplantıdır.⁸³

⁷⁷İlan, kooperatifin kuruluşunun, unvanının ana sözleşmesinin Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilmesidir.

⁷⁸ KAÇAK, s:63.

⁷⁹ ERİŞ, Gönen, **Ticari işletme ve Şirketler**, C 2, Seçkin, 2006, s:2093.

⁸⁰ DOMANIÇ, s:801.

⁸¹ ÇEVİK, **Kooperatifler Kanunu**, s:450.

⁸² YİĞİT, s:9.

⁸³ İMREGÜN, s:108.

Olağan genel kurul toplantısının gündeminde yer alacak hususlar genel olarak TTK'nin 369. maddesinde düzenlenmiş olup KoopK m.98 yollamasıyla kooperatiflerde de uygulanır. Ayrıca Örnek ana sözleşme m.31'de de gündemde bulunacak hususlar sayılmıştır. Buna göre gündemde,

- a) Açılış ve divanın teşkili,
- b) Toplantı tutanağının imzalanması konusunda divana yetki verilmesi,
- c) Yönetim kurulu ve denetçiler tarafından verilecek raporların okunması,
- d) Ortaklığın bilânço, envanter ve gelir-gider farkı hesaplarının incelenmesi, onanması veya reddi,
- e) Süreleri sona ermiş yönetim kurulu ve deneticilerin seçimi,
- f) Yönetim Kurulu ve denetim kurulunun ibrası,
- g) Gelecek yılın bütçe ve çalışma programının görüşülmesi ve karara bağlanması,
- h) Gerekli görülen diğer hususlar,

bulunur. Genel nitelikli gündem maddesi konulması ve bu şekilde karar alınması mümkün değildir.

2.1.3.Olağanüstü Genel Kurul

Olağanüstü genel kurul toplantısı, belirli bir zamanı olmayan, ortaklık için lüzumu halinde veya zorunlu ve ivedi sebepler çıktığı takdirde yapılan ve gündemini, toplantının yapılmasını gerektiren sebeplerin oluşturduğu genel kurul toplantılarıdır. Olağan toplantı konusu olan hususlarda ya da ana sözleşme değişikliği yapılması durumunda dahi gerek görülmesi halinde, olağanüstü toplantı yapılabilir.⁸⁴ Gündemi, genel kurulu toplantıya davet eden organ belirler. Ancak kooperatif ana sözleşmesinin değiştirilmesi amacıyla yapılacak olağanüstü genel kurul toplantıları, ana sözleşme değişikliği izninin alındığı tarihten sonra ana sözleşme değişikliği işlemlerinin tamamlanabileceği ve altı ayı aşmayacak süre içinde yapılır.

⁸⁴ DOMANIÇ, s:804.

Olağanüstü Genel kurulun belirli bir toplantı zamanı yoktur, “lüzumu halinde” (TTK m.364/3) ve “zorunlu ve acil sebepler çıktığı takdirde” (TTK m. 355) yapılabilir. Buna göre, olağan genel kurul için sözü edilen üç aylık süre de dâhil olmak üzere her zaman toplanabileceği gibi, neden bulunmadığında senelerce toplanmaması da mümkündür. Hatta olağan ve olağanüstü genel kurul toplantılarının aynı gün içinde ve aynı yerde yapılması bile söz konusu olabilir. Olağanüstü genel kurulun gündemi kanun tarafından belirlenmemiştir, olağan genel kurulların gündemini oluşturan konular da dâhil, genel kurulların yetkisi içinde yer alan herhangi bir konuda olağanüstü genel kurul toplantısı yapılabilir ve karar alınabilir. Kararların etki alanı ve geçerli olmaları bakımından olağan ve olağanüstü toplantılar arasında nitelik farkı bulunmamaktadır. Genel kurul, gündeminde bulunan konuları karara bağlama yetkisine sahip olduğu için toplantıda alınan karar, toplantının nitelendirilmesindeki yanlışlığa dayanarak iptal edilemez.

Genel kurul toplantısının, olağan ya da olağanüstü genel kurul toplantısı şeklinde nitelendirilmesi, toplantıya çağrıya yetkili olanların belirlenmesi ve toplantının yapılmaması sonuçları açısından önemlidir. Olağan ve olağanüstü genel kurul toplantılarının yapılmaması birbirinden farklı yaptırımlara tabidir. Olağan genel kurul toplantısı yapılması zorunluluğuna uyulmaması, toplantının yapılmasını sağlamayan yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin sorumluluğunun doğması dışında kooperatifin sona ermesine de yol açabilir (TTK m. 274, m. 434, m. 435). Buna karşılık olağanüstü genel kurul toplantısı yapılması zorunluluğunun yerine getirilmemesi, yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin sorumluluğunu gerektirir; şirketin feshini gerektirmez. Ancak azınlığın genel kurulu toplantıya çağrı merasimini başlatmasına sebep olabilir.⁸⁵

2.1.4.Çağrısız Toplantı

Genel kurul, kanun ve ana sözleşmedeki hükümlere göre toplanır. Ancak istisnaen, çağrı hiç yapılmadan veya çağrı ile ilgili hükümlere riayet edilmeden toplantı yapılabilir ve karar alınabilir. Bunun için toplantıya ortakların hiç birisinin itiraz etmemiş olması ve alınan kararların ortakların tümü veya ortakların toplantıda oybirliğiyle seçeceği temsilciler tarafından imzalanmış olması gerekir. Sadece bu

⁸⁵ ÜLGEN, s:101.

hususla uyulmaması dahi, iptal sebebidir.⁸⁶ Ayrıca alınan kararların karar yetersayısı hakkındaki hükümlere de aykırı olmaması gerekir. Kararların muteber olabilmesi için, toplantıda bakanlık temsilcisi bulundurulması hususunda gerekli işlemlerin yapılmış olması şarttır.⁸⁷

İster çağrılı isterse çağrısız toplantı olsun genel kurullar sadece yetkilerine giren konularda karar alabilirler.⁸⁸ Bu kararların ortaklarca ve ortakların oybirliğiyle seçecekleri temsilciler tarafından imzalanması gerekir. KoopK m.47'de ortağın toplantı sonuna kadar toplantıda kalması zorunlu olarak belirtilmemiştir. Kanaatimizce, madde metninde kararların, ortaklar veya ortakların oy birliği ile seçeceği temsilcilerce imzalanması zorunlu kılındığından temsilcilerin seçilmesinden sonra ortağın toplantıdan ayrılması kararları sakatlamaz.⁸⁹ Ayrıca madde metninde ortağın hazır olması şartı aranmakta ise de, genel kurul kararlarına ilişkin temsilin mümkün olduğu hallerde temsilcinin varlığı ve kararlara katılımını da yeterli görmektedir.⁹⁰ Yine madde metninde geçen ortağın neye itiraz etmemesi gerektiği hususu tartışmalıdır. Tekinalp, itirazın toplantının çağrısız yapılmamasına olduğu kanaatindedir. Yazara göre her ne kadar madde metninden her aşamada itiraz edilebileceği çıkmakta ise de; bu itiraz sadece toplantının başında yapılabilir. Kanaatimizce, çağrısız toplantının bakanlık temsilcisinin çağrılmasıyla yapılabileceği düşünüldüğünde, bu itirazın sadece toplantının başında ve çağrı usulüne uymama hali ile ilgili olduğu sonucu açıktır.

3.Genel Kurul Öncesi İşlemler

Genel kurul toplantılarıyla ilgili olarak yasada ayrıntılı düzenleme yapılmamış, bu konudaki ayrıntılı düzenleme ana sözleşmelere bırakılmıştır. Kanaatimizce bu husus, kanun koyucunun kooperatifte belli bir amaç etrafında bir araya gelen kişilerin toplanma ve karar almaları konusunda serbestçe karar almaları amacına dönüktür. Genel kurulun toplantıya çağrısı için, yetkili olan organ tarafından önce bu konuda bir karar alınır. Bu organ tarafından toplantının yer ve zamanı tespit edilir ve toplantı gündemi hazırlanır. Ayrıca toplantı için bakanlık temsilcisi çağrılması gerekir.

⁸⁶ ERIŞ, s:758.

⁸⁷ KAÇAK, s:91, ÇEVİK, s:494.

⁸⁸ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s:916.

⁸⁹ Doktrinde Çevik aksi kanaattedir. Bkz. s:495.

⁹⁰ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s:916.

3.1.Toplantı Gündeminin Hazırlanması

Gündem, genel kurulu toplantıya davet eden organ tarafından hazırlanır. Gündem tespiti kararı ortaklığın iç muamelesi olduğundan gündem ortaklara ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na bildirilinceye kadar değiştirilebilir. Toplantıya davete yetkili diğer organlar da gündem hazırlanırken gündem teklifinde bulunabilir. Ayrıca ilgili Bakanlık da yaptığı incelemede eksiklik olduğu kanaatine varırsa bu eksikliğin giderilmesini isteyebilir. Denetçilerin istedikleri gündem maddesinin, yönetim kurlunca toplantı gündemine eklenmesi zorunludur. Azınlığın gerektirici sebepleri içeren yazılı dilekçesi üzerine, talep edilen konuların gündeme eklenmesi de zorunludur.⁹¹ Olağanüstü genel kurul toplantısında ise toplantıya sebep olan olaylar gündeme alınır. Ancak, asgari sürelere riayet şartıyla, davet yapan organın ek gündem yapması mümkündür.

3.2.Toplantı Yer ve Zamanının Tespiti

Esas sözleşmede aksine hüküm yoksa genel kurul toplantısı, ortaklığın merkez adresinde yapılır.⁹² Toplantı yerinin mutlaka, kooperatifin adresi olması gerekli değildir; merkezin bulunduğu mülki birlik içinde (il veya ilçe) başka bir adres de toplantı yeri olarak öngörülebilir. Bu durumda esas sözleşmede açık adresin bulunması zorunlu değildir; bu imkânın esas sözleşmede yer alması ve açık adresin toplantıya ilişkin çağrıda belirtilmesi yeterlidir. Kooperatifin merkezinin değişmesi halinde, toplantının, kooperatifin yeni merkezinde yapılması gerekir. Eğer genel kurul toplantısı, eski merkezin bulunduğu yerde yapılırsa, genel kurulda alınan tüm kararların iptali gerekir.⁹³

Eğer, esas sözleşmede merkez adresi dışında bir adreste genel kurul yapılacağı kararlaştırılmış ise davette bu yerin bildirilmesi kaydıyla başka bir il, ilçe ya da başka bir ülkede de genel kurul yapılabilir.

⁹¹ DOMANİÇ, s:819.

⁹² TTK'n da "merkez" kavramının tanımı yapılmamıştır. Doktrinde kabul edildiğine göre merkez, "bir ticari işletmenin idari, hukuki ve ticari faaliyetlerinin yürütüldüğü yer"dir. Bir Kooperatif fiili bir bağlantısının bulunması şartıyla dilediği yeri kendisine merkez olarak seçebilir. Bkz. Arslanlı, C. I, s. 26-27; Arkan, Sabih: Ticari İşletme Hukuku, Ankara 2004, s. 33. kooperatif merkezinin esas sözleşmede gösterilmesi zorunludur (TTK m. 279/2/b. 1) KAYAR, İsmail, **Ticari İşletme Hukuku**, Detay Yay., Ankara, 2004, s:34.

⁹³ 11. HD., T. 04.10.1993, 6732/6192 sa. ka

Ortakları genel kurul toplantısına çağıran organ ya da kişiler toplantı gün ve saatini serbestçe tayin ederler. Toplantı haftanın herhangi bir gününde, Pazar günü dahi yapılabilir.⁹⁴ Toplantı yerinin belirlenmesi yetkisinin, esas sözleşme ile toplantıya çağrıyı yapacak olan organa da bırakılması mümkündür. Çağrıyı yapacak olan organ, bu yetkisini dürüstlük kuralına uygun kullanılmalıdır; aksi halde bu çağrı üzerine toplanan genel kurulda alınan kararlar, dürüstlük kuralına aykırı, iptal edilebilir kararlar olur.⁹⁵ Kanaatimizce burada toplantı yer ve zamanını tayin eden organ ya da kişilerin diledikleri zaman ya da yeri seçmesinin sınırı MK 2 deki dürüstlük ölçüsüdür. Toplantı yerinin tespitinde çağrının ilanı ve davet mektubunda toplantının yapılacağı adresin, açık seçik gösterilmesidir. Uygulamada çok kullanılan toplantının şirket merkezinde yapılacağına dair ibarenin açık ve seçik olmaması nedeniyle kabulü mümkün değildir.⁹⁶ Genel kurul toplantılarının dürüstlük kuralı esasları gözetilerek ortakların kolayca ulaşabilecekleri ve ortak sayısı dikkate alınarak rahat bir şekilde toplanabilecek bir mekânda yapılması gerekir.⁹⁷

3.3.İlan

Toplantı yeri ve tarihiyle birlikte gündeminin de ilan edilmesi gerekir. Gündemde ana sözleşme değişikliğinin bulunması halinde, değiştirilmesi düşünülen eski metin ile, Bakanlığın iznine bağlanan yeni tasarının da ilan edilmesi gerekir. Gün ve gündemin ilan araçları, TTSG ile, ana sözleşmede başka bir ilan aracı belirlenmişse, belirlenen şekildir. Ana sözleşmede ek şekil gösterilmemişse, sadece TTSG’nde yapılan ilan yeterlidir. Oy birliği ya da mevsuf çoğunlukla karar alınması gereken hususlarda ve genel kurul yapılamaması halinde ikinci toplantı için yapılan ilanın, biri TTSG olmak üzere en az iki gazete ile yapılması ve gündem ve ana sözleşme değişikliği tasarısı ve birinci toplantının neticelerini de ihtiva eden ilanın, en az on beş gün ara ile iki defa yapılması zorunludur.⁹⁸

⁹⁴KORKUT, Ömer, *A.O.’larda Genel Kurul Toplantısına Çağrı ve Toplantının Yürütülmesi*, Yayınlanmamış yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2000, s:44.

⁹⁵ İŞİK, s:9.

⁹⁶ DOMANIÇ, Hayri, *TTK Şerhi, II*, 1988, İstanbul, s:828.

⁹⁷ STBG.28.10.1993–18338 sh.65 Anıldığı Yer: ÇEVİK, s:470.

⁹⁸ DOMANIÇ, s:823.

Gündemin hiç ilan ve tebliğ edilmemesi veya gündem dışı karar alınması halinde alınan karar Arslanlı⁹⁹, ve İmregün'e¹⁰⁰ göre yoklukla malulken, Moroğlu¹⁰¹ ise bu tür kararların iptal edilebilir nitelikte olduğunu belirtmektedir. İlan ve mektupta gündemin kesin bir biçimde gösterilmesi davetin bir unsuru dolayısıyla genel kurul kararının da varlığı şartıdır. Buna karşılık gündemin gereği gibi ilan ve tebliğ edilmesinin müeyyidesi belirtilen tüm yazarlara göre iptal edilebilirliklerdir.

4. Genel Kurul Toplantısına Katılma Hakkına Sahip olanlar

Öncelikle genel kurula katılma ortak için, bir haktır ve genel kurula katılma hakkı olarak ifade edilir. Genel kurula katılma hakkı, genel kuruldaki müzakerelere katılma, görüş açıklama, eleştiride bulunma, oy kullanma, kararlara muhalefet etme, bilgi alma gibi hakları kapsayan üst bir kavramdır.¹⁰² Bu hak başka bir nitelik aranmaksızın ortaklıktan kaynaklanan bir haktır. Bunun dışında genel kurula katılma ortak için bir görev ve zorunluluk arz etmektedir. Kooperatiflerde her ortak yalnız bir oy hakkına sahiptir. Birden fazla ortaklık payına sahip olmak oy hakkını etkilemez. Kooperatifin yapı ve amacından doğan bu emredici hükme aykırı bir hükmün ana sözleşmeye konulması mümkün değildir. Genel kurul toplantısına katılmak ve oy kullanabilmek için tüm ortaklık yükümlerinin yerine getirilmiş olması ve kooperatife giriş tarihi ile genel kurul tarihi arasında altı aylık sürenin geçmiş olması lazımdır.

Kooperatiften çıkarılan ve bu çıkarma kararı kesinleşmeyen ortaklar da genel kurula çağrılmalıdır.¹⁰³ Ancak bu ortak toplantıya çağırılırken, çağrının ortak lehine karine teşkil etmemesi için özel bir ifade kullanılması uygun olur.¹⁰⁴ Toplantıya başkanlık edecek kimsenin ana sözleşme ile saptanmış olduğu hallerde, toplantı gün ve gündeminin bu şahsa tebliğ edilmesi de lazımdır.¹⁰⁵

⁹⁹ Arslanlı, s:21.

¹⁰⁰ İMREGÜN, s:123.

¹⁰¹ MOROĞLU, s:59.

¹⁰² IŞIK, s:9.

¹⁰³ Y. 11 HD. 07.12.1995-E.7899/K.9078. Anıldığı yer: ERİŞ, s:733.

¹⁰⁴ TUNCER/ÖZMEN, *Kooperatif Davaları*, İstanbul, 2003, s:13.

¹⁰⁵ DOMANIÇ, s:827

5.GENEL KURUL TOPLANTISINA KATILMAK ZORUNDA OLANLAR

5.1.Denetim Kurulu Üyeleri

Denetçiler, işletme hesabıyla(kar-zarar hesabı)¹⁰⁶ bilançonun, defterlere uygunluk halinde bulunup bulunmadığını, defterlerin düzenli bir surette tutulup tutulmadığını ve işletmenin neticeleriyle mameleki hakkında uyulması gerekli olan hükümlere göre işlem yapılıp yapılmadığını incelemekle yükümlüdür. Ortakların şahsen sorumlu veya ek ödeme ile yükümlü olan kooperatiflerde denetçiler, ortaklar listesinin usulüne uygun olarak tutulup tutulmadığını da incelemek zorundadır. Yöneticiler bu maksatla denetçilere defterleri ve belgeleri verirler. Denetçilerin istekleri üzerine müfredat defteri ve bu defterin hangi esaslara düzenlendiği ve istenen her konu hakkında bilgi verilir. Ortaklar gerekli gördükleri her konuda denetçilerin dikkatini çekmeye ve açıklama yapmasını istemeye yetkilidirler.¹⁰⁷

Denetçiler, her yıl yazılı bir raporla beraber tekliflerini genel kurula sunmaya mecburdurlar.¹⁰⁸ Denetçiler, görevleri çerçevesinde işlerin yürütülmesinde gördükleri noksanlıları, kanun ve ana sözleşmeye aykırı hareketleri bundan sorumlu olanların bağlı bulundukları organa ve gerekli hallerde aynı zamanda genel kurula haber vermekle yükümlüdürler. Deneticiler yönetim ve genel kurul toplantılarına katılırlar. Ortak olmayan ve genel kurula katılan denetçi, genel kurulda oy kullanamaz.

TTK 353’de Anonim ortaklık denetçilerinin görevleri arasında genel kurul toplantısında hazır bulunmak da sayılmıştır. Genel kurul toplantılarında denetçilerin kendilerinin hazır bulunması esastır. Genel kurul toplantısının başlamasından önce bakanlık temsilcisi olağan genel kurul toplantısında en az bir denetçinin toplantı yerinde hazır bulunup bulunmadığını denetlemekle yükümlüdür. Burada tek

¹⁰⁶ Madde metninde her ne kadar, işletme hesabı sözü geçmekte ise de, bu sözcükler ile kooperatif bilânçosu ile birlikte kar zarar hesabını, yani gelir gider hesabını anlamak gerekir. Başka bir deyişle kooperatif bilânçosunun kooperatif defterleriyle uygunluğu bulunup bulunmadığını denetçiler incelemekle yükümlüdürler. Tüzel kişi olan kooperatifler birinci sınıf tacir sayılırlar ve yevmiye, defteri kebir, envanter ve karar defteri ve ortaklar defteri tutarlar. ERIŞ, s:1109.

¹⁰⁷ “Kooperatif defterlerinin gerekli işlemler yapılması için kooperatif merkezinde bulunması ve denetçiler tarafından burada incelenmesi gerekir.” Yargıtay 11 Hukuk Dairesi’nin 1993/3473 Esas ve 1993/3607 Karar Sayılı İlâmı.

¹⁰⁸ KoopK, denetçi veya denetçilere, yıllık rapor düzenleme görevi yüklenmiş bulunmaktadır. Denetçiler, her yıl yazılı bir raporla beraber tekliflerini genel kurula sunmak zorundadırlar. Bu rapor, kooperatif genel kurulunun yıllık toplantısından en az on beş gün öncesinden itibaren bir yıl süre ile kooperatif merkezinde ve eğer şubeleri varsa, bu şubelerde de ortakların incelemesine sunulmalıdır.(Koop. K m.24/1)

denetçinin hazır bulunması toplantının açılmasının şartı olarak öngörülmüştür. Ancak denetçilerin kurul olarak genel kurul toplantısında hazır bulunmaları şarttır. Denetçilerin genel kurul toplantısında bulunma görevi, ana sözleşme veya genel kurul kararı ile sınırlanamaz. Zira genel kurulda asıl bilgi verme yükümlüsü denetçilerdir. Genel kurul toplantısına sunulan raporlar,¹⁰⁹ ortaklara yeterince bilgi sağlamayabilir ve bu takdirde onlar ek bilgi alma ihtiyacını duyabilirler. Bu halde denetçiler, ortakları açık olmayan veya şüpheli gördükleri konularda bilgilendireceklerdir. Denetçiler, genel kurul toplantısının işleyişi sırasında da, genel kurula bilgi vermek, yanlış anlamaları düzeltmek ihtiyacını da hissedebilirler.¹¹⁰ Tüm bu sebeplerle denetçilerin genel kurula katılmaları mantıksal açıdan da zorunluluk arz eder.

5.2.Yönetim Kurulu Üyeleri

Yönetim kurulu üyelerinin genel kurul toplantısına katılması zorunluluğu açık biçimde TTK' da öngörülmemiştir. Ancak yönetim kurulu üyelerine genel kurul toplantısında yüklenen çok çeşitli görevler, yönetim kurulu üyelerinin genel kurul toplantısına katılmasını zorunlu hale getirmektedir.

Yönetim kurulu üyeleri, ortakların toplantıya, müzakerelere katılma ve oy kullanma hakkının olup olmadığını belirlemek için gereken önlemleri almakla aynı zamanda tutanağın tutulmasını sağlamakla görevlidir. Hazırun cetvelinin tutulmasında da yönetim kurulunun görevleri bulunmaktadır. Yönetim kurulu ortakların katılma hakkının bulunup bulunmadığına ilişkin itirazları incelemekle görevlidir. Ayrıca yönetim kurulu, toplantı tutanağının noterce onaylanmış bir suretini sicil dairesine vermek ve gereken hususları tescil ve ilan ettirmekle görevlidir. Ayrıca ortağın genel kurulda bizzat bilgi sahibi olabilmesi için de yönetim kurulu üyelerinin bizzat genel kurulda hazır bulunması gerekir.¹¹¹

Olağan genel kurul toplantılarında yönetim kurulu üyelerinden veya denetçilerden en az birinin hazır bulunmaması halinde toplantı yapılamaz. Buna göre bakanlık

¹⁰⁹ Denetçilerin raporlarını yazılı olarak vermeleri, onları toplantıya katılmaktan muaf kılmar. Denetçinin bizzat genel kurul toplantısında hazır bulunması şarttır. Denetçinin kendini temsil ettirmesi mümkün değildir. KAYA, Arslan, *Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları*, 2001, s:169.

¹¹⁰ YİĞİT, s:76.

¹¹¹ YİĞİT, s:77.

temsilcisi, olağan genel kurul toplantılarında yönetim kurulu üyelerinden en az biri ile denetçilerden en az birisinin toplantı yerinde bulunup bulunmadığına bakmakla ve bunlardan birinin olmadığı tespit edilmesi halinde toplantının açılmasına izin vermemek ve durumu tutanağa bağlayarak ilgililerle birlikte imzalamakla görevlidir. Bu durumda en az birer denetim kurulu ve yönetim kurulu üyesinin bulunmaması halinde toplantı açılmayacaktır. Bu üyeler toplantı açıldıktan sonra toplantıyı terk etseler dahi toplantının ortaklardan birinin talebiyle ertelenebileceği, yönetim kurulu veya denetim kurulu üyelerinden en az birinin hazır bulunmaması halinde, genel kurul toplantısının yapılamayacağı yapılmış ve karar alınmış ise alınan bu kararların iptal edilebileceği belirtilmektedir. Ortaklar, bu sebeple toplantının ertelenmesini isteyebileceği gibi, genel kurulda yeterince bilgi almadıklarını ileri sürerek, ilgili hususu toplantı tutanağına yazarak alınan kararların iptali davasını açabilecektir.¹¹² Ancak tüm çağrı yükümüne uyularak zor şartlarla toplanan genel kurulun devamını, yönetim kurulu ve denetim kurulun insafına bırakmak, toplantının her anında toplantıyı bitirme sonucunu doğuracak durumlarla yetkili hale getirmek değişik sonuçlar doğurabilecektir. Ancak genel kurulda belirtilen yetki ve görevlerin önemi bu sonucu zorunlu kılmaktadır. Kanaatimizce toplantı belirtilen bu sebeplerle, iptal edilirse, yönetim kurulu ve denetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna gidilebilir.

6. KOOPERATİF GENEL KURULUNDA TEMSİL

Kooperatif ana sözleşmesinde açıklama bulunduğu takdirde, bir ortak yazı ile izin vermek suretiyle¹¹³, genel kurul toplantısında oyunu ancak başka bir ortağa kullandırabilir. İlerde ispat zorluğu taşımaması açısından temsil yetkisinin noterden verilmesinde fayda vardır.¹¹⁴ Bir ortak genel kurulda birden fazla ortağı temsil edemez.(KoopK m.49) Bu temsilin uygulanabilmesi için, ana sözleşmede özel bir düzenlemenin getirilmesi gerekir.

Ortak sayısı binin üstünde olan kooperatiflerde ana sözleşme ile her ortağın en çok dokuz olmak üzere birden fazla başka ortağı temsil edebileceği öngörülebilir. Eş ve birinci derecede akrabalar için temsilde ortaklık şartı aranmaz. (KoopK m.49)

¹¹² YİĞİT, s:78.

¹¹³ Bakanlık Komiserleri Yönetmeliği'ne göre, temsil yetkisine ilişkin vekâletin verilmesi özel şekle bağlanmıştır. Bu şart, kooperatiflerin özel düzenlemesi karşısında, kooperatifler için söz konusu değildir.

¹¹⁴ ERİŞ, s:759.

Oy hakkının kullanılması bir hukuki işlemdir. Bu nedenle oy hakkını kullanacak ortağın hukuki işlem ehliyetine sahip olması gerekir. Dolayısıyla tam ehliyetsiz ve sınırlı ehliyetsiz olan ortaklar ad ve hesabına kanuni temsilcileri genel kurula katılabilir ve oy hakkını kullanabilir. 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren MK, eşler arasında yasal mal rejimi ve seçimlik mal rejimleri ayrımını benimsemiştir. MK, yasal mal rejimi olarak edinilmiş mallara katılmayı kabul etmiş olup edinilmiş mallara katılma rejimi, edinilmiş mallar ile eşlerden her birinin kişisel mallarını ve eşlerden her birinin kişisel mallarını kapsar. Bu mallar arasında kooperatif ortaklığı bulunmakta ise, bu ortaklığa ilişkin genel kurula katılma yetkisi ortaklık kime aitse o eşe aittir. Zira her eş, yasal sınırlar içerisinde kişisel malları ile edinilmiş mallarını yönetme hakkına sahiptir. Mirasın söz konusu olduğu hallerde tüm mirasçılar ortak bir temsilci atamak zorundadırlar. Böyle bir atama yapılamamışsa, mirasçılardan birinin başvurusu üzerine Sulh Hukuk Mahkemesi'nce temsilci atanır. Bu temsilci, genel kurul toplantısına katılabilir ve oy verebilir. Bir tüzel kişiliğin sahip olduğu ortaklıklarda, oy hakkı tüzel kişinin organları tarafından kullanılır.¹¹⁵

7. BAKANLIK TEMSİLCİSİ İSTENMESİ

KoopK'nun 87. maddesinde ve buna bağlı olarak çıkarılan Kooperatif ve Üst Kuruluşların Genel Kurullarında Bulundurulacak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Temsilcisinin Nitelik ve Görevleri Hakkında Tüzük genel kurul toplantılarında hazır bulunacak olan Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Temsilcisinin nitelik ve görevlerini belirtmiştir. Bu hükümlere göre, genel kurul toplantıları Bakanlık Temsilcisinin huzuru ile açılır ve devam eder. İdare bildirilen gün ve saatte temsilci bulunmasını sağlar. Ancak usulüne uygun müracaat yapıldığı halde, temsilci toplantıya gelmez ise, toplantı icrasını temin etmek üzere, mahalli idare amirine durum bildirilir. Temsilci yine gelmez ise, bir saat sonunda toplantıya başlanır. Belirtilen şekilde Bakanlık Temsilcisi çağrılmaz ise Bakanlık temsilcisinin yokluğunda alınacak kararlar geçersizdir. Bakanlık teftiş elemanları, kooperatiflerde yapacakları denetimlerde, genel kurula ilişkin işlemler için, ortakların genel kurul toplantısına çağrılmalarında, toplantı ve karar yeter sayısının sağlanmasında, kararların alınmasında, karar tutanaklarının düzenlenmesinde, sözleşmelerin değiştirilmesinde

¹¹⁵ YiĞİT, s:75.

ana sözleşme ve KoopK'na uyulup uyulmadığı hususlarını inceler. Buna göre geçerli bir genel kurul toplantısının yapılabilmesi için Bakanlık Temsilcisinin usulünce daveti gerekir. Bu nedenle toplantıya hazırlık işlemlerinin en önemlilerinden birisi, bakanlık temsilcisi talep edilmesidir.

Bunun için toplantının yer, gün ve saatini belirtmek suretiyle toplantı tarihinden en az on gün önce Temsilci Tüzüğü'nde belirtildiği üzere, KoopK 'nın 45. maddesi gereğince bakanlığa gönderilecek toplantı çağrısı ilan örneği ile birlikte gösterilen örneğe uygun olarak hazırlanmış ve ortaklığı temsile yetkili kişilerce imzalanmış bir dilekçe ile bakanlığa müracaat edilir. Sanayi Ticaret İl Müdürlüğü olan illerde, istem bu müdürlüklere yapılır. Genel kurul yetkili organ ya da kişilerce davet edilmemişse bakanlık tarafından temsilci görevlendirilmeyecektir. Bakanlık veya Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü

uygun bir süre içerisinde temsilciyi atar, gerekli mercilere, istemde bulunan kooperatife veya üst kuruluşa bildirir. Ancak, usulüne uygun şekilde istemde bulunulduğu halde temsilci toplantıya gelmezse, durum, o yerin mülkiye amirine bildirilir ve temsilci onun tarafından atanır. Yurt dışında yapılacak toplantılarda başvurunun toplantıdan en az otuz önce yapılması gerekir. Eğer on günden kısa bir sürede başvuru yapılabilmesi için olağan üstü bir genel kurul olması ve müracaat merciinin de bunu uygun görmesi gerekir. Başvuru dilekçesine, yönetim kurulu kararının noter onaylı örneği, imzalayanların imza sirküleri ile toplantıya çağırılanların göreve seçildiklerini gösterir Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi, gündem ve Temsilci ücretinin yatırıldığına dair banka dekontu eklenir. Genel kurulun azınlık tarafından toplantıya çağırılması halinde kendilerini yetkili kılan mahkeme kararının örneği eklenecektir. Genel kurul denetçiler veya tasfiye memurları tarafından toplantıya çağırılmışsa dilekçe bunlar tarafından imzalanır.

Kural olarak genel kurul toplantıları mesai saatleri içerisinde yapılır. Toplantının hafta tatilinde yapılabilmesi için, müracaat merciinden uygun görüş alınması gerekir. Dini ve milli bayram günlerinde yapılmak istenen toplantı için Bakanlık Temsilcisi görevlendirilmez.

Toplantı yeri yurt dışı ya da Ankara olan genel kurul toplantılarında müracaat genel müdürlüğe yapılır. Ankara Büyükşehir Belediyesi hudutları dışındaki yerler ile diğer illerde yapılan toplantılar için müracaat İl Müdürlüklerinde yapılırken Temsilci görevlendirme yetkisi de valiliklere aittir. İlçelerde yapılan genel kurul toplantılarında valiliklerce yetki verilmesi halinde kaymakamlıklar tarafından da temsilci görevlendirilebilir.

8. TOPLANTIYA ÇAĞRI

8.1. Genel Olarak

Genel kurul toplantısına çağrı, kanun ya da esas sözleşme hükümlerine göre yetkili organ veya kişiler tarafından ortaklara ya da temsilcilerine yöneltilen, toplantı yeri, zamanı, gündemi ve katılma koşullarını içeren ilan ve/veya mektup şeklindeki yazılı irade beyanı veya bildirimidir.¹¹⁶ Bu irade beyanı veya bildirimin ortaklara ulaşmış olması ya da ulaştığının belgelenmesi zorunlu değildir. Bu nedenle iyi niyetle ve usulüne uygun olarak yapılan bildirimin herhangi bir sebeple ortaklara ulaşmaması çağrıyı sakatlamaz.¹¹⁷ Genel kurul toplantının geçerli olabilmesi için tüm ortakların Kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre toplantıya davet edilmesi gerekir. Geçerli bir davetin var sayılması için, davetin bütün ortaklara, yetkili organlar tarafından yapılması ve yapılan davetin de yetkili ve özenli bir ortağın, belli bir yer ve zamanda genel kurulun yapılacağını çıkarabileceği şekil ve özde olması gerekir.¹¹⁸

Genel kurul toplantısının şartlı olarak yapıp yapılamayacağı tartışmalıdır. Moroğlu, davete ilişkin ilan veya mektuplarda ilk toplantıda yeter sayı sağlanamazsa ikinci toplantının yer ve zamanının belirtilmesi gerektiğini savunurken Temsilci Tüzüğü, ilan metnine nisabın sağlanamaması halinde ikinci toplantının davetine ilişkin olarak konulan hükümler geçersizdir, demektedir.¹¹⁹

TTK'nun 368. maddesinde bahsi geçen unsurlardan bir kısmının eksikliğine rağmen genel kurulun toplantıya çağrılması halinde, bu durum iptal edilebilirliğe ya da yokluğa sebep olabilir. Genel kurulda çağrı usulsüz ise, bu durum genel kurul

¹¹⁶ Moroğlu, s:54.

¹¹⁷ Moroğlu, *hükümsüzlük* s:55.

¹¹⁸ YİĞİT, s:83.

¹¹⁹ Moroğlu, *hükümsüzlük*, 54.

kararlarının geçersiz olduğunu göstermez, ancak bu kararın iptali istenebilir.¹²⁰ Usulsüz çağrı, çağrılmayan ortağa, genel kurulda alınan kararlara muhalif kalıp, keyfiyeti tutanağa geçirtme koşulları aranmaksızın iptal davası açma hakkını bahşeder.¹²¹ Genel kurulun davetsiz toplanması halinde genel kurul ya da genel kurul kararı söz konusu olmaz. Eksikliğin davetin varlığını etkilediği durumlarda, genel kurulda alınan kararlar yok hükmündedir.

Olağan ve olağanüstü toplantıya çağrı yetkisi, öncelikle yönetim kurulundadır.¹²² Bu yönetim kuruluna görev olarak yüklenmiş ve yerine getirilmemesi halinde cezai müeyyideler öngörülmüştür. Yönetim kurulu üyeleri kurul olarak toplanır ve toplantıya çağrı yaparlar. Yönetim kurulu, her hesap devresinin bitiminden itibaren, altı ay içinde genel kurulu olağan toplantıya çağırarak zorundadır ancak ihtiyaç duyduğu takdirde her zaman genel kurulu toplantıya çağırabilir.¹²³ Süresi biten yönetim kurulu üyeleri dahi, kooperatifin düzenli çalışmasını sağlamak için, genel kurulu toplantıya çağırabilir.¹²⁴

Yönetim kurulunun toplanamayan ve ikinci toplantı günü belli olan genel kurul tarihini değiştirerek, yeni bir genel kurul günü tayin etmesi iyi niyet kurallarına aykırı değildir.¹²⁵ Yönetim kurulu, kendisine ait yetkinin kullanılmasının genel kurulca yerine getirilmesi istemiyle genel kurulu toplantıya çağırabilir ve yetkinin bu kurulca karara bağlanmasını isteyebilir.¹²⁶

Kanunda belirtildiği üzere, yönetim kurulu;

Dört ortaktan az olmamak üzere, ortak sayısının onda birinin talebi üzerine on gün içerisinde, KK 44

- Kooperatif mevcudunun borçlarını karşılamayacağının anlaşılması üzerine derhal, KK 63/1

¹²⁰ 11. HD. 2.6.1994, E.1315/K.6510.. KORKUT, s:46.

¹²¹ Y. 11 HD. 22.11.1994-E. 4427/K.8897. ERİŞ, s:731.

¹²² ERİŞ, s:728.

¹²³ ÇEVİK, *Kooperatifler Kanunu*, s:435

¹²⁴ Y. 11 HD. 01.06.1992-E. 9/K.7298. Anıldığı yer: ERİŞ, s:731.

¹²⁵ Y. 11 HD. 06.10.1993-E.7039/K.6185. Anıldığı yer: ÇEVİK, s:436.

¹²⁶ Y. 11 HD. 18.02.1994-E.147/K.1219. Anıldığı yer: ÇEVİK, s:436.

- Ortaklık senetleri çıkarılmış olan bir kooperatifte son yılın bilânçosundan kooperatif varlığının yarısının karşılıksız kaldığının anlaşılması üzerine derhal, KK 63/2
- Ana sözleşmede gösterilen işlerin tamamlanmasında kooperatif amacının değiştirilmesinin istenilmesi halinde, konutların ortaklar adına tescilinden itibaren altı ay içinde, KK 81–2

Genel kurulu toplantıya çağırma zorundadır.¹²⁷

Yönetim kurulu olağan toplantıya ilişkin çağrı görevini yerine getirmezse¹²⁸ ya da, yapılan incelemelerde gerekli görülmesi halinde, denetleme kurulu toplantıya çağrıya yetkilidir. Zaruri ve müstacel sebeplerin varlığı halinde, denetçilerden birisi dahi genel kurulu toplantıya davet edebilir. Bazı hallerde ve özellikle denetçi sayısının ikiden ibaret olduğu kooperatiflerde, denetimin imkânsızlaşmasını önlemek ve denetçinin bireysel sorumluluğunun ortadan kaldırılması için bu çözüme ulaşılmasında yarar vardır.¹²⁹

Tasfiye süreci uzamışsa ve yönetim kurulu da görevini ihmal etmişse, tasfiye memurları, her çalışma dönemi sonunda olağan ve gerekirse olağanüstü toplantıya çağrı yapabilir.

Bir kooperatifin tasfiye haline girmesi, o kooperatifin genel kurulunun toplanmasına ve tasfiye ile ilgili olarak karar almasına mani teşkil etmez. Zira KoopK. M. 43'te genel kurulu toplantıya davet hususunda yetkili olarak tasfiye memurlarını da saymıştır.¹³⁰

KoopK.m. 43'te yetkili organların görevini yapmaması halinde ilgili bakanlıklara da genel kurulu toplantıya çağırma yetkisi tanınmıştır. Genel kurulu toplantıya çağırma yetkisine sahip bakanlıklar, Tarımsal amaçlı kooperatifler ve üst kuruluşlar için Tarım Köy işleri Bakanlığı ya da Orman Bakanlığı, diğer Kooperatifler için Sanayi ve Ticaret Bakanlığıdır.

¹²⁷ ÇEVİK, *Kooperatifler Kanunu*, s:435

¹²⁸ 3476 Sayılı yasa ile kooperatif olağanüstü toplantıya çağırma görevini ihmal eden, yönetim kurulu üyeleri için hapis ve para cezası düzenlenmiştir. ÇETİN, Erol, *Ceza Hukuku Açısından Kooperatifler*, Yetkin Yay., Ankara, 2004, s:149.

¹²⁹ Y. 11 HD. 13.03.1981-E.1202/K.1107. Anıldığı yer: ÇEVİK, *Kooperatifler Kanunu* s:436.

¹³⁰ Y. 11 HD. 25.10.1977-E.3915/K.4560. Anıldığı yer: *Batıder* 1978, C.IX, S.3,sh.872.

KoopK m.44'e göre ortaklar, bazı hallerde kooperatifi toplantıya çağırabilir. Bu yetki genellikle olağanüstü toplantılar için öngörülmüştür. Ortak sayısının dörtten az olmamak kaydıyla, en az onda biri azınlık olarak kabul edilmiş ve toplantıya çağrıya yetkili kılınmıştır. Azınlık olarak kabul edilmenin temel şartı, onda birlik azınlığın birlikte hareket etmeleridir. Aynı ayrı yapılan başvurular onda biri bulsa bile azınlık kabul edilmez.¹³¹

Yönetim kurulunca toplantıya çağrı yapılmadığı takdirde ortakların ilgili bakanlığa başvurmaları ve buradan da olumsuz sonuç almaları üzerine eda dava açmaları gerekirken müracaat sırasına uyulmadan dava açılması halinde bu dava reddedilir.¹³²

Kooperatiflerle ilgili olarak belirli bir azınlığın başvurusu üzerine mahkemece genel kurulun toplanmasına karar verilebilmesi için sadece belli orandaki azınlığın başvurusu yeterli olamayıp, başvuru sahiplerinin hangi konular için genel kurulun toplantıya çağrılmasını istediklerini dilekçelerinde belirtmeleri ve mahkemece de başvuru konuları incelendikten sonra bu konular için genel kurulun toplantıya çağrılıp çağrılmayacağının belirlenmesi, daha sonra genel kurul gündemini de belirleyerek genel kurulun çağrılmasına izin verilmesi gerekir.¹³³ Olağanüstü çağrıya ilişkin davada yönetim kurulu ve bakanlığa yapılan başvuru gibi, mahkemeye de en az dört ortak başvurmuş olmalıdır.¹³⁴

Genel kurul çağrısında, azınlığın her istemi gündeme alınmaz. Gündem maddeleri başvuranın istemesi ile birlikte yasa ve ana sözleşme hükümleri göz önünde alınarak saptanır. KoopK. hükümleri ile kooperatif ana sözleşmesi hükümleri göz önünde tutularak, gündeme ilavesi mümkün ve doğru olan hususların kabulüne karar verilerek münasip olmayan istekler reddedilir.¹³⁵

Genel kurul 4 ortaktan az olmamak üzere ortak sayısının en az 1/10'unun isteği üzerine toplantıya çağrılır. Ortaklar yönetim kuruluna müracaat ederler. En az 10 gün¹³⁶ içinde yönetim kurulu genel kurul toplantıya çağırılmaz ise ortaklar, genel kurulun ilgili Bakanlık tarafından toplantıya çağrılmasını veya mahalli

¹³¹ ÇEVİK, *Kooperatifler Kanunu* s:439.

¹³² Y. 11 HD. 11.06.1973-E.2301/K.2717. Anıldığı yer: ÇEVİK, *Kooperatifler Kanunu*, s:436.

¹³³ Y. 11 HD. 17.11.1988-E.2315/K.6847. Anıldığı yer: ÇEVİK, *Kooperatifler Kanunu*, s:445.

¹³⁴ Y. 11 HD. 17.01. 1994-E.4969/K.94. Anıldığı yer : ÇEVİK, *Kooperatifler Kanunu*, s:445.

¹³⁵ Y. 11 HD. 01.02.1993-E.6659/K.508. Anıldığı yer: ÇEVİK, *Kooperatifler Kanunu* , s:445.

¹³⁶ Tekinalp, *En az on gün ibaresinin yanlış olduğunu; doğrusunun en çok olması gerektiğini belirtmektedir. POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU*, s:917.

mahkemeden, genel kurulu bizzat toplantıya çağırma yetkisinin verilmesini talep edilebilir. Ortaklar başvurmasa dahi ilgili bakanlığın genel kurulu toplantıya çağırma hakkı vardır. Gündem yetkili organ tarafından tespit edildikten sonra genel kurul ana sözleşmedeki hükümlere göre toplantıya çağırılır.¹³⁷

Denetçilerin, tasfiye memurlarının ve üst kuruluşların yasadan doğan çağrı yetkileri gerektiğinde kullanılabilecek olduğundan bunların yetkisi yönetim kuruluna nazaran ikincil niteliklidir. Yani bu organlar yönetim kurulu tarafından çağrı yapılmadığı durumlarda yetkilerini kullanırlar. Bakanlığın çağrı yetkisi ise üçüncü derecededir.

Eğer ilgili bakanlıklar da çağrı yapmamışlarsa, istek sahipleri mahkemeye başvurarak genel kurulu bizzat çağırma yetkisini alabilirler. Yargıtay azınlığın doğrudan doğruya çağrı için mahkemeye başvuramayacağını, yönetim kurulundan başlayarak sıra ile diğer yetkililere talebini iletmesi gerektiği görüşündedir.¹³⁸ Doktrin de aynı görüşte birleşmektedir.¹³⁹ Çağrıya yetkili makamlardan biri mevcutken yönetim kurulu yerine kayyım tayin edilemez.¹⁴⁰

Genel kurulca bir süre belirlenmemesi halinde, yönetim kurulu bir yıl için seçilmiş sayılır. Görev süresi sona eren yönetim kurulunun görev ve yetkisi sona erer. Yönetim kurulunun görev süresi dolmuşsa, çağrı yetkisi de sona ermiş olur. Bu durumda, süresi devam ettiği taktirde denetçilerce kooperatif genel kurulunun toplantıya çağırılarak organlarının oluşturulması, bu mümkün olmazsa, kooperatife kayyum tayini için mahkemeye başvurulması gerekir.(Örnek 31) Genel kurulun toplantıya çağrı davetinin ciddi sebeplere dayanması MK. 2 gereğidir.¹⁴¹

¹³⁷ Karayalçın, bu hükümde bir eksik olduğu görüşündedir. Zira ana sözleşmede çağrı usulünün gösterilmesi zorunlu değildir KARAYALÇIN, s:431.

¹³⁸ 11 HD.6.3.1975, E.1974/5256, anıldığı yer: DOĞANAY, İsmail, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, Beta, 2004, s:1536.

¹³⁹ Prof. Hayri Domaniç, **Anonim Şirketler**, 1978, Sh: 587 ve dv. Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, 1977, Sh: 298, 639, Doç. Fahiman Tekil, **Şirketler Hukuku 3. Cilt Limited Şirketler ve Kooperatifler**, 1978, Sh: 113–114, İsmail Doğanay **Türk Ticaret Kanunu Şerhi 2. Cilt**, 1974, Sh: 816–818).

¹⁴⁰ Tekinalp, **KoopK.** 44 ün çeşitli açılardan eksik olduğunu bildirmektedir. Örneğin azınlığın gerektirici sebepleri bildirmesi zaruretinin yasada düzenlenmemesinin yasanın mantığına ters önemli bir eksiklik olduğunu belirtmektedir. . POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s:918.

¹⁴¹ STBG.23.07.1993–14345-Sh.55. Anıldığı Yer: ÇEVİK, **Kooperatifler Kanunu** s:436

Genel kurul, çağrı üzerine toplanır. Genel kurulun çağrısı için yönetim kurulu yasaya uygun bir karar alamamışsa, genel kurul yapılamaz. Buna rağmen çağrı yapılırsa, bu genel kurulda alınan kararlar iptal edilir.¹⁴²

Genel kurulu, toplantıya çağırın yönetim kurulu gerektiğinde tehire de yetkilidir. Toplantının tehiri yönünden yönetim kurulu ile denetçiler arasında bir uyuşmazlık çıkarsa, genel kurul toplantısına devam edilemez.¹⁴³

Genel kurulun, yetersayının sağlanamaması nedeniyle toplanamaması halinde, bir kooperatifin ilk toplantı tarihi ile beraber ikinci toplantı tarihini belirleyerek bunu duyurmakla yetinip yetinemeyeceği ve çağrı prosedürüne yeniden uyulmasının zorunlu olup olmadığı hususu tartışmalıdır.

Yargıtay 6.7.1978 tarihli bir kararında, genel kurul çağrı ilanlarında, ilk toplantıda yetersayının elde edilemeyeceği düşünülerek ikinci toplantı gününün belirlenebileceği ve yasada öngörülen sürele uyulması kaydıyla ikinci bir ilan yapmaya gerek olmadığı kanaatine varmıştır.¹⁴⁴ Ancak yasanın açık hükmü karşısında yeniden ilan yapılması zarureti vardır.¹⁴⁵ Öğretide Ulusoy, sürele uyulmak kaydıyla, ikinci ilan yapılmasına gerek yoktur şeklindeki görüşüyle Yargıtay'ın görüşüne yaklaşmaktadır. Arslanlı, Teoman, Domaniç, Tekinalp ve Poroy ise, yeniden ilan yapılması gerektiğini aynı zamanda ilk toplantıda nisap sağlanamadığının yeni ilanda yazılması gerektiğini belirtmektedir.¹⁴⁶ Kanaatimizce, çağrı prosedürüne uyulması yasanın açık hükmü karşısında zorunlu olduğu gibi daha çok kişinin toplantıdan haberdar olmasının faydaları da çok fazladır. Bu nedenle bizce de ikinci toplantı için de çağrı merasimine uymak zorunluluktur.

¹⁴² “Davacıların yöneticiliğe seçildiği 1980 yılı genel kurul toplantısından sonra 1985 yılına kadar yeni bir genel kurul yapılmamasına rağmen Uzun süre genel kurul yapılmamasına rağmen, yönetim kurulunda bir çağrı yapılmış ve bu çağrı üzerine genel kurul yapılmış, bu usulsüzlük üzerinde durulmadan karar alınmış ve bu suretle organ eksikliği de giderilmiş ise, sicil memurunun genel kurul kararını da aşarak tescil işlemini reddetmesi mümkün değildir.” Y. 11 HD. 12.06.1985-E.3839/K.3764. Anıldığı yer: ÇEVİK, s:436.

¹⁴³ Y. 11 HD. 23.05.1986-E.2403/K.3154. Anıldığı yer: ÇEVİK, s:436.

¹⁴⁴ E.1978/1723,K.1978/1801 Anıldığı Yer: TEOMAN, Ömer, **Otuz Yıl Ticaret Hukuku, Tüm Makalelerim**, Beta, 2000, s:364.

¹⁴⁵ TEOMAN, s:365.

¹⁴⁶ Anıldığı Yer: TEOMAN, s:462.

8.2. Çağrının Yapılış Şekli

Bir çağrının varlığından bahsedebilmek için; davetin tüm ortaklara yapılmış olması, kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre yetkili kimseler tarafından yapılmış olması, şekil ve özü bakımından olağan bir dikkat ve özeni gösteren her ortağın belli bir yer ve zamanda genel kurulun toplanacağını anlayabileceği nitelikte olması gerekir. Genel Kurul Toplantısı için TTSG’de ilan yapılmaması ve tüm ortakların yazı karşılığı ya da iadeli taahhütlü mektupla davet edilmemesi halinde bir çağrıdan bahsedilemez. Bu durumda yapılacak toplantıda alınacak karar yoklukla maluldür. Genel kurula çağrı hususunda ek bazı usuller getirilmişse, bu usullere uyulmamasının yaptırımı da yokluktur. Ancak örneğin iki ilan şartı konulmuş ve buna rağmen tek ilan yapılmışsa asgari şart gerçekleştirildiği için iptal edilebilirlik yaptırımı söz konusu olur.¹⁴⁷

Genel kurul çağrısında ana sözleşme ile düzenlemeye çok geniş bir alan bırakılmıştır. Çağrı usulü ana sözleşme ile belirlenmemiş ise Koop.K. M.6.b.1 uygulanır Eksik kalan noktalarda ise KoopK. m. 98 yollamasıyla AO hükümleri uygulanır.¹⁴⁸

KoopK’nda açıkça yazılı olmamakla beraber genel kurul çağrısının ve gündemin ilan edilmesi lazımdır. Çünkü ilanların bir örneği toplantıdan en az on gün evvel Ticaret Bakanlığı’na gönderilir.¹⁴⁹

Genel kurulun toplanması, kararların alınması ve oyların kullanılmasına ilişkin ana sözleşmeye hüküm konulması emredici hüküm olarak öngörülmemiştir. Bu nedenle kooperatif ana sözleşmesinde bu hususlara ilişkin hükümlerin bulunmaması halinde kooperatifi temsile yetkili olan ve kooperatifin icra organı durumunda bulunan yönetim kurulu tarafından hazırlanıp ortaklara gönderilecek taahhütlü mektup veya mahalli gazetelerde yapılacak bir ilanla, şayet ortak köyde ikamet ediyorsa ortağın imzası alınmak kayıt ve şartıyla kendisine verilecek bir davetname ile ortaklar toplantıya çağırılırlar.¹⁵⁰

¹⁴⁷ KORKUT, s:62.

¹⁴⁸ Tekinalp, çağrı usulünde Anonim şirketlere ilişkin hükümlerin uygulanmasının Kooperatif Kanununun amacına aykırı olduğu görüşündedir. İlgili bakanlıkların örnek ana sözleşmelerle konuyu düzenlemesinin doğru olacağı kanaatindedir.

¹⁴⁹ KARAYALÇIN, s:431.

¹⁵⁰ DOĞANAY, İsmail, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi*, Beta, 2004, s:1536.

Yönetim kurulunun, kooperatiflerin olağan genel kurullarını 1 Ocak -30 Haziran tarihleri arasında toplanacak şekilde toplantıya çağırması gerekir.¹⁵¹ TTK 368'inci maddesi buyurucu bir hükümdür. Bu nedenle anılan maddede öngörülen usullere aynen uyulması gerekir. Pazar günü de genel kurul yapılabilir.¹⁵² Ancak toplantı saatini içermeyen çağrı mektuplarının yasa ya da ana sözleşmede öngörülen biçimde yeterli bir çağrı olduğunun kabulü mümkün değildir.¹⁵³

Genel kurula ilişkin davetin ana sözleşme hükümlerine göre taahhütlü mektupla yapılması gerektiği halde bu şart yerine getirilmemişse, dava konusu genel kurulda alınan kararların iptali gerekir.¹⁵⁴

İhtiyati tedbirlerle genel kurulun toplanması durdurulduktan sonra bu tedbir kaldırılarak genel kurulun yapılmasına karar verilmesi halinde, ayrıca bir ilan ve çağrı yapılmadan toplantı yapılması yasaya aykırıdır.¹⁵⁵

Genel kurul ana sözleşmede gösterilen şekil ve suretle toplantıya çağrılır. Gerçekten, yönetim kurulunca toplantıya katılması arzu edilmeyen ve önemli sayılan birtakım ortaklar çağrılmadan toplanan genel kurulda alınan tüm kararlar hükümsüz ve geçersizdir. Bu kararların yoklukla malul olduğunun tespitini ise KoopK. m. 53 Madde'de koşullar aranmaksızın davetin usulü dairesinde yapılmasını ileri süren her ortak isteyebilir.¹⁵⁶

Genel kurul toplantısında divan başkanı seçimine ilişkin karar kamu düzeniyle ilgili olmadığından KoopK. m. 45 son maddesine uyulmamış olması buna ilişkin kararın batıl olmasını gerektirmez. İptal davasına ilişkin koşullar aranmalıdır.¹⁵⁷

8.3.Çağrının Elektronik Ortamda Yapılması

Anonim şirketlerde genel kurul toplantılarına çağrının elektronik ortamda yapılması imkânı, tasarının¹⁵⁸ “Çağrının sekli” kenar başlığını taşıyan m. 414 hükmü ile sağlanmıştır. TTK m. 279'da olduğu gibi, tasarıda da genel kurul toplantısına çağrı

¹⁵¹ STBG.26.07.1993-15578 sh.62 Anıldığı Yer: ÇEVİK, *Kooperatifler Kanunu*, s:471.

¹⁵² Y.TD. 31.12. 1973-E.4688/K.5278. Anıldığı yer: ÇEVİK, *Kooperatifler Kanunu* s:472.

¹⁵³ Y.11.HD.09.07.1980-E.3154/K.3747. Anıldığı yer: ÇEVİK, *Kooperatifler Kanunu* s:472.

¹⁵⁴ Y.11.HD.19.09.1979-E.3725/K.4013. Anıldığı yer: ÇEVİK, *Kooperatifler Kanunu* s:472.

¹⁵⁵ Y.11.HD.14.04.1980-E.2010/K.1962. Anıldığı yer: ÇEVİK, *Kooperatifler Kanunu* s:472.

¹⁵⁶ Y.11.HD.09.02.1998-E.9820/K.596. Anıldığı yer: ÇEVİK, *Kooperatifler Kanunu* s:473.

¹⁵⁷ Y.11.HD.25.12.1996-E.5943/K.9174. Anıldığı yer: ÇEVİK, *Kooperatifler Kanunu* s:472.

¹⁵⁸ 2006 Yılında hazırlanan TTK tasarısı.

sekli, esas sözleşmede gösterilmesi gereken hususlar arasında düzenlenmiştir (TTKT m. 339).¹⁵⁹ Yapılan atıf nedeniyle belirtilen değişikliklerin kooperatiflerde de uygulanması mümkün olacaktır.

8.4. İnternet Sayfasına Toplantıya Çağrı İlanı Konması

Genel kurula çağrı açısından en kolay ve hızlı çağrı sekli, kooperatifin internet sayfasına bir çağrı ilanı konmasıdır. TTKT m. 414 hükmü de, genel kurul toplantısına yapılacak çağrıya ilişkin olarak TTK m. 368'deki düzenlemeyi muhafaza etmekle beraber çağrının, şirketin internet sitesinde yayımlanacak bir ilanla da yapılmasını zorunlu kılmıştır. Tasarının düzenleme sekline göre internet sitesine konacak çağrı ilanı, çağrının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanmasına alternatif olarak değil, gazetede ilanla birlikte yerine getirilmesi gereken zorunlu bir unsurdur. İnternet sitesine konulacak çağrı ilanı da, TTSG'nde yayımlanacak ilana paralel olarak, ilan ve toplantı günleri hariç olmak üzere toplantı tarihinden en az iki hafta önce siteye konmalıdır.¹⁶⁰

8.5. Nama Yazılı Pay Senedi Sahiplerine E-posta Gönderilmesi

Tasarıda pay sahiplerinin, kendilerine e-posta gönderilerek GK'a çağrılacaklarına ilişkin herhangi bir düzenleme mevcut değildir. Ancak şirketin esas sözleşmesinde bu yönde bir hüküm bulunması koşulu ile, pay sahiplerine e-posta yoluyla çağrı yapılması mümkündür.¹⁶¹

Nitekim TTKT m. 414'e göre GK toplantısına çağrı, kanundaki düzenlemeye ek olarak esas sözleşmede gösterilen şekilde de yapılabilir. TTKT m. 1528 uyarınca elektronik ortamı kullanmak isteyen pay sahipleri e-posta adreslerini şirkete bildirmekle yükümlü olduklarından, şirket, bu pay sahiplerinin e-posta adreslerini zaten biliyor olacaktır. TTKT m. 414, TTK m. 368 ile aynı nitelikte, emredici bir düzenlemedir ve esas sözleşme ile aksinin kararlaştırılması mümkün değildir. Dolayısıyla esas sözleşmeye konacak bir hüküm, şirketin iadeli taahhütlü mektup

¹⁵⁹ İŞİK, s:125.

¹⁶⁰ İŞİK, s:126.

¹⁶¹ İŞİK, s:127.

gönderme ve çağrısı ilan etme yükümlülüklerini ortadan kaldıracak şekilde düzenlenemez.¹⁶²

8.6. Çağrının İçeriği

Toplantı ilanı ve taahhütlü mektuplarda, genel kurul toplantısının hangi kooperatife ait olduğu, toplantı yeri, zamanı, toplantının gündemi yer almalıdır. Kooperatifin adının tam olarak belirtilmemesi halinde, genel kurulda alınan kararlar yok hükmündedir. Toplantı yer ve zamanı yanlış bildirilirse, burada alınan kararlar yok hükmündedir. Esas sözleşmenin bir hüküm içermediği hallerde genel kurul ortaklık merkezinin bulunduğu yerde toplantıya davet olunacaktır. Ortaklık merkezi yalnızca mülki birliği ifade etmez. Aynı zamanda belirli bir mülki birlik içindeki adresin açıkça anlaşılabilirlikte şekilde belirlenmesi gerekir. Gündemin tam ya da gereği gibi ilan edilmemesi de kararların iptal edilebilirliğine sebep olur. Genel kurul çağrısı için gündemin ortaklara gönderilmiş olmaması, genel kurul kararlarının geçersizliğini gerektirmez. Bu eksiklik iptal nedeni olur.

8.7. Çağrı Sekline Aykırılığın Yaptırımı

Genel Kurulun toplantıya çağrı sekline ilişkin getirilen düzenlemeye veya esas sözleşme ile getirilmiş olan ek hükümlere uyulmaksızın yapılan çağrı ile toplanan genel kurulda alınan kararlar yok hükmündedir. Çağrının, bir ortak ya da bir grup ortağa yapılması arasında fark yoktur. Buna karşılık, TTK m. 368'deki toplantı ile çağrı arasında en az iki haftalık süre bulunması gerektiğine ilişkin hükme aykırılık, çağrının usulsüz olmasına ve o genel kurulda alınan kararların iptal edilebilirliğine yol acar.¹⁶³

8.8. Çağrının İçeriği ve İçeriğe Aykırılığın Yaptırımı

Genel kurul toplantısı için yapılan çağrı, çağrının muhatabı olan ortakların genel kurulla ilgili bilmeleri gereken tüm hususları içermelidir. Çağrıda, her şeyden önce, toplantının hangi kooperatifle ilgili olduğunun anlaşılması için kooperatifin ticaret unvanının yer alması gerekir. Ancak unvan tam olarak yazılmamış bile olsa, o

¹⁶² İŞİK, s:128.

¹⁶³ İŞİK, s:130.

kooperatifi belirten herhangi bir ibarenin bulunması, yani çağrının hangi kooperatifin genel kurul ile ilgili olduğunun anlaşılması yeterlidir.¹⁶⁴

Genel kurul toplantısına çağrıya ilişkin ilan ve taahhütlü mektuplarda toplantı yeri ve toplantı zamanının da gösterilmesi gerekir. Toplantının yapılacağı yer belirtilirken sadece il, ilçe, kasaba adının yazılmasıyla yetinilmemeli; adres, hiçbir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık olarak belirtilmelidir. Aynı şekilde toplantı zamanının da gün ve saat olarak açıkça yazılması gerekir. Çağrıda, kooperatifin ticaret unvanı, toplantı yeri ve zamanı hiç belirtilmemiş, yanlış veya anlaşılabilir bir biçimde belirtilmiş ise, böyle bir toplantıda alınan genel kurul kararlarına karşı ortakların, çağrının gereği gibi yapılmamış olmasına dayanarak iptal davası açma hakları vardır. Çağrıya dair ilan ve mektuplarda toplantı gündeminin gösterilmesi kanuni bir zorunluluktur. Ortaklar, genel kurul toplantısına katılıp katılmama kararlarını ve katılmaya karar verdikleri takdirde yapacakları gerekli hazırlıkları toplantının gündemine göre belirleyeceklerinden genel kurulda nelerin görüşüleceği madde madde düzenlenmelidir. İlan ve mektuplarda gündemin hiç gösterilmemiş olması, bu genel kurulda alınan kararların yoklukla malul olmasına; gündemin gereği gibi ilan veya tebliğ edilmemesi ise kararların iptal edilebilir kararlar olmasına yol acar.¹⁶⁵

9.GENEL KURUL TOPLANTISINA HAZIRLIK İŞLEMLERİ

9.1.Toplantıya Katılma Hakkının Tespiti

Genel kurulun toplanmasıyla ilgili olarak yapılacak çalışmalar, yönetim kurulunun en önemli görevleridir. Bu çerçevede yönetim kurulu, ortakların veya temsilcilerinin toplantıya ve görüşmelere katılma ve oy kullanma hakları bulunup bulunmadığının saptanması için gerekli işlemleri yapmak(TTK m. 375), toplantıya katılan ortakları veya temsilcilerini gösteren hazırlan cetvelini hazırlamak, toplantıda başkanlık temsilcisi bulunmasını ve tutanak tutulmasını sağlamakla görevlidir. Yönetim kurulu, bu görevleri yapmıyor veya yapamıyorsa, durumun gereğine göre temsil¹⁶⁶, veya yönetim kayyımı¹⁶⁷ atanarak belirtilen görevlerin yerine getirilmesi

¹⁶⁴ İŞİK, s:145.

¹⁶⁵ İŞİK, s:147.

¹⁶⁶ Temsil kayyımlığı,(MK m. 426) kişinin kendisinin veya temsilcisinin yapamadığı bir hukuki işin yapamadığı bir hukuki işin yapılmasını sağlamak amacıyla kurulan kanuni bir temsil ilişkisidir. YETİK, Nurten, **Ehliyet, Velayet, Nüfus, Vesayet, Nafaka**, Adil Yayınevi, 2003,Ankara, s:125.

sağlanacaktır. Yoksa hiç kimse, yönetim kurulunun söz konusu ödevlerini, yasanın açık hükmü karşısında kendiliğinden üstlenemez.¹⁶⁸

KoopK.m.26 hükmüne göre ortaklık süresi altı ayı geçmeyen ortak genel kurula katılamaz. Bu emredici bir hükümdür. Yasa koyucunun bu maddeyi koymaktaki amacı, genel kurul toplantılarının yaklaştığı dönemlerde, fazla ortak kaydetmek suretiyle seçimlerin ve alınacak kararların yöneticiler tarafından etkilenmesini önlemektir.¹⁶⁹ Toplantıya katılan ortağın katılma hakkının bulunmadığının tespiti halinde, ortağın katılımının oylamayı etkilemesi halinde kararın iptal edilebilirliği söz konusu olacaktır.¹⁷⁰

Genel kurul toplantısına katılabilecek olanların toplantıya alınmaması ya da yetkisi olmayanların alınması halinde ortakların her biri ya da yetkili temsilcisi, genel kurul başkanlığına itiraz edebileceği gibi, bu itiraz genel kurul tutanağına da yazdırılabilir. Genel kurul toplantısı başlamamışsa bu itiraz yönetim kuruluna yapılır. Yönetim kurulu ve denetim kurulunun toplantıya katılacakları tespit etme ve denetleme yetkisi vardır. Ancak genel kurul toplantısının açılmasından sonra genel kurula kimlerin kabul edileceğini ya da kabul edilmeyeceğini belirleme konusunda tek yetkili organ genel kuruldur. Zira yönetim kurulu, bu konularda karar organı değil, ancak gerekli önlemleri alacak bir organdır. Bu konuda bakanlık temsilcilerinin de uyuşmazlığı sonuca bağlamak konusunda yetkisi yoktur. Genel kurulun bu konudaki kararı, esasa ilişkin olmak üzere bir hakkın korunması veya ortadan kaldırılmasını sonucunu

¹⁶⁷ “Vesayet makamı, yönetimi kimseye ait olmayan mallar için gereken önlemleri alır ve özellikle aşağıdaki hâllerde bir yönetim kayyımı atar:

1. Bir kimse uzun süreden beri bulunamaz ve oturduğu yer de bilinemezse,
2. Vesayet altına alınması için yeterli bir sebep bulunmamakla beraber, bir kişi malvarlığını kendi başına yönetmek veya bunun için temsilci atamak gücünden yoksunsa,
3. Bir terekede mirasçılık hakları henüz belli değilse veya ceninin menfaatleri gerekli kılırsa,
4. Bir tüzel kişi gerekli organlardan yoksun kalmış ve yönetimi başka yoldan sağlanamamışsa,
5. Bir hayır işi veya genel yarar amacı güden başka bir iş için halktan toplanan para ve sair yardımı yönetme veya harcama yolu sağlanamamışsa.”MK. m. 427.

¹⁶⁸ SAKA, s:173.

¹⁶⁹ Y.HGK 1979/11–147 Esas, 1979/156108.06.1979Tarihli karar

¹⁷⁰ Yargıtay 11.HD. 1984/4429 Es. 1984/5181 Kar. 'da “Davada diğer bir fesih sebebi olarak da ortak olmayan kişilerin genel kurula iştirak ettirildiği hususu gösterilmiştir. Toplanan delillere göre kooperatife ortak bulunmayan N. isimli kişinin, kooperatif ortağı bulunan Ş. adındaki ortağın yerine vekâleten toplantıya girdiği (Kooperatifin cevabına göre) anlaşılmakta ise de bunun dışında başkalarının toplantıya katıldıkları anlaşılmamış ve ispatlanamamıştır. Bir an için N.'nin genel kurula vekâletsiz girdiği ve oy kullandığı kabul edilse bile bu husus başlı başına genel kurulun feshi için bir sebep olamaz. Zira toplantıda alınan kararlar incelendiğinde seçimlerin 779 kabul oyuna karşılık 53 red oyuyla sonuçlandığı görülmektedir. Bu da sonuca etkili bir durum yaratmamaktadır. Bu sebeple fesih sebebi olarak görülememiştir.” Mev Data Hukuk Yazılım.

doğuran bir karar değildir. Sadece genel kurul toplantısının yapılmasıyla ilgili ve usule ilişkin olmak üzere ortağın ya da temsilcisinin genel kurula katılma hakkının bulunup bulunmadığının tespiti niteliğindedir. Bu nedenle ortağın genel kurula katılma hakkının bulunup bulunmadığına ilişkin bir itirazın görüşülmesi için ayrıca özel bir gündem maddesi bulunması gerekmez.¹⁷¹

9.2. Toplantı Salonunda Bulundurulması Gereken Belgeler ve Toplantıya Giriş

Genel kurulun yapılacağı toplantı salonunda, kooperatif ana sözleşmesi, ortak sicili, davetin yapıldığını gösteren belgeler, yönetim kurulu faaliyet raporu ve denetçiler raporu, bilânço, kar ve zarar cetvelleri, gündem, hazirun cetveli, erteleme üzerine toplanan bir genel kurul söz konusu ise bir önceki toplantıya ilişkin toplantı tutanağı hazır bulundurulur. Bakanlık temsilcisi, bilânço ve kar-zarar cetveli ile denetçi raporunun toplantı yerinde olup olmadığına bakmak, bunlardan birinin eksikliği halinde toplantının açılmasına izin vermemek yetkisine sahiptir.

Ortaklar ya da temsilcilerinin genel kurula katılmak için gereken şartları taşıdığı anlaşıldıktan sonra toplantı saatinde, genel kurul toplantısının yapılacağı yere alınmaları söz konusu olacaktır. Yönetim kurulu, kimlerin genel kurul toplantılarına katılma hakkına sahip olduğunu tespit etmek için gerekli işlemleri yapmakla görevli olup bu görevini bizzat yapabileceği gibi yardımcılar da kullanabilir. Yönetim kurulu, toplantıya giriş ve çıkışların düzenli olması için gereken tedbirleri alır. Bu kapsamda olmak üzere, toplantıya katılan ortaklara veya temsilcilerine, üzerlerinde kimliklerinin yazılı olduğu giriş kartı verilmesi söz konusu olabilir. Ancak bir ortağın genel kurul toplantısına katılması, onun giriş kartı alması şartına bağlanmaz. Giriş kartı olmayan ortağın da genel kurul toplantısına katılabileceği¹⁷² ifade edilmekteyse de, yönetim kurulu tarafından konulan ve genel kurulun daha kolay ve düzenli işlemesi amacına dönük bir kart uygulamasına ortakların uymasının şart olması gerektiği kanaatindeyim. Genel kurul toplantısına katılma hakkı olduğu halde toplantı salonuna alınmayan ortakların bulunması halinde, temsilcinin genel kurul toplantısını açmayabileceği öne sürülmektedir.¹⁷³ Ancak kanaatimce temsilcinin toplantı esnasında böyle bir durumu tespit etmesi halinde, toplantının açılmasını

¹⁷¹ SAKA, s:175.

¹⁷² YİĞİT, s:107.

¹⁷³ KORKUT, s:155.

engellemek yerine durumu raporunda belirtmek suretiyle toplantının açılmasına izin vermesi daha uygun olacaktır.

9.3. Hazirun Cetveli Düzenlenmesi

Hazirun cetveli, yönetim kurulu tarafından hazırlanır. Hazirun cetveli, asıl olarak TTK. m. 376'da "cetvel" kenar başlığı ile düzenlenmiştir. KoopK.m.98 yollamasıyla kooperatiflerde uygulanan bu madde hükmüne göre, yönetim kurulunun toplantı anında hazır bulunan ortak veya temsilcilerinin, ad ve soyadlarıyla ikametgâhlarını gösteren ve toplantı başkanı tarafından imza edilen bir cetvel tanzim olunarak ilk oylamanın yapılmasından önce hazır olanların görebilecekleri bir yere asılması gerekir. Yine TTK, hazirun cetvelinin toplantı tutanağına eklenmesini, o genel kurulda alınan kararların geçerlilik şartı olarak ele almıştır.

Hazirun cetveli düzenlenmesinin amacı, ortakların genel kurul toplantısına katılma hakkına ilişki olarak yapılacak itirazların sağlıklı bir şekilde ileri sürülmesi ve kararların geçerli biçimde alınıp alınmadığının denetlenmesinde, hem ortaklara hem de bu konuda karar verecekler sağlığına bir zemin oluşturmaktır.¹⁷⁴

Hazirun cetveline, toplantıya katılma hakkına sahip olan tüm ortaklar yazılır. Hazirun cetvelinde, hazirun cetvelinin ait olduğu toplantı ile kooperatifin unvanı, sermayesi, toplam ortak sayısı, ortakların adı, soyadı veya unvanı, ikamet adresi, temsilci yoluyla katılım varsa temsilcinin ad, soyadı ve adresleri belirtilir. Hazirun cetvelindeki ortaklık yapısının kooperatif defterine uygun olduğu yönetim kurulu tarafından onaylanır, genel kurul divan heyeti ve başkanlık temsilcisi tarafından imzalanır. Daha sonra genel kurulda alınan kararların iptaline ilişkin açılan davada hazirun cetvelindeki imzaların sahteliğinin iddia edilmesi halinde HMUK'daki inceleme usulüne uygun olarak bilirkişi incelemesi yapılır.

Hazirun cetvelinin hazırlanması, ortağın genel kurula iştirak hakkı bulunup bulunmadığını belirleyen bir ön işlemdir. Hazirun cetvelinin imzalanıp asılması ise, genel kurula ortağın iştirak edip etmediğini tespit eden son işlemdir. Ön işlem bakımından yönetim kurulu, son işlem bakımından ise genel kurul yetkilidir. Bu nedenle son işlemi imzasıyla tamamlayacak olan, genel kurul adına, genel kurul toplantı başkanıdır. Esasen belirtildiği gibi hazirun cetveline itirazların da genel

¹⁷⁴ YİĞİT, s:109.

kurulca karara bağlanması gerektiğinden, daha önce asılmış hazırın cetveli de gerekiyorsa itirazlara ilişkin olarak genel kurulca verilen bu kararlar doğrultusunda yine genel kurul toplantı başkanı tarafından düzeltilebilecektir.¹⁷⁵

Hazırın cetvelinin hiç düzenlenmemesi halinde, alınan genel kurul kararlarının geçersiz olduğu, gereği gibi düzenlenmemesi halinde ise alınan genel kurul kararlarının iptal edilebilir nitelikte olduğu iddia edilmekteyse de¹⁷⁶ kanaatimce, yukarıda da bahsettiğimiz üzere TTK hazırın cetveli düzenlenmesini emredici biçimde ve ayrıntılı olarak düzenlemiştir. Bu düzenlemeye aykırı olarak hazırın cetvelinin düzenlenmemesi ya da gereği gibi düzenlenmemesi halinde alınan kararlar geçersizdir. Zira konunun TTK'da bu kadar ayrıntılı düzenlemesi, hazırın cetvelinin usulüne uygun düzenlenmesinin genel kurul toplantısının sıhhatli yapılması için çok önemli bir şart olduğu sonucunu doğurmaktadır. Böylesine önemli bir şartın yerine getirilmemesinin genel kurulda alınan kararların sağlıklı alınmasına engel olacağı açıktır.

Genel kurul toplantısı açıldıktan sonra, toplantıdan ayrılan ortaklar veya temsilcileri olursa, genel kurul toplantı başkanı, ayrılan kişinin, ayrılma esnasında görüşülen gündem maddesinin ve ayrılma zamanının belirtilerek ayrılmanın hangi aşamada gerçekleştiğinin, genel kurul toplantı tutanağına yazılması uygun olur. Çünkü hazırın cetveli kural olarak, genel kurul toplantısının açılışı esnasındaki katılımı gösterir. Cetvelin yazım düzeni, sonradan ayrılmaların cetvel metni üzerinde gösterilmesine elverişli değildir. Kanaatimce, genel kuruldan ayrılanların belirtilen toplantı tutanağında belirtilmesi uygun olacaksa da, zorunlu değildir. Zira özellikle çok ortaklı kooperatiflerde, giren ve çıkan ortakların her aşamada tespit edilmesi mümkün olmayabilir.

Hazırın cetveli, toplantıya çağrının usulünce gerçekleştiğini kanıtlayan belgeler ve toplantı içerikleri bir tutanağa bağlanır. Yönetim kurulu, bu tutanağın noterce onaylı bir suretini gecikmeksizin ticaret siciline verir. Yönetim kurulu ayrıca tutanak içerisinde yer alan tescil ve ilanı gerektiren konuları tescil ve ilan ettirir. Genel

¹⁷⁵ SAKA, s:174.

¹⁷⁶ SAKA, s:175.

kurulda alınan kararlar, genel kurul tutanağının yönetim kurulunca ticaret siciline verilmesi ile birlikte geçerlik kazanır.¹⁷⁷

9.4.Bakanlık Temsilcisi

Daha önce de belirtildiği üzere, genel kurul, resmi bir memur olan Bakanlık temsilcisinin¹⁷⁸ gözetiminde belirli şartlarla toplanıp, yine temsilci nezaretinde belli konularda karar alabilen ortaklar topluluğudur.¹⁷⁹ Bakanlık Temsilcisi çağrılmadan yapılan toplantı ve bu toplantıda alınan kararlar hükümsüz olduğu gibi, bütün ortaklar katılmış olsa bile genel kurul organı da oluşmamıştır.¹⁸⁰

Kooperatif genel kurul toplantılarında, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ndan bir temsilcinin hazır bulunması ve kanuna uygun olarak tutulmasına nezaretle yükümlü olduğu toplantı tutanağını imzalaması, o toplantıda alınan bütün kararların geçerlilik şartıdır. Bu nedenle temsilcinin genel kurul toplantısında bulunması, genel kurul toplantısının varlık koşuludur. Görevli temsilcinin usulüne uygun çağrılmadığı, genel kurul toplantısında alınan kararlar yoklukla maluldür. Bu halde genel kurul toplanmamış sayılır.

Kooperatif genel kurulunda temsilcinin bulunması, kooperatifin dış denetimi ile ilgilidir. Temsilci, genel kurul toplantılarında kamu adına gözlemci olarak bulunmaktadır. Bu denetim, idari bir denetimdir.¹⁸¹ Ancak temsilcinin, görevli olarak bulunduğu genel kurul toplantısında ortaya çıkan ağır ölçüde ve önlenemez düzeyde yasayla çatışan olaylar dışında, toplantıdan ayrılmak yolu veya başka bir biçimde genel kurul toplantı tutanağını imzalamayarak, genel kurul kararlarını yok sayma yetkisi yoktur. Kanun, temsilcinin imzasından söz etmiş, imzadan kaçınma yolunu

¹⁷⁷ SAKA, s:176.

¹⁷⁸ *Kooperatifler Kanun'unun 87. Maddesi'nde, TTK' da yer alan komiser yerine bakanlık temsilcisi ifadesi kullanılmış ve Kooperatif ve Üst Kuruluşların Genel Kurullarında Bulundurulacak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Temsilcisinin Nitelik Ve Görevleri Hakkında Tüzük(Bakanlar Kurulu'nun 30 Kasım 1973 Tarih ve 7/7522 Sayılı Kararıyla uygun görülerek 10.12.1973 gün ve 14738 Sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanmıştır)'de bu temsilcinin görev ve nitelikleri açıkça belirlenmiş iken, doktrinde yaygın olarak Sermaye Şirketlerinin Genel Kurullarında Uygulanacak Yönetmeliğe atıf yapılmıştır. Hatta Kooperatifler Kanunu'nun Ticaret Bakanlığı Temsilcileri ve Kararların Yürürlük Şartı başlıklı 87. maddesinde istisnai olarak bazı hallerde Bakanlık Temsilcisi bulunmadan genel kurul düzenlenebileceği belirtildiği halde, hatalı biçimde komiser bulunmayan genel kurulun geçersiz olacağı yönünde görüş bildirilmiştir. ÇEVİK, O. Nuri, **Kooperatifler Kanunu**, Ankara, 2003, s:413; ÇELİK/LALE, **Kooperatifler Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2006, s:1605.*

¹⁷⁹ ÇEVİK, **Kooperatifler Kanunu**, s:413.

¹⁸⁰ DOMANIÇ, Hayri, **Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi-II**, Temel Yayınları, İstanbul, 1988, s:776.

¹⁸¹ YİĞİT, s:116.

açmamıştır. Tüzükte belirtildiği üzere, temsilcinin uyarısına karşın kararların kanun, ana sözleşme ve yönetmelik hükümlerine aykırı olarak alınması durumunda, temsilci, tutanağı bu durumları açıklayarak, toplantının altına şerhini ekleyerek imzalayacaktır. Temsilcinin başka yönde bir davranışı, görevi kötüye kullanma suçu oluşturabilecektir.¹⁸² Ancak yukarıda da ayrıntısıyla belirtildiği üzere, temsilci tüm çağrılara rağmen genel kurul toplantısında hazır bulunmamış ise, bu toplantılarda alınan kararlar bu nedenle geçersiz olmaz.¹⁸³

9.4.1. Temsilcinin Toplantı Açılmadan Önceki Görev Ve Yetkileri

Bakanlık Temsilcisinin¹⁸⁴ toplantı başlamadan önceki görevleri Tüzüğün 5. Maddesinde düzenlenmiştir.

- Toplantı yerinin, ilansız toplantılarda Bakanlığa bildirilen ya da ilanlı toplantılarda ilanda gösterilen yer olup olmadığını ve burada toplantı yapmanın ana sözleşmeye göre mümkün olup olmadığının kontrolü,
- Çağrının KoopK. ve ana sözleşme hükümlerine aykırı bulunup bulunmadığı,
- Olağan genel kurul toplantılarında yönetim kurulu üyelerinden en az bir üye ile denetçilerden de en az birinin toplantı yerinde bulunup bulunmadığının tespiti,
- Toplantıya katılmaya hak kazanmış ortakları gösteren listenin TTK'nın 36. maddesine uygun şekilde düzenlenip düzenlenmediği, listenin ortaklar veya temsilcileri tarafından imzalanıp imzalanmadığı, hazır olanların görebilecekleri bir yere asılıp asılmadığı,
- Ana sözleşmede bir ortağı diğer bir ortağın temsil edebileceğine dair bir hükmün mevcut olup olmadığı, varsa temsilcinin bu yetkisinin bulunup bulunmadığı,

¹⁸² SAKA, s:189.

¹⁸³ Anonim şirketlerde Bakanlık Komiserinin katılmaması halinde genel kurul toplantısı yapılması mümkün değildir.

¹⁸⁴ Bakanlık temsilcisinin nitelikleri Tüzükte şu şekilde belirtilmiştir.

a) Bakanlık merkez veya taşra teşkilatında memur olmak,

b) En az lise mezunu olmak,

c) Bakanlıkça kooperatifçilik konusunda düzenlenecek eğitime katılmış ve başarılı olmuş olmak,

- Ortaklar listesini asaleten veya temsilen imzalayan ortakların kimliklerini belirten ortaklık senedi veya cüzdanının imza sırasında ibraz edilip edilmediği,
- Gurup temsilcilerinin usulüne uygun olarak seçilip seçilmediği,
- Kanun ve ana sözleşme ile tespit olunan yükümlülüklerini yerine getirmemesi nedeniyle yönetim kurulu tarafından genel kurula alınmamasına karar verilen ortakların ve genel kurul toplantı tarihinden en az altı ay önce ortak olmayanların genel kurula katılacak ortakları gösteren listeye yazılıp yazılmadığı,
- Kanun ve esas sözleşmede öngörülen asgari nisabın mevcut olup olmadığının incelenmesi, temsilci, toplantı nisabının mevcut olmadığı kanısında olsa dahi, toplantıyı yöneten başkanlık divanı yetersayının mevcut olduğu kanısında ise, toplantının açılmasına izin vermekten kaçınamaz. Kendi görüşünü tutanağa yazdırıp görüşünü Bakanlığa bildirir.¹⁸⁵
- Yönetim ve denetim kurulu üyelerinin görev sürelerinin sona erip ermediğini kontrol etmek,
- Gündemde ana sözleşme değişikliği bulunması halinde Bakanlıktan bu konuda izin alınıp alınmadığına bakmak,
- Genel kurulun davet usulüne hiç uyulmaksızın veya TTSG'nde ilân edilmeksizin toplanması halinde ortakların tümünün hazır bulunup bulunmadığına ve toplantının yapılmasına itiraz olup olmadığına bakmak,
- Hazirun cetvelini imzalamak suretiyle asaleten veya vekâleten genel kurula katılanların gerektiğinde kimlik kontrolünü yapmak,

Temsilci, toplantıdan önce görevlendirme yazısı ile kimliğini ilgililere gösterir. Temsilci tarafından yukarıda sayılan hususlardan herhangi birinin mevcudiyetinin tespit edilmesi halinde toplantının açılmasına izin verilmeyerek durum tutanağa

¹⁸⁵ KORKUT, s:157.

bağlanarak ilgililerle birlikte imzalanır. Bu maddede yazılı hususlar nedeniyle toplantının yapılamaması halinde yapılacak ikinci toplantıda toplantı nisabı aranmaz.

9.5.Genel Kurulun Toplanmış Sayılmasının Koşulları

Genel kurul kararlarının toplantıya katılan ya da katılmayan tüm ortakları bağlaması nedeniyle, genel kurulun toplanması ve karar alması özellikli şekil kurallarına tabi tutulmuştur. Genel kurul, bu şartların bulunmaması halinde toplanamaz. Toplansa dahi alınan kararlar geçerli olmaz.¹⁸⁶ Genel kurulun varlığından söz edebilmek için şu şartlar aranır:

9.5.1.Genel Kurulun Toplanması Zorunluluğu

Kooperatif ortakları, ortaklık işleri ile ilgili haklarını ancak genel kurul toplantılarında kullanabilir. Bu nedenle hem ortakların haklarının kullanılabilmesi, hem de genel kurulun varlığı ve fonksiyonunu sürdürebilmesi için genel kurulun toplanması zorunludur.¹⁸⁷ Bir toplantı yapılmaksızın, ortakların mektupla oy vermesi istisnası dışında, ortakların verdikleri oylarla alınan kararlar geçersizdir. Hem toplantı yapılmaksızın imza toplamak suretiyle yapılan genel kurulun kendisi hem de alınan kararlar yok hükmündedir.¹⁸⁸

9.5.2.Toplantıya Davetin Yapılması Zorunluluğu

Kooperatif genel kurul toplantısının geçerli olabilmesi için, bütün ortakların usulüne uygun olarak davet edilmeleri zorunludur. Toplantıya davet, belli bir zaman ve yerde, belli bir gündeme göre genel kurulun toplanmasını sağlamak amacıyla yetkili organ veya kişiler tarafından ortaklara yöneltilmiş irade beyanıdır.¹⁸⁹ Genel kurul kararının oluşması için en önemli unsurlardan biri olarak kabul edilen davetin varlığı için, davetin yetkili organ ve kişilerce yapılması yanında yapılan davetin her ortağın

¹⁸⁶ DINE, Janet/KOUTSIAS, Marios/BLECHER, Michael, **Company Law in the New Europe: The Eu Acquis, Comparative Methodology and Model Law**, Northampton, 2007, s. 242 vd.

¹⁸⁷ MOROĞLU, s:62.

¹⁸⁸ Ortakların bir toplantı yapmadan verilen bir teklifi imzalaması suretiyle katıldığı ve bu şekilde alınan kararlara sirkülasyon kararları denir. Bu şekilde karar alınması kooperatifler için mümkün değildir. *YİĞİT*, s:118.

¹⁸⁹ *YILDIZ*, 125.

genel kurul toplantısından bilgi edinmesine imkân verecek nitelikte bulunması da aranır.¹⁹⁰ Davet zorunluluğunun tek istisnası, davetsiz genel kuruldur.

Kooperatif genel kurulunun toplantıya çağırılması usulü KoopK'nun 43 vd maddelerinde düzenlenmiştir. 44. maddede dört ortaktan az olmamak kaydıyla ortak sayısının en az onda birinin isteği üzerine genel kurulun toplantıya çağırılması gerektiği, yönetim kurulunun bu isteği yerine getirmemesi halinde ilgili Bakanlık tarafından toplantıya çağırının yapılabileceğini, bu yolla da çağırının yapılmasının sağlanamaması halinde ise istek sahibi ortakların mahkemeye başvurarak genel kurulu bizzat toplantıya çağırma müsaadesi alabilmeleri hükme bağlanmıştır.

Kanaatimce, belirtilen şekilde toplantıya çağırının yapılması, kanunun emredici düzenlemesi nedeniyle toplantı yapılmasının ön şartlarından biridir.

9.5.3. Toplantı Yetersayısının Sağlanması

Genel kurulda görüşmelere başlamak için önce toplantı yetersayısının bulunduğu anlaşılmalıdır. Bu nedenle, genel kurul toplantı başkanı sözleşmede öngörülmüşse öngörülen kişi, öngörülmemişse veya toplantıda hazır değilse, yönetim kurulu başkanı toplantıyı açar ve toplantı yetersayısı olup olmadığını yoklama yaparak ve hazırın cetvelini inceleyerek saptar.¹⁹¹ Gerekli toplantı yetersayısı oluşmazsa, toplantı yapılamaz veya sürdürülemez. Gerçekten de toplantı başlamadan önce, kanun ve ana sözleşmede öngörülen asgari toplantı nisabının sağlanamaması veya toplantı sırasında yapılan yoklama sonucunda toplantı açılmadan önce hazırın cetveline göre hesaplanan karar nisabı kadar ortağın bulunup bulunmadığı ya da temsil edilmediğinin anlaşılması halinde toplantı ertelenir. Kanun ya da ana sözleşmede belirtilen toplantı yetersayısının var olup olmadığının kontrolü temsilcisin görevleri arasındadır. Temsilci, toplantı yeter sayısının olmadığını tespit ederse, toplantının açılmasına izin vermeyecek ve durumu toplantı tutanağına bağlayarak ilgililerle birlikte imzalayacaktır. Toplantının başlaması için gerekli olan toplantı yetersayısı, toplantının devam etmesi için de gereklidir. Toplantı sırasında toplantı yetersayısının kaybolması ve bir ortağın bunu ileri sürmesi mümkündür. Başkanlık divanı da toplantı yetersayısının var olup olmadığını her aşamada re'sen

¹⁹⁰ MOROĞLU; s:51.

¹⁹¹ İMREGÜN, s:304.

dikkate alınmalıdır. Gerek ortak tarafından ileri sürülsün gerekse başkan tarafından belirlensin veya temsilci tarafından istenilsin Başkanlık divanı tarafından yoklama yapılır. Yapılan yoklamada toplantı yeter sayısı varsa toplantıya devam edilir. Yetersayının bulunmaması halinde, genel kurul toplantısı ertelenir.¹⁹²

Toplantı yetersayısı ana sözleşmede gösterilir. Ancak, yapı kooperatiflerinin genel kurul toplantılarında ortakların en az $\frac{1}{4}$ 'ünün şahsen veya temsilen hazır bulunmaları şarttır.¹⁹³ Belirtilen bu orana uyulmadan toplanan genel kurul, toplanmamış sayılacağından alınan kararlarda yoklukla maluldür.¹⁹⁴ Tasfiye halinde bulunan ve genel kurul toplantısının tasfiye kurulunca yapıldığı kooperatiflerde, Koop.K'nun 81/4 maddesi uyarınca, genel kurul toplantısında nisap aranmaz ve kararlarda oy çokluğuyla alınabilir.¹⁹⁵

Toplantı yetersayısı bulunmamasına rağmen toplantı yapılmış ve sürdürülmüşse böyle bir toplantıda alınan kararların iptal edilebilir kararlardan olduğu kanunla özel nisap öngörülen durumlarda ise alınan kararların yoklukla malul olduğu belirtilmekte ise de¹⁹⁶ Kanaatimce toplantı ya da karar nisabı bulunmadan alınan kararların tamamı yoklukla maluldür. Zira kanun tarafından toplantı ve karar nisaplarının konulmuş olmasının amacı kooperatifte tüm ortakları bağlayacak kararların yine en az belli bir orandaki ortaklar tarafından alınmasını sağlama amacına dönüktür. Yargıtay'ın görüşü de bu doğrultudadır.¹⁹⁷

9.5.4.Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Temsilcisinin Bulunması

Kooperatif genel kurul toplantılarında, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ndan bir temsilcinin hazır bulunması ve kanuna uygun olarak tutulmasına nezaretle yükümlü olduğu toplantı tutanağını imzalaması, o toplantıda alınan bütün kararların geçerlilik şartıdır. Görevli temsilcinin usulüne uygun çağrılmadığı, genel kurul toplantında

¹⁹² *YİĞİT*, s:124.

¹⁹³ *ERİŞ*, s:745.

¹⁹⁴ *POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU*, s:682.

¹⁹⁵ *Y. 11 HD. 18.03.1996Tarih ve -E.1392/K.1847. ERİŞ*, s:733.

¹⁹⁶ *MOROĞLU*, s:60, *PIERCE*, Andrew, **A Straightforward Guide to Company Law**, Brighton 1999, s. 61 vd; *HOPT*, Klaus J./*WYMEERSCH*, Eddy, **European Company and Financial Law: Text and Leading Cases**, Oxford 2004, s. 448 vd.

¹⁹⁷ “Ana sözleşmenin göndermede bulunduğu yasa maddesinde belirtilen karar nisabının altında bir kabul oyu ile kabul edilen Ana sözleşmenin 3.5.8 nci maddesinin değiştirilmesine ilişkin genel kurul kararının yoklukla malul olduğu düşünülmeyen iptali isteminin reddi doğru olmamış, davacılar vekillerinin temyiz itirazlarının kabulü gerekmektedir” *Y. 11 HD. 17.03.2006 Tarih ve 2005/9997 Esas, 2006/2773 karar sayılı ilamı.*

alınan kararlar yoklukla maluldür. Bu halde genel kurul toplanmamış sayılır. Genel kurul toplantı tutanağının da temsilci tarafından imzalanması gerekir. Ancak yukarıda da ayrıntısıyla belirtildiği üzere, Temsilci tüm çağrılara rağmen genel kurul toplantısında hazır bulunmamış ise, bu toplantılarda alınan kararlar bu nedenle geçersiz olmaz.¹⁹⁸

10.GENEL KURUL TOPLANTISININ İŞLEYİŞİ

10.1.Toplantının Açılması

Toplantı yetersayısının varlığının hazırun cetveli ve yapılacak yoklama ile anlaşılmasından sonra, toplantının, usulünce açılması gerekir. Genel kurula başkanlık edecek kişi, ana sözleşmede belirlenmiş ve belirlenen kişi genel kurulda ise toplantıyı bu kişi açar. Toplantıyı açmak üzere görevlendirilmiş kimse yoksa Temsilci Tüzüğü 6/a maddesine göre teamüle göre hareket edilir. Ana sözleşme ile genel kurul başkanı belirlenmemişse veya belirlenmiş ancak belirlenen kişi genel kurula gelmemişse yahut başkanlık görevini yapmak istemiyorsa, yönetim kurulu başkanı veya yönetim kurulunun aralarından seçeceği herhangi birisi genel kurulu açacaktır. Genel kurul başka bir organın daveti üzerine toplanmışsa, bu organın ya da azınlığın kendi aralarından seçeceği kişi tarafından açılacağı¹⁹⁹ iddia edilmekte ise de, kanaatimizce davet kim tarafından yapılırsa yapılsın, toplantının yapılmasına ilişkin şekil değişmeyeceğinden, toplantıyı açacak kişi aynı şekilde belirlenecektir.

Temsilci, toplantı başlamadan önce belli hususların eksik olduğu kanaatine varırsa, toplantının açılmasına izin vermeyecek ve bu husus tutanağa bağlandıktan sonra ilgililer tarafından imzalanacaktır. Davette belirtilen saatte, temsilcinin toplantı yetersayısının bulunduğunu tespit etmesinden sonra, yukarıda belirtilen usulle belirlenecek kişi tarafından genel kurul açılacaktır.

Toplantı başkanı, görüşmeleri tarafsızlıkla yürütmek zorundadır. Bu durum başkanın her hangi bir konuda kendi görüşünü açıklamasına engel değildir. Başkanın söz hakkını kullanması karşıt görüşleri olanların da söz hakkını kullanmasına engel olmamalıdır. Toplantının başladığı gün bitmemesi halinde toplantıya ertesi gün devam edilebilir. Ancak bu, toplantının ertelendiği anlamına gelmez. Ancak ilk

¹⁹⁸ Anonim şirketlerde Bakanlık Komiserinin katılmaması halinde genel kurul toplantısı yapılması mümkün değildir.

¹⁹⁹ YİĞİT, s:128.

toplantı günü toplantı yapılamaması halinde toplantı ertelenmişse ilk çağrı merasimine aynen uyulmak koşuluyla yeni bir toplantı yapılabilir.²⁰⁰ Yargıtay, haklı bir nedenle toplantının ertesi günü ve gündemde yazılı konuları görüşüp, sonuçlandırması gerekirken; böyle yapılmayıp, toplantının belirsiz bir güne bırakılıp, önceki genel kurulca seçilen başkanca çağrılarak, yapılan ikinci toplantının, yasa dışı ve orada alınan kararların yok hükmünde olduğuna karar vermiştir²⁰¹

10.2. Başkanlık Divanının Seçilmesi

KoopK.'da ve TTK'da divan²⁰² seçimini zorunlu kılan bir düzenleme mevcut değildir. Kanunda toplantı tutanağının toplantı başkanınca imzalanacağı açıkça belirtilmesine rağmen Komiser Yönetmeliği'nde(m.19,25,26) tutanağın kapanış imzasının divan tarafından atılması zorunluluğu getirilmiştir. Komiser Yönetmelik'inde yasada bulunmayan şartın konulmuş olması eleştirilmiştir.²⁰³ Kanaatimizce, divan seçimi kooperatifler için de zorunluluk arz etmektedir. Şöyle ki, Kooperatif genel kurullarında uygulanması zorunlu olan, Temsilciler Tüzüğü'nde (m.6-e) temsilciye, başkan ana sözleşme ile belirlenmemişse başkanın, divan kâtiplerinin ve oy toplamakla görevlendirilecek olanların usulüne uygun olarak seçilip seçilmediğini denetleme görevi yüklenmiştir. Ancak Tüzük'ün düzenlenmesi net olmadığı için toplantı başkanının ana sözleşme ile belirlendiği hallerde böyle bir zorunluluğun bulunmadığı sonucu çıkmaktadır. Ancak böyle bir yorum aşırı şekilci olacağından kanaatimizce uygun değildir.

Başkanlık divanı, genel kurul başkanı, oy toplayıcılar ve kâtiplerden oluşur. Genel kurul başkanı, müzakereleri asıl olarak yönetmekle görevli olan kişidir. Bir başkanlık divanı bulunsa da, asıl yetkili olan kişi genel kurul başkanıdır. Kâtip ve oy toplayıcıları başkanın yardımcılardır. Genel kurulu sevk ve idare edecek olan başkanın ortaklar dışındaki kişilerden seçilip seçilemeyeceği tartışılmıştır. Ancak Koop. K.45-Son hükmü uyarınca başkanın ortaklar ya da üst kuruluş temsilcileri arasından seçilmesi kanaatimizce zorunluluk arz etmektedir.²⁰⁴ Yargıtay, önceki tarihli kararlarında kooperatif ortakları dışında divan başkanı seçilebileceğini

²⁰⁰ TEKİL, Fahman, *Anonim Şirketler Hukuku*, İstanbul, 1998, s:281.

²⁰¹ Y.11 HD.20.12.1983 T,1983/6304 E, 1983/6409 sayılı kararı

²⁰² Divan Farsça kökenli bir sözcük olup, büyük meclis, yüksek kurul anlamındadır. www.tdk.gov.tr

²⁰³ SAKA, s:193.

²⁰⁴ Aynı yönde görüş için Bkz. ERIŞ, s:745.

belirtmişken,²⁰⁵ daha yeni tarihli kararlarında başkanın ortaklar ya da üst kuruluş temsilcileri arasından seçilmesi gerektiğini içtihat etmiştir.²⁰⁶ Çöklü'de başkanlık divanına ortaklar veya üst kuruluş temsilcileri dışındaki kişilerin seçilemeyeceği kanaatinde dir.²⁰⁷

Başkanlık divanı, genel kurul toplantısını kanun, ana sözleşme ve gündeme uygun biçimde adil bir şekilde tarafsız olarak yürütmekle ve genel kurula katılan ortaklar arasında kooperatiflerde temel ilke olan eşitlik ilkesine riayet ederek ve ortakların maksimum düzeyde katılımını sağlayacak şekilde toplantıyı yürütmekle yükümlüdür. Başkanlık divanı, yapılan seçimle oluşan ve genel kurul kararlarının alınmasıyla ve alınan kararların tesciliyle görevi sona eren geçici bir yönetim birimidir. Başkanlık divanı üyelerini ayrı ayrı incelemenin uygun olacağı kanaatindeyiz.

10.2.1 Genel Kurul Başkanı

Genel kurulda görüşmelere başlanılabilmesi için önce toplantı yetersayısının bulunduğu anlaşılmaması gerekir. Yetersayı, toplantıyı açacak kişi tarafından yoklama ve hazırın cetveli üzerindeki kontrol ile tespit edilir. Toplantı, ana sözleşmede toplantı başkanı tayin edilmiş değilse veya tayin edilmiş fakat toplantıda hazır değilse yönetim kurulu başkanı tarafından açılır. Toplantı yetersayısının bulunduğu anlaşıldıktan sonra genel kurul, esas sözleşmede öngörülmüş değilse veya öngörülse bile tayin edilmiş kişi toplantıda bulunmuyorsa bir toplantı başkanı ile birlikte yeteri kadar kâtip ve gerektiği kadar oy toplama memuru seçer. Seçim usulü hakkında ana sözleşme hükümlerinin, burada hüküm bulunmaması halinde Dernekler Kanun'unda belirtilen esasların uygulanacağı iddia edilmektedir.²⁰⁸ Kooperatiflerde ana sözleşmede hüküm bulunmaması halinde hangi hükümlerin uygulanacağına ilişkin tek düzenleme Temsilciler Tüzüğü'nün 6/a maddesindeki düzenlemedir. Çok ilginç biçimde toplantı açılışını yapacak kişinin belirlenmesine ilişkin olarak ana sözleşmede hüküm bulunmaması halinde teamüle göre hareket edilmesi gerektiği

²⁰⁵ Yargıtay 11.HD 12.04.1984 T ve 1984/4429 Es. 1984/5181 Kar. 'da "Davacıların 9.1.1983 tarihli genel kurul iptali sebeplerinden birisi, divan başkanlığına getirilen kişinin kooperatifte ortak bulunmadığı hususudur. Oysa genel kurullarda divan başkanının kooperatif ortaklarından bulunması şart değildir. Genel kurulun düzenli bir şekilde yürütülebilmesi için, bu işi en iyi bir biçimde yapacak kişiyi genel kurul seçer. Bu nedenle mahkemenin bu yöne ilişkin kararı yerinde değildir." Şeklinde içtihatla bulunmuştur. Corpus Yazılım.

²⁰⁶ Y.11.HD.07.06.1996-E.2854/K.4170. Anıldığı yer: ERİŞ, s:747.

²⁰⁷ ÇÖKLÜ, Cafer Tayyar, **Uygulamada Yapı Kooperatifleri**, İstanbul, 1994, s:37.

²⁰⁸ TEKİL, s:281, MOROĞLU, s:224.

belirtilmektedir. Ancak burada belirtilen teamülün kooperatiflerde uygulanan teamül mü yoksa bulunulan bölgedeki teamül mü olduğu açıklanmamıştır. Belirtilen hükmün kooperatiflerle ilgili olarak genel bir düzenleme içermediği, yönetmeliğe de sehven konulduğu düşüncesindeyiz. Zira KoopK'da hüküm bulunmayan hallerde teamüle başvurulması uygulaması düzenlenmemiştir. Açıkladığımız nedenle, bizce de seçim usulü hakkında Dernekler Kanunu hükümlerinin uygulanması uygundur. Çünkü kooperatif organları ile dernek organları temel itibariyle birbirine benzemektedir. Ayrıca Dernekler Kanunu'nda seçim usulü hakkında ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir. Genel kurul başkanının belirlenmesinde esas olan ana sözleşmedir. Ana sözleşmede hüküm bulunması halinde bu hükme uyulur. Bu hükmün bulunması halinde toplantıyı açmaya yetkili olan organın görevi sadece toplantıyı açmak ve başkanlık görevinin kime ait olduğunu tespit etmek ve belirlenen kişinin görevi devralmasını sağlamaktır.²⁰⁹ Belirlenen nitelikteki başkan toplantı salonunda bulunmasına rağmen, genel kurul tarafından başka bir başkan seçilmesi ve bu başkanın genel kurulu yönetmesi halinde, başkanın seçilmesi kararı da seçilen başkanın yönettiği toplantıda alınan kararlar da iptal edilebilir niteliktedir. Kooperatif ana sözleşmesinde, başkan gösterilmemiş veya belirlenen başkan salonda değil ya da görevi yapmak istemiyorsa, genel kurul öncelikle başkanı seçecektir. Genel kurul başkanı seçene kadar, genel kurulu kimin yöneteceği konusu doktrinde tartışılmıştır. Poroy, genel kurul başkanı seçilene kadar, yönetim kurulu başkanının toplantıyı yöneteceğini belirtirken,²¹⁰ Arslanlı başkan seçilene kadar, genel kurulu yönetim kurulunun kendi aralarından seçecekleri birinin yönetmesi gerektiği görüşündedir.²¹¹ Yiğit ise, toplantının başkan seçilinceye kadar toplantıyı açmaya yetkili organ ya da kişi tarafından yönetilmesi gerektiği görüşündedir.²¹² Biz de, Yiğit'in görüşüne katılıyoruz. Kanaatimizce, toplantıyı açan organ ya da kişi belirlendikten sonra başkan seçilene kadar toplantıyı yönetecek başka birinin belirlenmesi gereksiz yere zaman kaybına sebebiyet verecektir. Zaten toplantı açıldıktan sonra, başkan seçilene kadar çok önemli iş ve işlem bulunmamaktadır. Bu arada geçici yeni bir başkanın belirlenmesinin uygun olmadığı görüşündeyiz. Ancak

²⁰⁹ *İmregün, s:141.*

²¹⁰ *POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s:695.*

²¹¹ *Arslanlı,II,III, s:40.*

²¹² *YİĞİT, s:134.*

yine de genel kurulun gerekli görmesi halinde bu arada geçici bir başkan belirleyebileceğini de eklemek gerekir.

Genel kurul başkanının seçilmemesi, şekli bir eksiklik olduğundan, başka bir kanun ya da ana sözleşmeye aykırı olmayan kararların sırf bu nedenle iptali mümkün değildir.²¹³ Başkan seçimine ilişkin kararın da usul, yasa ya da ana sözleşmeye aykırı olması halinde, bu kararların iptali için de, toplantıya katılıp, karara karşı oy vermek ve süresinde dava açmak gerekir.²¹⁴

Genel kurul başkanının görevi, toplantıyı kanuna, ana sözleşmeye uygun olarak tarafsız biçimde yönetmektir. Genel kurul toplantısı müzakere usulü ana sözleşmede belirlenmemişse, başkan bir usul tespit eder ve genel kurulun onayına sunar. Müzakerelerin açılmasından sonra gündeme uygun ve gündemde belirlenen sırayla gündem maddelerinin görüşülmesini sağlamalıdır. Toplantı başkanı, gündemdeki konuların görüşme sırasını kendiliğinden değiştiremez. Değişikliğe ilişkin teklifi genel kurulun onayına sunar. Toplantı başkanı, oylamalar ve oylamaların sonuçları ile alınan kararları toplantı tutanağına geçirmelidir. Genel kurul başkanı bir toplantının yürütülmesi ile ilgili olarak tüm işleri yapmaya yetkili ve görevlidir. Bu

²¹³ Yargıtay 11. HD 1982/2110 Es., 1982/2353 Kar. “Bilindiği gibi, kararın (hiç yok) bir karar keenlemeyekun addedilebilmesi için, kararın oluşması bakımından yasanın öngördüğü şart ve koşullardan hiç birisinin mevcut olmaması gerekir. Diğer taraftan, mutlak butlandan) söz edebilmek için de kararın, gerek muhtevası ve gerekse esasa ilişkin unsurları yönünden kamu düzenine, Yasanın kesin surette emrettiği hukuk kurallarına veya (adaba) ve (ahlaka) aykırı yahut konusunun imkansız olması gerekir (BK. m. 19, 20).Olayımızda sadece (ortak olmayan kimsenin kooperatif genel kuruluna başkanlık etmesi) hali söz konusudur. Oysa ne davalı kooperatif ana statüsünde ve ne de 1163 sayılı Kanunda, ortaklar dışından bir kimsenin genel kurula başkanlık edemeyeceğine dair herhangi buyurucu bir yasa hükmü mevcut değildir. Aksine, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunun 98. maddesinin yaptığı yollama nedeniyle, Kooperatifler hakkında da uygulama olanağı bulunan TTK.nun 375. maddesinin son fıkrası, genel kurula başkanlık yapacak kimsenin esas sözleşme ile önceden tayin edilmesine olanak vermektedir. Bu olanak neticesidir ki, pek çok anonim şirket sözleşmelerine; (genel kurula yönetim kurulu başkanı başkanlık eder) şeklinde hükümler bile konulduğuna rastlanmaktadır. Hatta, hiziipleşme haline girmiş bu nedenle de çekişme içinde olan kooperatiflerin genel kurullarına, hariçten bir kimsenin başkanlık yapması, o genel kurulun daha verimli ve daha çabuk bir sonuç elde etmesini sağlar ve çıkması muhtemel olayları da yatıştırıcı bir şekle dönüştürür, şu halde, kooperatif ana sözleşmesine, konulacak bir madde ile başkanın ismen de tayini mümkün olacak, demektir. Bu şekilde tayin edilecek kişinin mutlaka ortak olması lazım gelir görüşü kabul edildiği takdirde, o kişinin ortaklıktan ayrılması ana sözleşme değişikliğini gerektirir ki, bu hem kooperatif faaliyetlerini engeller ve hem de kooperatifin gereksiz ve hatta lüzumsuz harcamalar yapmasına yol açar. Oysa, yasa koyucunun amacı, kooperatifleri engellemek değil, onların kuruluş gayelerini gerçekleştirebilmeleri için, faaliyetlerinin düzenli ve verimli bir biçimde devamını sağlamaktır. Bu itibarla, bir kooperatif genel kuruluna ortakların dışındaki bir kimsenin başkanlık etmesi hali, yasal dayanağı mevcut olduğu takdirde ancak iptal davasına konu olar ki, böyle bir istemin incelenebilmesi için de, Kooperatifler Kanunun 53. maddesindeki koşulların olayda gerçekleşmiş olması gerekir.

²¹⁴ ERİŞ, s:747.

noktada toplantıya katılmak isteyen kişilerin katılma hakkına sahip olup olmadığını tespit edebilir, ortakların konuşma hakkını kısıtlayabilir. Gündem dışına çıkan konuşmaları kesebilir. Ayrıca kendisi de genel kurulda konuşma yapabilir.

Toplantı başkanı karar alınması için, hemen oylama yapmaya yetkili değildir. Karar ve oylama aşamasından önce, gündem maddesinin müzakere edilmesi gerekir. Müzakerelerin sona ermesine genel kurul karar verir. Karardan önce hiç olmazsa, teklifin leh ve aleyhinde en az birer ortağın konuşması sağlanmalıdır. Konuşmak isteyen ortak varken söz hakkı verilmeden oylamaya geçilmesi dürüstlük kuralına aykırılık teşkil eder ancak gündemdeki konuların tamamının görüşülebilmesi için müzakerelerin sınırlandırılması da gerekebilir. Toplantı başkanı, müzakereler bitmeden toplantıyı sona erdiremez. Ancak geçici süre ile ara verebilir. Hatta ertesi güne erteleyebilir. Ancak hiçbir şekilde ertesi günden başka bir güne erteleyemez. Toplantı başkanı, iş ve işlemlerinde kooperatifin menfaatlerine ve eşitlik ilkesine uygun davranmakla yükümlüdür. Toplantı başkanının müzakerelere ilişkin kararlarının tek başına iptali mümkün değildir.²¹⁵

10.2.2. Kâtip ve Oy Toplayıcıları

Kâtip ve oy toplayıcıların seçilmesinde de ana sözleşme hükümlerinin önceliği vardır. Kâtip ve oy toplayıcıların seçilmesine ilişkin ana sözleşmede hüküm bulunmaması halinde, genel kurul tarafından seçim yapılır. Kâtip, genel kurul toplantı tutanağını tutmakla görevlidir. Bunun yanında, oyların tasnif ve sayımında yardımcı olmak, genel kurulda varsa ilgili evrakı okumak, yoklama yapmak vs. görevleri de söz konusu olabilir. Oy toplayıcıları, oyları toplamak, tespit etmek için seçilen başkanlık divanı üyesidirler. Kâtip ve oy toplayıcıların ortak olması zorunlu değildir. Ortaklık dışından kişiler de bu görevler için seçilebilir.²¹⁶

10.2.3. Temsilcinin Toplantı Sırasındaki Görev Ve Yetkileri

Genel kurul toplantısı açıldıktan sonra, temsilcinin görevleri, Temsilciler Tüzüğü'nde düzenlenmiştir. Temsilcinin toplantının başlamasından sonraki temel görevi toplantının kanun ve ana sözleşme hükümlerine uygun olarak yapılmasını gözetmektir. Bu maksatla temsilcinin yapacağı görevler şunlardır;

²¹⁵ YİĞİT, s:138.

²¹⁶ YİĞİT, s:136.

Kooperatif ana sözleşmesinde açılış yapmakla görevlendirilmiş kimse varsa, görevi belirlenen kişinin yapıp yapmadığı, ana sözleşmede böyle bir kimse gösterilmemişse teamüle göre hareket edilip edilmediği,(Tüzük m.6/a)

- Toplantıya başlanılabilmesi için ana sözleşmede kayıtlı toplantı nisabının mevcut olup olmadığı ve yoklama yapılıp yapılmadığı, (Tüzük m.6/b)
- Başkan ana sözleşme ile tayin olunmamışsa, başkanın divan kâtiplerinin ve oy toplamakla görevlendirilecek ortakların usulüne uygun seçilip seçilmediğinin denetlenmesi, (Tüzük m.6/c)
- Görüşmelerin gündem dâhilinde yapılmasına dikkat etmek gündem dışına çıkılması halinde başkanı uyarmak, (Tüzük m.6/d)
- Kanun ve ana sözleşmenin uygulanmasında tereddüt edilen konularda talep edilmesi halinde, bilgisi dâhilinde olan konularda görüş bildirmek, (Tüzük m.12)
- Yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin azli, hesap komisyonunun seçilmesi, bilanço incelemesinin geriye bırakılması, çıkan ve çıkarılan ortaklar hakkında karar alınması, genel kurulun yeni bir toplantıya çağırılması hususlarının gündemde olmasa bile, ortaklar tarafından teklif edilmesi halinde, başkanlık divanınca gündeme konulup konulmadığı, (Tüzük m.6/e)
- Olağanüstü genel kurul toplantısında görüşmelerin genel kurulu toplantıya çağırانların düzenledikleri gündeme göre devam edip etmediğı, (Tüzük m.6/f)
- Kanun ve ana sözleşme ile saptana yükümlölüklerini yerine getirmemesi nedeniyle, yönetim kurulu tarafından genel kurula alınmamasına karar verilen ortakların ve toplantı tarihinden en

az altı ay önce ortak olmayanların genel kurula alınıp alınmadığı, (Tüzük m.6/g)²¹⁷

- Toplantı sırasında gündem maddelerine göre kanun ve kooperatif ana sözleşmesinde öngörülen toplantı ve karar nisabının kaybolduğunun ileri sürülmesi halinde temsilcinin gözetiminde divan tarafından yoklama yapılır.
- Genel kurul tutanağının toplantı mahallinde ve toplantı sırasında daktilo ile düzenlenememesi halinde tutanak el yazısıyla en az iki nüsha olarak tutulur ve divan heyeti ile temsilci tarafından imzalanır. Elle tutulan bu tutanağın sonradan daktilo ile yazılması halinde ise elle tutulan tutanağın bir nüshası temsilci tarafından önceden alınır ve daktilo edilen tutanakla birlikte dosyasında saklanır. Genel kurul tutanağının bahsedilen şekilde hazırlanmasına nezaret ederek, tutanağın kanun ve bu yönetmelikte belirtilen esaslara uygun olarak düzenlenmesini sağlamak.
- Uyarısına rağmen kararların kanun, ana sözleşme ve yönetmelik hükümlerine aykırı olarak alınması halinde tutanağa gerekli şerhi yazmak.
- Çağrıya ilişkin hükümlere uyulmadığı takdirde, bütün ortakların genel kurulda hazır bulunup bulunmadığı, bulunanlardan biri tarafından toplantıya itiraz edilip edilmediği ve kararlara ait tutanağın ortaklar veya ortakların oybirliği ile seçeceği temsilcileri tarafından imzalanıp imzalanmadığı, (Tüzük m.6/h)
- Ana sözleşmede aksine hüküm olmadığı takdirde genel kurul kararlarında ve seçimlerde oylamada yarıdan bir fazlasına itibar edilip edilmediği, (Tüzük m.6/i)

²¹⁷ 3476 Sayılı Kanun ile KoopK. m. 26'da yer alan hüküm değiştirilerek "üç ay ortak olmayanlar hariç her ortak genel kurula katılma hakkına sahiptir. Yapı kooperatiflerinde bu şart aranmaz."denilerek bu şart kaldırılmıştır.

- Ana sözleşmede daha fazla bir çoğunluk aranmamışsa, ortağın şahsi sorumluluklarının ağırlaştırılması ve ek ödeme yükümlülüklerine ilişkin kararların bütün ortakların $\frac{3}{4}$ ünün rızası ile alınıp alınmadığı, (Tüzük m.6/k)
- Ana sözleşmede daha fazla bir çoğunluk aranmamışsa, genel kurulun kooperatifin dağılması, diğer bir kooperatifle birleşmesi ve ana sözleşmenin değiştirilmesi kararlarında fiilen kullanılan oyların, mevcudun $\frac{2}{3}$ 'ünü sağlayıp sağlamadığı, (Tüzük m.6/j)
- Oyların mektupla bildirilmesi halinde, mektupların usulüne göre incelenip incelenmediği, bu hususla ilgili bir tutanak düzenlenip görevliler tarafından incelenip incelenmediği, (Tüzük m.6/l)
- Gurup temsilcilerinin oylarını talimata uygun kullanıp kullanılmadığı, (Tüzük m.6/m)
- Ana sözleşmede açıklık olmadığı hallerde, genel kurulda seçim yapılmadan veya herhangi bir konu oya konmadan önce oyların gizli veya açık verilmesi hususunun oylanıp oylanmadığı, (Tüzük m.6/n)
- Oylama gizli yapılıyorsa, her ortağa kooperatif mührü ile mühürlenmiş oy pusulası verilip verilmediği, ortağın ortak numarası, adı ve soyadı okunarak oylamaya çağırılıp çağırılmadığı, (Tüzük m.6/o)
- Kullanılan oyların hazır bulunanların huzurunda tasnif edilip edilmediği, (Tüzük m.6/p)
- Genel kurul kararlarının kanuna ana sözleşmeye, ana sözleşmede hüküm olmadığı hallerde kanunun ihtiyari ve yorumlayıcı hükümlerine, ahlaka ve adaba ve iyi niyet esaslarına aykırı olup olmadığı, (Tüzük m.6/r)

hususlarını incelemekle yükümlüdür. Kooperatifi yönetmeye ve temsile yetkili olanlarla diğer memurları, bakanlık temsilcisinin kanunda ve Temsilciler Tüzük'ünde belirtilen görevlerini gereği gibi yerine getirebilmesi için her türlü yardım ve kolaylığı göstermek ve temsilcinin görevi ile ilgili olarak isteyeceği defter, belge ve diğer kayıtları derhal ibraz etmekle yükümlüdürler.(Tüzük m.13)

10.2.4.Toplantıda Gündemle Bağlı Olmak

Kooperatif genel kurulunun toplantı çağrısına ve ilanına gündem yazılır. Kooperatif genel kurulu toplandığı zaman, gündem çerçevesinde çalışmalarını yürütür. Gündem, genel kurulun planı görünümündedir.²¹⁸

Genel kurulda ancak gündemde yazılı hususlar hakkında görüşme açılabilir ve karar verilebilir. O sebeple genel kurulu davete ilişkin ilan ve mektuplarda gündemin gösterilmesi şarttır. Toplantıya çağrıya ilişkin ilan ve mektuplarda gündem, ortakların ne konuşulacağını önceden bilerek, hazırlanması ve sürpriz bir gündem maddesi ile karşılaşmasına engel olur.²¹⁹

Genel kurul gündemde gösterilmeyen konularda görüşüp karar alamaz. Zira genel kurul toplantılarında ortakların önceden düşünme ve hazırlanma fırsatı buldukları konularda karar alınması, dolayısıyla genel kurulun sürprizler ve oldu bittilerle karşı karşıya bırakılmaması gerekir.²²⁰

KoopK. m.98 yollamasıyla kooperatif genel kurullarında da uygulanan TTK 369 maddesi ve Temsilciler Tüzüğü'nün 8/i maddesi hükmüne göre kooperatif genel kurulunun gündeminde, yönetim kurulu ve denetçiler tarafından verilen raporların okunması, kooperatifin bilânço ve kar zarar hesabını ve kazancının dağıtılması hakkındaki tekliflerin tasdiki veya değiştirerek kabul veya reddi, yönetim kurulu üyeleri ve denetçilerin ücretlerinin tayini, müddetleri sona eren yönetim kurulu ve denetçiler yerine yenilerinin seçilmesi ve gerekli görülen diğer hususlar bulunur. Belirtilen gündem maddelerinin genel kurul toplantısı gündeminde bulunması zorunludur.

²¹⁸ ERİŞ, s:748.

²¹⁹ TEKİL, s:285.

²²⁰ YILDIZ, s:35.

Dörtten az olmamak üzere ortakların en az 1/10'u tarafından genel kurul toplantısından en az 20 gün önce yazılı olarak bildirilecek hususların gündeme konulması zorunludur.(KoopK. m.46)

Gündemde olmayan hususlar görüşülemez. Ancak kooperatife kayıtlı ortakların en az 1/10'unun gündem maddelerinin görüşülmesine geçilmesinden evvel yazılı teklifte bulunması halinde, hesap tetkik komisyonunun seçilmesi, bilânço incelemesinin ve ibranın geriye bırakılması, çıkan veya çıkarılan ortaklar hakkında karar alınması, genel kurulun yeni bir toplantıya çağırılması ve kanun, ana sözleşme ve iyi niyet esasları ile genel kurul kararlarına aykırı olduğu ileri sürülen yönetim kurulu kararlarının iptali, yönetim kurulu üyeleri²²¹ ile denetçilerin azli ve yerlerine yenilerinin seçilmesi ile ilgili hususlar, genel kurula katılanların yarından bir fazlasının kabulü ile gündeme alınır.²²²

²²¹ Yargıtay 11.Hukuk Dairesi 1984/4429 Es. 1984/5181 Kar. ' Da yönetim kurulu üyelerinin azli için alınacak kararın gündemde olmasının zorunlu olmadığı görüşündedir. "Yine, Kooperatifler Kanunu'nun 46/2. maddesinde, genel kurulun gündeme bağlı kalmadan görüşebileceği hususlar arasında yönetim kurulunun azli de bulunmaktadır. Azil mümkün olduğuna göre, bunun doğal sonucu olarak gündemde yer almasa bile genel kurul seçim yapabilir. Aksi takdirde kooperatif organsız kalmış olup, Dairemizin yerleşmiş içtihatlarına göre süresi bitmeyen yöneticilerin yerine seçim yapılması azil niteliğindedir (Yargıtay 11. HD. 23.10.1979 gün ve E. 1979/3880, K. 4916). Olayda açık bir azil söz konusu değilse de genel kurul yeni yöneticileri seçmekle eskileri zımnen azletmiş bulunmaktadır. Dolayısıyla onların yerine yenilerinin seçiminde de yasaya aykırı bir yön bulunmamaktadır. Bu bakımdan mahkemenin gündemde bulunmadığı halde yönetim kurul seçimlerinin yapılmış olmasını genel kurulun fesih sebebi olarak kabulü yerinde değildir."

²²² "1163 sayılı Kooperatifler Kanunun 46. maddesi yönetim kurulu üyelerinin azli konusunun gündemde olmasa bile görüşülüp karara bağlanmasına cevaz vermektedir. Gündem dışı azledilen yönetim kurulu üyelerinin yerine kooperatifin organsız kalmaması için aynı toplantıda yenilerinin seçilmesi zorunludur." YHGK 1984/59 Esas, 1985/725 Karar. Ve "Uyuşmazlığın çözümünde halli gereken hususlar, gündemin ilanından sonra ve genel kurul toplantısından önce gündeme madde ilave edilmesi halinde bu yeni gündemin ilanının nasıl yapılacağı ve somut olay itibarıyla çağrı ve ilan prosedürü açısından Yasa ve Bölge Birliği Ana sözleşmesinin ihlal edilip, edilemediği, gündemde olmasa bile dava konusu olan seçimlerin görüşülüp yenilenmesinin mümkün olup, olamayacağı noktalarında toplanmaktadır. Somut olayda 13/11/1998 tarihinde olağanüstü genel kurul toplantısı yapılacağı ve davalı Bölge Birliğinin yöneticiliğinden ayrılanların yerine yenilerinin seçimine ilişkin olan gündemin Bölge Birliği Ana sözleşmesi'nin 22/f.1 maddesi hükmüne uygun surette 15 gün önceden gazete ile ilan edilmiş olduğu ve bu yönde bir çekişme bulunmadığı sabittir. Aynı hükmün 2 nci fıkrasında ise olağan genel kurul gündemine madde ilavesinin şartları açıklanmış gündem'e eklenen kısmın toplantıdan önce süre aranmaksızın ilan edileceği belirtilmiş, ancak anılan bu hükmünde olağanüstü genel kurul toplantısı gündemine madde eklenmesine ve ilanına ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır. Ne var ki davalı tarafça olağanüstü genel kurul toplantısı gündemine eklenen maddelerin ilanı cihetine gidildiğine göre, bu ilanı Ana sözleşmenin 22/f.2 maddesi hükmüne kıyasen toplantıdan önce süre beklenmeksizin yapması, bir başka deyişle toplantı gününden hiç olmazsa bir gün önce gerçekleştirmesi gerektiği, bu itibarla 13/11/1998 tarihinde yapılan gazete ilanının usulsüz olduğu, toplantının ancak 28/10/1998 tarihli gazete ile ilan edilen gündemle yapıp, sadece yöneticilerin seçiminin görüşülebileceği aksi halde gündeme sadakat ilkesinin ihlal edilmiş olacağı düşünülebilirse de, Kooperatiflerle ilgili en üst Yasal düzenleme olan 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun ana sözleşme ile aksi kararlaştırılmayacak amir hükmü olan 46/f.3

Genel kurul gündeminde yok ise, önerge verilmek ve genel kurul gündemine alınmak suretiyle, bir ortak, ortaklıktan çıkarılamaz.²²³ Bakanlık teklifinin gündeme alınması zorunlu değildir. Kooperatif genel kurulu için tavsiye niteliği taşır.

11.TOPLANTI TUTANAĞI

Toplantı tutanağı, genel kurul toplantısında verilen kararları, ortakların muhalefet şerhlerini ve beyanlarını, toplantı sürecinde önemli olan hususları ve ayrıca genel kurul toplantısı ile ilgili tüm bilgileri içeren, temsilcinin, başkanlık divanının ve isteyen ortakların imzaladığı, tutulması genel kurul kararlarının geçerlilik şartı olan, kesin delil niteliğindeki tutanaktır.²²⁴ Zabıt MK. 7 anlamında delil teşkil eder.²²⁵ Kararların geçerliliği için tutanakların, hükümet temsilcisinin, toplantı divanının ve toplantıya katılan ortakların imzasını havi olması gerekir. Genel kurul, ortaklar adına tutanakları imza yetkisini divana verebilir. Uygulamada bu yol tercih edilmektedir. Genel kurul adına imza yetkisi divana verilmemiş ise, kural genel kurulda hazır bulunan tüm ortakların tutanağı imzalamasıdır. Ancak bu kuralın konma amacı tüm ortaklara tutanakları imza olanağı sağlandığının anlaşılması olmalıdır. Bir ortağın tutanağı kasten imza etmeyip toplantıyı ve alınan kararları geçersiz saydırma girişiminde bulunması iyi niyet kurallarına aykırıdır ve himaye edilemez. Tutanakta her halde bakanlık temsilcisinin imzası bulunmalıdır. Aksi halde tutanak hükümsüzdür. KoopK'nun 98. maddesi yollaması ile kooperatiflerde de uygulanan TTK'nun 378 ve 297. maddeleri hükümlerine göre, genel kurulca alınan kararların geçerli olması için, toplantıda bulunan bakanlık temsilcisinin tutulan zaptı imza

maddesine göre, gündemde olmasa bile genel kurul toplantısı sırasında anılan bu hükümde öngörülen nisab dâhilinde teklif ve kabul edilmesi halinde yönetici ve denetçilerin azledilerek yerlerine yenilerinin seçilmesi her zaman mümkün bulunduğundan, ilan usulsüz yapılmış olsa bile gündeme sadakat ilkesinin ihlal edilmeyeceği ve yapılan seçimlerin geçerli olduğunun kabulü gerekir. Öte yandan Bölge Birliği'ni temsil etmek üzere Bölge Birliği Genel Kurulu'nca Merkez Birliği Genel Kurulu temsilciliğine seçilenler ile Bölge Birliği arasında esasen vekalet ilişkisi bulunduğu kuşkusuzdur. Vekalet akdi devam etse dahi temsil edilen kimsenin mümessilin temsil kudretini her zaman tahdit veya kaldırması mümkün bulunduğundan, gündemde olmasa bile temsilcileri seçen ve kooperatifin en yetkili organı olan genel kurulca temsilcilerin azledilip yerlerine yenilerinin seçilmesinde de bir usulsüzlük görülemez. Ancak bu halde Bölge Birliği Ana sözleşmesi'nin 23/a,c maddesinin de düzenlenen toplantı ve karar nisaplarının gözetileceği tabiidir." Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 2000/11-978 Esas,2000/1059 Kararlarında gündemde bulunmasa dahi belirtilen konuların gündeme eklenebileceği belirtilmektedir.

²²³ ERİŞ, s:753.

²²⁴ YİĞİT, s:140.

²²⁵ DOMANIÇ, s:865.

etmesi lazımdır.²²⁶ Toplantıda hazır bulunan ortakları gösterir hazirun çizelgesi ile, toplantıya çağrı merasiminin usulünce yapıldığını gösterir belgeler tutanağa eklenir. Ancak belirtilen belgelerin içeriği tutanakta açıklanmışsa belgelerin eklenmesi zorunluluğu ortadan kalkar.²²⁷

Genel kurul toplantı tutanağına öncelikle o genel kurulda alınan kararlar yazılacaktır. Alınan kararların mahiyet ve neticeleri, tutanakta hiçbir tereddüde yer vermeyecek biçimde, açık ve seçik olarak yazılmalıdır. Ortaklardan birinin talebi üzerine, tutanağın genişletilmesi yeni bir tutanak yapılması anlamına gelmez.²²⁸ Kararların, kanun ve ana sözleşmede öngörülen yetersayılara uygun olarak alındığı, kullanılan oy miktarları ile belirtilmelidir. Toplantı tutanakları özet olarak tutulurken, genel kurul kararları aynen, açık ve seçik olarak yazılır. Kararlar, toplantı tutanağına alınma sırasına göre yazılır.²²⁹

Ortakların konuşmalarının özet olarak yazılabileceği, Yargıtay'ın "genel kurul toplantısında tutulan müzakere zaptında, bazı hususların genel kurula arz edildiğinin yazılı olması, hissedarların bu durumu bütün incelik ve açıklığıyla öğrenmiş olduklarını, konuların genel kurulda görüşülüp konuşulduğunu ve hiç bir şeyin kapalı kalmadığını kabule kâfi değildir, arzedilen hususların genel kurul müzakere zaptına açıkça dercedilmiş olması gerekir" şeklindeki görüşüne rağmen²³⁰ doktrinde²³¹ kabul edilmektedir. Kanaatimizce, Yargıtay'ın görüşünün kabulü mümkün değildir. Zira Yargıtay'ın görüşünün kabulü halinde genel kurulda yapılan her görüşmenin kaydı gerekir ki, özellikle çok ortaklı kooperatiflerde bu mümkün değildir.

12. ÖNERİLER VE MÜZAKERE

Müzakere ve oylama, bir öneri üzerine yapılır. İster bir ortak tarafından teklif edilsin isterse başkan tarafından önerilsin, isterse toplantı gündeminden anlaşılsın, herhangi bir öneri olmaksızın karar alınması mümkün değildir. Karar almak için bir önerinin bulunması mantıki bir zorunluluktur. Teklif, genel kurul kararının varlığı şartıdır. Öneriler üzerinde açılacak müzakereler ortakların karara bağlanacak konularda

²²⁶ Yargıtay 11.HD. 1979/2218 Esas, 1979/2275 Karar.

²²⁷ İmregün, s:311.

²²⁸ PARLAR, Ali, *Kooperatifler Kanunu*, Bilge Yay. Ankara, 2004, s:401.

²²⁹ YİĞİT, s:142.

²³⁰ YHGK, 16.12.1964 t., 1964/1325 E. Sayılı Kararı, Anıldığı Yer: YİĞİT, s:142

²³¹ İmregün, s:150, Eriş, s:124.

aydınlanabilmelerini ve mevcut önerilere buna göre oy vermelerini sağlar. Hiç müzakere edilmeyen veya gereği gibi müzakere edilmeksizin alınan kararlar iptal edilebilir kararlardır.²³²

Genel kurul müzakerelerinin ve oylamanın başkan tarafından ne şekilde yönetileceği hususunda kanunda açıklık yoktur. Ana sözleşme ile özel yöntemler kabul edilmiş olmadıkça genel kurulun karar alma ve müzakere usulünde, parlamento ve dernekler hukukunda geçerli ilke ve kurallar çerçevesinde kıyasen uygun düştükleri ölçüde uygulanmaları gerekir.²³³

13.GENEL KURULA KATILIM ŞEKİLLERİ

13.1.Mektupla Oy Verme

Ortak sayısı binden fazla olan kooperatiflerde ana sözleşmeye hüküm koymak kaydıyla genel kurul kararları mektupla oy verme yoluyla alınabilir. Mektupla oy verme kısmi de olabilir. Yani seçimlere katılmayan yada katılamayan ortakların oylarını mektupla bildirme usulü ana sözleşme ile kararlaştırılabilir. Mektupla oy verme usulünde mektuplar yönetim kurulu ve bakanlık temsilcisi önünde incelenerek içeriğin ne olduğu tutanakla tespit edilir. Yukarıda da belirtildiği üzere bakanlık temsilcisi, mektupların usulüne göre incelenip incelenmediği, bu konuda bir tutanak tutulup bu tutanağın görevliler tarafından imzalanıp imzalanmadığını incelemekle yükümlüdür.(Tüzük m.6/1) Karar tutanağın ilgililerce imza edilmesiyle alınmış sayılır ve kanaatimizce diğer genel kurul kararları gibi yürürlüğe girer.

13.2.Vekâlet Yoluyla Katılım

Vekâlet sözleşmesi ile vekil vekâlet verenin çıkarına ve iradesine uygun olarak bir iş görme borcunu yüklenir.²³⁴ Vekilin iş görme borcu, BK’ da, “tahmil olunan işin idaresi” veya “tekabül eylediği hizmetin ifası” biçiminde belirtilmiştir.²³⁵ KoopK. m. 49’da, ve Konut Yapı Kooperatifi Ana Sözleşme Örneği²³⁶,nin 24. maddesinde, “temsil” başlığıyla vekalet ve temsil suretiyle oy kullanmanın esasları açıklanmıştır.

²³² Moroğlu, s:111.

²³³ Moroğlu, s:111.

²³⁴ ZEVKLİLER, Aydın, **Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri**, Seçkin Yay, Ankara, 1998, s:360.

²³⁵ Vekâlet ile temsil yetkisi farklıdır. Vekâlet iç ilişkiye, temsil dış ilişkiye dönüktür, vekâlet hukuki bir yükümlülük kurar, temsil yetkisi bir hak verir, vekâlet illi bir işlemdir, temsil yetkisi hukuki sebepten bağımsızdır. ZEVKLİLER, 360.

²³⁶ Bundan sonra örnek ana sözleşme olarak belirtilecektir.

KoopK, kişisel temsil dışında bir temsil mekanizması öngörülmediği halde, Temsilciler Tüzüğü'nün 6/m maddesinde grup temsilcilerinden bahsedilmiştir.

KoopK. m.49'a göre, bir ortak genel kurulda kendini ancak başka bir ortak tarafından temsil ettirebilir. Bunun için ana sözleşmede temsilin caiz olduğu yolunda hüküm bulunması ve ortağın temsilcisine yetki verdiğini bildiren bir yazıyı imzalaması gerekir. BK' daki vekâlet sözleşmesi kural olarak şekil şartına tabi değilken KoopK. İspat kolaylığını sağlamak açısından yazılılık esası getirilmiştir. Bakanlık temsilcisinin, bahsedilen vekâletlerdeki²³⁷ imzaları ya da vekâletleri inceleme yetkisi yoktur.²³⁸

Temsilin caiz olduğu hallerde bir ortağın birden fazla kişiyi temsili mümkün değildir. Yalnız ortak sayısı binin üzerinde olan kooperatiflerde ana sözleşmede hüküm bulunmak kaydıyla bir ortak en çok dokuz ortağı temsil edebilir. Yalnız ortaklar temsilci olabilir. Temsilin caiz olduğu hallerde eş ve birinci derecede akrabalar için temsilcinin ortak olması şart değildir.

Verilen temsil yetkisi, yapılacak olan olağan/olağanüstü genel kurul toplantısı ve bu toplantının devamında veya ertelenmesi halinde yapılacak toplantıda ortaklığa ilişkin hakların kullanılmasını kapsar. KoopK. m. 49'da her ne kadar ortak oyunu başka bir

²³⁷ Vekâletle ilgili olarak yazılılık şart olmakla beraber herhangi zorunlu şekil öngörülmemiştir. Ancak aşağıdaki örneğe uygun düzenlenmesi uygun olur.

VEKÂLETNAME

.....Kooperatifi Yönetim Kurulu'na

Kooperatifimizin günü yapılacak olan olağan/olağanüstü genel kurul toplantısında ve bu toplantının devamında veya ertelenmesi halinde yapılacak toplantıda, kooperatif ana sözleşmesi ve Kooperatifler Kanunu hükümleri dahilinde beni temsil etmek, adıma oy kullanmak üzere; kooperatif ortaklarından/ 1. derece akrabam/ Eşim.....'nı vekil tayin ettim.

(Vekâlet veren ortağın adı

Soyadı-ortaklık no-imza).KURTALAN,

Ahmet, **Kooperatif Ortakları İçin El Kitabı**, Ankara, 2000, s:244.

²³⁸ Anonim şirketlerdeki temsil mekanizmasıyla, kooperatiflerdeki temsil arasında önemli farklar vardır: Anonim şirketlerde, ortak oyunu şahsen kullanabileceği gibi, ortak olmayan üçüncü kişiler aracılığıyla da kullanılabilir(TTK m.360/2),TTK m. 360/3 KoopK'da olduğu gibi temsil yetkisinin verilmesinde sadece yazılılık ararken Komiserler Yönetmeliği, 21/7. maddesinde örneğe uygun bir vekâlet ve vekâletteki imzanın noterce tasdiki zorunluluğu getirmiştir, bu hükme göre kooperatiflerdeki temsilden farklı olarak anonim ortaklıklarda temsil resmi şekle tabi kılınmıştır. Yine Komiserler Yönetmeliği'nin 31/f bendiyle komiserin toplantı açılmadan önce temsilci aracılığıyla genel kurula katılım halinde vekâletnamelerin yönetmelikte belirtilen şekil şartlarına tabi olup olmadığını inceleme ve bu vekâletnameleri incelendi şerhi ile imzalamak ve divana verilmesini sağlamakla görevlendirilmiştir.

ortağa kullandırabilir şeklinde düzenleme varsa bile kanaatimizce, temsilci, genel kurulda ortağın sahip olduğu tüm haklara sahiptir. Temsilci, temsil ettiği ortağın talimatları ile bağlıdır. Ancak talimatlara aykırı oy kullanılması halinde bu durum kooperatife karşı ileri sürülemeyeceği kanaatindeyiz.

13.3.İnternet Yoluyla Katılım

Günümüzde kooperatifler, genel olarak çok ortaklı hale gelmiş, ortakların genel kurul toplantılarına katılımı ise istisnalar dışında zorlaşmıştır. Ortak sayısının çok fazla olması ve bu ortakların farklı bölgelerde, hatta farklı ülkelerde olması, genel kurul toplantılarının yapılmasında, hem ortak hem de ortaklıklar açısından büyük problem doğurmaktadır. Ortaklar için mevcut düzenlemelerle katılım çok masraflı ve yorucu olurken, bu durum organize hale gelmiş, küçük grupların istedikleri kararlara ulaşmasına neden olabilmektedir.²³⁹ Çok ortaklı kooperatiflerde genel kurullara katılım ve genel kurulun yapılması mevcut düzenlemelerle çok zor ve masraflı olabilecektir.

Genel kurulun İnternet yoluyla yapılması halinde,

- Masraflı ve zor olduğu için azalan, genel kurula katılım artacak, böylece kooperatiflerde doğmuş bulunan güç boşluğunun önüne geçilerek, ortaklar arası işbirliği geliştirilebilir.
- Genel kurula katılabilme ve ortağın kendini ifade edebilmesi olanakları artırılmış olabilir.
- Yönetim kurulunun faaliyetlerinin denetiminin sağlanması yoluyla, ortaklık faaliyetlerinde istismarın önüne geçilmiş olur.
- Genel kurul yapma ve genel kurula katılım masrafları önemli oranda azalacaktır.
- Genel kurul davetleri daha kolay yapılabilir. Ortaklar arasındaki bilgi alışverişi daha kolay sağlanır.²⁴⁰

²³⁹ BİLGE, Mehmet Emin, *Bilgi Toplumunda Hukuk, Ünal Tekinalp'e Armağan, Anonim Ortaklık Genel Kurullarına İnternet Aracılığıyla Katılım*, İstanbul, 2003, s:220.

²⁴⁰ BİLGE, s:223.

İnternetin genel kurullarda kullanımının iki yolla olabileceği belirtilmektedir. İlki tamamen sanal ortamda genel kurul yapılmasıdır. İkincisi ise, genel kurul toplantılarında İnternetin de mevcut yollarla birlikte kullanılmasıdır.²⁴¹

Türk hukukunda İnternetin nasıl kullanılabileceğinin incelenmesine gelince, TTK'ye göre, genel kurulun ne suretle davet edileceği, toplantıların vakti, oy verme ve müzakere gibi hususlar, ortaklık ana sözleşmesinde düzenlenebilir. Bu hükmün düzenlenme biçiminden, ana sözleşme ile internet yoluyla genel kurul yapılmasının düzenlenebileceği düşünülse de, bakanlık temsilcisi bulunması zarureti gibi birçok hüküm bu durumu mevcut düzenlemeler açısından tamamen imkânsız kılmaktadır.²⁴² Ancak düzenleme yapılması halinde yukarıda sayılan faydaların sağlanabilmesi mümkün olduğundan internet yoluyla katılıma ilişkin açıklamalar yapmakta fayda görmekteyiz.

13.4. Elektronik Ortamda Genel Kurul

Elektronik ortamda genel kurul toplantısı iki şekilde gerçekleştirilebilir. Birincisi, ortakların belirli bir yer ve zamanda toplanmaksızın tamamen elektronik ortamda bir araya gelerek toplantı yaptıkları “sanal genel kurul” dur. İkincisi ise ortakların fiilen belirli bir yerde toplanarak hazır bulundukları genel kurul şekli olan ve elektronik ortamda “cevrim içi (online) katılım”ın mümkün kılındığı “cevrim içi (online) katılımlı genel kuruldur.”²⁴³

13.4.1.Sanal (Virtuel) Genel Kurul

Sanal (Virtuel) genel kurullarda toplantı, tamamen elektronik ortamda gerçekleşmektedir. Bu genel kurul türünde, yalnızca toplantıya katılmak zorunda olan kişiler bir araya gelir; ortaklar ise bu kişilerin bir araya geldikleri yere çağrılmaz. Ortaklar sadece internete bağlanarak toplantıya katılabilirler.

Bugün için genel kurulun tamamen elektronik ortamda gerçekleştirilmesi hukuken mümkün değildir. Avrupa ülkelerindeki eğilim genel kurul toplantısına elektronik ortamda katılımı mümkün kılmakla birlikte, genel kurulun tamamen elektronik ortama taşınmasına izin vermemek yönünde olmuştur. Bunun sebebi ise teknik

²⁴¹ BİLGE, s:233.

²⁴² BİLGE, s:235.

²⁴³ ÖZER, s:26.

yetersizlikler değildir. Günümüz teknolojik koşullarında sanal genel kurul toplantısı yapılması imkânı vardır ve bu tip toplantıların, gerekli kanuni düzenlemeler yapılarak hukuken de olanaklı hale getirilmesi mümkündür. Buna karşılık genel kurulun tamamen elektronik ortama taşınması ortaklar açısından bazı sakıncalar doğurabilecek niteliktedir. Sanal genel kurul, kullanabilmek için belli bir bilgi birikimi isteyen gelişmiş iletişim araçlarını kullanamayan veya bu iletişim araçlarını satın alabilecek maddi gücü bulunmayan ortakların katılma ve ortaklık haklarını kullanma olanaklarını imkânsız hale getirebilir. Bu ise kooperatiflerde geçerli olan eşit işlem ilkesine aykırıdır. Bu sebeple sanal genel kurullara hukuken olanak tanınması, gelecekte internet kullanımı daha yaygın ve daha düşük maliyetlerle olanaklı hale geldiğinde üzerinde tekrar düşünülmesi gereken bir konu olarak belirlenmektedir.²⁴⁴

13.4.2. Cevrim İçi (Online) Katılımlı Genel Kurul

Cevrim içi katılımlı genel kurul toplantılarında, genel kurul toplantısında hazır bulunmak zorunda olan kişiler ile toplantıya katılmak isteyen ortaklar veya temsilcilerinden oluşan geleneksel anlamda genel kurul toplantısı kanuna uygun olarak belirli bir mekânda yapılmakta; cevrim içi katılımı arzu eden ortaklar ise elektronik ortamda bu toplantıya katılabilmektedirler. Genel kurula elektronik ortamda katılmak isteyen ortaklara bu imkânın tanınması, genel kurulunun internetten yayımlanması anlamına gelir. Bu durumda ortaya çıkan sorun ise genel kurul toplantılarının kamuya açık olmaması ilkesinin korunmasıdır. Bu ilkenin, genel kurul toplantısının internetten yayımına sadece ortaklarla sınırlı olarak izin verilmesi yoluyla korunmuş olduğu kabul edilebilir. Toplantının internetten yayımının sadece ortaklara hasredilmesi için yayım şifrelenmeli, böylece ortak olmayan kişilerin elektronik ortamda yapılan genel kurula katılmaları engellenmelidir. Cevrim içi katılımcının, kooperatifte ortak olmayan bir kimseyi, bilgisayarın ekranı basına getirerek toplantıda olup bitenler hakkında onun da bilgi sahibi olmasına olanak yaratması ihtimali de bulunmaktadır. Bu nedenle geleneksel anlamda yapılan bir genel kurula katılan ortaklar, toplantıda hangi haklardan yararlanabilecekse, cevrim

²⁴⁴ ÖZER, s:29.

içi katılımcılara da aynı haklar sunulmak zorundadır. Bu da, çevrim içi katılımlı genel kurullarda çok geniş teknik imkânlardan yararlanılmasını gerektirir.²⁴⁵

TTKT’de genel kurullarda internet kullanımı ile ilgili olarak bazı düzenlemeler eklenmiştir. Çevrim içi katılımlı genel kurulların hukuki dayanağını oluşturan TTKT m. 1527/5, toplantıda hazır bulunan ortaklar ile çevrim içi katılımcılar arasında hukuken bir farklılık yaratmamıştır. İnternet yayımı zaten sadece ortaklarla sınırlı olarak yapıldığından toplantıda hazır bulunan pay sahiplerine böyle bir hak tanınmaz.²⁴⁶

TTKT’nın 414. Maddesinde, çağrının şekli ile ilgili olarak, “genel kurul, toplantıya, esas sözleşmede gösterilen şekilde, şirketin internet sitesinde ve TTSG’de yayımlanan ilanla çağrılır” denilmiştir.²⁴⁷ Genel olarak değerlendirildiğinde tasarının, genel kurullarda internet kullanımının yaygınlaşması konusunda çekingen davrandığı görülmektedir. Bu durumun ülkemizde henüz internet alt yapısının tam olarak oturmamasına bağlanabileceği kanaatindeyiz.

13.4.3. Genel Kurul Toplantılarında Ortakların Konuşma Süresinin Sınırlandırılması

Ortağın genel kurula katılma hakkı, toplantıda hazır bulunabilme hakkı yanında, bilgi alma, oy kullanma, soru sorma ve genel kurulda görüşlerini açıklama gibi hakları da sağlar. Bu da ortağın ortaklığın geleceği üzerinde etkili olmasını sağlar. Ortak ve ortaklık için hayati önem taşıyan, genel kurulda konuşma süresinin kısıtlanmasının şartlarının tam olarak tespitinde büyük fayda vardır.

Genel kurulda karar alınabilmesi için ortaklar arasında müzakereler yapılması şarttır. Genel kurulda her ortağın söz alma ve bir konuda görüşünü açıklamak üzere konuşma yapma hakkı vardır. Söz hakkının kapsamı ve kullanılış şekli hakkında ana sözleşmede hüküm bulunması halinde bu hükme göre hareket edilir. Ana sözleşmede hüküm bulunmaması halinde, söz hakkının kısıtlanmasının şartlarının ne olacağı tartışılmıştır. Alman İmparatorluk Yüksek Mahkemesi, genel kurulun yasa ve ana sözleşmenin çizdiği sınırlar içerisinde kalmak kaydıyla belirli bir toplantıda usuli

²⁴⁵ ÖZER, 35.

²⁴⁶ ÖZER, 29.

²⁴⁷ MOROĞLU, Erdoğan, **TTKT ile Yürürlük ve Uygulama Kanunu Tasarısı Taslağı, Değerlendirme ve Öneriler**, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara, 2006, s:221.

nitelikteki tüm kararları alabilir ve bunları uygulayabilir. Ne var ki, alınan kararlar gündemdeki konuların gereği gibi görüşülmesi olanağını ortadan kaldırıyorsa geçersizdir.²⁴⁸ Genel kurul, ortakların ortaklığın yönetimine ilişkin haklarını kullandıkları bir organdır. Ancak karar alma olgusu, çoğunluğun olduğu kadar azınlığın da görüşlerini açıklayabileceği bir müzakere sistemine gereklilik gösterir. Ancak konuşma ve görüş açıklama hakkı olarak nitelendirilen bu hakkın sınırsız olması mümkün değildir. Özellikle çok ortaklı kooperatiflerde, tüm ortakların, hem de sınırsız konuşmaları, genel kurulun çalışmasını ve karar almasını imkânsız hale getirebilir. İşte bu hallerde genel kurul tartışmalara ve ortakların konuşmalarına konuşma hakkının kısıtlanmasına sebep olmayacak şekilde kısıtlama koyabilir. TTK'da bu hususta hüküm bulunmadığından, söz hakkının kısıtlanması konusu da ortaklıklar hukukunun genel ilkelerine göre burada da hüküm bulunmadığı taktirde dernekler ve parlamento hukuku ilkelerine göre çözülecektir.

Öncelikle genel kurulda söz hakkının kısıtlanmasına kimin karar vereceği önemli bir sorundur. Konuşma süreleri konusunda ana sözleşmede bir hüküm bulunması halinde ana sözleşmedeki konuşma sürelerinin usulüne uygun olarak kullandırılmasında yetkili toplantı başkanı olmaktadır. Ana sözleşmede hüküm bulunmaması halinde, kısıtlama konusunda yetkinin kimde olacağı hususu tartışmalıdır. Arslanlı, genel kurulda sadece şekli yönetimin başkanda olduğunu kabul ettiğinden, konuşma süreleri ve buna benzer kararların başkan tarafından genel kurula sunulmak suretiyle kararlaştırılabileceği kanaatindedir²⁴⁹. Moroğlu'da aynı görüştedir.²⁵⁰ Tekinalp'e göre ise, toplantının başında karar alınması halinde, yetki genel kuruldadır, böyle bir karar alınmamışsa, toplantı esnasında karar alma yetkisi dürüstlük kurallarına ve eşit işlem şartlarına uyması şartıyla başkandadır.²⁵¹ Kanaatimizce, konuşma sürelerinin toplantı öncesinde ya da toplantı başlangıcında belirlenmesinde yetki genel kuruldadır. Çünkü kooperatiflerde en yetkili olan organ olan genel kurul, kendi çalışma şartlarını da belirlemeye yetkilidir. Bunun yanında başka bir organın açıkça görevlendirilmediği konularda genel kurul yetkilidir. Ancak söz hakkının kısıtlanması konusunda toplantının devamı esnasında başkan yetkili olmalı, bu

²⁴⁸ TEOMAN, Ömer, *Otuz Yıl Ticaret Hukuku, Tüm Makalelerim, Genel Kurul Toplantılarında Pay sahiplerinin Konuşma Sürelerinin Kısıtlanması*, Beta, 2000, s:462.

²⁴⁹ Arslanlı, s:41.

²⁵⁰ MOROĞLU, *Hükümsüzlük*, s:157.

²⁵¹ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), s:955.

yetkisini kullandığını ortaklara açıklamalı, ortaklardan itiraz eden olursa, genel kurul tarafından oylama yapılarak karar verilmelidir. Bu karar, karara katılan ya da ret oyu veren tüm ortakları bağlayacaktır.

Sınırlandırma yapılırken, ortağın görüşlerini açıklama konusundaki hakkının kısıtlanması ya da ortadan kaldırılması sonucunu doğuracak düzenlemeler yapılamaz. Her gündem maddesi açısından yeterli süre verilerek müzakerelerin sağlıklı biçimde yürütülmesi sağlanmalıdır. Yine kısıtlamalar ortaklık hukukunun hâkim ilkesi olan eşitlik ilkesine riayet edilerek, tüm ortaklar açısından geçerli olacak şekilde yapılmalıdır.²⁵² Kanaatimizce, ortakların konuşmasının kısıtlanması eşitlik ilkesine riayet edilmek şartıyla zorunludur.

13.4.4.Genel Kurul Toplantılarına Dinleyicilerin Katılması:

Genel kurula katılma konusunda genel kural, sadece ortakların katılımıdır. Kooperatif genel kurullarında temsilci olarak kural olarak sadece ortaklar görevlendirilebildiğinden eş ve birinci derecedeki akrabaların katılımı bir yana bırakılırsa bu kurala katı biçimde uyulmaktadır. Ortaklar dışında yönetim kurulu üyelerinin, denetçilerin ve Bakanlık temsilcisinin de toplantılarda bulunması zorunludur.

Buna karşılık, basın mensuplarının, görüşülen konunun uzmanlarının veya ortakların hukuk danışmanlarının toplantılara katılıp katılamayacağı katılacaksa hangi koşullarda katılacağı belirlenmesi önem arz etmektedir. Yasada bu konuda kooperatif genel kurullarına da uygulanabilecek tek düzenleme, TTK. 361 deki, “Pay sahiplerinden her biri, hakkı olmayan kimselerin umumi heyet toplantısına iştirak etmelerine karşı idare heyeti nezdinde itiraz edebileceği...” şeklindeki düzenlemedir. Ancak bu düzenlemenin yukarıda belirttiğimiz kişilerin katılımını düzenlemediği açıktır.²⁵³

Dinleyicilerin genel kurula katılımı ana sözleşme ile düzenlenebilir. Zira Yargıtay, bir kararında kooperatif genel kuruluna yetkili olmayan kişilerin katılmasını değil, katılanların ortaklardan ayrı bir yerde oturmamasını ve özellikle oylamaya

²⁵² TEOMAN, s:472.

²⁵³ Çünkü yasa devamında umumi heyet toplantısına iştirake salahiyyeti olmayan kimselerin karara iştirakini ve buna karşı başvurulabilecek yolları düzenlemektedir.

katılmasını iptal sebebi olarak belirlemiştir.²⁵⁴ Ana sözleşmede böyle bir düzenleme olması halinde esas olarak bu düzenlemeye uyulmalıdır. Ana sözleşmede böyle bir hüküm olmaması halinde ne olacağı hususu ise tartışmalıdır. Alman Hukukunda egemen olan görüş uyarınca, genel kurul toplantısını yürütmekle görevli olan başkan dinleyicilerin katılımı konusunda yetkilidir. Başkan toplantı başlamadan dinleyicilerin katılımına izin verdiğini açıklaması gerekir. Başkanın kararına itiraz olması durumunda konunun genel kurul tarafından oylama yoluyla çözümlenmesi gerekir.²⁵⁵ Türk hukukunda TTK 361. madde hükmü dikkate alındığında genel kuralın, genel kurulların kural olarak halka kapalı oluşu olduğu anlaşılmaktadır. Gerçekten hukukumuzda genel kurul, ortaklar ve ortaklık yöneticilerinden oluşan kapalı bir organ durumundadır. Ne var ki bu kapalılık niteliği toplantıları bilim çevrelerinin, basın mensuplarının ve davetlilerin izlemesine engel değildir. Zira TTK m. 361’ deki kural da ortak olduğunu iddia etmeyen kişiler hakkında uygulanamaz. Ulusoy, dinleyicilerin genel kurula katılmalarını savunmuş, hakkı olmayanların genel kurula katılmalarına ilişkin itiraz merciinin yönetim kurulu olduğu kanaatinde olduğunu belirtmiştir.²⁵⁶ Çevik, sadece misafirlerin yöneticiler tarafından genel kurula davet edilebileceğini belirtmekle yetinmiştir.²⁵⁷ Teoman ise, genel kurula dinleyicilerin katılması konusunda yetkilinin başkan olduğu fikrindedir. Başkanın salonda yabancıların bulunduğunu bildirmesi zorunludur. Yazara göre ortakların TTK 361’e dayanarak yukarıda sayılan kişilerin genel kurula katılımına itirazı mümkün değildir. Zira ortağın bu durumdaki itiraz hakkı sadece ortak olduğunu iddia eden kişilere karşıdır. Ancak başkanın dinleyicilerin bulunduğunu açıklamasından sonra, ortak gerekli görürse itiraz edebilir. İtiraz üzerine genel kurul adi çoğunlukla bu konuda karar alır ve bu karar tüm ortaklar için bağlayıcı hale gelir.²⁵⁸ Konunun çözümünde en temel unsur kamuya açıklık prensibinin kooperatif genel kurulu açısından geçerli olup olmadığının belirlenmesidir. Kanaatimizce,

²⁵⁴ “Davalı şirket genel kurulunun... Toplantı zaptında... Toplantıya şirket hissedarlarından başka kimselerin de katıldığı ve toplantı başkanı ve bir kısım diğer ortakların muhalefetine rağmen kooperatif azası olmayan yabancılarla hisse sahiplerinin birbirlerinden ayrılmaksızın toplantıda yer aldıkları ve oylamaya katıldıkları anlaşılmaktadır. Bu şekilde yapılan toplantıda alınan genel kurul kararının muteber kabul edilmesi mümkün değildir.”Y 11 HD. 30.04.1963 Gün ve E.5059,K.2044 Sayılı kararı.

²⁵⁵ TEOMAN, s:231.

²⁵⁶ ULUSOY, Yılmaz, **Mukayeseli Sermaye Şirketleri**, Ankara, 1974, s:226.

²⁵⁷ ÇEVİK, s:195.

²⁵⁸ TEOMAN, s:234.

kooperatif genel kurullarında kamuya açıklık (alenilik), kooperatiflerde karşılıklı dayanışmanın ön planda oluşu, ortaklığın ortakların kişiliğine dayalı oluşu ve sermayenin ikinci planda kalışı gibi gerekçelerle söz konusu olamaz. Kanaatimizce, genel kurulları kamuya kapalı olan kooperatiflerde dinleyicilerin katılımı hususunda yetki genel kurulda olmalıdır. Genel kurullarının kamuya açık olduğu kooperatiflerde ise, yetki yine başkanda olacak ancak itiraz olması durumunda genel kurulda kararlaştırılacaktır.

Genel kurula katılan dinleyicilerin yetkisinin ne olduğu hususunun belirlenmesi de önem arz etmektedir. Ortaklar dışında kalan dinleyici niteliğindeki kişilerin, genel kurula kabul edilmeleri, bu kişiler açısından bir katılma hakkı doğurmaz. Bunların tartışmalara katılmaları, söz almaları, soru sormaları, özellikle oy kullanmaları mümkün değildir.²⁵⁹

13.4.5. Genel Kurul Toplantılarında Ses ve Görüntü Alma Aygıtlarının Kullanılması:

Türk Ticaret Kanunu ve dolayısıyla KoopK’nda, genel kurul toplantılarının nasıl yürütüleceğini ayrıntılı biçimde düzenlememiştir. TTK.’nın genel kurul toplantı tutanağına ilişkin hükmü konuyu açıklamak konusunda çok yetersizdir. TTK’nin 375. maddesi uyarınca , “Yönetim kurulu, verilen karar ve yapılan seçimlerle ortakların vaki beyanları geçirilmek üzere bir zabıt tutulmasını sağlayacaktır.” Ancak günümüzde binlerce ortağı bulunan kooperatiflerin, genel kurullarında tüm konuşma ve tartışmaların nasıl kayda alınıp zapta geçirileceği hususu ise önemli bir sorundur. Yargıtay konuyla ilgili önemli bir kararında, bir konunun konu başlığı olarak görüşüldü şeklinde zapta geçirilmesinin ortağın tam olarak aydınlatıldığı sonucunu doğurmayacağını belirtmiştir.²⁶⁰ Gerek yönetim kurulu gerekse ortakların genel kuruldaki konuşmalarının kelime kelime saptanmasında büyük yarar bulunduğu açıktır. Genel kuruldaki görüşmelerin ses ve görüntü alma aygıtları ile kayda alınıp alınamayacağını, alınacaksa hangi usulle alınacağını saptanılmasında fayda olduğu açıktır.

²⁵⁹ TEOMAN, s:235.

²⁶⁰ HGK.16.12.1964 gün ve 1325/T, K.742. Anıldığı Yer, DOĞANAY, s:318.

Ses ve görüntü alma aygıtlarının toplantı salonuna alınıp alınmayacağına ilişkin sorunun değerlendirilmesinde genel kurulun kamuya açık bir karakter taşıyıp taşımadığı hususunun çözülmesi önem taşımaktadır. Genel kurulların kamuya açık olduğu kabul edilecek olursa, genel kurula katılan ortağın fikirlerini, kamuya açmaktan çekinmeyeceğini ve buna baştan razı olduğunu kabul etmek gerekecektir. Ancak yine de genel kurul başkanının ses ve görüntü alma aygıtlarının kullanıldığını toplantı başında bildirmesi gerekir. Genel kurulların kamuya kapalı olduğu varsayılan kooperatif genel kurullarının toplantılarında ise ses ve görüntü alma aygıtlarının toplantıya sokulması kural olarak kabul edilemeyeceğinden, burada ses ve görüntü alma aygıtlarının kullanılabilmesi için ortakların kararı gerekecektir. Rıza olmadan ses alma aygıtlarının kullanılması ise, ortağın kişilik haklarına saldırı teşkil edecektir.²⁶¹ Bir ortağın genel kurul toplantısında ses ve görüntü alma aygıtı

²⁶¹ Rıza olmadan ses ve görüntü alma aygıtlarının kullanılması halinde hukuka aykırı olarak elde edilen delil söz konusu olacağı için davalarda delil olarak başvurulamayacaktır. Yargıtay konuyla ilgili olarak verdiği bir kararında,

"Zehirli ağacın meyveleri" olarak ifade edilen hukuka aykırı olarak elde edilen delillerin değerlendirilmesi konusunda Medeni Usul Hukukunda açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Özellikle konuyu öğreti bakımından incelemekte yarar vardır. Berkin, Usulsüz veya kanunsuz yahut hukuka aykırı yoldan elde edilmiş delile dayanılarak hüküm verilemeyeceği görüşündedir. Yazara göre, posta memuru ile anlaşarak ele geçirilmiş ve mahkemeye sunulmuş olan başkalarına yazılmış mektupların veya evli erkeğin ilişki kurduğu ve ileride evlenmek istediği kadına yazdığı mektupların çalınarak boşanma davasında delil olarak kullanılması caiz değildir" görüşünü ileri sürmüştür. (Bkz. Prof. Dr. Berkin N. Tatbikatçılara Medeni Usul Hukuku Rehberi İst. s. 734)

Üstündağ hukuka aykırı yollardan elde edilmiş olan delillerin değerlendirilmesi konusunda usul kanunumuzda bir hüküm bulunmadığını belirtmekte, kitabın bir başka yerinde "sesin gizlice banda alınması halinde buna daha sonra bir ispat vasıtası olarak dayanmanın mümkün olduğunu açıklamaktadır. Örnek olarak Alman Mahkemesinin kararına göre, insan seslerinin konuşanın muvafakati olmaksızın tespiti kişilik haklarına bir saldırı olmakla beraber, gizli ses almayı haklı kılan nedenlerin mevcudiyeti halinde bu şekilde bir tecavüze müsaade edilmesi gerektiğinin kabul edildiğini belirtmektedir. Alman Mahkeme kararına esas teşkil eden olayda evli kadın, kocasına defalarca hakaret etmiş ve bütün bunları da mahkemede inkâr edeceğini de ilave etmiştir. Bunun üzerine koca açmayı tasarladığı boşanma davası için bu sahneleri teybe almıştır. (Bkz. Prof. Dr. Üstündağ-S. Medeni Yargılama Hukuku C. 1-II, İst. 2000 S. 267 ve 762) Prof. Dr. Pekcanitez'e göre, kişilik haklarının, özel yaşam alanı ve sır alanının ihlali sonucu elde edilen teyp bandı, fotoğraf, çalınmış veya el konulmuş aşk mektupları delil olarak değerlendirilemez. Hukuka aykırı olarak elde edilen delilin değerlendirilmesi konusunda Medeni Usul Hukukunda da geçerli olan dürüstlük kuralı esas alınarak karar verilmeli ve bu konuda her somut olayda değerlendirme yapılmalıdır. Bu konuda ihlal edilen kanun hükmü ile ispatlanmak istenen menfaat arasında amaca uygunluk hususu da esas alınmalıdır. Diğer taraftan gizli şekilde ele geçirilen tüm deliller hukuka aykırı delil olarak nitelendirilmemelidir. Örneğin bir telefon görüşmesinde, telefondaki ses yükseltici veya ikinci bir dinleme aleti sayesinde tarafların söylediklerinin duyulması sonucu yapılan açıklamalar ve bu konudaki tanıklık geçerli olmalıdır. Kişilik hakkının ihlali sonucu elde edilen delilin kullanılmasına hakkı ihlal edilen kişi izin verirse bu delil mahkemece kullanılabilir. (Pekcanitez/Atalay/Özekes, Medeni Usul Hukuku, 2. Bası, Ankara 2001/s. 390 vd.) Hukuka aykırı elde edilen delillerin değerlendirilmesi konusunda Medeni Usul Hukukunda açık bir yasa hükmü olmadığı halde, Ceza Yargılamaları Usulü Yasasında açık düzenleme yapılmıştır.

kullanması ise tüm ortakların oy birliği ile izin vermesine bağlıdır.²⁶² Kanaatimizce, ekonomik nitelikli faaliyetlerinin gizliliğinin kalmadığı ve evrensel nitelikli ekonomik yapının dünyanın her yanına yayılmış olduğu ve TTK' da aksine hüküm bulunmadığı göz önüne alındığında ortaklığın görüşmelerini ses ve görüntü alma aygıtları ile kaydetmesinde hiçbir ön şart koşulmamalıdır. Ancak kamuya açıklanmasında engel bulunan konularda ses ve görüntü alma yasaklanacaksa, yasaklamaya ilişkin olarak ortaklık genel kurulunun karar alması uygun olacaktır. Yine tek başına bir ortağın ses ve görüntü alma aygıtı kullanmasında da aynı yolun izlenmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Kanaatimizce, genel kurulda yukarıda belirlenen usule uygun karar alınmadan ses ve görüntü alma aygıtlarının kullanılması halinde hukuka aykırı olarak elde edilen delil söz konusu olacağı için genel kurul kararlarının iptali davalarında bu kayıtlara delil olarak başvurulamaz.

13.4.6.Ortağın Genel Kuruldan Çıkarılması

Ortağın genel kurula katılma hakkı, toplantılarda hazır bulunabilme olanağının yanında, bilgi alma, oy kullanma, yasa ana sözleşme, ya da dürüstlük kurallarına aykırı genel kurul kararlarına karşı iptal davası açmak gibi bir dizi hakkı da birlikte getirir. Bu da ortağın ortaklığın geleceği üzerinde etkili olmasını sağlar. Ortak ve ortaklık için hayati önem taşıyan genel kuruldan, ortağın çıkarılmasının şartlarının belirlenmesi önem arz etmektedir.

Ortağın ortaklık genel kurulundan çıkarılması en son çare olarak düşünülecek bir yoldur. Ortağın genel kuruldan çıkarılmasının nedenlerinin başında ortaklık haklarının kötüye kullanılması gelir. Bu genel nitelikli bir sebeptir. Hukukun genel

CMUK. 254/2. maddesinde "koğuşturma makamlarının hukuka aykırı şekilde elde ettikleri deliller hükme esas alınamaz" denilmiştir. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu 254. maddesiyle ilgili olarak Prof. Dr. Feridun Yenisey tarafından hazırlanan (Yasak Yöntemlerle ve Hukuka Aykırı Şekilde Elde Edilen Deliller) başlığıyla yayınlanan makalede "...Elde edilmesinde Uygulanan Metod Dolayısıyla Yasaklanan Deliller: Bazen de, elde ederken uygulanan metodun yasaklanmış olması nedeniyle elde edilen delil de yasaklanmış olur. Burada ispat edilmek istenen konu, ispatı yasak bir konu değildir;ancak, delilin elde edilmesi sırasında yasaklanmış bir yöntem uygulanmıştır. Örneğin ifade veren kişinin iradesinin serbest olması gerekirken hukuka aykırı bir biçimde tesir edilmiş olabilir. Zor kullanma, hile, tehdit ve yorgun düşürmek gibi bazı delil elde etme metodları yasaktır. (m. 135/a) Kanunumuz sadece ifade almanın yöntemi ile ilgili kurallar koymuşsa da zabitanın çalışma alanı çok daha geniştir..." hususlarına yer vermiştir. YHGK 28.05.2003 Tarih ve 2003/1 Esas, 2003/270 Karar.

²⁶² TEOMAN, s:287-288.

nitelikli kurallarıyla yapılan değerlendirmeye göre ortağın, haklarının iyi niyet çerçevesinde kullanılması gerekir. Ancak genel nitelikli bu ölçüye uyulması ana sözleşmede toplantıdan çıkarma sebepleri hakkında bir hüküm bulunmaması halinde mümkündür. Ana sözleşmede böyle bir hüküm bulunmaması halinde meclis iç tüzüklerinden esinlenilmesi gerektiği iddia edilmektedir.²⁶³

Ortağın kürsüden konuşurken temel ahlak ve adaba aykırı konuşması, onur kırıcı sözler söylemesi çıkarma sebebi olabilir. Ayrıca oturduğu yerden toplantının insicamını bozacak sözler ya da davranışlarda bulunması da genel kurul salonundan çıkarılmasına sebep olabilir. Öyleyse ortağın rahatsız edici nitelikteki tüm davranışları tek bir kavrama, “engelleme siyasetine indirgenebilir”²⁶⁴ Burada da çıkarma önlemine son çare olarak başvurulmalıdır.

Ortak, konuşmasında gereksiz yere sözü uzatmakta ise sözü kısıtlanabilir, konu hakkında konuşması istenebilir. Buna rağmen aynı nitelikte konuşmaya devam ederse söz hakkı kaldırılabilir. Aynı biçimde genel kurulda gürültü ya da kavga çıkarsa başkan düzeni sağlamak için tüm çabaları sağlamalı, başarıya ulaşamazsa toplantıya ara vereceğini bildirmeli, düzen yine sağlanamazsa görüşmeler ertelenmelidir. Yine ortak hakkında çıkarma kararından önce uyarma ve kınama gibi disiplin cezalarına başvurulabilir.

Ortağın çıkarılması hakkında karar verme yetkisi, ana sözleşmede bir organa yetki verilmişse bu organa aittir. Böyle bir yetkilendirme yoksa yetkinin başkanda olacağı kanaatindeyiz. Çıkarma kararı bir usul kararı olduğundan ve genel kurul kararı sayılamayacağından iptal edilmesi mümkün değildir.

Çıkarma kararı derhal yerine getirmelidir. Ortak bu karara karşı çıkar ve toplantı salonunu terk etmezse kolluk kuvvetlerine başvurabilir. Çıkarılan ortağın o genel kurul için diğer haklarından yararlanması mümkün değildir. Genel kuruldan çıkarılan ortağın temsilci vesilesiyle yeniden genel kurula katılmasının mümkün olmadığı görüşündeyiz.

Çıkarılan ortağın, genel kuruldan çıkarılmadan önceki kararlara karşı dava açması halinde aranan tüm dava şartlarını yerine getirmeleri gerekir. Ortağın

²⁶³ TEOMAN, s:63.

²⁶⁴ TEOMAN, s:64.

çıkarılmasından sonraki kararlara ilişkin olarak dava açabilmesi ancak çıkarma kararının haksız olması halinde mümkündür. Çıkarma kararının haksızlığı çıkarılan ortağın davası için dava şartıdır. Ortak haksız olarak çıkarıldığını ispatlarsa, başka bir şart aranmaksızın iptal davasının görüşülmesine geçilir.²⁶⁵

14. ORTAĞIN OY HAKKI

14.1.Genel Olarak

Oy hakkı, ortakların kooperatif işlerine katılmasına olanak sağlar. Bu sayede ortaklar kooperatif yönetimini etkiler. Buradan hareketle oy hakkının ortaklık haklarının en önemlilerinden olduğu söylenebilir. Oy hakkı, kooperatif ortaklığından kaynaklanan ve ortaklara sırf bu sıfatları nedeniyle tanınan bir yetkidir.²⁶⁶

Oy hakkının en önemli özelliği, sadece genel kurul toplantısında kullanılabilen bir hak olmasıdır. TK.360/I'e göre, "pay sahipleri, organların tayini, hesapların tasdik ve kazancın dağıtılması gibi şirket işlerine müteallik haklarını umumi heyet toplantılarında kullanırlar. Bu açıdan, genel kurul toplantısı yapılmaksızın, bir teklifin elden ele dolaştırılarak ortakların onayının alınması suretiyle karar alınması mümkün değildir. Dolayısıyla oy hakkının kullanılabilmesi için, ortakların genel kurul olarak bir araya gelmesi zorunludur.

Tüm bu açıklamalar ışığında, bir tanım vermek gerekirse, oy hakkı, ortaklara, ortaklık sıfatı dolayısıyla tanınan ve genel kurul toplantısında kooperatifin müşterek iradesinin oluşumuna katkıda bulunarak, kooperatifin organizasyonu, yönetimi ve temsili gibi kooperatif işlerine ait konularda etkide bulunma yetkisidir.²⁶⁷ Oy, ortakların iradesini oluşturması yönüyle ayrı bir hukuki varlığa sahiptir. Genel kurulda mali katkısı ne olursa olsun her ortak, yalnız bir oya sahiptir. Oy hakkının kullanılması pozitif ve negatif şartlar KoopK. m.50 hükmüyle belirlenmiştir. Bu maddeye göre, kooperatif işlerinin görülmesine herhangi bir surette katılmış olanlar yönetim kurulunun ibrasına ait kararlarda oy kullanamazlar. Denetçiler bu hükmün dışındadır. Yine ortaklardan hiçbiri kendisi veya karı ve kocası yahut usul ve furuu

²⁶⁵ TEOMAN, s:72.

²⁶⁶ ÇEKER, Mustafa, *Anonim Ortaklıkta Oy Hakkı ve Kullanılması*, Bankacılık ve Ticaret Hukuku araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2000, s:5.

²⁶⁷ ÇEKER, s:7.

ile kooperatif arasında şahsi bir işe veya davaya dair olan görüşmelerde oy kullanamazlar.

Oyun hukuki niteliği tartışmalıdır. Bazı yazarlar oyun, hukuki sonuç elde edilmesi amacına yönelik bir hukuki işlem²⁶⁸ olduğu görüşündedirler.²⁶⁹ Bazı yazarlara göre ise, tek taraflı irade beyanı her zaman istenilen sonucu elde edemez. Zira istenen sonucun elde edilmesi başka benzer irade beyanların birleşmesine ihtiyaç vardır. Bu nedenle oy hukuki bir işlem değil bir çeşit hukuki fiildir.(Recthlem)²⁷⁰ Bizce de, oy bir çeşit hukuki fiildir.²⁷¹ Zira ortak, oy verme işlemi ile sadece kendi iradesini ortaya koymuş olmaktadır. Verilen oyun hukuki bir sonuca ulaşması ise ancak başka ve aynı yönde oylarla bir araya gelmesi ile mümkün olabilmektedir.

Oy hakkı, vazgeçilemeyen haklardandır.²⁷² Vazgeçilemeyen haklar, rıza ile ortadan kaldırılabilen müktesep haklardan daha güçlü ve mutlak nitelik taşırlar. Oy hakkının vazgeçilemez sayılmasının nedeni, bu hakkın bireysel olarak ortağa yönetime katılma yetkisi vermesi ve bunun yanında, oy hakkının bireyselliği aşan kolektif bir işleve sahip olması, yani ortaklık iradesinin oluşumu için oy kullanmanın zorunluluk arz etmesidir.²⁷³ Ancak belirtmek gerekir ki, oy hakkının vazgeçilemez olması demek oy kullanmanın zorunlu olması demek değildir. Aynı zamanda ortakların ana sözleşmeye konulacak hükümle genel kurula katılmak ve oy kullanmak zorunda olduklarını öngören hükümler geçersizdir ve hiçbir hüküm doğurmaz.

²⁶⁸ Hukuki işlem, “Hukuk düzeni bir sonucu, ancak bu sonuca yönelik bir irade açıklamasına bağladığı ve bu açıklamanın içeriğine uygun olarak gerçekleştirdiği takdirde hukuki işlem söz konusu olur” şeklinde tarif edilmektedir. TEKİNAY(Akman/Burcuoğlu/Altop), s:38.

²⁶⁹ Bu görüşteki yazarlar, Würdinger ve Godin gibi yazarlardır. Anıldığı Yer: MOROĞLU, Erdoğan, s:8.

²⁷⁰ Bu görüşteki yazarlar, Feldman ve Von Tuhr gibi yazarlardır. Anıldığı Yer: MOROĞLU, s:8.

²⁷¹ Hukuki fiil, “insan iradesinden veya insan hareketinden husule gelen ve hukuk düzeni tarafından kendilerine hukuki sonuç bağlanan olaylar” şeklinde tarif edilmektedir. TEKİNAY(Akman/Burcuoğlu/Altop), s:36.

²⁷² Oy hakkı, müktesep haklardandır. Müktesep hakların özelliği, ortağın rızası olmaksızın üzerinde hiçbir değişiklik yapılamaması ve genel kurul kararı ya da yönetim kurulu kararıyla ortadan kaldırılamamasıdır.

²⁷³ DINE/KOUTSIAS/BLECHER, s.246 vd; HOPT/WYMEERSCH, s. 442 vd.

14.2.Genel Kurulda Kullanılan Oyların İptali

Ortakların kullanılan oylar vasıtasıyla bir irade açıklamasında bulunduklarından, bazı hallerde bu irade beyanlarının sakatlanması mümkündür. Oy kullanan kişinin iradesi ile beyanı arasında uygunsuzluk ortaya çıkması halinde, genel olarak hukuki işlemler hakkında uygulanan hükümler ve özellikle fesih ve butlana ilişkin BK 23–31 hükümleri, bir irade beyanı olan oy verme hakkında da uygulanır. Buna göre, genel kurula katılarak oy kullanan ortağın iradesi, hata, hile ya da tehditle sakatlandığı takdirde, ortak oyun iptalini itiraz ve dava yoluyla isteyebilecektir.

Ortak, hata veya hile nedeniyle iradesi dışında oy kullanmış olduğunu veya tehdit sonucunda gerçek iradesine aykırı oy kullanmak zorunda kaldığını genel kurul toplantısı sırasında itiraz yoluyla ileri sürerek, genel kurul başkanından oyun iptalini talep edebilir. Ortağın bu itirazına rağmen oyun iptal edilmemesi halinde, bu hususun tutanağa geçirilmesi sağlanmalı ve daha sonra iptal davası açmak suretiyle oyun iptali talep edilmelidir.²⁷⁴ Genel kurul toplantısının bitiminden sonra oyun iptali ancak usulüne uygun olarak dava yoluyla istenebilir. İrade fesadı nedeniyle sakatlanan ve ortak açısından bağlayıcı olmayan oy, sürenin dolmasına rağmen iptalin sağlanamaması halinde geçmişe etkili olarak geçerli hale gelir. Öte yandan ortak oyun iptalini talep ederken genel kurul kararının da iptalini istemeli ya da ayrıca genel kurul kararının iptali için dava açmalıdır. Bu yüzden genel kurul kararının iptal edilebilmesi için, açılan iptal davasında, oy iptali sonucunda karar yetersayısının da ortadan kalkmış olduğunun ispatı gerekir. Aksi halde kooperatif iptal edilen oyun sonuca etkili olmadığını ispatla davanın reddini sağlayabilir. (TTK 361) Oyun iptali nedeniyle genel kurul kararının iptalinin istenebilmesi için, muhalefetin zapta geçirilmesi şartının aranmayacağı kanaatindeyiz.

14.3.Şarta Bağlı Oy Kullanma

Genel kurulda görüşülen bir konuda verilen teklife ilişkin şartlı olarak oy kullanılamaz. Genel kurulda kullanılan oylar, başkana ulaştığı andan itibaren bağlayıcı nitelik taşır. Oylama sonucunun genel kurul toplantı başkanı tarafından tespiti ve açıklanması ile birlikte kooperatifin ortak iradesi olan karar, geçerli bir

²⁷⁴ ÇEKER, s:10.

şekilde oluşur. Ortağın kullandığı oyun askıda geçersizliği sonucunu doğuracak şekilde şarta bağlanması, kararın oluşumuna da engel olacağından kabul edilemez.²⁷⁵

14.4.Oy Hakkının Kullanılmasına İlişkin Özellikler Ve Sınırlamaları

Oy hakkı, kural olarak daha önce de belirlendiği üzere, sadece genel kurulda kullanılabilen bir haktır. Ancak ortakların genel kurul toplantılarına katılmadan oy kullanmalarına imkân veren iki yöntem vardır.

14.4.1.Mektupla Oy Verme Sistemi

Mektupla oy verme(Urabstimmung), ortakların genel kurul toplantısının yapıldığı salona gelmeksizin gündemde bulunan konulardaki irade beyanlarını yazılı bir şekilde kooperatife ulaştırmaları ve bu şekilde toplanan oyların oluşturduğu çoğunluğa göre ortaya çıkan sonucun genel kurul kararı yerine geçmesine olanak sağlayan bir sistemdir. Bu sistemde oy, sadece ortak tarafından kullanılabilir. Temsilci aracılığıyla oy kullanılamaz. Genel kurul dışından mektupla oy kullanılması, toplantılarda kararın alınmasından önce yapılan müzakereleri ortadan kaldırması sonucu ortağın tam olarak bilgilenmeksizin oy kullanması söz konusu olmaktadır. Türk hukukunda mektupla oy verme usulü ayrıntılı olarak düzenlenmediğinden uluslararası hukukun incelenmesinde fayda olduğu kanaatini taşımaktayız. Fransız Şirketler Hukuku'nda mektupla oy vermenin esasları şu şekilde belirlenmiştir:

- Genel kurul toplantısına ilişkin ilanda, ortakların mektupla oy verme şartları ve bunun için gerekli oy pusulalarının nasıl elde edileceği belirtilmek zorundadır.
- Genel kurulun toplantıya davetinden itibaren, masrafı kooperatife ait olmak üzere, talepte bulunan herkese oy pusulası verilir veya gönderilir.
- Oy pusulasının kooperatife ne zamana kadar iletileceği bildirilmek zorundadır.
- Oy pusulasına ek olarak, genel kurul gündeminde bulunan konulara ilişkin tekliflerin gerekçe ve sahipleri ile birlikte ortaklara bildirilmesi

²⁷⁵ ÇEKER, s:12.

ve kararname ile tespit edilen belgelerin de teslim veya gönderilmesi şarttır.

- Oy pusulaları aksine düzenleme olmadıkça toplantı gününden üç gün öncesine kadar şirkete ulaşmış olmalıdır. Bu sürenin toplantı gününe kadar uzatılması mümkün olmakla birlikte, kısaltılması imkânsızdır.

Mektupla oy verme Fransa’da Anonim Şirketlerde de kabul edilmişken, İsviçre Türk hukukunda sadece kooperatifler açısından öngörülmüştür.²⁷⁶ Ancak sistem olarak yasada yer almasına rağmen ayrıntılı düzenlemeler yer almamıştır.

14.4.2. Proxy Sistemi

ABD hukukunda yaygın olarak kullanılmakta olan bu sistem, ortakların tayin edecekleri temsilcilere talimat vermek yerine, doğrudan doğruya kullanılacak oyların yönünü belirten bir belge vermek suretiyle belirli kişilerin temsilci olarak yetkilendirilmesi esasına dayanır. Sistem Türk hukukunda anonim ortaklıklar için öngörülmüş olup, kooperatifler için bu sistemin uygulanması olanağı yoktur.

14.4.3.Genel Kurulda Oylama Şekilleri

Genel kurulda ortakların oyları kullanma yöntemlerine ilişkin kanunda bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle bu hususun kooperatif ana sözleşmesinde düzenlenmesi ya da genel kurul kararıyla belirlenmesi gerekir. Özel bir düzenleme bulunmayan hallerde, Bakanlık Temsilcileri Tüzüğü’nün ilgili maddeleri uygulanacaktır. Kooperatiflerle ilgili düzenlemenin incelemesine geçilmeden önce genel kurulda oylama şekli olarak öngörülebilecek olan yöntemleri incelemekte fayda görmekteyiz.

14.4.3.1.Açık Oy(Offene Abstimmung)

Oy hakkı sahiplerinin, teklif hakkındaki iradelerini açık olarak evet ya da hayır şeklinde bildirdikleri ve kimin hangi yönde oy kullandığının belirlenebildiği durumlarda açık oy verilmiş sayılır. Ortak sayısının az olduğu kooperatiflerde bu yöntemle karar alınabilir. Aksine düzenleme bulunmaması halinde, oylama açık

²⁷⁶ ÇEKER, s:176.

olarak yapılır. Oy tercihleri üzerinde baskıya neden olacak durumlarda, gizli oylama yapılması uygun olacaktır.²⁷⁷

14.4.3.2.Gizli Oy(Geheime Abstimmung)

Genel kurulda oyların gizli verilmesi ilkesinin de kabul edilebilmesi mümkündür. Gizli oy yönteminin işleyebilmesi için, oy kullanan kişilerin sayısınca oy pusulası düzenlenmelidir. Genel kurula katılımın yüksek olduğu hallerde, oyların yazılı şekilde verilmesi, hatta önceden hazırlanmış olan oy kartları vesilesiyle oy kullanılması, genel kurul toplantısının daha hızlı ve güvenilir şekilde yapılmasını sağlayabilir.²⁷⁸

14.4.3.3.Genel Kurulda Oylama Yönteminin Belirlenmesi

TTK.m.279/II b.7'ye göre, genel kurulda “oy kullanma ve karar verilmesi hususlarının tabi olduğu kayıt ve şartların ana sözleşmede gösterilmesi gerekir. Dolayısıyla oy kullanma şekli hakkında genel kurulda ya da ana sözleşme ile düzenleme yapılabilir. Ana sözleşmede bu şekilde bir düzenleme olması halinde, bu düzenlemeye öncelik tanınır. Bu çerçevede, ana sözleşmede, oyların el kaldırılarak veya sözlü şekilde verileceği öngörülebileceği gibi, oylamaların gizli olarak yapılabileceği de kabul edilebilir. Genel kurulda oy kullanma, ulaştırılması gerekli bir irade beyanı niteliğini haiz olduğundan, Borçlar Hukuku’nda genel olarak tüm irade beyanlarının zımni şekilde karşı tarafa ulaştırılması geçerli sayıldığından, toplantıya katılıp da, olumsuz oy verdiğini belirtmeyen her kişinin olumsuz oy verdiği yönünde bir düzenlemenin geçerli sayılabilmesi için, bu hususta toplantı başkanının her karar için uyarıda bulunması zorunludur.²⁷⁹

Kooperatif genel kurulunda kararların nasıl alınacağı ve hangi yöntemle oy kullanılacağına ilişkin olarak ana sözleşme ile genel kurulun yetkili olduğu öngörülebilir. Genel kurul toplantısının açılmasından sonra oylamaların hangi yöntemle yapılacağına ilişkin bir karar almak suretiyle bu yetki kullanılabileceği gibi, yöntemi belirleme hususunda toplantı başkanına da yetki verilebilir. Ana sözleşme uyarınca, oylama yönteminin tespiti hususunda genel kurul başkanına yetki verilmişse, kural olarak başkan bu yetkiyi kullanacaktır. Ayrıca oylama yöntemini

²⁷⁷ ÇEKER, age, s:189.

²⁷⁸ ÇEKER, age, s:189.

²⁷⁹ ÇEKER, age, s:191.

belirleme konusunda yetki genel kurula tanınmış ise, yöntemin, genel kurul başkanı tarafından tespit edilmesi mümkündür. Ancak, bu durumda genel kurul toplantısına katılanlardan herhangi bir itirazla karşılaşılması gerekir. Aksi halde genel kurulda salt çoğunlukla alınacak bir kararla oylama yönteminin kabul edilmesi zorunludur. Ortakların talep etmesi halinde, oylamanın şekli, genel kurul tarafından belirlenir. Başkan tek başına karar vererek oylamanın şeklini belirleyemez. Bunun dışında, ana sözleşme ile bu yetki genel kurul başkanına tanınmışsa, bu yetkinin başkandan alınması ve genel kurul kararı ile yöntem belirlenebilmesi için, oybirliği ile alınacak bir genel kurul kararına ihtiyaç vardır. Toplantı başkanı, ana sözleşme ile kendisine tanınmış olan bu yetkiyi kullanırken genel kurulun görüşüne de başvurulabilir.²⁸⁰

Bakanlık Temsilcileri Tüzüğü ana sözleşmede hüküm bulunmaması halinde yapılacak oylamanın şeklini belirlemiştir. 6/n maddesine göre, “Ana sözleşmede açıklık olmadığı hallerde, genel kurulda seçim yapılmadan veya herhangi bir konu oya konulmadan önce, oyların gizli veya açık verilmesi hususunun oylanması gerekir.” Madde hükmüne göre, oylama yönteminin belirlenmesinde öncelik oylamanın açık ya da gizli yapılacağının belirlenmesindedir. Oylamanın gizli yapılması kararlaştırılmışsa, her ortağa kooperatif mührü ile mühürlenmiş oy pusulası verilip verilmediğinin, ortağın ortaklık numarası, adı ve soyadı oyunu kullanmaya çağrılıp çağrılmadığının bakanlık temsilcisiince tespiti gerekmektedir.(Tüzük 6/o)

14.4.3.4.Oy Sözleşmeleri

Oy sözleşmesi, oy hakkının ortaklık karar organlarında belli bir yönde kullanılması, kullanılmaması veya kullanımında çekimser kalınması taahhüdünü içeren sözleşmeler olarak tanımlanabilir. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere, oy sözleşmelerinin konusu, bizzatihi oy hakkının devir ve temlik olmayıp, bu hakkın belli bir yönde kullanılması ya da kullanılmamasıdır. Oy sözleşmesi ile oy hakkı ortaktan ayrı olarak başka kimseye devredilmeyip, ortakta kalmakta ve kooperatif genel kurulunda ortak ya da temsilcisi tarafından sözleşmede taahhüt edildiği yönde oy kullanılmaktadır.²⁸¹

²⁸⁰ ÇEKER, s:189.

²⁸¹ MOROĞLU, Erdoğan, **Oy Sözleşmeleri**, İstanbul, 2002, s:4.

Oy sözleşmeleri, ortaklarla ortaklar arasında ya da bu kimseler ile üçüncü kişiler arasında da yapılabilir. Oy sözleşmeleri borç doğuran hukuki işlemlerdir. Sözleşmenin konusu olan belli bir yönde oy kullanma, kullanmama veya oy kullanımında çekimser kalma taahhüdü yalnız sözleşme tarafları ve bunların külli halefleri ile lehine oy sözleşmesi yapılmış olan üçüncü kişiler bakımından hüküm doğurur. Oy sözleşmesi yapılması halinde, taahhüt yerine getirilmezse, gerek verilen oylar gerekse alınan genel kurul kararı geçerlidir.²⁸²

Hukukumuzda oy sözleşmeleri düzenlenmemiştir.²⁸³ Ancak sadece ticaret ortaklıklarının karar oranlarında kullanılacak oy hakları ile ilgili olarak değil, diğer bütün ortaklıklar ile dernekler gibi özel hukuk şahıs birliklerinin karar organlarında kullanılacak oylar konusunda da, yine sözleşme özgürlüğü çerçevesinde yapılabilir.²⁸⁴

15. GENEL KURUL KARARININ ALINMASI

15.1.Genel Kurul Kararı

Genel kurul kararı, kurul olarak toplanan ortaklar veya temsilcilerinin oylarıyla meydana gelen, kural olarak ortaklık içi ilişkide ve istisnaen de dış ilişkide hukuki sonuç sağlayan ortaklık irade beyanıdır. Genel kurul kararları esas itibarıyla kooperatifin iç ilişkisinde etkili olup, çoğu zaman üçüncü kişileri ilgilendirmemektedir. Yönetim kurulu üyeleri ile denetim kurulu üyelerinin seçimi gibi kararlar istisnai de olsa dış ilişkide de sonuçlar doğururlar. Genel kurul kararı yönetim kurulunca icra edilmekle dış ilişkide etkili olur.

Genel kurul kararı bir hukuki işlem niteliğindedir zira hukuki sonuç sağlamaya yöneltilmiş irade beyanı olması bu sonucu doğurur.²⁸⁵ Bu kararın ne türden bir hukuki işlem olduğu hususu ise tartışmalıdır. Bir kısım yazarlar kararın çok taraflı bir hukuki işlem olduğunu belirtirlerken,²⁸⁶ diğer bir kısmına göre ise, karar tek taraflı bir hukuki işlemdir.²⁸⁷ Kanaatimizce, kooperatif tüzel kişiliği ortaklığın iradesinden

²⁸² MOROĞLU, *Oy Sözleşmeleri*, s:5.

²⁸³ DOMANIÇ, s:836.

²⁸⁴ MOROĞLU, *Oy Sözleşmeleri*, s:6.

²⁸⁵ MOROĞLU, *Hükümsüzlük*, s:6.

²⁸⁶ Bu görüşteki yazarlar, Staub, Pinner, Lehmann, gibi yazarlardır. Anıldığı yer: MOROĞLU, *age*, s:7.

²⁸⁷ Bu görüşteki yazarlar, Schafnerr, Von Tuhr gibi yazarlardır. Anıldığı Yer: MOROĞLU, *age*, s:7.

ayrı bir hukuki irade oluşturduğundan, kararlar oluşana iradeye tekil bir nitelik tanımak gerekir. Bu nedenle bizce genel kurul kararı tek taraflı hukuki işlemdir. Genel kurul kararının tebliğine gerek yoktur. Alınan karar tüm ortakları bağlar. Ancak ortaklar dışında, üçüncü kişileri bağlamaz.²⁸⁸

Bir genel kurul kararından bahsedebilmek için, genel kurulda oylama yapılması ve bu oylama sonucunun yani kararın da tespiti gerekir. Bu tespit genel kurul başkanı tarafından açık veya zımni şekilde yapılabilir. Tespit edilen sonucun bir zabıtle belgelendirilmesi de genel kurul kararının varlık şartıdır.²⁸⁹

15.2. Karar Türleri

Genel kurul kararları, çok çeşitli sınıflara ayrılmıştır. Kararların çeşitli sınıflara ayrılması ileride inceleneceği üzere açılacak iptal davaları açısından da önemli olduğundan ayrımın açıklanmasında fayda vardır.

15.2.1. Esasa İlişkin Genel Kurul Kararları

Esasa ilişkin genel kurul kararları, kural olarak ortaklığın iç ilişkilerinde ve istisnaen de dış ilişkilerinde belli bir konudaki esas ve nihai iradesini içeren ve açıklayan kararlardır.²⁹⁰

15.2.2. Usule İlişkin Kararlar

Usule ilişkin kararlar, esas ve nihai kararın alınmasıyla ilgili genel kurul müzakerelerinin düzenlenmesi amacıyla genel kurulca alınan ve ömrü en çok ilgili genel kurul toplantısı ile sınırlı olan kararlardır. Örneğin, ortakların konuşma sürelerinin tespiti, dinleme aygıtlarının genel kurula sokulması ya da sokulmamasına ilişkin kararlar usule ilişkin kararlardır.²⁹¹

Usule ilişkin kararların yalnız başına iptallerinin veya geçersiz olduklarının tespitinin istenilmesi, hukuki yarar bulunmaması nedeniyle mümkün değildir.²⁹² Usule ilişkin kararların ve uygulamasının kanuna, ana sözleşmeye veya dürüstlük kuralına aykırı

²⁸⁸ Y. 11 HD. 23.09.1993-E.2634/K.5777. Anıldığı yer: ERİŞ, s:769.

²⁸⁹ MOROĞLU, s:75.

²⁹⁰ MOROĞLU, age, s:7.

²⁹¹ MOROĞLU, s:10.

²⁹² Yargıtay 07.02.1984 tarih ve 1984/252 esas sayılı kararında, gündemde yer almayan ir hususun genel kurulca görüşülmesi maksadıyla verilen önerenin görüşülmesinin reddi kararının iptalinin mümkün olmadığını içtihat etmiştir. YILDIZ, s:86.

olması halinde, ilgili bulunduğu esas kararın iptali ya da mutlak hükümsüzlüğünün tespiti yoluna gidilebilir. Ancak bu durumun söz konusu olabilmesi için usule ilişkin kararın, esasa ilişkin kararı etkilemiş olması, yani oylama sonucunu değiştirmiş olması gerekmektedir. Ancak, gelecek genel kurul toplantılarını etkileyecek şekilde devamlılık niteliği taşıyan usule ilişkin genel kurul kararlarının, tek başlarına iptal edilmeleri mümkündür.²⁹³

Genel kurulun usule ilişkin kararları ile toplantı başkanının veya başkanlık divanının kararları birbirine karıştırılmamalıdır. Toplantı başkanı ya da başkanlığının (örneğin konuşma süresi ve sırasına, oylama sırasına ve şekline, toplantının ertelenmesine veya kapatılmasına ilişkin) kararları genel kurul kararı değildir. Söz konusu başkanlık kararları ancak bir öneri olarak getirilip genel kurulda karara bağlandığı takdirde usule ilişkin genel kurul kararları haline gelirler. Bu nedenle başkanlık divanı kararlarının iptallerinin dava edilmesi mümkün olmamaktadır.²⁹⁴

15.2.3.Olumlu Kararlar

Olumlu karar, genel kurulda yapılan bir önerinin kabulüne dair karardır. Genel kurulda bir önerinin oya sunulmaması, diğer bir ifade ile meskut geçilmesi önerinin reddedilmesi niteliğinde değildir. Zira bu durumda ortada herhangi bir karar yoktur. Oy çokluğu, genel kurul kararlarının varlığı şartı değil, sadece bir teklifin olumlu olarak karara bağlanabilmesi şartıdır.

15.2.4.Olumsuz Kararlar

Olumsuz karar, önerinin reddine dair karardır. Bir önerinin kanun veya ana sözleşme ile öngörülmüş olan oy çoğunluğunu sağlayamaması halinde genel kurul kararının meydana gelmemiş olduğu değil önerinin reddedildiğinin, yani bir ret kararının meydana gelmiş olduğunun kabulü gerekir. Genel kurulda oyların eşitliği halinde, konu tartışmalı olmakla beraber bir red kararı meydana gelmiş olur.²⁹⁵

Olumlu-olumsuz genel kurul kararı şeklinde yapılan ayırımın önemi, olumsuz genel kurul kararlarına karşı iptal davası açılıp açılmayacağıdır. Bu husus tartışmalıdır.

²⁹³ MOROĞLU, *Hükümsüzlük*, s:10.

²⁹⁴ MOROĞLU, s:10. Ancak Tekinalp, toplantı başkanının toplantıya katılanlardan bir veya bir kaçının genel kuruldan çıkarılmalarına ilişkin kararın iptal edilebileceğini öne sürerken, Moroğlu bu hususta belirtildiği üzere aksi görüştedir. TEKİNALP (Poroy, Çamoğlu) s: 895.

²⁹⁵ MOROĞLU, *Hükümsüzlük*, s:11.

Bir görüşe göre, bir teklifin reddi ile eski durumun aynen devamına karar verildiğinden ret kararı, bir sonuç doğurmayacaktır.²⁹⁶ Bunun karşıt görüşüne göre ise, olumlu sonuç doğuran ret kararları gibi bazı kararların iptali sonuç doğuracağından bu nevi kararların iptali mümkündür.²⁹⁷ Kanaatimizce, olumsuz kararlar aleyhine de iptal davası açılabilmelidir. Zira bazen alınan ret kararının iptali, yeni ve olumlu bir karar olmasa dahi, yeni bir kararın yolunu açabilir. Ayrıca somut olay açısından iptalde ortağın menfaati de olabilir. Bu nedenle bir hakkın katı biçimde ortadan kaldırılması uygun olmaz.²⁹⁸

15.2.5.Seçim Kararları

Yönetim kurulu ve denetçilerin seçilmesine dair kararların diğer kararlardan farkı bunların dış ilişkide yani üçüncü kişilere karşı ileri sürülmüş bir icap niteliğinde bulunmalarıdır. Bunların hüküm doğurması ancak üçüncü kişilerin kabulüyle mümkündür. Seçim kararının kabulüyle birlikte ortaklık tüzel kişiliği ile yönetici ve deneticiler arasında bir vekâlet veya hizmet ilişkisi kurulur.

15.3.Genel Kurul Kararlarının Yorumlanması

Genel kurul kararlarının yorumlanmasında kendi içerikleri esas alınmalıdır. Genel kurul kararının metninden anlaşılmayan hususların dikkate alınmaması gerekir.²⁹⁹ Genel kurul kararların üçüncü kişileri ilgilendirmesi nedeniyle kararın metni dışına çıkılamaz.

15.4.Karar Nisabı

Karar nisabı, kanunda özel olarak öngörülmektedir. Koop.K.m.51.'de yer alan bu düzenlemeye göre, kooperatifin dağılması, birleşmesi ve ana sözleşmenin değiştirilmesi kararlarında, fiilen kullanılan oyların 2/3 çoğunluğu aranmakta; özel nisap öngörülen bu haller dışında, oyların yarıdan bir fazlasına itibar olunmaktadır. Ayrıca, ortakların kişisel sorumluluklarının, ağırlaştırılması ve ek ödeme

²⁹⁶ MOROĞLU, s:10.

²⁹⁷ TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, s:489.

²⁹⁸ Yargıtay 07.02.1984 Tarihli kararında “Genel kurulun, hiçbir haklı sebebe dayanmaksızın, yönetim kurulu ve denetçileri ibra etmemesi veya ibra konusunda karar vermekten kaçınması halinde, bu davranışın afaki iyi niyet esaslarına aykırı olduğundan bahisle, yönetim kurulu üyeleri ve denetçilerin, olumsuz karar niteliğinde bulunan ibra edilmeme kararının iptalini isteyebilecekleri sonucuna” varmıştır. Anıldığı Yer:1986 tarihli tez.

²⁹⁹ MOROĞLU,Hükümsüzlük, s:17.

yükümlülükleri getirilmesi hakkında alınacak kararlar için de, bütün ortakların $\frac{3}{4}$ ünün rızası gereklidir.³⁰⁰ Bu kararlar için toplantı yetersayısı öngörülmemiş olmakla birlikte, kooperatifin tüm ortaklar değil, genel kurula katılan ortakların sayısının esas alınması gerekir. Zira tip ana sözleşmede, toplantı nisabı olarak kooperatife kayıtlı ortakların en az $\frac{1}{4}$ ünün şahsen ve temsilen hazır bulunmasını ararken, karar yetersayısında yasa hükmü açıklanmış ve oyların bir fazlası değil, mevcudun yarısından fazlasının oyu ile karar alınacağı belirtilmiştir.³⁰¹ Ağırlaştırılmış nisap aranan durumlarda da, Hazırın cetveline göre, toplantıya katılan ortakların mevsuf çoğunluğunun karar alabileceği belirtilmekte³⁰² ve Yargıtay' da bu görüşte ise de³⁰³, kanaatimizce kooperatif gibi, bir yanı zaman zaman kamusal nitelik taşıyan ve geniş halk kitlelerin genel kurullara ilgisiz olduğu ve özellikle ortakların çok fazla olduğu kooperatiflerde, kooperatifin temelinde değişiklik öngören düzenlemelerin yasanın açık düzenlemesi karşısında, mevsuf çoğunlukla karar alınabileceğini kabul etmek gerekmektedir. Kooperatif ana sözleşmesinde, belirtilen karar nisaplarının artırılması mümkündür.³⁰⁴ Genel kurul toplantı ya da karar yetersayısı oluşmadan karar alınması halinde alınan kararlar yoklukla maluldür. Bu kararların iptali değil, ancak batıl olduğunun tespiti istenilebilir.³⁰⁵ Toplantı devam ederken, toplantı yetersayısının kalmaması halinde, genel kurulca artık karar alınamaz.³⁰⁶ Verilen oyların hesabında, çekimser oylar ret sayılır.³⁰⁷

Tasfiye halinde bulunan ve genel kurul toplantısının tasfiye kurulunca yapıldığı kooperatiflerde, Koop.K.nun 81/4 maddesi uyarınca, genel kurul toplantısında nisap aranmaz ve kararlar da oy çokluğuyla alınabilir.³⁰⁸

16.TESCİL VE İLAN

Ayrıca yönetim kurulu, toplantı tutanağının noterce onaylanmış bir suretini ticaret siciline vermek ve gereken hususları tescil ve ilan ettirmekle görevlidir.

³⁰⁰ DERYAL, Yahya, *Ticaret Hukuku*, Trabzon, 2005, s:412.

³⁰¹ ERİŞ, s:763.

³⁰² ERİŞ, s:763.

³⁰³ Y. 11 HD. 13.10.1994-E.4929/K.7423. Anıldığı yer: ERİŞ, s:777.

³⁰⁴ Y. HGK. 20.03.1996-E.11/K.173. Anıldığı yer: ERİŞ, s:765.

³⁰⁵ Y. 11 HD. 27.07.1993-E.6879/K.5931. Anıldığı yer: ERİŞ, s:771.

³⁰⁶ Y. 11 HD. 02.12.1996-E.8086/K.8480. Anıldığı yer: ERİŞ, s:785.

³⁰⁷ TUNCER/ÖZMEN, s:113.

³⁰⁸ Y. 11 HD. 18.03.1996-E.1392/K.1847. Anıldığı yer: ERİŞ, s:733.

İKİNCİ BÖLÜM

KOOPERATİF GENEL KURUL KARARLARININ İPTALİ

1. İPTAL EDİLEBİLİR GENEL KURUL KARARLARININ DOĞRULANMASI

Kooperatif genel kurullarında, çoğunluk bazen azınlığı tahakkümü altına alacak kararlar alabilmektedir. Bu kararlara karşı ortağın başvurabileceği tek yol iptal davasıdır. İptal edilebilecek bir genel kurul kararının yeni bir genel kurul kararıyla düzeltilebilmesi mümkündür.

İptal edilebilir kararların doğrulanması, ilk kez 1942 tarihli İtalyan Codice Civileinde yer almıştır. Avrupa’da konu yasalarda düzenlenmesine rağmen Türk hukukunda hiç tartışılmamıştır. Alman Paylar Kanunu bu konuda şu hükmü koymuştur. “Genel kurul, İptal edilebilir kararı yeni bir karar ile doğrular ve kararın iptali dava açma süresi içerisinde istenmez ya da açılan dava reddedilirse, iptal edilebilirlik bir daha ileri sürülemez.”³⁰⁹ Doğrulama kararının alınabilmesinin ilk koşulu, iptal edilebilir bir genel kurul kararının varlığıdır. Kararın yokluk ya da butlanla malul olması halinde doğrulanması mümkün değildir.³¹⁰ İkinci şart, bir doğrulama kararının alınmış olmasıdır. Üçüncü şart, doğrulama kararının iptali istenen karardaki sakatlığı gidermesi ve kendisi de sakatlık ögesi içermemesidir. Son şart ise doğrulama kararı aleyhine iptal davası açılmaması ya da açılan davanın reddedilmiş olmasıdır. Doğrulama kararı da bir genel kurul kararı olduğundan bir genel kurul kararında aranan şekli ya da esasa ilişkin tüm şartları taşımalıdır. Doğrulama kararı, düzelttiği kararla aynı konuda düzenlenmiş yeni bir karar sayılabilir.³¹¹ Doğrulama kararının Türk Hukukunda uygulanıp uygulanamayacağı

³⁰⁹ TEOMAN, Ömer, *Otuz Yıl Ticaret Hukuku, Tüm Makalelerim*, Beta, 2000, s:4.

³¹⁰ Teoman aksi görüştedir. Yazara göre dava açılmamışsa düzeltme mümkündür. Ancak yokluk halinde düzeltme varsa bu eski kararın düzeltilmesi değil yeni bir karar sayılır. TEOMAN, s:5.

³¹¹ TEOMAN, s:9.

konusunda tek görüş, Teoman'a aittir. Yazar, İptal kararının uzun ve külfetli olması nedeniyle bu yola başvurulacağını belirtmekte ise de kanaatimizce, yasada doğrulamaya ilişkin hüküm bulunmadığından bu yola başvurulması mümkün değildir.

2. KOOPERATİF GENEL KURUL KARARLARININ GEÇERSİZLİK HALLERİ

2.1. Genel Olarak Geçersizlik Halleri³¹²

Genel kurul kararlarının ortaklığın bütün ilişkilerini kapsayan doğrudan doğruya veya dolaylı etkilerini gösterebilmeleri her şeyden önce hukuk kurallarına aykırı bulunmamalarına, yani hukuken mevcut ve geçerli olmalarına bağlıdır. Kararların mevcudiyet ve geçerlilik şartları kanun koyucu tarafından ortaklığın, azınlığın, kooperatif alacaklılarının müstakbel ortakların hak ve çıkarlarının ve kamu düzeninin korunabilmesi amacıyla konulmuştur. Bu çıkarlara aykırı davranışlar ise çeşitli yaptırımlara bağlanmıştır.³¹³

Hukuki işlemlerin tam ve sağlıklı olarak doğumu ve uygulanmasını etkileyen ve bozan sebeplere, geçersizlik sebepleri denilmektedir.³¹⁴ Hukuki işlemlerin geçersizliği hususu tartışmalara sebep olmuştur. Bir görüşe göre,³¹⁵ Bir hukuki işlemde, mevcut olmanın koşullarından biri yerine getirilmediğinde, işlemin geçersizliği söz konusu olur ve işlem, başlangıçtan itibaren yeniden yapılmadan hukuki varlığa kavuşmaz. Geçerlik koşullarından biri yerine getirilmediğinde ise, işlem hukuk hayatında mevcut olmakla beraber iptal edilebilirlik olarak anılan bir

³¹² “Geçersizlik konusunda çeşitli hukuk sistemlerinde “geçersizlik(Hükümsüzlük) teorisi ve “iptal teorisi” olmak üzere başlıca iki teori savunulmaktadır. Geçersizlik teorisine göre, sözleşme baştan itibaren geçersizdir. Ancak belirli bir süre içinde geçersizlik ileri sürülerek, gerekli yaptırım uygulanmazsa, sözleşme geçerli hale gelir. İptal teorisine göreysen, sözleşme başlangıçta geçerlidir. Ancak iptal beyanıyla, bunun geçmişe etkili olarak başlangıcından itibaren geçersiz kalması mümkündür. Hak sahibi iptal hakkını kullanmadıkça sözleşme geçerliliğini korur.” DALAY ÜLGEN, Burcu, *Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararının İptali*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara SBE, İstanbul, 1993, s:35.

³¹³ MOROĞLU, s:19.

³¹⁴ Bir hukuki işlemin yöneldiği hukuki sonuçları meydana getirebilme gücünden yoksun olduğu veya yoksun bırakılabildiği takdirde bu işlemin hükümsüzlüğünden bahsedilir. TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s:374.

³¹⁵ “Burada anılan görüş, klasik teori denilen ve hukuki işlemi, canlı bir varlık, geçerlik koşullarını da yaşam için zorunlu unsurlar olarak belirten görüştür. Varlık için gerekli unsurlar yerine getirilmediğinde, işlem hiç doğmaz ya da ölü doğar. Geçerlik koşullarının eksik olarak yerine getirilmesinde, işlem hukuken sakattır. Ya yeni bir işlemle tamamlanacak ya da ortadan kalkacaktır.” DALAY ÜLGEN, s:36.

sebeple sakattır. Modern teoriye göre ise, butlan hukuki işlemin oluşmasını düzenleyen kuralların çiğnenmesinin yaptırımı olarak kabul edilmektedir. İsviçre-Türk hukuk sisteminde, klasik modern teorilerin bir sentezi olarak nitelendirilen, yokluk, butlan, iptal edilebilirlik hallerinden oluşan üçlü ayırım genel olarak kabul görmektedir.³¹⁶ Geçersizlik kavramı, öncelikle geniş anlamda ve dar anlamda geçersizlik olmak üzere, iki ana grupta incelenebilir. Hükümsüzlük, etkisizlik karşılığı geniş anlamda kullanılırsa, hukuki muamelelerin eksiklik ve sakatlıkları ile sonradan etkisizleştiği hallerin tümünü kapsar.³¹⁷ Geniş anlamda geçersizlik kavramı, hukuki işlemin unsurlarında³¹⁸ saptanan, farklı nitelikte eksikliklerin farklı oranda sakatlığa sebep olmalarına göre bir ayırım yapıldığında, yokluk, butlan, askıda geçersizlik türleri olan noksanlık ve düzelebilir geçersizlik, iptal edilebilirlik, kavramları belirlenerek tanımlanmaktadır.³¹⁹ Ancak biz incelememizde, genel olarak iptal edilebilirlik, butlan, yokluk ve askıda hükümsüzlük hallerini öncelikle genel hukuk açısından daha sonra da genel kurul kararları açısından değerlendirmeyi uygun buluyoruz.

2.1.2. İptal Edilebilirlik

İptal edilebilir bir karar, şekil veya özü bakımından sakat olsa bile, iptaline dair hüküm kesinleşinceye kadar geçerli bir karardır. Süresinde ve usulüne uygun açılan bir iptal davası kararın iptaline dair kesin hükümle sonuçlanırsa, bu hüküm geçmişe etkili olarak (ex tunc) hüküm doğurur. Yasal sürede dava açılmaz ya da açılan dava reddolursa, söz konusu aykırılık ve kararın iptal edilebilirliği artık ileri sürülemez. İptal edilebilir bir kararda sadece ilgilisine ait bir menfaat ihlali bulunduğundan, iptal edilebilir bir karar, sınırlı süreli infisahi şarta bağlı³²⁰ geçerli bir hukuki işlemidir. İptal talebi özel nitelikte çıkarların kurulmasına hizmet ettiğinden ilgililer kendi

³¹⁶ DALAY ÜLGEN, s:37.

³¹⁷ LA NULLITE, s:24. DALAY ÜLGEN, Burcu, dn.77'den naklen.

³¹⁸ “Hukuki işlem kavramının en önemli unsuru irade açıklamasıdır. İrade açıklamasına iki unsur daha eklenirse, hukuki işlem oluşur. Bunlardan birisi irade açıklamasının, kendi içeriğinde yer alan bir hukuki sonuca yönelmiş olması; diğeri de hukuk düzeni tarafından hukuki sonucun, ancak bu sonuca yönelen irade açıklamasına bağlanmış olmasıdır.” TEKİNAY(Akman/Burcuoğlu/Altop), s:39.

³¹⁹ VON TUHR, s:239. DALAY ÜLGEN, Burcu, s:40. dn. 83'ten naklen.

³²⁰ PULAŞLI, Hasan, **Şarta Bağlı Hukuki İşlemler ve Sonuçları**, Dayınlarlı Yay, Ankara, 1989, s:35.

yararına olarak öngörülen bu korumadan iptal talebi hakkının doğmasından sonra feragat edilebilir.³²¹

2.1.3. Butlan

TTK butlanı düzenlememiştir. Butlan Borçlar Kanun’unda sebepleri sayılarak zikredilmiştir.³²² Butlanın tarifi yapılmamıştır. Konuları, (içerikleri) itibariyle imkânsız veya emredici hukuk kurallarına aykırı olan yahut ahlak ve adaba aykırı bulunan hukuki işlemler batıldır. Borçlar Kanunu’nda söz konusu olan butlan, öze (içeriğe)ilişkin bulunan ve dolayısıyla unsurları itibariyle bir hukuki işlemin meydana gelmiş olmasını şart koşan bir mutlak hükümsüzlük halidir.³²³

Batıl bir hukuki işlem, unsurları itibariyle şeklen ve hukuken mevcut olmakla beraber, konusu veya içeriği bakımından amaçlanan hukuki hüküm ve sonuçları daha başlangıçtan itibaren hiç kimseye karşı meydana getiremez, yani mutlak olarak hükümsüzdür. Bu mutlak hükümsüzlük kural olarak düzeltilemez nitelikte olup, buna istinat etmekte hukuki yararı bulunan herkes tarafından bir süre ile sınırlı olmaksızın ileri sürülebilir ve mahkemeye sunulmuş olan olaylardan anlaşılmak koşulu ile hâkim tarafından da re’sen göz önünde tutulur.³²⁴ Borçlar Kanun’unda sayılan butlan sebeplerinin genel kurul kararlarında da uygulanıp uygulanamayacağı tartışılmıştır. Tekinalp, genel kurul kararlarının iptalinin herkes tarafından ileri sürülebilir iptal sebebi olan butlanı hukuk güvenliği açısından uygun görmemiş ve sadece ilgilileri tarafından ileri sürülebilecek iptal edilebilirlik uygulamasını öngörmüştür.³²⁵ Moroğlu ise, kamu düzenine aykırı kararların iptal davası açılmamak suretiyle uygulanabilmesinin önünün açılmaması amacıyla butlan hükümlerinin, genel kurul kararlarında da uygulanması gerektiği kanaatindedir. Yazara göre, kanun koyucunun sadece iptal edilebilirlik halini düzenlemekle yetinmesini mutlak butlana yer vermek istemediği şeklinde değil, kural olarak iptal edilirliliği düzenlediği şeklinde anlamak

³²¹ MOROĞLU, *Hükümsüzlük*, s:20.

³²² Bir akdin mevzuu gayri mümkün veya gayri muhik yahut ahlâka (âdaba) mugayir olursa o akit bâtıldır. Akdin muhtevi olduğu şartlardan bir kısmının butlanı akdi iptal etmeyip yalnız şart, lâğvolur. Fakat bunlar olmaksızın akdin yapılmıyacağı meczum bulunduğu takdirde, akitler tamamiyle bâtil addolunur. BK. m. 20.

³²³ MOROĞLU, *Hükümsüzlük*, s:21.

³²⁴ MOROĞLU, *Hükümsüzlük*, s:23.

³²⁵ TEKİNAY(Akman,Burcuoğlu, Altop), s:380.

gerekir.³²⁶ Ülgen ise, butlan sebebinin ancak kamu düzeni olması halinde belirtilen sonuçlara ulaşılabilceğini aksi halde, taraflarca ileri sürülmemesi halinde yokluk gibi değil iptal edilebilirlik gibi değerdendirilmesi gerektiği kanaatindedir.³²⁷ Kanaatimizce, butlan hükümleri genel kurul kararlarında da uygulanmalıdır. Zira yasa koyucu, mutlak butlanı düzenlemiş olup, iptal sebeplerinden kanuna aykırılık hali içerisinde butlanın da değerdendirilmesi uygun olacaktır.

2.1.4. Yokluk

Öze ilişkin emredici hükümlere aykırılık halinde, hukuki işlem şeklen mevcut olmakla beraber, konusu bakımından amaçlanan hüküm ve sonuçlar baştan itibaren doğmaz. Kurucu-şekli nitelikteki emredici hukuk kurallarına aykırılık halinde, kurucu unsurların eksikliği sebebiyle, hukuki işlem şeklen de olsa meydana gelememektedir. Yokluk, hükümsüzlüğün kesin olarak düzenlenmiş, en ağır şeklidir. Yoklukta yapılan işlem baştan itibaren yapılmamış sayılır.³²⁸ Yoklukla malul bir işlemin varlığı halinde, zaten baştan itibaren geçerli bir karar olmadığı için alınan karar iptal edilmeksizin ya da herhangi bir işlem yapılmaksızın, genel kurulca yeniden karar alınabileceği gibi iptali sağlamak için bir dava açılmasına da gerek yoktur. Ancak hukuki menfaat bulunması halinde yokluğun tespitini amaçlayan bir tespit davası açılabilir.

Yokluk ve butlan arasında, bir nitelik farkı bulunduğu gibi, bu kavramlara bağlanan hukuki sonuçlar da farklıdır. Gerçekten, butlan durumunda, hukuki işlem şeklen mevcut olmakla beraber, amaçlanan hükümlerini başlangıçtan itibaren hiç kimseye karşı hüküm doğurmaz. Yokluk halinde ise hukuki işlem bir veya daha fazla unsurunun yokluğu nedeniyle şeklen dahi olsa mevcudiyet kazanamamaktadır. Hukuken yok olan bir işleme hiçbir hukuki sonuç bağlanabilmesi mümkün değildir. Ancak şeklen mevcut olan batıl bir hukuki işleme, konversiyon³²⁹ yolu ile bir hukuki sonuç bağlanabilmesi mümkünken, bir hukuki işlemin butlanı, dürüstlük kuralına aykırı olarak ileri sürülemez. Yokluk halinde bu imkânlar söz konusu değildir.³³⁰

³²⁶ MOROĞLU, *Hükümsüzlük*, s:23.

³²⁷ DALAY ÜLGEN, *Burcu*, s:43.

³²⁸ TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s:377.

³²⁹ Konversiyon, geçersiz olan bir hukuki işlemin tahvil yoluyla geçerli hale getirilmesidir. www.uyap.gov.tr.

³³⁰ MOROĞLU, *Hükümsüzlük*, s:29.

2.1.5.Askıda Hükümsüzlük

Aslında hukuken geçerli olan bir genel kurul kararının tam anlamıyla sonuç doğurabilmesi için, ayrıca munzam şartların varlığının arandığı, örneğin bir kısım ortakların muvafakatlerinin arandığı ya da kararların ticaret siciline tescil edilmelerinin şart koşulduğu hallerde askıda hükümsüzlük söz konusu olur. İptal edilebilir bir kararın hükümsüzlüğü hâkimin kararına bağlı olduğu halde, askıda hükümsüz karar, zaten kendiliğinden yoktur. Askıda hükümsüzlüğün, mutlak butlandan farkı, askıda hükümsüzlüğün, mutlak ve kesin olmayıp, sonradan vuku bulacak muvafakat beyanları veya kararların ticaret siciline tescilinin yapılmasıyla ortadan kaldırılabilecek surette askıda bulunmasıdır.³³¹

3.Genel Kurul Kararlarındaki Sakatlık Halleri

3.1.Yokluk

Genel kurul kararlarının iptal edilebilirliğinin söz konusu olabilmesi için ortada geçerli bir genel kurul kararının bulunması gereği, mantıki bir zorunluluktur. Bu nedenle, genel kurul kararlarının ancak kurucu şekli unsurların tamamlanması halinde var olacağı ve bunun aksi gerçekleşecek olursa, yokluk yaptırımı uygulanacağı kabul edilebilir. Ticari hayat açısından iptal edilebilirlik dışındaki yaptırımların, güvenilirliği ortadan kaldırılabileceği düşünülerek eleştirilmektedir.³³² Doktrindeki bir görüşe göre, genel kurul kararının kurucu şekli unsurlarından olan, toplantı tutanağını temsilcinin imzalamaması ve bunun gibi diğer kurucu unsurlardaki eksiklikler veya çağrı usulünü düzenleyen hükümlere aykırılık, genel kurul kararının yokluğunu gerektirmektedir.³³³ Bu görüş, bir süre Yargıtay tarafından da benimsenmişken daha sonra, bu durumlara aykırılığın iptal edilebilirlik yaptırımına tabi olduğu içtihat edilmiştir.³³⁴ Çağrı usulüne aykırılıkta ne zaman yokluk ne zaman iptal edilebilirlik yaptırımının uygulanacağını belirlenmesi önem arz eder. Genel kurul toplantısı için gereken çağrı işlemleri yapılmış, ancak bunlarda genel kurulun varlığını engellemeyecek bir takım eksiklikler bulunmaktaysa,

³³¹ MOROĞLU, Hükümsüzlük, s:37.

³³² “Hirş, yokluk yaptırımını kabul etmekte ancak genel kurul kararlarının batıl olmasını, hukuk güvenliğini koruma gerekçesiyle reddetmektedir.” HİRŞ, E, s:298. DALAY ÜLGEN, Burcu, s:48.dn.106’dan naklen.

³³³ MOROĞLU, s:67.

³³⁴ Yargıtay 11. HD’nin 23.09.1991 Tarih ve 1990/2827 Esas sayılı Kararı (Anıldığı Yer:ÜLGEN,s:51.

uygulanacak yaptırım iptal edilebilirliktir. Buna karşın çağrı işlemi hiç yapılmaksızın toplanan genel kurul ancak çağrısız genel kurulun oluşumuna ilişkin şartlar sağlanırsa geçerli olup aksi halde yok sayılacaktır. Medeni hukukun genel teorisinde de görülmektedir ki, yokluk kavramıyla ifade edilen yaptırım, hukuki işlemin kurucu unsurlarındaki eksiklikler dikkate alınarak sınırlandırılmaktadır.³³⁵

Genel kurul kararının varlığı için gerekli olan koşullar, kurucu şekli niteliktedir. Bu emredici düzenlemelere aykırılığın sonucu kararın hiç alınmamış sayılmasıdır. Bir genel kurul kararının varlığı için gerekli koşulları belirleyen, şekle ilişkin kurucu unsurların eksik olması nedeniyle, hukuki işlem şeklen oluşmadığından, bunun yaptırımı yokluk olmaktadır.

Kurucu unsurlar olan kurul ve kararın birlikte bulunmadığı bir genel kurul kararı, genel kurulca alınmış bir karar değil ortakların hâkim görüşünü belirleyen bir ölçüttür. Kanaatimizce yukarıda belirtilen eksikliklerin kayden belli olduğu ya da yargılama ya da inceleme yapılmaksızın anlaşılabilen durumlarda yokluk söz konusudur. Ancak yargılamanın ya da incelemenin gerekli olduğu hallerde iptal edilebilirlik söz konusu olur.³³⁶

3.2. Butlan

Butlan, BK.m. 19'un kenar başlığından ve Bk.20'nin ifadesinden de anlaşıldığı gibi, şeklen mevcut olan yani kurucu şekli unsurlarıyla meydana gelmiş bir genel kurul kararının konusu, emredici hukuk kurallarına ve ahlak ve adaba aykırı ya da imkânsız olduğunda, bu genel kurul kararına uygulanan yaptırımdır. Hukuki işlemler için getirilen butlan yaptırımının amacı, özel hukukun temeli olan irade özerkliği ve sözleşme serbestisi kurallarına sınır getirmektir. Özel hukukun temel yapı taşları olan irade özerkliği ve sözleşme serbestisi ilkeleri, sözleşenler arasında belirli ölçüler içinde bir güç dengesi varsayımından hareket eder. Bu denge birisi yararına diğerini zarara sokacak biçimde çarpıtılıp bozulacak olursa, pazarlık şansını kaybeden zayıf tarafın irade özerkliğinin koruyucusu olarak BK. Md.19–20 kurallarının butlan yaptırımı devreye girer. Ancak bu sınırlama ile getirilen denge, hukuk güvenliği çerçevesini

³³⁵ ÜLGEN, s:52.

³³⁶ Doktrinde Domanıç, genel kurul kararlarını yokluk sonucuna götüren tüm yasa hükümlerinin emredici nitelikte olduğunu, ancak tüm emredici hükümlere aykırılıklarının yaptırımının yokluk olmadığını belirtmektedir. DOMANIÇ, H., **TTK Şerhi**, s:901.

aşmamalıdır. Korunması amaçlanan sözleşme serbestîsi ilkesi, bu korumanın dozunun aşılması sebebiyle kendiliğinden çığnenebilmektedir. Bu sebeple hukuki istikrarsızlığa yol açmamak için son zamanlarda “sınırlamaları sınırlayıcı” bir takım kriterler de geliştirilmiştir. Sözleşme serbestîsine, hukuk güvenliği çerçevesinde getirilen sınırlamanın aşılması durumunda uygulanacak yaptırım butlandır.³³⁷

Yoklukla butlan arasında sonuç bakımından farklar vardır. Hukuk açısından yok olan bir işleme, hiçbir hukuki sonuç bağlanamayacağı halde, batıl olduğu için görünürde kurucu unsurları mevcut olan, fakat başlangıçtan itibaren hukuki işleme konversiyon(tahvil) yoluyla hukuki sonuç bağlanabilir. Örneğin, batıl bir genel kurul kararının geçerli olduğu hakkında sicilde yaratılan hukuki görünüşe dayanan iyi niyetli 3. kişilerin korunması da, batıl işleme hukuk düzenince bağlanan sonuçlardan biri olarak ele alınmalıdır.³³⁸

Butlan yaptırımı uygulanması gereken bir genel kurul kararına ancak hukuk güvenliği ve kamu düzeni doğrultusunda, bir takım hukuki sonuçlar bağlanabilmektedir. Keza belirtildiği üzere 3. kişilerin bu sebeple elde ettikleri haklar ve maddi değerler geri istenememektedir. Aynı gerekçelendirmeye ek olarak, kesinleşen iptal hükmünün geçmişe etkili olması bakımından bir kıstas getirilmektedir.

Kooperatifin iç ilişkisi bakımından iptal veya butlan kararı daima geçmişe etkilidir. Ancak dış ilişkide iptal edilen veya batıl olduğu saptanan genel kurul kararı, kooperatifle 3. kişiler arasındaki hukuki ilişkinin geçerlik şartı veya kurucu unsurlarından biriye hüküm geçmişe etkili olacaktır. Bunun dışında, yönetim kurulunun batıl veya iptal edilebilir bir genel kurul kararına dayanılarak 3. kişilerle yaptıkları hukuki işlemler hakkında, mahkemece alınan kararın geçmişe etkili olduğu gerekçesiyle, geçersizlik ileri sürülemez. Bunun gibi, yönetim kurulu üyelerinin seçimlerine dair kararın geçersizliği de, ilgili kararın tesciliyle sicilde yaratılan hukuki görünüşe dayanarak kooperatifle işlem yapan iyi niyetli 3. kişilere karşı ileri sürülemez. Ancak kararın geçersizliğini bildikleri ispat edildikten sonra buna

³³⁷ ÜLGEN, s:60.

³³⁸ MOROĞLU, s:22.

dayanarak edindikleri maddi değerler ve haklar butlan sebebiyle geri istenebilecektir.³³⁹

3.3.İptal Edilebilirlik

Öze ilişkin emredici yasal düzenlemelere uygun olarak alınan genel kurul kararları, hukuka aykırı olduklarında uygulanacak yaptırım, iptal edilebilirliktir. Hukuka aykırı olmakla birlikte, öze ilişkin emredici yasal düzenlemelere uygun olarak alınan genel kurul kararı, alındığı andan itibaren geçerli, ancak koşulların oluşması halinde iptal edilebilir niteliktedir.³⁴⁰ Koop. K.nun 53. Maddesinde, genel kurul kararlarının iptali, yani bozulması ve bu iptalin koşulları düzenlenmiş bulunmaktadır. Yasanın bu maddesinde, kararların iptali söz konusu olduğu halde, kararların batıllığı ve yokluğuna hiç değinilmemiş ve bu hususların genel kurullara bırakıldığı sonucuna varılmıştır. Genel kurul kararlarının iptal edilebilir veya yokluk yahut batıl olup olmadıklarını tespit her zaman kolay olmayabilir. Kararların iptali kabil olması durumunda iptal davası açılabilirdiği halde, yokluk veya batıllık iddiasında, tespit davasının açılması gerekir. Genel kurul kararları bakımından duraksama halinde, kararların iptal edilebilir nitelikte olduğunun kabul edilmesinin güven açısından daha uygun olduğu iddia edilmektedir.³⁴¹

4.İPTAL DAVASININ KONUSU OLARAK GENEL KURUL KARARLARI

Genel hükümlere göre kurulmuş kooperatiflerde genel kurullarda alınan kararları çeşitli nedenle uygun görmeyen ortakların adli mercilere başvurarak iptalini isteyebilme hakları vardır. Ancak özellikle belirtilmesi gereken husus yapılan genel kurulun değil alınan kararlarının iptalinin istenebileceğidir.

Genel kurulda alınan kararlar, yasalara veya genel ahlak kurallarına aykırı ya da yerine getirilmesi imkânsız, şekil ya da muhteva bakımından kanunlara ya da ana sözleşmeye aykırı olmamalıdır. Ayrıca tüm bu şartları haiz olsa dahi dürüstlük kuralına aykırı olmamalıdır. Belirtilen niteliklere haiz olmadığı için, iptal edilebilecek nitelikteki genel kurul kararlarının, Bakanlık tarafından düzeltilmesi

³³⁹ ÜLGEN, s:67.

³⁴⁰ ÜLGEN, s:74.

³⁴¹ ERİŞ, s:800.

mümkün olmadığından muhakkak mahkemeye başvurularak iptal davası açılması gerekmektedir.³⁴²

KoopK'nda genel kurul kararlarının iptali yani bozulması ve bu iptalin koşulları belirtilmemiştir. Yasanın bu maddesinde, kararların iptali söz konusu olduğu halde, kararların batıllığı ve yokluğuna hiç değinilmemiş ve bu hususların genel kurullara bırakıldığı sonucu çıkmıştır.³⁴³ İptal davası açılabilmesi için, gerekli olan şartlar şu şekilde belirlenebilir.

İptal davası açmanın ilk şartı, ortada bir genel kurul kararının var olmasıdır. Genel kurul kararının oluşmasının şartlarına yukarıda değinilmiştir. Genel kurulda alınan temenni kararlarının iptali için dava açılması mümkün değildir.³⁴⁴

KoopK.'nın toplantı yeter sayısına ilişkin 45, temsile ilişkin 49, kararın geçersizliğine ilişkin 51 ve ortakların paylarının artırılmasına ilişkin 52. maddelerindeki hükümler emredici nitelikte olduğundan, bu hükümlere aykırılık teşkil eden genel kurul kararları, BK' nın 19,20. maddeleri hükümleri gereğince mutlak butlanla sakattırlar ve iptalleri için açılacak davaların bir aylık hak düşürücü süre içinde açılmış olmaları da zorunlu değildir.

Yoklukla malul olan kararlar için, TTK'nın 381. maddesi değil, genel kurallar uygulanır.³⁴⁵ Her ne kadar, mutlak butlan iddiasıyla açılan davalarda genel kurula katılma ve muhalefet yazdırma koşulu aranmaz ise de, genel kurul toplantısına katılınarak olumlu oy kullanıldığı hallerde, ortağın kararın iptalini dava etme hakkı yoktur.³⁴⁶

Kararın oluşması için yasanın öngördüğü öge ve koşulların hiç birisi yoksa o karar yok sayılır. Karar içeriği ve esasa ilişkin öğeleri yönünden kamu değerine, yasanın koruyucu kurallarına veya sağ töreye(Ahlak ve adaba) aykırı ya da konusu olanaksızsa temelden mutlak butlanla sakattır. Geçersiz (batıl) kararlar baştan beri hükümsüzdür. Sonradan geçerli duruma getirilemez. Her ilgili Kooperatifler

³⁴² STBG' de genel kurulda kullanılan sahte vekâletlerin geçersiz sayılması konusunda ya da yasa ya da ana sözleşmeye aykırılık hususunda Bakanlık'ın iptal yetkisi bulunmadığı belirtilmektedir. STBG.16.04.1993-6745 sh.79. Anıldığı Yer: ÇEVİK, 522.

³⁴³ ERİŞ, s:800.

³⁴⁴ Yargıtay 11 Hukuk Dairesi 1982/5419 Es., 1982/56 Karar.

³⁴⁵ Yargıtay 11 Hukuk Dairesi 1978/1038 Es., 1978/1458 Karar.

³⁴⁶ Yargıtay 11 Hukuk Dairesi 1991/2125 Es., 1991/1060 Karar.

Kanun'unun ilgili maddesindeki koşullara ve süreye tabi olmaksızın geçersizliğin saptanmasını isteyebilir. Karar içeriği itibariyle yasanın yorumlayıcı kurallarına aykırı ya da yasada yazılı biçim koşulu eksik yerine getirilmişse iptal edilebilir kararlardır. TTK madde 381' de amaçlanan kararlar bu türden olup madde yokluk ya da temelden bozuklukla sakat kararları kapsamaz. İptal edilebilir kararlar iptal edilinceye kadar sağlıklı bir kararın hukuksal sonucunu doğururlar.³⁴⁷

5.İPTAL DAVASI

Genel kurul kararlarını geçersizliğine ilişkin uyuşmazlık iki tarafın arzularına tabi olan, yani bir mahkeme kararına gerek olmaksızın davalı ile davacı arasında sağlanacak bir uyuşma ile sonuçlandırılabilcek uyuşmazlıklardan değildir. Bir genel kurul kararının kanuna, kooperatif ana sözleşmesine veya iyi niyet kuralına aykırılığı nedeniyle iptal edilebilir olduğu yalnız iptal davası açılarak ileri sürülebilir. Zira yokluk ve butlan iddiasının aksine, genel kurul kararlarının iptal edilebilirliği, itiraz veya defi şeklinde ileri sürülemeyeceği gibi, mahkemece re'sen nazara alınamaz.³⁴⁸

İptal davası bir genel kurul kararının geçersiz olduğunu hükme bağlanmasını amaçladığından yenilik doğurucu bir eda davasıdır. Genel kurul kararının iptal edilebilir bir karar olduğunun veya olmadığının tespiti için ortaklar, yönetim kurulu veya denetim kurulu üyeleri tarafından açılacak bir tespit davası dinlenmez. Bir eda davası olması nedeniyle iptal davasının açılabildeği hallerde tespit davasının dinlenmesinde yarar bulunmamaktadır. Bizatihi kooperatif tarafından da tespit davası açılmaz. Ancak genel kurulda kullanılan oyların toplantı başkanlığınca yanlış sayılması veya olumlu karar için kanun ya da ana sözleşmede öngörülen oy oranının gözden kaçırılması gibi nedenlerle olumlu karar yerine red kararı veya red kararı yerine olumlu karar alındığının açıklanıp tutanağa geçirilmesi durumunda hatalı olarak açıklanıp tutanağa geçirilen kararın iptali davasıyla birlikte ve bu davanın açılabilmesi koşulları içerisinde, doğru kararın tespitinin de istenebileceği iddia edilmektedir.³⁴⁹

³⁴⁷ Yargıtay 11 Hukuk Dairesi 1978/3158 Es., 1978/3661 Karar.

³⁴⁸ MOROĞLU, s:199.

³⁴⁹ MOROĞLU, s:200.

5.1. İptal Davasının Koşulları

5.1.1. Hukuka Aykırı Bir Karar Bulunması

Genel kurul kararlarının hukuka aykırılığına uygulanacak yaptırımlar geçersizliğin tespiti³⁵⁰ ve iptal davası yoluyla kararın iptalidir. Yasada ve doktrinde hukuka aykırılık nedenleri, eşitlik İlkesine, dürüstlük kuralına ve kooperatifin temel ilkelerine aykırı olan ve ayrıca kazanılmış hakları ihlal eden genel kurul kararları olarak belirtilmektedir.

5.1.2. Yasaya Aykırılık

Yasaya aykırı kararlar iptal edilebilir niteliktedir. Yasa, Roma Hukuku'nda "Ius Scriptum (Yazılı Hukuk) adını almış sürekli, objektif ve genel nitelikteki normlardır. Doktrinde "materyal anlamda kanun"³⁵¹ deyimiyle, yasa kavramına, KHK, tüzük, yönetmelik ve genelgeler de dâhil edilmektedir. Genel kurul kararlarında iptal edilebilirliğe yol açan yasaya aykırılık kavramı, geniş anlamda ele alındığında, materyal anlamdaki yasa hükümleriyle birlikte örf ve adet kurallarına aykırılık olarak belirlenmektedir. Koop. K.nun 53/1 maddesi anlamında yasaya aykırılık gerçekleştiğinde, ilgili karar geçerlidir. Ancak iptal sebebinin varlığı, kararı iptal edilebilir hale getirmektedir. İptal edilebilirlik niteliği sonucu kararın geçerliği askıdadır. İptal davası açmak için öngörülen süre içerisinde dava açılmazsa, karar sağlık kazanır ve bundan sonra açılacak iptal davasının esasa girilmeksizin reddi gerekir. Ancak, yasaya aykırılık butlan derecesindeyse bir aylık süreye tabi olmaksızın, her zaman geçersizliğin tespiti istenebilir.³⁵²

İptal edilebilirlik yaptırımına bağlı yasaya aykırılıklar, tahdidi olarak belirtilmemiştir. Ancak doktrinde yasaya aykırılıklar, çeşitli sınıflandırmalarla ifade edilmiştir. Arslanlı tarafından yasa hükmünün emredici, tamamlayıcı veya yorumlayıcı olmasına göre bir ayırım getirilmektedir. Yazara göre, BK 19. maddesi anlamındaki "riyeti kat'i surette mecburi" olan yasal düzenlemeler, "mutlak

³⁵⁰ Kurucu-şekli nitelikteki emredici yasal düzenlemelere aykırılık halinde, yokluk yada öze ilişkin emredici yasal düzenlemelere aykırılık halinde butlan, Koop. Kan. 53. madde koşulları aranmaksızın tespit davasına konu olabileceği gibi, açılan bir iptal davasında da hakim tarafında re'sen dikkate alınacaktır. Anıldığı Yer: ÜLGEN, s:131.

³⁵¹ İŞIKTAÇ, Yasemin, *Hukuk Felsefesi*, Filiz Kit. İstanbul. 2001, s:36.

³⁵² ÜLGEN, s:133.

anlamda amir hüküm” niteliğindedir.³⁵³ Burada kooperatifin hukuki niteliğini ilgilendiren yasal düzenlemelerle, üçüncü kişileri ve kooperatif alacaklılarını koruma amacıyla getirilen yasal düzenlemeler “amir hüküm” niteliğindedir. Bunlara aykırılık halinde kararlar batıl olmakla birlikte iptal davası da açılabilir.³⁵⁴ İmregün’e göre, tamamlayıcı ve yorumlayıcı yasal düzenlemeye aykırılıklar her zaman ana sözleşmeye aykırılık olarak yorumlanmalıdır.³⁵⁵ Kanaatimizce, burada belirtilen hükümler, ana sözleşmede bulunmamakta ise, problem çıkacaktır. Zira ana sözleşmede bulunmayan hükümde ana sözleşmeye aykırılık yaptırımının uygulanması olası değildir. Moroğlu ise, uygulanacak yaptırım açısından, kararın aykırı olduğu yasal düzenlemeleri sınıflandırarak, kurucu- şekli nitelikteki emredici yasal düzenlemelere aykırılık halinde yokluk yaptırımı uygulanmalıdır. Kararın konusu açısından emredici yasal düzenlemelere aykırılığı halinde, uygulanacak yaptırım butlan olup aynı zamanda iptal davası açılmasına da mani bir hal yoktur.³⁵⁶

Koop.K’nun 53/1 maddesine göre yasaya aykırılık, yokluk veya butlan dışında kalan tüm hususları içerir. Kararların yasaya aykırılığını sadece KoopK’na göre değil, yürürlükteki yasalara aykırılık olarak görmek gerekir. Doktrinde yasaya aykırılık kapsamında, özel hukuk ve kamu hukuku alanındaki maddi ve şekli nitelikteki tüm hukuk kararları, genel ve özel nitelikteki örf ve adet kuralları ve genel örf ve adet kuralları ve genel hukuk prensipleri de yer almaktadır.³⁵⁷ Ayrıca yasalara aykırılık, usule ve esasa aykırılık olarak da karşımıza çıkar. Yani her türlü yasaya aykırılık iptal nedenidir.³⁵⁸ Emredici kurallara aykırı olmadıkça, oybirliğiyle alınan kararların iptali istenemez.³⁵⁹

Yasaya aykırılığın en önemli görünümlerinden birisi olan eşitlik ilkesine aykırılığı ayrı bir başlık halinde incelemenin daha uygun olacağı kanaatindeyiz.

³⁵³ ARSLANLI, s:95.

³⁵⁴ ARSLANLI, s:79-80. Bu ayırım İmregün tarafından eleştirilmektedir. Yazara göre bu tip bir ayırım yasaların etkinliğini bitirecektir. İMREGÜN, s:135.

³⁵⁵ İMREGÜN, s:143.

³⁵⁶ MOROĞLU, s:112.

³⁵⁷ MOROĞLU, s:134.

³⁵⁸ ERİŞ, s:801.

³⁵⁹ Yargıtay 11 Hukuk Dairesi 1992/2334 Es., 1992/9298 Karar.

5.1.2.1.Eşitlik İlkesine Aykırılık

Mantıksal bir terim olarak eşitlik, özdeşlik demektir. Hukuki eşitlik ya da kanun önünde eşitlik denildiği zaman, her insanın hukuk sujesi olması ve toplumu oluşturan her kesimin hak sahibi olmada birbirine eşit olması anlaşılır. Bazı alanlarda bazı kimselere haklar tanınıp, bazı kimselere tanınmaması bu ilkeyi ihlal eder. Eşit hak tanıma, yani hukuki eşitlikte, insanların insan olma sıfat ve onurunda eşitliği ilkesine dayandırılan ve başkaca olağanüstü hiçbir fizik ve zihni yetenek ön koşulu aramayan bir değer yargısıdır. Anayasa Mahkemesi'ne göre, yasa önünde eşitlik herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmez. Amaç birbirinin aynı durumda olanlara aynı kuralların uygulanmasıdır. Bu sayede, ayrıcalıklı kişi ve toplumlar yaratılmasının önüne geçilmiş olur.³⁶⁰ Tüm kişi topluluklarında geçerli olan, ortaklara eşit davranma kuralı, kooperatiflerde de kabul edilmiştir.³⁶¹

Tüzel kişiliğin ve ortaklığın devamı ortakların kişiliğinden bağımsızdır. Kooperatiflerde ortakların ortak niteliği diğer sermaye şirketlerinden daha baskın olsa da ortakların kooperatif yönetimindeki etkileri ancak genel kurul toplantılarında söz konusu olabilir. Birçok kişi birliğinde olduğu gibi kooperatiflerde de, bir taraftan kooperatif ile organları arasında bir taraftan kooperatif ile ortakları arasında bir bağımlılık ve bağımsızlık ilişkisi veya egemenlik ilişkisi bulunmaktadır. Bu egemenlik ilişkisi asıl olarak, çoğunluğun kooperatifin organları aracılığıyla azınlıktaki ortaklar üzerinde etkili olmasında kendisini gösterir. Kooperatifler, yapı ve nitelikleri gereği çoğunluk ilkesine göre yönetilirler. Başka bir deyişle, genel kurulda karar yetersayısını sağlayan kişiler, kooperatif yönetimini de seçme hakkına sahiptirler. Zira genel kurul kararlarını ancak çoğunlukla alabilir. Oy birliği ile karar almak kooperatifin bünyesine yabancıdır. Bu nedenle, hemen her hukuk sisteminde genel kurulda karar alınması hususu mutlak çoğunluk esasına bağlanmış, ağırlaştırılmış toplantı ve karar yetersayısı ya da oybirliği ile karar alınması ancak çok istisnai durumlarda söz konusu edilmiştir.

³⁶⁰ YILDIZ, Şükrü, *Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Açısından Eşit İşlem İlkesi*, Seçkin, 2004, s:26-27.

³⁶¹ Ancak Alman Hukukunda zaman zaman eşitlik ilkesine aykırı görüş ileri süren ve eşitlik ilkesinin kanuni dayanağı bulunmadığını belirten görüşlere rastlanılmaktadır. Eşit işlem ilkesinin geçerliliği, Leist, Oertmann, Wolff ve Bickell tarafından reddedilmektedir. Anıldığı Yer: YILDIZ, s:49. Ne var ki tüm özel hukukta geçerliliği kabul edilen gene bir ilkenin yok sayılması çok mümkün görülmemektedir.

Kooperatif genel kurulu oy çokluğuyla; toplantıya katılan veya katılmayan, olumlu oy veren veya vermeyen ortaklar için de geçerli olan kararlar alabilir. Bu durumda çoğunluğun hâkimiyetinden söz edilir. Genel kurulda karar alma niteliğine sahip olma anlamındaki çoğunluk, kooperatife hâkim olduğu oranda iyi niyetle hareket etmekle yükümlüdür. Bu yükümlülük özellikle azınlık haklarının ve kooperatif çıkarlarının korunmasında söz konusu olur. Çoğunluğun ya da kooperatif yönetimini ele geçirenlerin, kooperatif menfaati yerine kendi kişisel çıkarlarını ön planda tuttukları ve azınlık haklarını ihlal ettikleri uygulamada sık rastlanan bir durumdur. Kanun koyucu, bu sakıncaları ortadan kaldırmak için, özellikle çoğunluk pay sahiplerinin ellerindeki olanak ve gücü, kendi şahsi çıkarları için kullanmalarını önleyecek ve ortak ile azınlık durumdaki ortakların haklı menfaatlerinin korunmasını sağlayacak bazı hukuki imkânlar sunmuştur. Bunlar, müktesep haklar, dürüstlük kuralı, azınlık hakları, genel kurul kararlarının iptali ve eşit işlem ilkesidir.³⁶²

5.1.2.2.Eşit İşlem ilkesinin Fonksiyonları

Sözleşme hukukunda biçimsel açıdan eşitler arasında sözleşme yapılmaktayken, genel kurullarda çoğunluk ilkesi egemen kılınmıştır. Çoğunluk ilkesini dengelemek amacıyla konulan eşit işlem ilkesinin birçok fonksiyonları vardır. Eşit işlem ilkesi, zayıf durumların dengelenmesinde ve bir takım eksikliklerin giderilmesinde yalnız uzlaşmacı değil, kooperatiflerin organları tarafından oybirliği olmadan çoğunluk ilkesine göre alınan kararların menfaat dengesini sağlaması için uygun bir model olarak öngörülmüştür. İlkenin amacı; çoğunluğun yönetim organlarının ve kooperatifin faaliyetlerinin hakların ve malların, yükümlülüklerin, denetim gücünün ve başka olguların keyfi ve orantısız biçimde dağıtılmasının önüne geçmektir. Eşitlik ilkesi, yasal ayırım veya eşit davranış için makul, durumun özelliğinden kaynaklanan ve objektif gerekçelere dayanan bir sebep bulunmadığı, yani işlemin keyfi olarak tanımlanabildiği durumlarda ihlal edilmiş olur. Eşit işlem ilkesi, müşterek amaç uğrunda, eşitlik üzerine aktif işbirliği ve çalışma arzusunun gerçekleştirilmesine de yardımcı olur. Eşit işlem ilkesi, kooperatiflerle ilgili kanun veya ana sözleşme

³⁶² YILDIZ, s:57-59.

hükümlerinde bir açıklık bulunmadığı durumlarda yorumlayıcı ve boşluk doldurucu bir görev de ifa etmektedir.³⁶³

5.1.2.3. Eşit İşlem İlkesine Aykırılığın Yaptırımı

Eşit işlem ilkesini ihlal eden organ genel kurul ise, burada ihlal edilen eşitlik çeşidine göre iptal veya hükümsüzlüğün tespiti davası açılır. Kooperatif genel kurulu ya da kooperatif ana sözleşmesi ile mutlak nitelikte olan eşitliği yani diğer bir ifade ile koruyucu hakları ihlal etmişse, uygulanacak yaptırım yokluk olacaktır. Örneğin ortağın oy hakkının engellenmesi ya da bilgi alma hakkının kaldırılması gibi durumlarda koruyucu haklar ihlal edilmiş olur ve yokluk yaptırımı söz konusudur. Bu tip durumlarda, ortak ya da yönetim ya da denetim kurulu üyelerinden her biri herhangi bir süreye tabi olmaksızın, alınan genel kurul kararının yokluğunun tespitini mahkemeden talep edebilir. Eşitlik ilkesine aykırılığın sonucu olarak uygulanacak ikinci yaptırım genel kurul kararlarının iptalidir. Bu yaptırım, eşitlik ilkesinin nispi nitelik taşıdığı ve oransallık ilkesinin uygulandığı durumlarda uygulanır. Burada bağımsız norm olmadığı için, iptal nedeni olarak KoopK'nın 53. maddesinde sayılan diğer iptal nedenlerinin bulunması aranacaktır.

5.1.3. Ana Sözleşmeye Aykırılık

Ana sözleşmeye aykırılığın yaptırımı, iptal edilebilirliktir. Sözleşme özgürlüğü kuralı, kooperatif ana sözleşmeleri açısından da geçerli olduğundan, emredici yasal düzenlemelere aykırı olmayan tüm hükümler ana sözleşmeye konulabilir. Ana sözleşmenin düzenleme şartları ve zorunlu olan içeriği yasa ile belirlenmiş olduğundan, bu düzenlemeler sağlandıktan sonra, ortakların iradeleri doğrultusunda, ana sözleşme ile çeşitli düzenlemeler yapılabilir. Bir konu hem yasaya hem de ana sözleşmeye aykırı olabilir. Daha önce de belirtildiği üzere, belirtilen yasa hükmü emredici nitelikte ise butlan yaptırımına tabidir.³⁶⁴ Ana sözleşmeye aykırılıklar ana sözleşmenin her türlü hükmüne aykırılıktır. Ana sözleşme hükümleri bazen yasa hükümlerinin aynısı olabileceği gibi yasanın dışında olan hususları da öngörmüş olabilirler. Yasa hükümleri, ana sözleşme hükümleri haline getirilmiş olsalar bile

³⁶³ YILDIZ, s:60-90.

³⁶⁴ ÜLGEN, s:146.

yine de yasaya aykırılıktan dava açılmasının uygun olacağı iddia edilmiştir.³⁶⁵ Ana sözleşmeye aykırı genel kurul kararları açısından, Koop. K.nun 53. maddedeki iptal edilebilirlik yaptırımını uygulanır. Ancak yine de ana sözleşmeye aykırılık yaptırımının uygulanabilmesi için, aykırılığı iddia edilen ana sözleşme hükmünün geçerli olması gerekir.

5.1.4. Dürüstlük Kuralına Aykırılık

Yasa koyucu, yasa ve ana sözleşmeye uygun ve fakat dürüstlük kuralına³⁶⁶ aykırı kararların da iptaline olanak tanıyarak, ayrı bir iptal nedeni kabul etmiştir. Bu durumda, genel kurul kararları yasa ve ana sözleşmeye uygun olsa bile, bu kararlar dürüstlük kuralına aykırı ise iptal edilebilmelidir.³⁶⁷ Genel kurulca alınan kararlar, yasa ve ana sözleşmeye uygun olmakla beraber, bazı kararlarda çoğunluğun haksız ve yersiz kararları ile azlıkta kalan ortakların hakları da çiğnenmiş olabilir. Bu kararlar, sadece içerik olarak genel hukuk ilkelerine ve dolayısıyla dürüstlük kuralına aykırıdır.

Yasa ve ana sözleşme hükümlerine uygun olan bir genel kurul kararının MK.2. Madde anlamında objektif iyi niyet kurallarına aykırılığının söz konusu olması halinde, uygulanacak yaptırım KoopK'nun 53. maddesine göre, kararların iptal edilebilirliğidir. Burada ortakların haklarına zarar veren veya hakların kullanılmasına engel olan kararlar alınırsa bu kararların belirtilen sebeple iptali mümkün olacaktır.³⁶⁸ 53. maddede yer alan objektif iyi niyet kurallarına aykırılık kavramı,

³⁶⁵ ERİŞ, s:801.

³⁶⁶ Roma Hukuku, hak sahibine yararı olmayan ve karşı tarafa zarar veren hak kullanımını tasvip etmemiştir. Bu anlamda Roma'da "Kötülüğe müsamaha edilmez" "Hakkını kullanan hiç kimse hileli davranamaz" "hakkını kötüye kullananın bu hakkı sona erer." şeklinde ifadeler bulunmaktadır. Roma Hukuku, hakkını kullananın başkasına zarar vermemesini, hileli davranmamasını, davranışları düzenleyen ve düzelten bir kavram olarak kullanmıştır. Bu anlamda hukukun doğru olmakla yetinmesi mümkün görülmeyp, adil olması da aranmıştır. Böylece görünüşteki haktan genel hakka geçiş söz konusu olmuştur. AKYOL, Şener, **Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı**, Vedat Yay, İstanbul, 2006, s:6.

³⁶⁷ ERİŞ, s:801.

³⁶⁸ "1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 53/1 maddesi hükmünde, genel kurulda alınan kararların objektif iyi niyet esaslarına aykırı olduğu iddiası ile genel kurul kararlarının iptali için dava açılabilceği açıkça öngörülmüştür. Şu halde mahkemece, davacılar vekilinin bu iddiası üzerinde durulması, davalı kooperatif kayıtları üzerinde inceleme yaptırılarak, kooperatifin genel yapısının araştırılması, kuruluşundan bu yana ortaklarından aldığı toplam ödemeler yıllar itibarıyla aylık aidat miktarlarının tespiti ile inşaatlarının durumunun da, göz önünde tutulması ve buna göre bir defada her ortaktan (30.000) USD alınmasının objektif iyi niyet kurulları ile bağdaşıp bağdaşmadığı belirlenerek oluşacak sonuç çerçevesinde bir hüküm kurulmak gerekir." Yargıtay 11.Hukuk Dairesi2002/1407 Esas, 2002/4508 Karar.

kooperatifler için geçerli olan temel ilkeleri de içine alacak şekilde geniş yorumlanmalıdır.³⁶⁹

6. KARAR İLE AYKIRILIK ARASINDA İLLİYET BAĞININ ARANMAMASI

Kanuna, ana sözleşmeye veya dürüstlük kuralına aykırı bulunan genel kurul kararlarının iptal edilebilmesi için alınan karar ile ileri sürülen aykırılık arasında nedensellik bağının bulunması şart değildir. Bu nedensellik bağı kanunen var sayılmıştır.³⁷⁰ Bu nedenle iptal davasının davacısı, sadece genel kurul kararlarının kanun, ana sözleşme ve dürüstlük kuralına aykırılığını ispat etmek durumunda olup ayrıca kararın aykırılık sonucu alındığını ispat etmesi gerekmez. Fakat buna rağmen belirtilen aykırılıklardan birinin varlığı bazı hallerde genel kurul kararlarının iptali için her zaman yeterli değildir, aksine davalı kooperatif ileri sürülen aykırılığın genel kurul kararlarının alınmasını etkilemediğini ispat ederek kararın iptalini önlemek imkânına sahiptir. Bu husus TTK. 361/III maddesi hükmünde yer alan “genel kurul toplantısına katılmaya yetkili olmayan kimseler bir kararın alınmasına iştirak etmiş olurlarsa... bu kararın iptalini mahkemeden isteyebilir. Şu kadar ki, davalı şirket, bu iştirakin karara müessir olmadığını ispat ederse, talep reddolunur” ibaresinden anlaşılmaktadır. Bu madde hükmün diğer aykırılıklar açısından da kıyasen uygulanabilir.³⁷¹

7. İPTAL DAVASINDA ŞEKLİ HUKUK

7.1.Taraflar

7.1.1.Davacılar

7.1.1.1.Ortaklar

İptal davası açma hakkı, mütesep ve vazgeçilemez haklardandır.³⁷² Doktrinde vazgeçilemez olarak nitelendirilen ortakların iptal davası açma hakkı, kanunda sayılan şartların gerçekleşmesiyle doğar ancak bu hakkın doğumundan önce bu

³⁶⁹ ÜLGEN,s:161.

³⁷⁰ YILDIZ:72.

³⁷¹ YILDIZ,74.

³⁷² “Pay sahiplerinin genel kurul kararları aleyhine iptal davası açma hakları pay sahipliği sıfatına ve emredici kanun hükmüne müstenit bir haktır. Bu hakkın kaldırılmasını ve daraltılmasını öngören bir ana sözleşme hükmü veya genel kurul kararı batıldır” şeklinde bu durum açıklanmaktadır. MOROĞLU, s:172.

haktan vazgeçilemeyeceği gibi, ana sözleşmeyle getirilecek bir düzenlemeyle sürekli olarak sınırlandırılmaz.³⁷³

İptal davası açabilecek olanlar KoopK' unda tahdidi olarak sayılmıştır. Bu kişiler dışında, ana sözleşmeyle dahi genel kurul kararlarının iptali davası açabilecek yeni kişi ya da organlar belirlenemez. Kooperatifler Kanun'u kapsamında dava açabilecek olan kişi ya da organlar şunlardır.

- Toplantıda hazır bulunup alınan kararlara muhalif kalarak bu durumu toplantı tutanağına geçirten ortaklar,
- Toplantıda oyunu kullanmasına haksız olarak müsaade edilmeyen, toplantıya çağrının usulüne göre yapılmadığını iddia eden, gündemin gereği gibi ilan veya tebliğ edilmediğini yahut da genel kurul toplantısına katılmaya yetkili olmayan kimselerin karara katılmış bulunduklarını iddia eden ortaklar,
- Yönetim kurulu,
- Kararın yerine getirilmesi yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin şahsi sorumluluklarını mucip olduğu taktirde bunların her biri, iptal davası açabilir.

7.1.2.Genel kurul Toplantısına Katılan Ortaklar

Genel kurul toplantısı için yapılan çağrıya uyarak genel kurul toplantısına asaleten veya vekâleten yahut kanuni temsilci marifetiyle katılmış olan ortakların, oy hakkını kullanmalarına haksız olarak imkân verilmemiş olanlar dâhil, iptal davası açabilmeleri için, genel kurulca alınan kararlara ret oyu vermesi³⁷⁴ ve ayrıca bu ret oyu verdiği hususunu da genel kurul tutanağına yazdırması gerekir. Genel kurul tutanağına muhalefet şerhi yani karşı oy yazısı yazdırılırken, ayrıca gerekçe açıklaması veya imza atılması zorunlu değildir.³⁷⁵ Ortağın alınan karara karşı olduğu ve muhtemelen bunun iptalini dava edebileceği iradesini tutanağa geçirterek ilgililerin dikkatlerini çekmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca genel kurulda bir karara olumlu oy vermiş olan ortak, ayrıca bu karara muhalefetini zapta geçirtmiş olsa dahi

³⁷³ ÜLGEN, s:172.

³⁷⁴ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 24.11.1975 Tarih ve 1975/4950 Esas Sayılı Karar.

³⁷⁵ ERİŞ, 803.

iptal davası açamaz, meğerki, verdiği olumlu oyun iradesini sakatlayan bir nedenden veya toplantı tutanağına yanlış geçirilmiş bulunmaktan kaynakladığını kesinleşmiş bir mahkeme hükmü ile kanıtlamış olsun. Genel kurulda yapılan oylamada çekimser kalan ortağın ilgili kararın iptali için açtığı dava da dinlenmez.³⁷⁶

Tutanağa geçirilen muhalefet açıklaması, ortağın hangi karara ya da kararlara muhalefet ettiğini açıkça belirler mahiyette olmalıdır. Ancak birden fazla karar için muhalefet şerhi verilmesi mümkündür. Eleştirinin muhalefet olarak kabul edilmesi mümkün değildir.³⁷⁷

Karara muhalefet, genel kurul toplantı tutanağının yetkililerce imzalandığı ana kadar tutanağa yazılabilir. Alınan veya alınacak olan kararlar ilgili muhalefet açıklaması, doğal olarak karara muhalif olan ortağın istemi üzerine toplantı başkanlığınca tutanak metnine yazdırılacaktır. Toplantı başkanının bu isteği gerçekleştirmemesi halinde bakanlık temsilcisinin bunu sağlaması gerekir. Devlet memuru statüsündeki bakanlık temsilcisinin bunu gerçekleştirmemesi halinde sorumluluğu vardır. Belirtildiği usulle muhalefet şerhini tutanağa geçirtemeyen ortak bu durumu usulen kanıtladığı takdirde, açmış olduğu iptal davası dinlenebilir. Alınan karara muhalefet açıklamasının isteme rağmen tutanağa geçirilmediğinin kanıtlanabilmesi bakımından, bu açıklama imzalı bir dilekçe şeklinde üç nüsha şeklinde hazırlanıp, bir nüshası üzerine “alındı” şerhi yazdırılıp imzalatılması suretiyle alıkonularak diğer iki nüshası toplantı başkanı ile Bakanlık Temsilcisine verilebilir.³⁷⁸

Karara muhalif kalındığına ilişkin açıklamanın altı ortak ya da temsilcisi tarafından imzalanabilirse de bu zorunlu değildir. Ortak veya temsilcisi açıklamayı toplantı başkanı veya temsilcinin bilgisi ile tutanağa bizzat yazdığı veya kendi azından yazdırdığı hallerde dahi sadece adını ve soyadını yazdırmakla dahi yetinebilir. Yargıtay da daha önceki kararlarında imzayı zorunlu bir unsur sayarken bu şarttan son kararlarında vazgeçmiştir. Ayrıca konulan muhalefet şerhinde muhalefet gerekçesinin bulunması da zorunlu değildir.³⁷⁹

³⁷⁶ MOROĞLU, s:217.

³⁷⁷ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 1982/82 Esas ve 1982/1097 Karar Sayılı İlâmı.

³⁷⁸ MOROĞLU, s:218.

³⁷⁹ MOROĞLU, s:223.

7.1.3. Toplantıya Katılmayan Ortaklar

Genel kurul toplantısında şahsen veya temsilen hazır bulunmayan ortaklar ancak şu koşullardan en az birinin varlığı halinde iptal davası açabilirler.

- Toplantıya davet usulünce yapılmamış veya gündem gereği gibi ilan veya tebliğ edilmemiş ise,
- Genel kurul toplantısına katılma hak ve yetkisine sahip bulunmayan kimseler karara katılmışlarsa,
- Ortaklar, haksız olarak genel kurul toplantılarına alınmamış veya alındıkları toplantıdan haksız olarak çıkarılmışlarsa,

Kooperatif ortağı, genel kurula yapılan çağrıya karşın, genel kurul toplantısına gelmemiş ise, genel kurulda alınan kararlara karşı iptal davası açamaz. Ancak yukarıda belirtilen şartlardan herhangi birisi mevcutsa ortaklar tarafından açılan iptal davası dinlenebilir. Ancak bu koşullardan en az birinin bulunması şart olmakla beraber, iptal sebebi yukarıda belirtilen sebeplerden biri olmak zorunda değildir.

7.1.4. Toplantıya Davetin Usulünce Yapılmamış Olması Veya Gündemin Gereği Gibi İlan Veya Tebliğ Edilmemesi

Kurucu-şekli unsurları bulunmakla beraber, çağrı usulüne aykırı olarak toplanan genel kurulun, kurul niteliğini kazanmış olması nedeniyle karar iptal edilebilir niteliktedir.³⁸⁰ Çağrı usulsüz ve bu husus iddia ve ispat edilmiş ise, bu takdirde, genel kurula gelmeyen ortağa dava hakkı tanınmıştır.³⁸¹ Dava açılan kararın ortağı ilgilendirmesi gerektiği de Yargıtay kararlarında ifade edilmektedir.³⁸² Ortak, dava açarken genel kurulu öğrenememiş ve bu genel kurula katılmamış bulunmamalıdır.

Ortağın dava süresince de ortak sıfatına haiz olması gerekir. Ortaklık hak ve sıfatına bağlı olarak dava açan bir kişinin, şayet yargılama sırasında bu sıfatı sona erecek olursa ortak davayı takip ve sonuçlandırmakta hukuki yararı kalmaz. Zira bu husus dava koşulu olup, davacının bu sıfatının yargılama sonuna kadar devam etmesi

³⁸⁰ Yargıtay Kooperatif genel kurulu ile ilgili bir kararında, çağrı eksikliği, alınan kararların yoklukla malul olmasını gerektirmez derken aynı zamanda, aykırı oy kullanmayan ortağın dava açamayacağını da aynı kararıyla içtihat etmiştir. Yargıtay 11 Hukuk Dairesi 26.12.1991 Tarih ve 1991/8182 Esas Sayılı İlamı, Anıldığı Yer: ÜLGEN, s:184.

³⁸¹ ERİŞ, 803.

³⁸² Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 1997/6021 Esas, 1997/8105 Karar Sayılı İlamı

zorunludur ve bu yön mahkemece resen göz önüne alınmalıdır.³⁸³ Ayrıca davacı ortağın ortaklığı hususu ihtilaflı ise, bu ihtilaf ortadan kaldırılmadan, davanın görüşülmesine geçilmesi mümkün değildir.

7.2. Yönetim Kurulu

Yönetim kurulu üyeleri de dava açabilir. Bu durumda, yönetim kurulu kurul halinde, iptal davasını hiçbir koşula bağlı olmaksızın açabilir. Hatta dava açmak yönetim kurulu için bir hak değil, aynı zamanda bir görevdir. Yönetim kurulu dava açmaya çoğunlukla karar verir ve bu davada, davacı yönetim kurulu ve davalı da kooperatif tüzel kişiliğidir. Bu halde tüzel kişiliği yönetim kurulu değil denetçi veya varsa denetçiler kurulu temsil eder.

Yönetim kurulu üyelerinin dava açması için başka bir şart aranmaz. Yönetim kurulu kooperatif yararı açısından dava açılmasına gerek gördüğü her durumda organ olarak iptal davası açma hakkına sahiptir.

7.3.Yönetim Kurulu Üyeleri Ve Denetçiler

Denetim kurulu üyelerinin genel kurulda alınan kararların iptali için dava açabilmesi için, alınan kararların yerine getirilmesinin şahsi sorumluluklarını doğurucu nitelikte olması gerekir. Genel kurul kararının iptalini isteyen denetçi, karşı oyunu tutanağa yazdırmadan denetçi sıfatıyla genel kurul kararının iptali davasını açabilir. Fakat denetçi değil de, ortak sıfatıyla dava açarsa, genel kurul kararına karşı ret oyu kullanması ve karşı oyunu tutanağa yazdırması gereklidir.³⁸⁴

Genel kurul kararlarının yerine getirilmesi yönetim ve denetim kurulu üyelerinin sorumluluğunu gerektirecek nitelikte ise, yönetim kurulu üyelerinden her biri veya tümü de iptal davası açabilir. Yargıtay, denetim kurulu üyelerinden birinin iptal davası açabilmesi için, alınan kararın denetim kurulu üyesinin şahsi sorumluluğunu gerektirmesi yanında, dava açan üyenin denetim kurulu raporuna muhalefet şerhi koyması gerektiğini belirtmektedir.³⁸⁵ Yönetim kurulu üyelerinden ya da denetim

³⁸³ Yargıtay 11.Hukuk Dairesi 2004/13811 Esas, 2004/8127 Karar Sayılı İlamı

³⁸⁴ Yargıtay 11 Hukuk Dairesi 1994/3542 Es., 1994/864 Karar.

³⁸⁵ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 2003/11-10 Esas, 2003/19 Karar sayılı ilamında ““Anılan yasa hükmüne göre, genel kurulda alınan kararların yerine getirilmesi yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin şahsi sorumluluklarını gerektirir nitelikte bulunması durumunda denetçinin dava açma hak ve yetkisi vardır, iptali istenen genel kurulda gündemin 7. maddesi ile yönetim kurulu ile denetim kurulunun ibrası, 8. maddesi ile de tahmini bütçenin kabulüne karar verilmiştir. Anılan her iki kararın

kurulu üyelerinden biri dava açarsa açılan davada kooperatifi yönetim kurulu temsil eder. Yönetim kurulu üyelerinin tamamı dava açmışsa, kooperatifi denetçiler; yönetim ve denetim kurulunun tamamı dava açmışsa, kayyım temsil eder. Yönetim kurulunun dava açma hali ile her bir yönetim kurulu üyesi veya denetçinin dava açma hali birbirinden farklı hususlardır. Bu son halde, yönetim kurulu üyeleri sorumluluktan kurtulmak için dava açmak zorundadırlar.³⁸⁶

7.4. Kooperatif

Kooperatifin kendi genel kurulunda alınan kararın iptali için dava açmasına ise yasanın açık düzenlemesi karşısında imkânı yoktur.³⁸⁷

8. DAVALILAR

İptal davası, kooperatif tüzel kişiliğine karşı açılır. Çünkü davaya konu karar kooperatifin aldığı bir karar olup tüm ortakları bağlar. Açılan davada kooperatif tüzel kişiliği pasif taraf olarak yer bulur. Bu sıfatla kooperatif, iptal davası sonucu verilecek kesin hükümle doğrudan bağlı kılınacak taraftır ve bu sıfatıyla davada gerekli işlemleri, organları aracılığıyla yerine getirir. Kooperatifin idare ve temsil organı olan yönetim kurulu, davada kooperatif tüzel kişiliğinin kanuni temsilcisidir. Yargıtay, kooperatifi temsil ve ilzama yetkili yönetim kurulu başkan ve üyelerinin tamamının hasım gösterilerek dava açılması halinde kooperatifin ayrıca hasım olarak gösterilmesine gerek olmadığı görüşündedir.³⁸⁸ Yönetim kurulu, bu yetkisini, yönetim kurulu işlevini görmesine izin verdiği üyeleri veya müdürleri aracılığıyla aslen veya vekil kıldığı avukat aracılığıyla vekâleten kullanabilir.

uygulanmasında yönetim ve denetim kurulunun şahsi sorumluluğunu gerektiren kararlardan değildir. Kaldı ki, genel kurul tutanağının incelenmesinde, yönetim ve denetim kurullarının ibra edilmemesine çoğunlukla karar verilmesinden sonra bir kısım ortakların "ibra" dan maksadın ne olduğunun açıklığa kavuşturulmasını istemesini müteakip, yapılan oylamada, ibranın oybirliği ile kararlaştırıldığı görülmektedir. Öte yandan, bu davayı açan kooperatif denetçilerinden Hasan diğer denetçi tarafından düzenlenen olumlu yöndeki Denetçi Raporu'na muhalefet şehri koymadığı gibi, genel kurul toplantısında da bu davada da ileri sürdüğü hususlar bakımından genel kurulu uyarıcı hiçbir açıklama yapmadan 1163 sayılı Yasanın 53/3. maddesine dayanarak, bu davayı açması da mümkün değildir. Bu durumda davanın aktif dava ehliyeti (husumet) yönünden reddedilmesi gerekir” denilmektedir. Anıldığı Yer: Corpus Mevzuat

³⁸⁶ ERİŞ, 803.

³⁸⁷ Yargıtay 11.Hukuk Dairesi 2002/12253 Esas,2003/4557 Karar Sayılı İlamı.

³⁸⁸ Yargıtay 11 Hukuk Dairesi 1979/3860 Es., 1979/4916 Karar.

Dava, kimi yönetim kurulu üyelerince açılmışsa, dava açmayan üyelerin yönetim kurulunda asgari toplantı ve karar yetersayısını sağlamaları koşuluyla temsil yetkisi yine organ olarak yönetim kurulundadır. Ancak kimi yönetim kurulu üyelerinin iptal davası açmaları nedeniyle, dava açmayanların yönetim kurulunda asgari toplantı ya da karar yetersayısını sağlayamadığı durumlarda veya kooperatife karşı yönetim kurulunun külliye dava açtığı durumlarda yönetim kurulunun kooperatifi temsilinde hukuken sakınca vardır. Yasal temsilcinin görevini yerine getirmesinde engel olan bu tip durumlarda, kooperatife temsil kayyımı atanmasını sağlamak ve kooperatifin bu kayyım aracılığıyla temsili olanağını yaratmak gerekir. Yönetim kurulunun azline ilişkin bir kararın iptali davasında kooperatifi söz konusu kararın uygulanması mahkemece ertelenmediği sürece yeni yönetim kurulu temsil eder. Azil sonrası yeni yönetim kurulu seçilmemişse kooperatif, mahkemece atanacak yönetim kayyımı tarafından temsil edilir.³⁸⁹

9. İPTAL DAVASINDA YETKİ VE GÖREV

Belirli bir davaya, aynı yargı kolundaki ilk derece mahkemelerinden hangisinin bakacağını düzenleyen kurallara, görev ve yetki kuralları denir.³⁹⁰

9.1. Görevli Mahkeme

Görev, bir davaya o yerdeki hukuk mahkemelerinden hangisi tarafından bakılacağını belirtir. Mahkemelerin görevi kanunla belirlenir. Görev kuralları kamu düzenine ilişkin olup, taraflar anlaşarak görevli mahkemeyi değiştiremezler. Böylece görevin kamu düzenine ilişkin olması nedeniyle mahkeme, görevli olup olmadığını yargılamanın her aşamasında kendiliğinden inceler ve görevsiz olduğu kanısına varırsa kendiliğinden görevsizlik kararı verir. Mahkeme bu kararı dosya üzerinde inceleme yaparak da verebilir. Ayrıca taraflar da görevsizlik hususunu yargılamanın her aşamasında ileri sürebilir. Mahkeme görevsizlik kararında görevli mahkemeyi de bildirmelidir. Görevsizlik kararı nihai bir karardır, temyiz edilebilir. Görevsizlik kararının kesinleşmesinden itibaren on gün içinde davacı, görevli mahkemeye başvurarak davalıya tebligat yaptırtmazsa, dava açılmamış sayılır.³⁹¹

³⁸⁹ Saka, s:275.

³⁹⁰ Kuru, *Usul Hukuku*, c:1, s:160.

³⁹¹ Saka, s:283.

Hukuk mahkemeleri hüküm(ilk derece) mahkemeleri ve denetim (üst derece) mahkemeleri olmak üzere ikiye ayrılır. Genel hüküm mahkemeleri de asliye ve sulh mahkemeleri olarak ikiye ayrılır. Sulh mahkemeleri görevine giren ticari davalara da bakar. Sulh mahkemeleri ticari davalara bakarken, bunlar hakkında ticari hükümleri uygular. Ancak asliye mahkemelerinde olduğu gibi ayrı bir sulh ticaret mahkemesi teşkilatı yoktur. Asliye ticaret mahkemeleri, o yer asliye hukuk mahkemelerinin dairesi durumundadır. Bir yerdeki asliye hukuk mahkemeleri ile asliye ticaret mahkemeleri arasındaki ilişki kanunla düzenlendiğinden asliye ticaret mahkemesi sadece ticari dava ve işlere bakar. Ayrı bir ticaret mahkemesi mevcut olmayan yerlerde Asliye Hukuk Mahkemesi ticaret davalarını ticaret mahkemesi sıfatıyla görüp sonuçlandırır.³⁹²

9.2. Yetkili Mahkeme

Genel kurul kararları, yasa, ana sözleşme ve iyi niyet kurallarına aykırı ise kooperatif merkezinde açılır.³⁹³

10.İPTAL DAVASINDA SÜRE

İptal davasının toplantıyı kovalayan günden başlamak üzere bir ay içerisinde açılması gerekir. Süre, başladığı günün müteakip ayda tekabül eden günün tatil saatinde biter. Sürenin tespitinde B.K.76/3 uygulanır. Koop. K.'nun 53/1 maddesinde dava açma süresi bakımından öngörülen kuralı bir örnekle açıklayabiliriz. Sözelimi, genel kurulun 5 Ekim 2007 günü yapıldığını düşünelim. Bunu kovalayan 6 Ekim günü süre başlar ve süre bir ay olduğuna göre, kasım ayının aynı gününe rastlayan 6 Kasım günü çalışma saatine kadar davanın açılması olanaklıdır.³⁹⁴ Genel kurulun özel nitelikteki kararları, ilgili ortağa tebliğ edilmelidir. İlgili ortak için dava açma süresi ancak bu tebliğle başlar.³⁹⁵

Dava açma süresi, hak düşümü süresidir. Bu süre sona erince, dava açma hakkı kendiliğinden ortadan kalkar. Sürenin geçip geçmediği hakim tarafından re'sen nazara alınacaktır. Bu süre tarafların iradeleriyle uzatılamaz.

³⁹² Yargıtay 11.Hukuk Dairesi 1979/2218 Esas, 1979/2275 Karar.

³⁹³ ERİŞ, s:801.

³⁹⁴ ERİŞ, s:801.

³⁹⁵ Yargıtay 11 Hukuk Dairesi 1994/873 Es., 1994/5416 Karar.

Alınan genel kurul kararının geçersizliği iddiasıyla açılan davalar süreye tabi değildir. Ancak bu iddia sabit olmayıp, dava iptali kabil bir dava türüne dönüşürse, böyle bir dava belirtilen süreye tabi olur.³⁹⁶

11. İPTAL DAVASINDA MÜDAHALE

HUMK'nun 53. ve müteakip maddelerine göre, hakkı veya borcu bir davanın neticesine bağlı olan üçüncü bir şahıs, iki taraftan birine katılmak suretiyle muhakeme bitinceye kadar davaya müdahale edebilir. Müdahale talebi reddedilen kişinin taraflardan bağımsız olarak bu konuda temyiz hakkı olduğu yerleşmiş Yargıtay İçtihatları ile ve öğretide kabul edilmiş bulunmaktadır.³⁹⁷

12. İPTAL DAVASINDA ÖNGÖRÜLEN ÖZEL HÜKÜMLER

12.1. Kararın Düzeltilmesi

Öncelikle belirtmek gerekir ki, genel kurul kararlarının iptalini önleyici bir hüküm bulunmadığı gibi, bu yönden öncelikle kooperatif yetkili kurullarına başvurulmasını zorunlu kılan bir hüküm de yoktur. Bu nedenle dava açılmadan önce yetkili kurullara başvurulması zorunlu değildir.³⁹⁸

İptal davasının kabulüyle birlikte, karar geçmişe yürürlü biçimde ortadan kalkar. Bundan sonra genel kurul, ancak yeni ve geçerli bir karar alarak bu sonucu ortadan kaldıracaktır.

12.1.1. Genel Kurul Tarafından

Genel kurul tarafından, iptal edilebilir kararların doğrulanmasından daha önce bahsedildiği için yeniden bahsedilmeyecektir.

12.1.2. Mahkeme Tarafından

İptal davalarında mahkeme sadece iptal talebini kabul edebilir ya da reddedebilir. Bunun dışında mahkeme hiçbir biçimde genel kurulun yerine geçerek iptali istenen kararı düzeltmez ya da yerine yeni bir karar da veremez. Bu nedenle iptal kararı ile birlikte genel kurulun toplanarak yeni bir karar alması gerekir.

³⁹⁶ Yargıtay 11 Hukuk Dairesi 1994/4047 Es., 1994/8363 Karar.

³⁹⁷ Yargıtay 11 Hukuk Dairesi 1982/5096 Es., 1982/4999 Karar.

³⁹⁸ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 1975/62 Es., 1975/987 Karar.

12.2.İptal Davasında Tahkim

İptal davası açma hakkı, inşai bir haktır. İnşai bir hakkın hakemler önünde kullanılması ve hukuki ilişkilerde istenen değişikliğin, yani inşai sonucun hakem aracılığıyla da gerçekleşmesi mümkündür. HMUK. 516. Maddesi kapsamında, kooperatif ana sözleşmesinde tahkim şartı bulunmakta ise ya da oy birliğiyle alınan bir genel kurul kararıyla tahkim yoluna gidilebilmesi mümkündür.³⁹⁹

13. İPTAL DAVASINDA YARGILAMA USULLERİ

13.1. Davanın İlanı

Genel kurul kararının iptal davasının açılması, yani bozma davasının açıldığı ve duruşmanın yapılacağı gün, yönetim kurulu tarafından usulen ilan olunur.⁴⁰⁰ Duyuru için yapılacak ilanda; hangi karar hakkında iptal davası açıldığı, davayı açanların kimler olduğu, davanın açıldığı mahkemenin, kooperatifin ticaret unvanının, duruşma gününün, dosya numarası ve saatinin de açıkça belirtilmesi gerekir.⁴⁰¹

İlanın yapılmasıyla beraber, davanın açılmasından hakkı etkilenen kişilerin haberdar olması sağlandığı gibi, dava açma ihtimali olacak kişilerin de açılan davadan haberdar olması sağlanmış olacaktır.

İlan, Ticaret Sicili Gazetesi ve ana sözleşmede belirlenen diğer araçlarla yapılacaktır. İlan davanın tebliğinden kısa bir süre sonra yapılacaktır. İlanın yapılmaması dava açısından dava şartı teşkil etmediği gibi dava için olumsuz bir sonuç da doğurmaz.⁴⁰²

13.2. Davacıların Teminat Vermesi

Normal olarak açılan davalarda, teminat gösterilme yükümü söz konusu değildir. Kooperatif, mahkemeden muhtemel zararlarına karşı davacıların teminat göstermesine karar verilmesini isteyebilir. Bu teminat açılan davanın ön koşulu değildir. Kooperatif bu isteği en geç davanın esasına girilmesinden önce yerine getirmek zorundadır. Ancak mahkemece karar verilen teminatın yatırılmaması halinde ortağın davaya devam etme ihtimali kalmaz. Ancak daha sonra teminatı yatırırse davaya devam edilebilir ancak yokluğunda yapılan işlemlere itiraz edemez.

³⁹⁹ ÜLGEN, 205.

⁴⁰⁰ ERİŞ, 803.

⁴⁰¹ ÜLGEN, s.206.

⁴⁰² ÜLGEN, s:207.

Teminat gösterilmesi; davanın kötü niyetle açılmasına değil, kooperatif açısından zararlı sonuçlar yaratabilir olmasına bağlıdır. Gerek böylece gerektirici nedenlerin takdiri ve gerekse teminatın nitelik ve tutarını belirleme yetkisi, mahkemeye bırakılmıştır. Hâkim, teminat talebini hadiseler hakkındaki hükümlere göre inceler.⁴⁰³

Teminatın mahiyet ve miktarı dava hakkını engellemeyecek ölçüde takdir olunur.⁴⁰⁴

14. GENEL KURUL KARARININ İCRASININ GERİ BIRAKILMASI

İptal edilebilir bir genel kurul kararı, mahkemenin iptal hükmüne kadar geçerli, dolayısıyla icra edilebilir bir karardır. Oysa iptal hükmüne kadar kararın icrasının geri bırakılmaması bazen telafisi güç ve külfetli zararlara yol açabilir. TTK. 382’de, “genel kurul kararı aleyhine iptal davası açıldığı takdirde, mahkeme idare meclisi azalarıyla murakıpların reyini aldıktan sonra, iptal davası açılan kararın icrasının geri bırakılmasına karar verebilir.” hükmü öngörülmüştür. Bu hükümden anlaşıldığı üzere, mahkeme icranın geri bırakılmasına davacının talebi üzerine ya da re’sen karar verebilir. Fakat her halde yönetim kurulu üyeleri ve denetçilerin görüşünün alınması zorunludur. İcranın geri bırakılması kararı talep üzerine verilmişse, davacıdan teminat istenebilir.⁴⁰⁵

İptal davasının açılmış olması icranın geri bırakılması kararı verilmemişse, icrasını engellemeyeceğinden yönetim kurulu dava açılmasına rağmen genel kurul kararını icra edebilir. Bu durumda iki durum söz konusu olacaktır. Ticaret Hukukuna hâkim olan basiretli tacir gibi davranma sorumluluğu yönetim kurulu açısından da zorunlu olduğundan, yönetim kurulu kararın iptal edilebileceği kanaatinde olmasına rağmen icra ederse sorumludur. Bunun dışında yönetim kurulunun sorumluluğu yoktur. Ancak yönetim kurulu, kararın iptal edilebilir nitelikte olduğu kanaatindeyse, belirtildiği üzere, alınan kararı uygulamayacaktır. Bununla beraber, karar hakkında iptal davası açması ve uygulamasının geri bırakılması kararını almaları gerekir. İcranın geri bırakılması kararında öncelikle yönetim kurulu üyelerinin görüşünün alınması gerektiğinden, yönetim kurulu icranın geri bırakılması talebinde bulunursa bu talebin kabul edilmesi gerekir.

⁴⁰³ SAKA, s:296.

⁴⁰⁴ ÇEVİK, 521.

⁴⁰⁵ YILDIZ, s:196.

15. YARGILAMA USULÜ

Türk Ticaret Yasası(m.1460), ticaret ortaklıklarında ortaklarla ortaklar arasında ya da ortaklıkla olan ilişkilerinden doğan davalarda basit yargılama usulünün uygulanacağını öngörmüştür. Kooperatiflerin ortaklık olduğu hususunda daha önce de belirtildiği üzere artık ortaklık olduğu noktasında ihtilaf kalmadığı belirlendiğine göre, kooperatif genel kurul kararlarının iptali istemli davalarda basit yargılama usulünün uygulanması gerekir. Ancak yine de belirtmek gerekir ki, Genel kurul kararlarına karşı TTK' nın 381. Maddesine göre değil Koop. Kanunu 53. Maddesine göre dava açılması gerekir.⁴⁰⁶ TTK' nın belirtilen hükmü davaların hızlı biçimde görülmesini öngördüğünden kamu düzeni ile ilgilidir ve hâkim tarafından re'sen nazara alınır. Aynı zamanda mahkemelerce yapılan tebligatlarda, davanın basit yargılama usulüne göre yapılacağını davanın taraflarına tebliği gerekir. Ancak söz konusu madde kapsamında sadece ortakların açacağı davalardan bahsedildiğine göre ortaklar dışındaki kişilerce açılacak davalarda yazılı yargılama usulü uygulanacaktır. Davanın yürütümüyle ilgili olarak dava arkadaşlığı var ve bir kısım davacılarda basit, bir kısım davacılarda yazılı usulün uygulanması halinde davanın tamamında yazılı yargılama usulü uygulanacaktır.⁴⁰⁷

Basit yargılama usulünde, dava gerekçeli olarak düzenlenmiş iki nüsha dilekçe ile açılır, deliller açıkça belirtilir ve varsa yazılı deliller bu dilekçeye eklenir. Daha geniş bir açılımla bir dava açıldığında, dava dilekçesinde sözü edilen ve davacının elinde bulunan belgelerin asıllarıyla birlikte harç ve vergiye tabi olmaksızın davalı sayısından bir fazla düzenlenmiş örneklerinin veya sadece örneklerin dilekçeye eklenerek mahkemeye verilmesi başka yerlerden getirilecek belge ve dosyalar için de bunların bulunabilmesini sağlayıcı açıklamanın dilekçede yapılması ve gerekli posta giderinin pul olarak verilmesi zorunludur. Davalı dava dilekçesine on gün içinde cevap vermek zorunda değildir. Ancak esasa cevabını ve ilk itirazlarını, ilk oturumda yazılı veya sözlü olarak mahkemeye bildirmezse, daha sonra savunmanın genişletilmesi itirazıyla karşılaşabilir. Bu şekilde bir dava dilekçesini alan mahkeme, davanın niteliği farklı bir işlem yapılmasını gerektirmiyorsa, bir duruşma günü belirleyerek tarafları ilk oturuma çağırır. Gönderilen çağrı kâğıdında taraflara,

⁴⁰⁶ *Yargıtay 11 Hukuk Dairesi 1978/4499 Es., 1978/5047 Karar.*

⁴⁰⁷ *Kuru,s:5587.*

davada göstermek istedikleri belgelerin en geç duruşma gününde veya mahkemece belirlenecek daha önceki bir günde mahkemeye sunulması gereği, ayrıca tahkikata gelmeyecek olurlarsa, yargılamanın gelmeyen tarafın yokluğunda da sürdürülüp karar verilebileceği ihtar edilir. Çağrıya rağmen iki taraf da duruşmaya gelmezse, mahkeme, dosyanın işlemiden kaldırılmasına karar verir. Çağrı üzerine taraflardan biri gelmiş ancak davayı takip etmeyeceğini bildirmişse, mahkeme dosyanın işlemiden kaldırılmasına karar verir. Mahkemenin söz konusu açıklamalı davetiyesine rağmen duruşmaya gelmemiş olan taraf, sonraki duruşmaya taraf sıfatıyla katılabilir. Ancak, geçerli bir özrü yoksa yokluğunda yapılan işlemlere itiraz edemez. Kendisine belirtilen şekilde meşruhatlı davetiye gönderilmeyen tarafsa duruşmalara taraf sıfatıyla katılıp yokluğunda yapılan işlemlere itiraz edebilir.

Davacının, dava dilekçesine eklemesi gereken yazılı deliller dışında kalan öbür delilleri ile davalı delillerinin en geç ilk duruşma gününde mahkemeye sunulması ve gösterilmesi zorunludur. Hâkim taraflara cevap ve delil bildirmek üzere ayrıca süre vermek zorunda değildir. Bununla birlikte hâkim, gerekli görürse yargılama süresinde her zaman için delillerin tamamlanmasını emredebilir. Hâkim yine gerekli görmesi halinde iddia ve savunmaların yazılı olarak bildirilmesini emredebilir. Belirtilen bu genel hususlar da hüküm bulunmayan hallerde yazılı yargılama usulüne ilişkin hükümler uygulanır. Basit yargılama usulüne tabi olduğu için bu davalara adli ara vermede de bakılır.

Bir aylık süre içerisinde başka davaların da açılabileceği düşünülerek davanın açılmasına ilişkin bir aylık dava açma süresinin sona ermesinden önce duruşmaya başlanamaz. Birden fazla iptal davası açılması halinde davalar birleştirilerek görülür. Bu emredici bir usul hükmüdür. Bu suretle, bir genel kurul kararının iptali için açılan davaların farklı hükümlere bağlanması ihtimali ortadan kalkacağı gibi, delillerin toplanması ve tahkikatın yürütülmesi de kolaylaşmış olacaktır. Birbirinden farklı genel kurul kararları için böyle bir birleştirme zarureti söz konusu değildir. Genel kurul kararı için icranın geri bırakılmasına karar verilmemiş ise, genel kurul kararları alındıkları tarihten itibaren geçerlidir.⁴⁰⁸

⁴⁰⁸ *Yargıtay 11 Hukuk Dairesi 1993/4026 Es., 1993/5836 Karar.*

16. İPTAL DAVASININ SONUÇLARI

16.1. Davanın Kabulü

Mahkeme davayı haklı görürse yani iptali istenen genel kurul kararının yasa, ana sözleşme veya dürüstlük kuralına aykırı bulursa, genel kurul kararını iptal eder. İptal hükmünün kesinleşmesiyle, dava konusu genel kurul kararı makabline şamil olarak yani alındığı tarihten itibaren yürütülmemek üzere ortadan kalkar. Bu iptal bütün ilgililer için çok önemli olduğundan, iptal kararının mutlaka ticaret siciline kaydedtirilmesi gerekir. Bozucu nitelikte yenilik doğurucu nitelikteki bu hükmün etkileri şunlardır:

16.1.1. Sicil memuru bakımından etkisi

Sicil memuru, iptal kararına uymak zorundadır. Eğer önceden, genel kurul tarafından verilen kararı ticaret sicili memuru tescil etmemişse, iptal kararından sonra artık tescil yapamaz, tescil edilmişse kaydı terkin eder.⁴⁰⁹

16.1.2. Ortaklar Bakımından Etkisi

Kararın iptaline dair ilam, kesinleştikten sonra davaya katılmayanlar da dahil tüm ortaklar hakkında hüküm ifade eder.⁴¹⁰ Hiçbir ortak, iptal hükmünün kesinleşmesinden sonra, iptal edilen karara bağlı olarak talepte bulunulamaz. Eğer belirtilen karara bağlı olarak herhangi bir iktisapta bulunulmuşsa, haksız bir iktisap durumu söz konusu olduğundan aldıklarını iade ile mükelleftirler.

16.1.3. Üçüncü şahıslar bakımından

Genel kurul kararı, kooperatifle üçüncü şahıslar arasında yapılan hukuki işlemin bir unsuru veya geçerlilik şartı ise kararın mahkemece iptal edilmesi, söz konusu hukuki işleme, dolayısıyla üçüncü şahıslara da etki eder. Üçüncü şahsın iyi niyetli ya da kötü niyetli olması önem taşımaz. Üçüncü şahısların kötü niyetli olası istisnası dışında bunun dışındaki iptal kararları üçüncü şahısları ve bunlarla yapılan işlemi etkilemez.

⁴⁰⁹ YILDIZ, s: 105.

⁴¹⁰ ÇEVİK, 521.

16.1.4. Yönetim Kurulu bakımından etkisi

Yönetim kurulu, genel kurul kararlarının iptal edildiğini derhal Ticaret Siciline tescil ettirmekle yükümlüdür. Ancak kararların ilanı bakımından bir zorunluluk öngörülmemiştir. Bu nedenle yönetim kurulunun ilan ettirme yükümlülüğü yoktur.

16.2. Davanın Reddi

Bir genel kurul kararı aleyhine açılan iptal davası reddedilirse, kesinleşen karar sadece davanın tarafları açısından bağlayıcıdır. Bu nedenle aynı karar aleyhine, bahsedilen kişi veya makamlardan birisi tarafından, kesin hükme rağmen, yeni bir iptal davası açılabilir. Ancak davaların birleştirilmesi ve dava açma süresinin bitmesinden önce duruşmalara başlanamaması nedeniyle fiilen bu mümkün olabilmektedir.⁴¹¹

16.3. Kararın Ticaret Siciline Tescili

Genel kurul kararlarının bir kısmının sadece ticaret siciline bildirilmesi gerekirken bazı kararların ise tescil ve ilan edilmesi de gereklidir. Ticaret sicil memurunun sadece bildirilmesi gerekli kararlar açısından inceleme görevi yoktur. Bu tip kararlar memur tarafından herkesin incelemesine açık bir dosyada muhafaza edilir.

Ancak tescili ve ilanı gereken kararlar açısından memurun inceleme görevi vardır. Bu inceleme neticesinde kararın iptal edilebilecek nitelikte olmadığı kanaatine varırsa bu kararı tescil eder. Ancak iptal edilebilecek nitelikte bir karar olduğuna kanaat getirirse bu kararı tescil ve ilan etmek için bir ay süre ile bekler iptal davası açılmaması halinde bu kararı tescil eder. Memurun süre geçtikten sonra kararı tescil etmeme hakkı yoktur.⁴¹²

17. İPTAL DAVASINDA SORUMLULUK/TAZMİNAT

17.1. Kararın İptal Edilmesinden doğan sorumluluk/Tazminat

Davanın sonuçlanmasıyla beraber, kararın iptal edilmesine sebebiyet veren kişiler açısından sorumluluk doğmaktadır. Örneğin karara katılma hakkı bulunmadığı halde kararın alınmasına etki eden kişilerin ya da toplantıya davet gibi şekli şartları yerine

⁴¹¹ SAKA, s:304.

⁴¹² YİĞİT, s:185.

getirmeyen ya da toplantı sırasında bir kusurlarıyla alınan kararın iptaline sebep olan kişilerin kararın iptali nedeniyle sorumlulukları söz konusudur.⁴¹³

Genel kurul kararının iptaline sebep olan kişi ya da kişilerin dava giderleri, yeniden yapılacak genel kurul masrafları gibi kararının iptalinin sonuçlarından doğacak giderleri genel hükümlere göre karşılama yükümlülüğü söz konusudur.

İptal davası, dava konusu kararda, iptal yaptırımını gerektirecek sakatlıklara bağlı olarak açılabilir. Çoğunluk gurubu, bu durumlarını kötüye kullanıp kendilerine özel çıkar sağlama amacıyla genel kurul kararı sağlamış bulunmadıkça, genel kurul bir karar alırken, ortaklık çıkarları bakımından takdir hakkına sahiptir. Bu çerçevede kullanılacak takdir hakkı, başlı başına bir iptal davasına konu olamaz. Davacı da iptal davası açma hakkını kullanırken, böyle bir iptal davası açma hakkını kullanırken, böyle bir dava açmakta maddi çıkarının bulunduğunu kanıtlamak zorunda bırakılamaz.⁴¹⁴ İptal davası açma hakkının iyi niyet kurallarına aykırı olarak kullanılmaması gerekir. İptal davasının ortaklara veya kooperatife zarar vermek veya bir baskı kurmak amacıyla açılması, hem hakkın kötüye kullanılması, hem de sadakat yükümlülüğünün ihlalidir. Davacının iptal istemi ile kişisel çıkar gütmesi, dava hakkının kullanılmasına engel değildir.⁴¹⁵ Kötü niyetli biçimde dava açılması halinde bu dava nedeniyle ortaya çıkan zararın karşılanması yasa gereğidir. Ancak genel kurul kararlarının iptali davası suiniyetle açılmadıkça bir tazminat bahis konusu olmaz.⁴¹⁶

Burada bahsedilen kötü niyet açılan davada dava açılmaması gerektiği bilindiği halde dava açılması demektir. Buradan anlaşıldığı üzere tazmin yükümlülüğünün doğabilmesinin öncelikli şartı, açılan davanın reddedilmesi ve verilen kararın kesinleşmesi ayrıca açılan davanın kötü niyetle açıldığının açıkça anlaşılması gerekmektedir. Bahsedilen tazminat yükümü ile, ortağın dava açma hakkının kısıtlanmaması arasında çok büyük bir bağ söz konusudur. Kooperatifin zarara uğratılmaması amacı ile ortağın dava açma hakkının kısıtlanmaması gerekmektedir. Kanaatimizce, çatışan bu iki durum ortaya çıktığında ortağın dava açma hakkı yönünde karar vermek uygun olacaktır.

⁴¹³ ÜLGİN, s:217.

⁴¹⁴ SAKA, 307.

⁴¹⁵ SAKA, s:307.

⁴¹⁶ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 1688 E,4690 K. Sayılı İlâmı.

Kötü niyetli iptal davası sonucu giderilmesi gereken zarar, haksız bu dava nedeniyle ortaklığın doğrudan uğradığı kayıplardır. Bu kayıpların gösterilen teminattan karşılanmasına, iptal davasına karar veren mahkemece karar verilebilir. Kayıpların yol açtığı zarar kooperatif tarafından ispatlanmalıdır. Ayrıca ortakların da şahsi olarak zarar görmesi halinde bu zararların karşılanmasını isteme hakları söz konusudur.⁴¹⁷

⁴¹⁷SAKA, s:308.

SONUÇ

Çalışmada ulaşılan sonuçlar, esas olarak ilgili bölümlerde açıklanmış olup, bu kısımda, tez çalışması sonucunda elde etmiş olduğumuz genel fikirler ortaya konulacak ve olması gereken hukuka ilişkin bazı çözüm ve değişiklik önerilerine yer verilecektir.

Kooperatif düşüncesi benzer ekonomik ve sosyal seviyedeki insanların bir araya gelmesi suretiyle güçlerini birleştirmeleri temel düşüncesine dayanmaktadır. Ancak ülkemizde kooperatifçilik uygulaması belirtilen şekilde oluşturulan güç birliğinden ziyade devletin kurup geliştirmeye çalıştığı bir yapılanma şeklinde ortaya çıkmıştır. Kooperatiflerin kuruluşunda da halkın ihtiyaçları doğrultusunda kendiliğinden oluşturduğu bir yapılanmadan çok adeta bir devlet kurumu şeklinde örgütlenme söz konusu olmuştur. Halk, elbirliğiyle sorunlarını çözmek üzere kooperatifin ortağı olmak yerine üyesi olmayı tercih etmiş, birilerinin kurmuş olduğu kooperatiflere üye olmayı seçmiştir. Bu durum kooperatiflere ilişkin eserlere de yansımış, genellikle ortak kavramı yerine üyelik kavramı tercih edilmiştir. Kitlese kooperatifçilik için devletin yeteri kadar kaynak aktarmaması da sistemin yeterince başarılı olmasına engel oluşturmuştur.

Türkiye’de genel olarak kooperatif ortaklarının kooperatif yönetimine karşı ilgileri yeterli düzeyde değildir. Kooperatif ortakları arasında amaç birliğinin tam olarak sağlanamamış olması sebebiyle, genel kurullara yeteri kadar katılım olmamakta, ortaklar kooperatifin yönetim ve denetim organlarında yer almak istememektedirler. Bu durum, kooperatifin genel amaçları dışında niyet ve amaçları olan iyi organize olmuş az sayıdaki ortaklar için uygun bir zemin oluşturmaktadır.

Özellikle son dönemde ortaya çıkan bazı sorunlar nedeniyle, kooperatiflere yeterince güven duyulmamaktadır. Özellikle konut yapı kooperatiflerinde bazı vergi muafiyetleri ve kaynak temini amacıyla müteahhide ait firma kooperatif şeklinde örgütlenmekte, bir nevi taksitli konut satımı sözleşmesi kooperatif olarak algılanmaktadır. Bu tip yapılanmada farklı amaçlarla oluşturulan kooperatif

yönetimi, kooperatif ortaklığının önüne geçmekte ve bu durum kooperatiflere duyulan güveni önemli ölçüde azaltmaktadır. Belirttiğimiz konularla bağlantılı olarak bazı önerilerimiz ise şunlardır:

Kooperatif genel kurullarına katılımın yaygınlaştırılabilmesi için kooperatif örgütlenmesinin tanıtılması ve bir çözüm yöntemi olarak kullanılmasının teşvik edilmesi gerekmektedir. Kooperatifçilik eğitimleri yaygınlaştırılmalı, istismarın önüne geçilmesi için çalışılmalıdır.

Kooperatif genel kurullarına internet yoluyla katılımı sağlayacak yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Genel kurula davetin belli şekilde yapılmasını sağlayacak yasal düzenleme yapılmalıdır.

Kooperatif mevzuatının basitleştirilmesi yoluna gidilmelidir. Özellikle muğlak ifadelerin ve tüm kooperatif modelleri için ayrı yasal düzenlemeler yapılmasının önüne geçilmelidir.

Kooperatif yapılanmalarında devletin denetleme fonksiyonunun şekil ve sistemi açıkça belirlenmelidir. Denetleme konusunda İl Müdürlüklerine daha geniş yetkiler tanınmalıdır. Anonim şirketlerin ve kooperatiflerin genel kurullarında görev alacak temsilcilerle ilgili mevzuat uyumlaştırılmalıdır.

Genel kurul ve genel kurul kararlarının iptali konusunda anonim ortaklık hükümlerine atıf yoluyla yapılan yasal düzenleme usulü terk edilmeli, kooperatif genel kurulu ve genel kurul kararlarının iptali Kooperatifler Kanununda doğrudan düzenlenmelidir.

BİBLİYOGRAFYA

- AKİPEK/Küçükgüngör, **Sözleşmeler Rehberi**, Yetkin Yay,Ankara, 2000
- AKUNAL, Teoman, **Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler**, İstanbul 1995.
- ANSAY, Tuğrul, **Anonim Şirketler Hukuku Dersleri**, Ankara 1973.
- ARKAN, Sabih, **Ticari İşletme Hukuku**, Ankara, 2004.
- ATEŞOĞULLARI, Kamil, **Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve Türkiye**, Eylül 1997, Petrol-İş Yayın: 44.
- AYKAN, Filiz, **Kooperatif Üyelüğinden Çıkarılma ve Çıkarılma Kararına İtiraz Davası**, Ankara, 2007
- KURU, Baki, **Usul Hukuku**, c.1,
- BİLGE, Mehmet Emin, **Bilgi Toplumunda Hukuk, Ünal Tekinalp'e Armağan, Anonim Ortaklık Genel Kurullarına İnternet Aracılığıyla Katılım**, İstanbul, 2003.
- ÇAMOĞLU, Tekinalp, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, 1977.
- ÇEKER, Mustafa, **Anonim Ortaklıkta Oy Hakkı ve Kullanılması**, “Doktora Tezi”.
- ÇELİK, Lale, **Kooperatifler Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2006,
- ÇETİN, Erol, **Ceza Hukuku Açısından Kooperatifler**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2004.
- ÇEVİK, O. Nuri, **Kooperatifler Kanunu**, Ankara, 2003.
- DALAY ÜLGEN, Burcu, **Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararının İptali**, “Yüksek Lisans Tezi”, Marmara SBE, İstanbul, 1993.
- DERYAL, Yahya, **Kooperatiflerde Ortak Sıfatının Kazanılması, Kaybedilmesi ve Hukuki Sonuçları**, “Doktora Tezi”.

DINE, Janet/KOUTSIAS, Marios/BLECHER, Michael, **Company Law in the New Europe: The Eu Acquis, Comparative Methodology and Model Law**, Northampton, 2007,

DOĞANAY, İsmail, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, Beta, 2004.

DOMANİÇ, Hayri, **Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi**, Temel Yay. İstanbul, 1988.

DURAL/ÖĞÜZ, **Türk Özel Hukuku, cilt II, Kişiler Hukuku**, İst., Filiz Kit, 2004,

ERÇİN, Ferhat, **Türk Hukukunda Kooperatif Tüzel Kişiliğinin Ayırıcı Özellikleri**, “Doktora Tezi”, İstanbul, 2002.

ERİŞ, Gönen, **Uygulamalı Kooperatifler Hukuku**, Seçkin Yayınları, Ankara 2001.

FINDIKOĞLU, Z., Fahri, **Türkiye’de Kooperatifçilik**, İstanbul Üniversitesi Yay, İstanbul, 1953.

GİRGİN, Basri, **Türkiye’ de Kooperatif İşletmelerin Yönetimi**, Örgüt Yapısı ve Başlıca Sorunları, “Yüksek Lisans Tezi”, İstanbul, 1987.

GÖNENÇ İLÇİN, Fulya, **Roma Hukukunda Şirket Akdi**, “Doktora Tezi”, İstanbul, 2002.

HOPT, Klaus J./WYMEERSCH, Eddy, **European Company and Financial Law: Text and Leading Cases**, Oxford 2004.

KARAYALÇIN, Yaşar, **Ticaret Hukuku, C. II, Şirketler Hukuku**, Ankara, 1973.

KAÇAK, Nazif, **Konut Yapı Kooperatifleri**, Seçkin, Ankara, 2002.

KAYA, Arslan, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2001.

KAYAR, İsmail, **Ticari İşletme Hukuku**, Detay Yay., Ankara, 2004.

KOCABAŞ, YILDIRIR Özlem, **Türkiye’de Kooperatif Düşüncesinin Evrimi ve Tarımsal Kooperatifçilik**, “Doktora Tezi”, İzmir, 2002.

KOÇ, Hakan, **Kooperatifçilik**, Ankara., 1995.

Kooperatifçilik Temel Bilgileri, Türk Kooperatifçilik Kurumu Yayınları, Şark Matbaası, Ankara, 1968.

KORKUT, Ömer, **A.O.'larda Genel Kurul Toplantısına Çağrı ve Toplantının Yürütülmesi**, “Yüksek Lisans Tezi”, Ankara, 2000.

KORKUT, Ömer, **A.O.'larda Genel Kurul Toplantısına Çağrı ve Toplantının Yürütülmesi**, “Yüksek Lisans Tezi”, Ankara, 2000.

MOROĞLU, Erdoğan, **Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, Beta Yay, İstanbul, 2004.

MOROĞLU, Erdoğan, **Oy Sözleşmeleri**, İstanbul, 2002.

O. Nuri, **Kooperatifler Kanunu**, Ankara, 2003.

ÖZER, Işık, **Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul ve Genel Kurulun Elektronik Ortamda Toplanması ve Karar Alması**, “Yüksek Lisans Tezi”, Ankara, 2006, s:9.

PARLAR, Ali, **Kooperatifler Kanunu**, Bilge Yay. Ankara, 2004.

PIERCE, Andrew, **A Straightforward Guide to Company Law**, Brighton 1999,

POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, İstanbul, 1997.

PULAŞLI, Hasan, **Şirketler Hukuku**, Adana 2005.

SAKA, Zafer, **Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul**, İstanbul, 2004.

SELİÇİ/OKTAY/OĞUZMAN, **Kişiler Hukuku, Gerçek ve Tüzel Kişiler**, Filiz Kitabevi, 1999.

SEROZAN, Rona, **Tüzel Kişiler**, Filiz Kit, 1994

TEKİL, Fahiman, **Anonim Şirketler Hukuku**, İstanbul, 1998.

TEKİL, Fahiman, **Şirketler Hukuku**, 3. Cilt, **Limitet Şirketler ve Kooperatifler**, 1978.

TEKİNALP, Ünal, **Kooperatiflerde Ortakların Kişisel Niteliklerinin Önemi, Ortak Sifatının Kazanılması ve Yitirilmesi**, İstanbul, 1972.

TEKİNALP/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, **Borçlar Hukuku, Genel Hükümler**, İstanbul, 1993

TEOMAN, Ömer, **Otuz Yıl Ticaret Hukuku**, Tüm Makalelerim, Beta, 2000.

TEOMAN, Ömer, **Otuz Yıl Ticaret Hukuku, Tüm Makalelerim, Genel Kurul Toplantılarında Pay sahiplerinin Konuşma Sürelerinin Kısıtlanması**, Beta, 2000.

TUNCER/ÖZMEN, **Kooperatif Davaları**, İstanbul, 2003.

YILDIZ, Şükrü, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Açısından Eşit İşlem İlkesi**, Seçkin, 2004.

YİĞİT, İlhan, **Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İşleyişi ve Ortaya Çıkan Sorunlar**, Vedat Yayınları, İstanbul, 2005.

YÜKSEL, Kemalettin, **Kooperatif Üyeliğine Giriş, Çıkma ve Çıkarılma**, “Yüksek Lisans Tezi”.

ZEVKLİLER, Aydın, **Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku**, Ankara, 1992.

ÖZGEÇMİŞ

08.06.1978 yılında Kayseri’de doğmuştur. İlk, orta ve lise eğitimini Kayseri’de tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirmiştir. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Bölümünde Yüksek Lisans eğitimi almıştır. TPE Marka vekilidir. Halen serbest avukatlık yapmakta olup, evli ve iki çocuk babasıdır.

Adres :

Adliye Karşısı Örnek İş Mrkz. Kat:5 / 502

KAYSERİ

fall_38@yahoo.com

Tel :

0 352 222 22 51

0 533 571 95 88